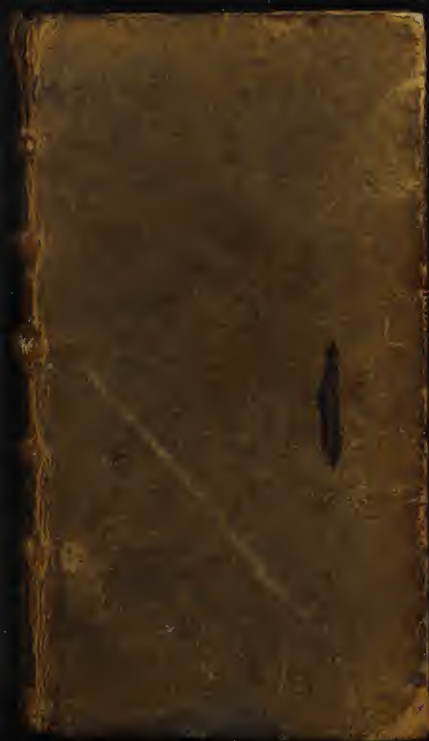

WELLS
PHARMAC

TOM-I
LITUR

11169

Pharmacopœi Parisienses

ex Dono Magistri
Gillet
Antiqui Præfecti

1764

Joannes Subletus -
Museum Pnedonensis -
Medicus

PHARMACEUTICE
RATIONALIS.

Auctore.

Thom. Willis. M.D.

1674.

Res 11169

11169

PHARMACEUTICE
RATIONALIS

sive

D I A T R I B A

de

MEDICAMENTORUM

Operationibus in humano Corpore,

Authore

THOMA WILLIS, M. D.

*In Univ. Oxon. Prof. Sedleiano, Nec non Coll.
Med. Lond. & Societ. Reg. Socio.*

Editio postrema, prioribus emendatio.

Ex Officinâ ARNOLDI LEERS, Bibliopolæ.
c10 10C LXXV.

Vol. 1. History of the ...
To

CELEBERRIMO
MEDICORUM LONDINENSIIUM
COLLEGIO;

Et Singulatim
VIRO INSIGNISSIMO

DOCTISSIMOQUE

D^{no}. GEORGIO ENT

EQUITI AURATO

Præsidi Illustrissimo,

Nec non

CENSORIBUS DIGNISSIMIS,

Cæterisque omnibus, amplissimæ
hujus Societatis Membris,

DIATRIBAM HANC PHARMACEUTICAM

*Observantia & Honori ergo
Dicat, Dedicatque,*

THO. WILLIS.

Librum hunc , Authore suo , sagacissimo
Physiologo , Medico peritissimo, dignum ;
olim Symmysta , semper Amicus, libentissime
Typis mando.

Oxon.
Octob. 31.
1673.

RAD. BATHURST,
Vice - Cancel.

CANDIDO LECTORI

P R Æ F A T I O.

Uod in plerisque aliis scientiis , ac artibus , cum maximo semper emolumento contigisse advertimus , nimirum ut experimentis , & observationibus , aut casu , aut consilio repertis , statim Ætiologiæ quantum fieri potest aptæ subderentur; quæ dein sedulo perpensæ ad inventa subinde altiora deducerent: hoc in Medicina, quæ inter scientiarum nobilissimas jure censetur , nimis desideramus. In Mathematicis & Mechanicis experientia & Praxis, Theoricen primo suggessere ; dein Hæc rerum causas , & efficiendi rationes proferens , Praxin haud tantum excoluit , sed auxit plurimum , ac illustravit. Ars tamen medendi licet primo ab Empiricis tradita , & ab Agyrteis quibusque & mulierculis passim arrepta , usque tamen quasi mysterii

* 4

ritu ,

P R A E F A T I O.

ritu, in cujus rationes minime inquire fas esset, inexplicata permansit: idcirco indocti, quinimo interdum doctique, nunc temere ac pene fortuito (tanquam funditores jacula in aërem mittentes) pharmaca propinant; incerti quo tendant quosque fines aut effectus habitura sint. Hinc non modo è literatis Cynicis quidam, sed vilissimi quique è plebis sæce, in Jatricen oblatrant, & opprobria passim impingunt. Et quidem nescio quomodo illa in totum excusari possit ne mendax, vana, aut præstigiola dicatur; quousque Pharmaceuticæ, à qua vita salusque humana multum dependent, & sæpe non minus periclitantur, rationes adhuc in abstruso latent. Enim-vero hæc sive neglecta, sive ignorata; Operationum medicinalium doctrina; magnum velut Chasma pandens, unice aut saltem potissime impediit, ne hæctenus Jatrice quoad systema ejus integrum tandem rite compacta, omnibusque numeris absoluta prodierit. Quippe
cum

P R Æ F A T I O.

cum materies medica ex singulis tum vegetabilium, tum mineralium, tum insuper animalium familiis conquiſita, ſatis digeſta, & completa videatur; cunque morborum omnium Typi, & naturæ, per obſervationes accuratiſſimas collecti ab innumeris Authoribus explicentur; cum insuper corpus humanum, in quo velut campo Martio, inter pugiles iſtos decernitur, quoad omnes ſuas partes ab Anatomicis exactiſſime deſcribatur: attamen quod maximi intereſt, & ſine quo prædicta iſta haud bene conveniunt, nondum ſatis clare deſcitur, quæ ſint pugilum iſtorum tela, quis apparatus, quis demum impetus, ac reſiſtentia; qualis porro inter medicamentoſas particulas, atque ſpiritus, humores, aut ſolidas partes, actio, paſſio, & reactio fuerint. Enimvero Dramatis huius pharmaceutici res fere tota ſub velo peragitur, quapropter varii particularum congreſſus, fermentationes, impulſus, aliique motus diverſiſſimi, qui

P R Æ F A T I O.

intus peracti sensus latent, altiori intellectu scrutinio indaganda fuerant. Quod si felici tandem invento perfici queat, nihil amplius desiderabitur, quo minus Jatrice secundum omnes sui partes consummatissima, in scientiam vere, & majori cum certitudine practicam, imo Mathesi haud inferiorem accresceret. Ita namque remedia empirica ab Antiquis tradita non promiscue ac perperam (uti nunc à Medicis assolet) in quolibet morbi statu, aut Ægrotantis casu, sed opportune semper, & secundum aptissimas sanandi intentiones exhiberentur. Porro medicamenta nova, & magis efficacia (quoties ad magnos, & insolitos quosdam affectus talia indicantur) & facile, & tuto, cum nullo aut medici errore, aut patientis discrimine inveniri queant. Quippe dum manifesto liquet, cujusmodi particulæ in patiente aut alterandæ, aut in motum concitandæ fuerint, & quales in agente ad opus illud requiruntur, non difficile

P R Æ F A T I O.

cile crit hoc satis apte designare, ac ad alterum illud rite accommodare. Verum longe aliter, cumque insigni corporis humani periculo, & abusu à Pseudochymicis res agitur; qui remediis usu receptis, & probatis haud contenti, nihil minus quam magnum Elixir, aut Panacæam quandam, sive medicinam Universalem, se in fornacibus suis moliri jactitant. Dumque interea mineralia inscite tractant, eventum quendam incertum expectantes, potius quam aliquid serio designantes; si forsan productum insolitum apparuerit, cum novo hoc pharmaco, (cujus virtutes prorsus ignotæ, sæpe aut nullæ, aut maleficæ existunt) sese morbos statim omnes sanaturos pollicentur, ipsumque in quovis casu ad magnam ægrotantis noxam, & non raro perniciem audacter exhibent: adeo secure, & temerarie solent carnifices isti, de corio humano ludere, dum ad medicamenta ista (in quibus aculeus semper latet venenosus)

P R Æ F A T I O.

aut paranda , aut exhibenda , nullo consilio , nulliusque methodi filo , sedmero casu , & cæco quodam impetu ducuntur.

itaque summe optandum esset , tum pro Medicinæ dignitate , & augmento , tum pro salutis humanæ cura ac incolumitate , medicamentorum in corpore nostro energias , & operandi modos quoad singulorum indolem , & rationes quasi mechanicas patefieri. Nam si plane innotesceret, & quo ritu pharmaca assumpta vires suas statim in primis viis exerunt , indeque eas mox per totum corpus diffundunt , & quas alterationes illa in singulis regionibus suscipiunt , quas item in spiritus aut sanguinem , & humores aut partes solidas faciunt , tunc equidem tutius multo ac certius , cumque majori ægrotantis comodo pharmacia exerceri queat.

Spartam hanc , sc. operationis pharmaceuticæ Ætiologiam , prius fere intactam , si nunc temere aggressus , non digne satis absolvero , veniam

P R Æ F A T I O.

niam ut cumque merebor, quia terram non modo incognitam, sed, & valde salebrofam, & quasi labyrintheam peragrarare incumbibat; etsi forsan in pertractatione hac secretiores quosque recessus, & sinus omnes intimiores, quidque in illis agitur, nondum satis investigaverim, attamen existimo, me filum pro iis quibusque olim accuratius adinveniendis appendisse.

Enimvero si hæc duo, quæ in tota hac disquisitione prosequutus sum, exacte cognoscerentur, Viz. quo ritu pharmaca, sive eorum particulæ, spiritus Animales in quibusque locis afficiunt, quibus item, & quot modis, illæ sanguinem, & humores fermentant; inde ad pharmaciam cujusque rationes explicandas semita perduceret. Quo melius istorum, & totius pharmaceuticæ rationes patefcant, Ventriculum ac Intestina quoad eorum membranas, & fibras (in quibus nempe spiritus Animales hospitantur, & ubi primo à particulis medic-

P R Æ F A T I O.

dicamenti afficiuntur) accuratissime describenda curavimus. Quamvis enim horum substantiæ, figuræ, cavitates, situs, & connexiones jamdudum ab aliis satis exacte delineabantur; attamen singulorum membranas & nerveas, & musculares, & glandulosas, atque fibras quasdam mere sensiles, aliasque motrices, quin etiam vasorum sanguiferorum plexus densissimos, & glandulas numerosissimas, ab ore usque ad Anum tunicæ interioris tergum consitissime incrustantes, (Hæc inquam ad doctrinam pharmaceuticam illustrandam adprime facientia) nullo exemplo, aut aliorum Authorum ductu, clare deteximus: circa quæ tamen inventa Anatomica, sicut olim in quibusdam prioribus, me rursus operæ sedulæ, ac industriæ, Med. Doctiss. D. D. *Edmundi King* plurimum debere agnosco. Porro mihi in hoc penso absolvendo Amicus meus D. D. *Master* manus adjutrices sæpe exporrexerit.

A prin-

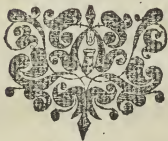
P R Æ F A T I O.

A principio incepti pharmaciam hic totam pertractare, ejusque operationum omnium aut saltem præcipuarum rationes expendere designaram: verum hoc opus sub manibus dum fuit, præ subjecti fœcunditate in tantam molem accrevit, ut necesse habuerim, longe ante metam abrumperere, eique medio nondum superato, finem imponere. Nam præter medicamenta universalia, quorum *inspicias*, & operandi modos jam descripsimus, ad speculationem hanc remedia alia (specifica, & appropriata vulgo dicta) pertinent; quæ nempe aut peculiarem morbum sanare, aut privatam quandam corporis regionem aut partem respicere perhibentur. De nonnullis horum, & præsertim de medicamentis Thoracicis, meditationes quasdam congeram. Sed cum perpendo, in mari periculoso, censuris ac convitiis tanquam Scopulis ubique pleno, navigandum esse, haud æquum duxi, fragili huic rati, merces simul omnes,

nes,

P R Æ F A T I O.

nes, aut nimias una vice committere, sed primo cum his paucis fata experiri; quæ si benigna fuerint, optea forsan cætera hujus generis exponere minus verebor.

ELENCHUS RERUM.

SECT. I. CAP. I.

Designatio totius Operis.

Medicina initia qua fuerunt, p. 1. Qualis progressus. Ibid. Operationum Medicinalium Aetiologia desideratur, & considerationem meretur, p. 2. Illarum loca notantur. p. 3. Subjecta earum sunt Spiritus, tum qui primas vias, tum qui cerebrum, & nervos incolunt: Ibid. & Humores, sc. sanguis, ejusquecrementa, atque liquor nervicus. p. 4. In unoquoque pharmacia genere, tria sunt consideranda. Primo Medicamenti virtus, & operandi modus. Secundo ejus species, & formula selecta. Tertio preparationis ejus ratio.

SECT. I. CAP. II.

Primarum viarum descriptio.

Prima via dicuntur Oesophagus, Ventriculus, & Intestina. p. 6. In quibus pharmaciae subjecta immediata sunt spiritus, & humores. p. 7. mediata fibrae, & membranae. Ibid. Oesophagi tunica describuntur. Ibid. Interior nervea: Ibid. quam intus, præter crustam villosam, etiam tunica glandulosa, cum vasorum plexu retiformi, quemadmodum

12

ELENCHUS RERUM.

in ventriculo ac intestinis, obducit. Ibid. Tunica istius usus ostenditur. p. 8. Oesophagi tunica media, Carneae sive musculari motui inservit. Ibid. Fibrarum istarum duo sunt ordines. p. 9. Oesophagi Tunica extima describitur; & singularum usus inquiruntur. Ibid. Tunica intima ad sensationem facit, inquiritur annon etiam ad motum. p. 10. Contractiones fiunt tantum à fibris carneis; extensiones, & intumescenciae proprie à fibris nervosis. p. 11. Illarum instantia in Oscitatione, pandiculatione, & viscerum inflationibus; quae omnes cum spirituum explosione quadam fiunt. p. 12. Tunica Oesophagi media, & extima usus. p. 13. Ventriculi descriptio. p. 14. Tres habet Tunicas. p. 15. Interior crusta villosa obducitur, etiam glandulis, & vasorum plexibus. p. 16. Tunica huius usus, & munia designantur. p. 17. Affectiones ejus quoad inflationis, & distentionis motum. Ibid. Tympanitidis ratio innuitur. p. 18. Ventriculi plica, & ruga; & unde fiunt, & quibus usibus inserviunt. Ibid. Ventriculi tunica media, carneae sive muscularis est; in qua duo fibrarum motricium ordines sunt. p. 19. Quomodo illae notari, & describi possint. Ibid. Tunicae carneae fibrarum ordo exterior. p. 20. Fibrarum carnearum, quae ordinis interioris sunt, investigatio, & descriptio. p. 21. Fibrarum utriusque generis munia, ac usus. p. 22. Quomodo eadem contractiones oppositas perficiunt. Ibid. Undenam & per quos ductus illarum instinctus traduntur. p. 23. Tunica exterioris, quae
pror-

ELENCHUS RERUM.

prorsus nervea, & forsan tendinosa est, descriptio. p. 24. Ventriculi bina orificia. p. 25. Nervi, & plexus nervei, ad os ejus pertinentes. Ibid. Pylori descriptio, & usus. p. 26. Vasa ad ventriculum pertinentia sunt Nervi, Arteria, Vena. p. 27. Harum plexus, & ramificationes densissima. p. 28. Usus tum anteriorum, tum venarum explicatur. p. 29. Intestina duplicia sunt, sc. tenuia, & crassa. p. 30. Priorum situs, & dimensiones. Ibid. Intestina mesenterio affixa tres habent tunicas. p. 31. Harum intima duas alias includit, sc. villosam sive glandulosam, & vasculosam sive illam quæ vasorum sanguiferorum plexibus constat. p. 32. Hoc in Tabula planius, quam in descriptione exprimitur. p. 33. Tunica media carnea est, in qua duo fibrarum ordines, sc. rectarum, & circularium. p. 34. Earum usus inquiritur. Ibid. Intestinorum motus per fibras carneas, una cum illarum instinctu, & irritatione. p. 35, & 36. Tunica intestinorum extima describitur. p. 37. Vasa & ductus ad intestina pertinentia. Ibid. Arteria, & vena innumera cum plexibus confitissimis ad has partes spectant. p. 38. Illarum usus explicatur. p. 39. De Intestinis crassis, in quibus Iliaca passionis plerumque sedes habetur. p. 40. Figurarum, in quibus membrana, & fibra, cum vasis, & glandulis ad prædicta viscera pertinentibus exprimuntur, explicationes. p. 41. ad 45.

ELENCHUS RERUM.

SECT. II. CAP. I.

De Vomitione.

Quomodo Ventriculus, & Oesophagus in vomitione afficiuntur. p. 45. 46. Quibus fibris carneis hic Spasmus Emeticus perficitur. p. 47. Vomitus est motus convulsivus. Ibid. Quomodo ab aliis spasmis differt, & praesertim à Catharsi per inferiora. p. 48. Causa ejus proxima est Spirituum in fibris Tunicae carnea vehemens explosio. p. 49. Spiritus explosiones tales ineunt, quatenus valde irritantur. p. 50. Irritatio Emetica in ventriculo fit propter incongrua ore ingestâ aut in stomacho genita, aut illuc aliunde suffusa; & vomitus ob tales causas producta dicitur idiopathica p. 51, & 52. Vel irritatio vomitum ciens aliis in locis infligitur, & nervorum comineatu ventriculum afficit. p. 54. Loca ista, vel sunt propinquiora, sc. utraque stomachi orificia; vel remotiora, & vel infra, vel supra hoc viscus, nempe ὑπέφαλος, item renes, uterus, & alia Abdominis contenta. Ibid. Horum omnium rationes singulatim explicantur. p. 56, 57, & 58. His praemissis inquiritur quo ritu Pharmaca Emetica operantur: & primo qua ratione à Catharticis differunt. p. 59. & 60. Dein cur hac mitius illa fortius operantur. p. 61. Qualem affectionem utraque ventriculo imprimunt. 62. Cujusmodi, & quoti-

ELENCHUS RERUM.

quotuplex materia per vomitum ejici solet. p. 63. Operationis emetica modus, ratio, & accidentia describuntur. p. 64. Quare vomitio in quibusdam citius, in aliis tardius accieitur, quinetiam modo facile modo difficillime sedatur. p. 65. Vomitoria in forma solida quomodo agunt. p. 66. Haud perinde est, in qua dosi sumuntur. p. 67. Non virtute specifica agunt, nec in peculiare humores operantur. p. 69. Opinio ista vulgaris unde prognata fuit. Ibid. Pharmacia emetica magis efficax, sed periculosa est. Ibid. & p. 70. Vomitorium Indicantia. p. 71. permittentia, & prohibentia. p. 72. Emetica aut mitia aut fortiora sunt. p. 73.

SECT. II. CAP. II.

Vomitoriorum formulæ, præparationis, & quarundum ex iis
Ætiologiæ.

Vomitoriorum formula tum in liquore, tum in pulvere. p. 73. Emetica chymica parantur ex vitriolo, Antimonio, & Mercurio. p. 74. Salis vitrioli præparatio, & usus. p. 75. Antimonium crudum minime Emeticum. Ibid. Hujus ratio explicatur, p. 76. Crocus metallorum, & Ætiologia ejus. p. 78, & 79. Sulphur Antimonii, cum Analysis ejus. Ibid. Antimonii, & Sulphuris communis, Synthes.

ELENCHUS RERUM.

Jes. p. 80. *Mercurius vita*, cum *Ætiologia* ejus. p. 81. *Ejusdem correctio*. p. 82. *Qua ratione hic, & alia stybeata operantur*. Ibid. *Quomodo Mercurialia in corpore nostro operantur*. p. 83. *Mercurius præcipitatus per se*. Ibid. *Processus ratio*, 84. *Mercurius præcipitatus solarius*. Ibid. *Ætiologia ejus*. 85. *Mercurius præcipitatus communis, cum Ætiologia ejus*. p. 86. *Mercurialia quomodo in ventriculum operantur*. p. 87. *Turbith minerale*. p. 88. *Processus ejus ratio*, & *compendium*. Ibid. *Aurum vita* p. 89. *Hercules Bovii*. Ibid. *Processus atriusque rationes*. p. 90, & 91.

SECT. II. CAP. III.

De Vomitionis nimix Remedio.

Vomitio nimia interdum à Pharmaco, quandoque ab aliis causis accietur. p. 93. Prioris ratio, & remedium. p. 94. Posterior aut critica, aut symptomatica. p. 95. Hæc rursus vel sympathica, vel idiopathica. Ibid. Quando stomachus primario afficitur, quid agendum. p. 96. Remedia contra stomachi fermentum vitiatum 98. Quando hoc vel acidum, vel acre nimis est. Ibid. & 99. Quæ conveniunt contra fermentum ejus nimis amarum. Ibid. Vomitio à ventriculi debilitate procedens ut curanda est. p. 100. Hujus
duo

ELENCHUS RERUM.

duo sunt casus, sc. fibrarum tonus labefactus;
& nervorum obstructio. Ibid. Priori curatio.
p. 101. Ventriculi Paralysis ut curanda est.
p. 102.

SECT. III. Cap. I.

De Medicamentis purgantibus.

Purgatio est affectio vomitioni contraria, seu potius inversa. Ibid. & 103. Descriptio ejus, Ibid. Quae, & quotuplex materia per catharsin educitur. 104. Sc. primo massa chylacea, faeces, mucus, lymphæ, & serum, glandulis & Arteriis exundantia. Ibid. Secundo flatus. 105. Quomodo flatus in visceribus gignitur. Ibid. Flatus extensionum splanchnicarum modo causa, modo effectus sunt. p. 106. Quomodo in affectibus spasmodicis producuntur. Ibid. Intestinorum motus excretorius quomodo secundum naturam habet, & per quas fibras perficitur. p. 108. Quibus stimulis urgetur. p. 109. Viz. sacum pondere, & molestia. Ibid. Cui accedunt alia accidentia, sc. primo Alimenta incongrua, aut depravata; item bilis, & succus pancreaticus. p. 110. Humores è sanguine, succo nerveo, & habitu corporis. p. 111. Hujusmodi materies etiam per pharmaca expurgantur. p. 112. Hac autem operantur tum irritatione, intra primas vias;

tum

ELENCHUS RERUM.

tum fermentatione intra sanguinem, & hume-
res. p. 113. Prior harum quomodo intra ventri-
culum peragitur. Ibid. Fibris nerveis mole-
stia sensus imprimatur, & proinde motrices i-
spasmos excretorios acciuntur. p. 114. Cathar-
tici operatio qualis intra Duodenum, & tenui-
intestina. p. 116. Actio ejus in porumbilium
& pancreaticum; in glandulas, & Arteria-
rum oscula. p. 117. Qualis in sanguinem. Ibid.
& p. 118. Fit partim fermentatione, partim
irritatione. p. 119. Utriusque modus, & ratio-
nes explicantur. Ibid. Operationis cathartici.
tres gradus. p. 120. Purgantia non per attra-
ctionem, aut electionem operantur. p. 121
Catharticorum differentia, & rationes. Ibid.
Quatenus diversimode in visceribus irritant, &
quatenus varie cum sanguine & humoribus
fermentescunt. p. 122. Purgationis Elaterii
mala. p. 123. Hujus notabilis instantia. p. 124
Purgationis Electivæ error unde subortus est. Ib
Humorum preparatio ad catharsin non necessa-
ria. p. 126. Qualis apparatus tum respectu sto-
machi, tum sanguinis requiritur. Ibid. Ca-
thartici facultas tum irritativa, tum ferment-
tativa à cujusmodi particulis dependeat. p. 127.
Prior non à spiritu, aqua, aut terra, nec à sa-
le, aut sulphure solitarius; sed ab utrisque com-
binatis. p. 128. Virtus fermentativa fere tan-
tum à salibus procedit. p. 129. Medicamenti
vis septica à quibus particulis procedit. p. 130.
Per sedem, quemadmodum Cantharides per
urinam, operatur. Ibid.

ELENCHUS RERUM.

SECT. III. CAP. II.

Catharticonum species, formulæ, & quarundam Ætiologiæ.

Cathartica vix ulla è mineralibus parantur, licet inde vomitoria, & Diaphoretica præcipua. p. 131. Discriminis hujus ratio inquiritur. p. 132. E vegetabilibus cathartica quamplurima. p. 133. Ad hæc præparatio chymica haud multum requisita est. Ibid. Sal Tartari ad Tincturæ cathartica extractionem quid confert. p. 134. Purgantium formula præcipua notantur. p. 135. Potiones, & pilulæ tum lenes, tum fortiores. p. 136. Pulveres cathartici, item Boli, & Electuaria. p. 138, & 139. Morsuli & Tabulæ, item Vina, & Cerpisia medicata. p. 140, & 141. Mercurius sublimatus, tum dulcis, tum corrosivus. p. 142. Utriusque Ætiologia. Ibid. Resina Jalapii, & processus ratio. p. 143. Resina Scammonii. Extractum Hellebori nigri. p. 144. & 145. Eorum rationes. Ibid.

SECT. III. CAP. III.

De Hypercatharseos remedio, item de Dysenteria Londinensi.

Hypercatharseos medicamentosa ratio. p. 146. Ejus præcautio, & curatio. 147. & 148. Diarrhæa symptomatica quomodo

**

ELENCHUS RERUM.

modo tractanda sunt. p. 149. Dysenteria Londinensis. Ibid. Ejus duae species; Aquosa, & Cruenta, p. 150. Prioris descriptio. Ib. Curatio ejus quibus medicamentis perficitur. p. 151. Medicamentorum formulae. Ib. & p. 152. Morbi Aetiologia. p. 153. Oritur imprimis à liquoris nervos vicio. p. 154. Causae ejus remotiores; & quare in Autumno desavit. Ibid. Quare in hac urbe Endemia est. p. 155. Causae ejus proxymae. Ibid. Causae evidentes. p. 157. Dysenteria cruenta describitur. 158. Huic febris Anomala in aliis locis contemporanea. p. 159. Morbi symptomata, & modus. Ibid. Medendimethodus. p. 160. Remediorum formulae. Ibid. & p. 161. Morbi Aetiologia. p. 162. Tria ad hunc concurrunt, primo sanguinis dyscrasia propter Anni intemperiem orta. Secunda ejusdem effervescentis compages nimis constricta, & particularum conjunctio. Tertio pororum constipatio. p. 163. Morbi hujus differentia. Ibid. Indicationes curatoria quae respectu sanguinis, & totidem respectu viscerum p. 165. Curationis exemplum cum remediorum formulis, & methodo. p. 167. 168. & 169. Exemplum aliud. p. 170.

SECT. IV. CAP. I.

De Diuresi, & medicamentis diureticis.

Diuresis, & Diaphoresis inter se affines. p. 171. Urina materies quibus liquoribus constat. p. 172. Quomodo serum à sanguine intra renes separatur. p. 173. Ad hoc non

ELENCHUS RERUM.

non non attrahitur. p. 174. Renum: structura. & usus explicatur. Ibid. Serum à sanguine per renum ductus percolatione separatur; sed non sine fermenti cujusdam opera. p. 175. Succus nutritii pars quedam illac etiam effluit. p. 176. Urinae materies potissimum à sanguine, à quo modo agre, modo facile nimis secernitur. p. 177. Seri à sanguine secretio, per lactis fusionem, coagulationem, & reductionem optime illustratur. p. 178. Lactis coagulatio quibus modis fieri, inhiberi, aut tolli solet. p. 179. Singulorum variationes traduntur. p. 180. Ad sanguinem quantum Analogus habet. p. 182. Experimenta de liquoribus chymicis sanguini calenti affusis. p. 183. Ut serum sanguis rite deponat, tum à fusione, tum incrassatione nimia præservari debet. Ibid. Seri excretio quomodo in excessu, aut defectu peccat. p. 184. Diureticorum distributio quoad fines, quoad materiam, & formam. lb. Primo Diuretica salina sale volatili vel acido prædita, quæ in sanguinis compage nimis stricta conveniunt. p. 185. Secundo sale fixo prædita quibus usibus inserviunt. p. 186.

SECTIO IV. CAP. II.

Diureticorum Species, & Formulæ;
nec non quarundam ex iis præparationum
Chymicarum Ætiologiæ.

Alium diversi status p. 188. Eorundem variæ
Affectiones. Ibid. Diuretica sale acido prædita.

ELENCHUS RERUM.

ditæ, quibus conveniunt. Ibid. Diureticorum formula, quibus sal acidus probasti est. p. 189. Diuretica sale fixo prædita. p. 190. Quibus conveniunt. Ibid. Diureticorum formula, & primo quibus sal fixus probasti est. p. 191. Diuretica sale volatili prædita quomodo juvant. lb. Diureticorum formula quibus sal volatilis probasti est. p. 192, & 193. Medicamentorum ejusmodi formula. Ibid. Diureticorum sale alchalisato præditorum operandi modus, eorumque formula. p. 196. Diureticorum, quibus pro basi particula spirituosæ, aut sulphureæ sunt, operandi modus, eorumque formula. p. 197, & 198. Salis prunellæ sive chrySTALLI mineralis præparatio, ejusque Aetiologia. p. 199. Spiritus nitri destillatio, & processus ratio. p. 200. Spiritus salis Marini; ejus Aetiologia & modus compendiosior. p. 201, & 202. Spiritus urinæ, ejusque explicatio. lb. & p. 203. Tinctura salis Tartari, & Aetiologia ejus. lbid. & p. 204. Sulphur, sive oleum vini parandi modus, & ratio. Ibid. Sal succini, & ratio ejus. p. 205.

SECT. IV. CAP. III.

De Diuresi nimia ejusque remedio; & speciatim de Diabete.

Diabetes morbus olim varius. p. 206. Descriptio ejus. Ibid. Causa ejus proxima non renum obstructio, sed potius sanguinis deliquium. p. 207. Causa conjuncta & immediata

ELENCHUS RERUM.

diata in sanguine subsistit, quam aliquando mala renum affectio promouet. p. 208. Causa ista ut plurimum est sanguinis compages nimis dissoluta, quemadmodum & urina suppressio, nonnunquam à compage ejus nimis stricta oritur. p. 210. Quod Autoritate, & observationibus Anatomicis confirmatur. p. 211. Diabetis causa remotiores sunt humores acidi in sanguinem suffusi. Ibid. & p. 212. Et præsertim è liquore nervico degenerate. Ibid. Hinc affectu squalidici Diabetem plerumque præcedunt, atque illis urine profluvium sæpiissime accedunt. p. 213. Diabetes, quamvis hydrops ad matulam dicatur, ab eo morbo plurimum differt. p. 214. Diabetis causæ evidentes. p. 215. Symptomatum rationes. p. 216. Unde mictio copiosa, & crebra cum siti, ac febre. Ibid. Quare agrotantium urine instar mellis dulcescunt. p. 217. VIZ. non à succo nutritio, sed ob salium ac sulphuris combinationes. Ibid. Morbi prognosis. p. 218. Methodus medendi, cum indicationibus Therapeuticis. p. 219. Curatio cum salinis potissime perficitur. p. 220. Indicatio vitalis Ibid. Curationis Historia, cum remediorum formulis. p. 221, 222. Postquam pathologia hac Typis excusa fuerat, alium Diabete laborantem, & pro deplorato habitum, cum eadem methodo, & præcipue cum aqua Calcis vivæ curavi.

ELENCHUS RERUM.

SECT. IV. CAP. IV.

Medicaminum Ischureticorum species, & formulæ.

A Stringentia in Diabete minime juvant. p. 224. Tres medendi intentiones, salium combinationes impedire, factas tollere, sanguinis fusiones & effervescentias per hypnotica impedire. Ibid. Prima intentio à sanguinem incrassantibus perficitur; quorum medicamentorum formula subdantur. p. 225. Secunda intentio salina indicat, quorum formula item traduntur; juxta quod pro basi habent salem fixum, aut Alchalisatum, aut volatilem. p. 226, 227, & 228. Hypnoticorum (qua per intentionem tertiam indicantur) formula. p. 229.

SECT. V. CAP. I.

De Sudatione, & medicamentis hydroticis.

Egestionum plures viæ patent, licet ingestiones sit unica. p. 230. Hujus ratio innuitur. Ibid. Diaphoresis quomodo à catharsi differt. p. 231. Sudoris materies est vel elementaris, vel humoralis; utriusque particula notantur. p. 233. Ad sudationem copiosum tria requiruntur. Primo ut sanguis rapidius circuletur. Secundo ut compages ejus sit soluta. Tertia ut cutis pori sint aperti. p. 234. Conditio-

nes

ELENCHUS RERUM.

res ha singulatim explicantur. Ibid. & p. 235. Epidemias ob multas occasiones, & causas evidentes contingit. Primo ob sanguinis dyscrasiam mixti post febres diuturnas. Secundo quia serum per renes aut lymphaductus non satis amandatur. Tertia ob poros nimis apertos p. 236, 237, & 238. Sudoris ratio formalis, & causa conjuncta, & procatartica. p. 239. Ejus causae evidentes. Ibid. Quae sunt primo nimia corporis, & mentis agitatio. p. 240. Secundo calor ambiens. p. 241. Transpiratio prohibita. p. 242. Calidiora assumpta. Ibid. Sudoris differentia Ib. Medicamenta Diaphoretica cujusmodi debent esse. p. 243. Eorundem ratio generalis innuitur. p. 244. Cardiacis nonnihil affinia sunt. p. 246. Eorum materies aut mixti partes integrales, aut Elementares sunt. Ibid. Quae prioris generis sunt recensentur, & operandi ratio ostenditur. p. 247. Hydrotica, quorum materies sunt partes elementares, aut sunt spirituosae. p. 248. Aut Salina; quae item in multiplici sunt statu. p. 249, 250. Ad Diaphoretica rite exhibenda quo apparatus, & quibus circumstantiis opus est. p. 251.

SECT. V. CAP. II.

Diaphoreticorum species, ac formulae, & quorundam Aetiologiae.

Diaphoreticorum census, & formulae. p. 252. Quae pro basi habent mixti partes integrales. Ibid. Praescribuntur in forma pulve-

ELENCHUS RERUM.

pulveris, boli, potionis; p. 253. Eorum formula singulatim notantur. Ibid. p. 254, ad 255. Vt pro basi habent partes elementares; & sic ve spirituosas. p. 258. Vel Salinas, fixas, aut volatiles. p. 260. Aut salem nitrosum, aut acidum p. 262. Vel particulas sulphureas. p. 263. Bezoarticum minerale. p. 264. Aetiologia ejus, & via compendiosior. Ibid. Antimonium Diaphoreticum, & Cerussa ejus. p. 265, 266. Utriusque ratio. Ibid. Flores salis Armoniaci, & processus ratio. Ibid. & p. 267. Spiritus salis Armoniaci. Ibid. Aetiologia ejus, & quomodo à spiritu C. C. & aliis consimilibus differt. p. 268. Spiritus Fuliginis, C. C. & c. p. 270. Spiritus Guaiaci, Buxi, & similium, cum processus ratione. Ibid. Resina Guaiaci, & explicatio ejus p. 272. Spiritus Tartari. Ibid. Hujus Aetiologia. p. 273.

SECT. V. CAP. III.

De Diaphoresi nimia, aut depravata, & utriusque remedio.

Affectio hac, satis crebra, interdum morbi alterius symptoma est. p. 274, & 275. Quandoque item effectus est; cujus exemplum notabile profertur. p. 276. Casus istius Aetiologia. Ibid. Diaphoreses nimia causa, partim à sanguinis dyscrasia, partimque ab accensione ejus diminuta. p. 277. Curatio ejus. p. 278. Indicatio prima, humorum dyscrasias tollere.

ELENCHUS RERUM.

tollere. p. 279. Quibus remediis perficitur. Ib.
 & p. 280. Intentio secunda, pororum debita
 constitutio procuranda est. Ibid. De affectu, qui
 vulgo dicitur *Aptitudo* ad frigus captandum.
 p. 281. Exemplum ejus notabile, una cum
 morbi *Ætiologia*. Ibid. & p. 282. Ratio for-
 malis, & causa ejus conjuncta. Ibid. Morbi
 procatarxis partim in spiritibus. p. 286. Par-
 tim in sanguine, partimque in mala pororum
 constitutione. Ibid. Curationis ejus designatur.
 p. 288. Intentio prima, & præcipua est spiri-
 tum Animalium corroboratio. Ibid. Remedia
 in hunc finem propria, eorumque formula.
 p. 289. Intentio secunda. p. 290. Intentio ter-
 tia, sc. pororum alteratio optime perficitur,
 Cæli mutatione. Ibid. & p. 291. Sudationis
 species tertia, qua sc. per se morbus est; ejus Hi-
 storia notabilis. Ibid. & p. 292. *Ætiologia*
 casus p. 293. De sudore Anglico. p. 294. Mor-
 bi, & Curationis ejus Historia ex variis Au-
 thoribus. Ibid. & p. 295. *Ætiologia* ejus in-
 quiritur. p. 296. Causa primaria in liquore
 nerveo. p. 297, & 298. Symptomatum ratio-
 nes explicantur. p. 299. A simili huic causa
Diabetes, & *Dysenteria* incruenta oriuntur.
 p. 300. Liqueur nerveus degener, & in san-
 guinem redundans communis omnium istarum
 causa est. p. 301.

ELENCHUS RERUM.

SECT. VI. CAP. I.

De Medicamentis Cardiacis & Alexiteriis.

HUJUSMODI remedia communissimi sunt, & semper fuerunt usus. p. 302. Cordi succurrere vulgo dicuntur. p. 303. sed omnino improprie. Ibid. Quia in sanguinem, & spiritus Animales potius, quam in cor agunt. p. 304. Sanguinem emendant, & quoad crasin, & quoad accensionem ejus. p. 305. Quando sanguis minus debito accenditur quæ remedia conveniunt. p. 306. Quæ item in accensione ejus nimia. Ibid. In febris, sanguis quoad crasin peccant, aut compagem habet nimis strictam, aut nimis laxam. p. 307. Posterioris hujus vitii remedia sunt Alexiteria ita dicta. p. 309. Sanguinis compages nimis stricta qualia remedia requirit. p. 311. Hæc potissimum salina sunt. p. 312. Et probasi habent vel salem volatilem. Ibid. Vel salem alcalisatum. p. 313. Vel acetosum. p. 314. Vel salum fixum. Ibid. Vel salem nitrosum. p. 315. Hujusmodi remedia Vitalia magis proprio dicuntur, quam Cardiacæ. p. 316. Quomodo in ventriculo operantur, & quomodo in sanguine. p. 317. Secundum Cardiacorum genus, quæ spiritus Animales respiciunt. Ibid. & 318. Hæc duplici sunt generis prima Lenia, & spi-
ritus

ELENCHUS RERUM.

ritas demulcentia, quæ affectum hunc cient in visceribus, aut sensoriis. Ibid. & 319. Vel Alpe-
ra. & incitantia, quæ spiritus in ordinem quasi flagellant. p. 320. 321.

SECT. VI. CAP. II.

Cardiacorum species & for- mulæ.

Cardiacæ sanguinis accensionem augen-
tia. p. 322. Eorum abusus notatur.
p. 323. Propter quas occasiones hic inva-
lescere solet. Ibid. Medicamenta sanguinis ac-
censionem nimiam reprimentia. p. 325. Com-
pagem ejus nimis strictam aperientia. p. 326.
Eorum formulæ, quorum basis sal volatilis est,
etiam sal Alchalisatus. Ibid. Hac in pleuriti-
cus valde conveniunt. p. 327. Cardiacorum
formulæ, quorum basis sal nitrosus, item sal
acidus, atque sal fixus est. Ibid. & p. 328.
Alexiteriorum tum præservationis, tum cura-
tionis gratia adhibitorum formulæ. p. 329. &
330, 331, 332.

ELENCHUS RERUM.

SECT. VI. CAP. III.

De Passionibus Cardiacis, earum- que Remediis.

Cordis Passiones sunt Tremor, & Palpitatio ejus. Ibid. Posterioris descriptio; Aetiologia ejus. p. 333. Non à totius Cordis motu convulsivo procedit; sed à sanguinis circa vasorum appensorum radices, remora, & regurgitatione. Ibid. & p. 334. Insuper ob alias causas interdum oritur. p. 335. Quandoque ad ipsius sanguinis in corde stagnantis vitio dependet; quandoque item a vasis obstructis, aut spasmodice affectis. p. 336, 337. Horum instantiæ, & Casus varii notantur. Ibid. & p. 338. In quos usus plures nervi Arteriarum tunicis inseruntur. p. 339. VIZ. ad fibras Earum motrices, & velut musculares, spiritus deferunt. Ibid. Arteria sicut cor movetur, & quandoque spasmi afficitur. Ibid. & 340. Ab hac causa Cordis Palpitatio sæpe oritur, præcipue in hypochondriacis p. 341. Affectus istius curatio. p. 342. & 343. De Cordis Tremore. p. 345. Morbi hujus Aetiologia. p. 346. Hujus uti aliorum musculorum subsultus à quibus causis oriatur. p. 347. Quot species ejus. p. 348. Passio sive Tremor Cordis, cujusmodi affectus sit. p. 350. Ejus ratio formalis, & causa conjuncta. Ib. & p. 351. Hac perperam Lienis, aut vaporibus ascribitur. Ibid. & p. 352. Curatio ejus per tria remediorum

ELENCHUS RERUM.

rum genera perfici solet. Ibid. Singularum formula quadam describuntur. p. 353, 354. De pulsu intermittente. Ibid. Eius duæ species, quarum una propter Aortæ culpam, altera ab ipsius corporis vitio procedit. p. 355. Hujus varii Typi. p. 356. Affectus, Causa, Prognosis, & curatio describuntur. p. 357. & 358. Arteria, descriptio Anatomica. p. 359. Galenus quatuor eius tunicas notabat. Ibid. Et totidem revera habet quæ singulatim describuntur. p. 360. Tunicarum harum usus. p. 362. Vasorum sanguiferorum plexus, & glandula notantur. p. 363. Hæc omnia similia sunt in ventriculo ac intestinis, at sub discrimine quodam observanda. p. 364.

SECT. VII. Cap. I.

De Medicamentis Opiatis.

Somni, & vigilia vicissitudo sicuti ad sanitatem tuendam necessaria ita cum circa eam delinquitur, Medicina opus est. p. 366. Opiologia contenta quæ, & quot sint. p. 367. Primo ostendendum erit quoritu Opiata Spiritus Animales afficiunt. p. 368. In cujusmodi particulis eorum virtus consistat. p. 369. In quibus locis primo operari incipiunt. p. 370. Viz. potissimum in cerebri cortice ubi Spiritus extimos primunt, aut repellunt; interiores ab efluxu in partes nerveas inhibent. Ib. & p. 371.

Opiata

ELENCHUS RERUM.

Opiata etiam aliquatenus, dum in ventriculo sunt virtutes suas exerunt. p. 372. *Hujus ratio explicatur.* Ibid. *Opiatarum virtus quousque extenditur; & in quas partes.* p. 374. *Illæ non sanguinem, uti spiritus Animales venenant.* Ibid. *Primario in spiritus cerebri incolas agunt.* p. 375. *Quandoque illarum vis etiam ad cerebellum, ejusque spiritus incolas pertingit.* Ibid. *Opiatarum effectus notantur, qui sunt vel boni, vel mali.* p. 376. *Bona illorum vel spiritibus, vel sanguinem, vel humores respiciunt.* Ibid. *Quot & quibus modis spiritus juvare solent.* p. 377. *Respectu motus horum, juvant in vigilia, ac delirio, respectu sensus in dolore.* Ibid. *Qua ratione opiata dolorem sedant, absque somno, vel post eum finitum.* p. 379. *Ubi ἀναλγησιὰς hujus rationes sese explicantur.* p. 380. *Quo ritu Opiata spasmos sedant.* p. 382. *In calculo, & podagra juvant.* p. 383. *Inordinationes circa pulsum, & respirationem opiata sæpe tollunt.* p. 384. *Viscerum spasmos excretorios sedant.* p. 385. *Quomodo opiata in sanguinem operantur.* p. 386. *Sanguinem illibatum & brevi (Alexiteriorum more) pertranseunt, proindeque urinam & sudores movent.* p. 387. 388. *Hujusmodi effectus illarum Historiis tribus comprobatur.* Ibid. & p. 389, 390, 391.

SECT.

ELENCHUS RERUM.

SECT. VII. CAP. II.

De Opii nocumentis, item Cautiones circa usum ejus.

QUOT & quibus modis Opium laedere solet. p. 392. Malignitas ejus interdum cerebro, quandoque etiam cerebello primis ac potius inferitur. p. 393. Narcotica mala produciunt vel in capite, pectore, aut ventre. p. 394. Quomodo Turca, alique Opii devoratores, ab eo affici solent. Ibid. Effectuum istorum rationes. p. 395. Cujusmodi Pectoris mala opium producit. p. 396. Et quæ in ventræ. p. 397. Cautiones circa Opii usum. p. 398. Primo respectu constitutionis Ægroti. Ibid. Secundo respectu morbi. p. 399. Tertio respectu Spirituum Animalium. p. 400. Ultimo respectu sanguinis, & humorum. Ibid. & p. 401.

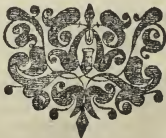
SECT. VII. Cap. III.

Opiatarum species, præparationes, & formulæ.

Medicamentorum Anodynorum distinctio. p. 403. Narcoticorum recensio. Ibid. Primo, Papaver albam, è quo parantur Opium, & Diacodium. p. 404. Opii natura, & partes in quibus vis narcotica consistit.

ELENCHUS RERUM.

ſtit. p. 405. In omnibus haud pari modo operatur, & praſertim non in cane, uti in ſele ac homine. p. 406. Experimenta circa Opium canibus exhibitum. p. 407. Opii præparatio. p. 408. Veterum Opiata recensentur. p. 409. Neotericorum Opiata Laudana unde dicta, item Nephenthes. p. 410. Laudaniſtarum mala. p. 411. Laudana vel in forma extracti. Ibid. vel in forma liquida. p. 412. Pro laudanis conficiendis menſtrum maxime idoneum eſt Tinctura ſalis Tartari. p. 413. Laudanum Helmontii dictum. p. 414. Papaver erraticum ejuſque præparata. Ibid. Cynogloſſus, ejuſque præparata. p. 415. Nicotiana, ejuſque ſumiſuccionis mos; effectus, eorumque rationes deſcribuntur. p. 416. 417. Compoſitionum narcoticorum baſes, & formula p. 419, 420, & 421. Medicamenta Anthypnotica, & ſpeciatiim de potu Coffee. Cuius mos, effectus, & eorum rationes exponuntur. Ibid. & p. 422, 423. Eius commoda & incommoda, notantur. p. 424, 425, & 426.

De
MEDICAMENTORUM
 OPERATIONIBUS.

In
CORPORE HUMANO.

Sectio I. Cap. I.

Designatio totius Operis.

Artem medicinalem à primâ inventione, usque ad Hippocratis secula merè empiricam fuisse, ejusdem annales consulentibus cōpertum est. Quippè cum varii homines varia tenta-

*Artis
 medeci-
 nalis
 quale i-
 nitium.*

rent remedia, si quidpiam in aliquo affectu juvisse experientia comprobaverat, postea idem in simili casu etiam aliis adhiberi solebat: Quare, uti refert Herodotus, antiquiores Ægyptii ægrotos suos non ad medicos, sed in compita, & publicas vias deferrebant, populum prætereuntem pro morbi curatione consulturi. Porro & horum, & Græcorum Sacerdotes, quo quisquam remedio sanatus esset, scriptis mandantes, observationes suas in templorum Adytis, etiam aliis subinde ægrotis communicandas reponabant. Postquam verò, accrescente indies

*Cujus
 modo*

A

ta &

progres-
sus &
Aug-
menta
ejus.

Deside-
ratur
adhuc o-
peratio-
num me-
dicina-
lium
Ætio-
logia.

Harum
ratio

ta & methodum redigi cœpisset, in duplici hoc cardine res penè tota versabatur; nempe ut materia medicâ cum toto ejus apparatu; & selectis præscriptorum formulis apte dispensaretur, ac insuper ut Indicationes Therapeuticæ, circa supellectilis medicinalis usum rite designarentur. Si quispiam hæc utraque satis calluisset, in re pharmaceuticâ *omne punctum tulisse* putabatur. Verùm enimverò in hoc negotio, inque medicinæ praxi inter desiderata meritò collocamus, quòd à nemine adhuc explicetur, quo ritu, & quali partium corporis humani affectione, medicamenta intus sumpta, aut exterius adhibita, operationes suas perficiant; viz. quomodo, & quare hæc vomitum, illa purgationem, alia diaphoresin, aut alterationem, aut quandam alterius generis operationem moveant; quæ sit partium & particularum in agente & patiente æffinitas, aut dissimilitudo, impulsio, pulsio, & reactio: dein quali illæ invicem commistæ luctâ aut fermentatione agitentur, & quâ mechanîâ aut *inercia* effectus suos producant. Super his solutio vulgaris solet esse, pharmaca quæque per virtutes quasdam specificas operari, & *δυνάμεις* suas peculiare exercere. Quod equidem nihil amplius sonat, quàm idem per idem explicare; quemadmodum si dicatur vomitoria quædam esse, quia facultate vomitum in nobis ciendi prædita sunt. Quandoquidem igitur speculatio hæc Therapeutica hætenus à medi-

medicis fere intacta relinquitur, operæ pretiū *quasi*
 videtur inquirere de ratione quasi mechani- *mecha-*
 cā, quā medicamina cujusque generis in *nica in-*
 corporibus nostris vires suas exercent; scili- *quiri-*
 cet ut, pro libitu nostro, illa in visceribus *tur.*
 excretionum motus ciere, aut sistere, san-
 guinis & humorum effervescentias excita-
 re, vel compescere, cujusque insuper partis
 aut membri indigentis, aut anomaliis pe-
 culiari quodam respectu, ac velut tributo
 subvenire valeant. Hic etsi parum refert
 quo ordine pharmacorum species recensentur,
 tamen methodi gratiā, eorum rationes
 quasdam generales imprimis designare vi-
 sum est, dein juxta has eadem in classes redi-
 gere. Itaque circa medicamentorum ope- *Opera-*
 rationes primò distinguere oportebit loca in *tionum*
 quibus virtutes, sive energias suas primò, aut *medici-*
 potissimum exerunt; quæ nimirum vulgo *narium*
 dividi solent in tres egiones, scil. I. primas, *supprimis*
 loca no-
 vias, quibus præcipuè comprehenduntur *tantur.*
 Ventriculus, Intestina, ductus Felleus, &
 Pancreaticus, nec non vasorum Meseraico-
 rum oscula; II. Massam sanguineam cum
 appendicibus ejus sanguineis, scil. Præcor-
 diis, Hepate, Liene, &c. III. Cerebrum
 & systema Nervosum, cum membris & ha-
 bitu corporis. Præter has distinctas activita-
 tis sphaeras, quarum modò hæc, vel illa se-
 orsim à cæteris, modò plures, aut omnes
 simul à pharmaco attinguntur; insuper se- *Eorum*
 cundo in loco considerare debemus subje- *subje-*
 cta immediata in quæ medicamenta ope- *cta.*

*Spiritus
& hu-
mores.
Quibus
modis
pharma-
ca ope-
rantur
in spiri-
tibus.*

rantur, quæ nimirum non solidæ partes, sed vel Spiritus animales, vel Humores sunt; tametsi his mediantibus etiam illæ interdum afficiantur. Pharmaca intus sumpta vel immediatè agunt in Spiritus animales, eos nempe qui Oesophagi, Ventriculi, Intestinatorum, aliorumque in primis viis ductuum fibris insident; vel mediante sanguine in eos qui Cerebrum & partium longius distitarum fibras nerveas aut membranaceas incolunt. Sive hos, sive illos cum illorum virtus attingit, eosdem vel irritando in motus excretorios cient; aut erigendo amplius expandi & velut ovare faciunt; vel demulcendo ipsorum inordinationes sedant, & molestias tollunt; vel denique consternendo eorum furores consopiant. Humores, quibus pharmaca intus sumpta vires suas imprimunt, sunt Ventriculi, & Intestinatorum tum fermenta, tum oblinimenta, Sanguis, cum succo nutritio, & recrementis, sc. Sero, Bile utraque, & succo Pancreatico, & humore Lymphico, atque liquor Nervosus; in quos modò singulares, modò plures simul medicamina diversimode operantur, in quantum eos aut fundunt & præcipitant, aut ab eo statu reducunt; quandoque segnes exagitant, vel nimium effervescentes leniunt ac demulcent, vel denique eos qualitate, consistentia, temperamento, aliisque accidentibus enormes alterant, & sensim crassi genuinæ restituunt. Cum itaque circa pharmacorum operationes, totidem & tam

*Humo-
rum spe-
cies re-
censentur.*

*Quibus
modis
medica-
mina in
eos a-
gunt.*

varia sint considerationes, methodi nostræ
 filum juxta loca, in quibus vires suas primò
 aut potissimum exerunt, ducatur; eoque
 respectu à Catharticis tum Vomitoriis, tum
 Purgantibus incipiemus: dein proximè me-
 dicamenta Diuretica, Diaphoretica & Car-
 diaca tractabimus: ac ultimo de Opiatis, &
 Specificis vulgo dictis, hoc est, de medica-
 mentis cujusque particularis membri aut
 visceris anomalias, aut defectus respicienti-
 bus, dicemus. In singulis hisce tractandis
 hæc tria observabimus; sc. Primò in uno-
 quoque pharmacie genere medicamenta in
 corporis humani sive Spiritus, sive Humo-
 res, sive in utrosque simul & partes solidas
 operandi, & afficiendi modos designabi-
 mus. Secundo cujusque medicamentorum
 classis species omnes, aut saltem præcipuas,
 unà & selectiores præscribendorum formu-
 las notabimus. Tertio quæ ad singulas spe-
 ctant remedia Chymica primæ notæ descri-
 bemus, eorumque Ætiologias, hoc est, mu-
 tationum & accidentium, quæ in eorum
 præparationibus contingunt, variationes,
 nec non virtutum, & effectuum quæ in
 præparatis eminent rationes subdemus.
 Quarto his superaddi possit, in re pharma-
 ceuticâ exercitatio adhuc alia, nimirum ut
 præparationum Chymicarum Ætiologiis ri-
 te perpensis, ejusmodi medicamentorum
 apparatus alii, tum elegantiores, tum utilio-
 res investigari queant. Verùm hanc nos in-
 stitutionem, quia Arcana, temerariis Agyrtis

*Tracta-
tus huius
modi me-
thodus
designa-
tur.*

*In uno-
quoque
pharma-
cia gene-
re tria
sunt cõ-
sideran-
da.*

medicinas hodie quasvis verbo tenus perceptas , non sine Ægrotantium periculo, passim impune factitantibus facile violanda, continet , in aliud tempus reservabimus : quod proxime incumbit, in corpore humano primas vias vulgo dictas , viz. in quibus medicamenta operari incipiunt , & actionis cujusque pharmaceuticæ quasi proscenium sunt , breviter & accurate describemus.

Sectio I. Cap. I I.

Partium , intra quas medicamenta operari incipiunt, Descriptio, Usus & Affectiones.

QUandoquidem medicamenta sicut alimentis iisdem in corpore humano ingeruntur viis , & per eosdem ubique feruntur ductus ; idcirco velut ad Chyloscos , ita ad Pharmaciae rationes , & fiendi modos ritè intelligendos , partium ac viscerum , in quibus diamata utraque ista peraguntur , schemographiam quandam delineare ex usu foret. Attamen hoc opus plenum , & omnibus numeris absolutum tradere , esset totius corporis humani Anatomiam exhibere. Quapropter illas solummodo partes , in quas pharmaca recipiuntur , & ubi operari incipiunt , breviter delineabimus. Sunt autem hæ , Oesophagus , Ventriculus & Intestina , cum appendicibus eorum ; in quibus non tantum Vomitoria & Purgantia, sed & Cardiaca, Opiata, Diaphoretica, imo & alia

*Prima
via, sc.
Oeso-
phagus,
Vetri-
culus &
Intesti-
na ope-
rationis
cujusque
pharma-
aceutica
pri-*

& alia cujuscunque generis medicamina virtutes suas primo exerunt, & ad irregulas quascunque edukas determinantur. Horum itaque non perfectam descriptionem (quæ jam jam ab aliis Anatomicis accuratè satis traditur) at breves solummodo Commentarios, qui Pharmacix illustrandæ inservire possint, adjiciemus. Cumque insuper medicamenta quæque immediatius agant in spiritus, aut Humores, aut simul in utrosque; atque illorum subjecta sint fibræ, membranæ, vasa, & ductus, quomodo hæc in prædictis visceribus habent, & affici solent, particulariter exponemus.

Oesophagus, juxta omnium sententias, & communem observationem, tres habet tunicas. Harum interior in intima superficie quoddam quasi velum habet, fibris seu villis tenuissimis constans, quod totam ejus cavitatem velut lanugine quadam investit: reliqua hujus tunicæ substantia tota nervea est, fibris varii generis & diversimodè contextis donata, pariter ac Ventriculi & Intestini tunicæ interior. Porro hæc membrana illi, quæ palatum, os, fauces, & labia tegit continuatur: insuper illa usque ad Ventriculum descendens, os ejus circumcincta, & inferius spatium trium digitorum laterum oris latera intus obducit. Hæc tunicæ istius nerveæ extremitas intra Stomachi orificium crassa admodum & villosa, & à Ventriculi tunicâ interiore, quam obtegit, valde distincta apparet; quod post levem elixationem

scenium sunt.
Medicamentorum subjecta immedialia, spiritus & Humores sunt.
Mediate, fibræ, membrana, vasa & ductus.
Oesophagus tribus constat tunicis.
Tunica interior prorsus nervea, crassa villosa obducitur.
Os Ventriculi ingreditur, & aliquantulum distinctio obducitur.

*Sensum
ingressus in
totâ gulâ
& in ore
ventri-
culi fa-
ciunt.*

plenius cernitur ; tunc enim tunica ista à Gulâ proveniens , secus ac interior illa Stomachi , mirè candicat. Pars ea procul dubio ad sentationem maximè exquisitam facit. Hinc enim grata comesta & deglutita , grata jucunditatis affectio usque ad Ventriculi ingressum comitatur : quin & ab ingratis comestis aut commemoratis , invitatione hic faciâ , nausea sæpe ac vomitus succedunt Porro hujus tunicæ altior in Ventriculum insertio, intimum ac citissimum illud inter Stomachum & Gulam commerciū facit; ita ut, si pars alterutra in vomitione miciatur , mox altera in *σύμπτυξις* adducatur : cumque eadem tunica Palatum aliasque Ois partes investiat , etiam hæ cum illis circa vomitionem mutuo consensu afficiuntur.

*Oesopha-
gi Tunica
secunda sive
media
provisus
carnea,
motui
inseruit.*

2. Proxima Gulæ tunica carnosâ admodum & crassa est, veluti si esset musculus perforatus. Hofmannus revera hanc musculum esse , & Paralyti & convulsionibus obnoxiam fieri asserit. Hujus Tunicæ fibræ carnes vulgo rotundæ & transversæ habentur ; sed Clar. Stenon. observavit eas spirales atque duplicis ordinis esse , quæ nimirum se mutuo intercussant, & binas velut cochleas oppositas constituunt. Super his , quantum observatione propria colligere potui , ut dicam ; videtur totus Oesophagus duobus musculis compositis constare , qui quatuor parallelogrammos cum fibris oppositis , & se invicem decussantibus efficiunt.

*Fibra-
rum mo-
tricium*

Hoc

Hoc plane conspicietur, si hæc Gulæ tunica media cæteris exuta, & in extremis ligata insufflatione distendatur, simulque aquæ ebullienti, ut fibræ contrahantur & intumescant, aliquoties immergatur; ita namque duæ series fibrarum descendantium cum tendinibus cernentur. Dein si hæc tunica inversa pariter insuffletur fibrarum ascendantium ordines oppositi in conspectum venient. Ultimo si tunica in medio tendinum per longum secetur, & in planum explicetur, duo Parallelogrammi in unâ superficie, & totidem oppositi in alterâ apparebunt.

3. Tertia & extima Oesophagi tunica, quæ huic & Ventriculo communis, atque à Diaphragmate (cui, dum foramen ejus pertransit, unitur) oriunda, tenuissima, & fibris tantum membranaceis & perquam exilibus prædita existit.

Quod ad usus & officia harum partium spectat, dicimus in genere tunicam interiorem potissimum ad sensus, mediam ad motus munia præstanda, atque tertiã, ut totius integumentum sit, componi: super his verò, quia primi Pharmacis aditus sive propylæa sunt, operæ pretium videtur ut particulatius, & paulo fufius disquiramus.

Primò igitur quod Oesophagi tunica interior crustâ villosâ seu velut lanugine quadam abducatur, (quæ item Palato & Linguae communis est) hoc ita fieri videtur ad comestitionem, quæ pro vita tuenda necessaria est,

A 5 magis

duo ordines oppositi.

Oesophagi Tunica tertia sive extrema.

Inquirimus intus tunicarum usus.

Crustæ villosæ quid sit munus.

magis invitandam ; nempe ut , dum alimenta grata deglutiuntur , in toto Oesophagi transitu , à villis istis arripi , iisdemque diutius adherere , & jucunditatis sensum imprimere queant. Quod autem tunica ipsa fibris tantum nerveis varie intertextis constet , imprimis ad sensationem facit ; dein ad robur & firmitatem , uti cum sportula pluribus viminibus intexitur ; & tertio ut pars ea melius distendi queat. Præcipuum vero illarum munus est sensibilibus appulsus suscipere , eosque mox τῇ ἀρετῇ αἰσθητικῇ tradere , proinde ut , juxta complacentiæ aut displicentiæ affectus ibidem excitatos , deglutitionis aut rejectionis motus continuentur , aut de novo excitentur.

Tunica nervea imprimis ad sensationem facit.

Inquiritur an non etiam ad motum.

Hic autem merito inquiritur , an non hæc Tunica prorsus nervea , siquidem fibris ita numerosis & variis intexitur , etiam motui cuiuspiam inserviat ? Quippe cum Oesophagum ejusque partes inter deglutendum , expuendum , evomendum , oscitandum , aliasque affectiones diversimode moveri constet ; porro cum alia viscera membranacea , & imprimis Venter & Intestina , in varios spasmos , inflationes & distensiones , passim agantur : explicare oportet , à quibus fibris , & quo ritu affectis , istiusmodi variae sive actiones sive passionibus obeantur.

Fallopianus præstantissimus sui seculi Anatomicus : cum observasset in musculo
(qui

(qui præcipuum aut unicum motus localis instrumentum est) partes geminas, alteram quidem, quæ musculi corpus carnosum continens, fibris carneis; & alteram, quæ chordam, fibris nerveis constat: atque ex his duabus, corpus tantum musculi seipsum movere, & contrahere, chordam verò tantum trahi, neque seipsam movere; tandem concludit, nullam particulam in Animali seipsam movere, nisi fibrosa sit, ac carnem veram habeat. Observ. Anatom. p. 412.

Fallopii
de mem-
branarum
motu sen-
tentia.

Congruenter ad hæc in peculiari tractatu nuper ostendimus, quod & quomodo omnis contractionis motus à fibris tantum carneis perficiatur: viz. Ha spirituum (qui à fibris tendinosus profiliunt) incurfibus subito inflata ac intumescentia mox abbreviantur, proindeque partes appensas versus se corripunt. Cæterum verò cū & planè constet quasdam partes nerveas, ac imprimis viscera concava, non solum contrahi, sed expandi, multum inflari, inque majorem capacitatem ampliari, quod certè per contractionis motum fieri nequit; cumque insuper liquido pateat spiritus animales intra fibras nerveas, haud minùs quam intrà carneas moveri, inque iis non tantum blandè scatere; sed interdum valdè irritatos, aut explosos impetuosius exilire: His, inquam, præmissis, non dubitamus statuere, spiritus animales intra fibras nerveas sive membranaceas scatescentes, non modò sensiones, quæ proprium illorum

Contra-
ctiones à
fibris
tantum
carneis
perfici.

*Expan-
siones à
fibris
nervæis
oriri;*

munus sunt, sed & motus quosdam locales, scilicet expansiones sive inflationes efficere. Quippe dum spiritus animales in explosiones acti, & insigniter rarefacti, has fibras (quæ secus ac carneæ non certis ordinibus, sed quaquaversus dispositæ, plurimum attenuari, inque majores expansiones distendi, & dilatari possunt) impetuosius subeunt, necesse est viscus ex iis constans ubique inflari, ejusque latera quaquaversus explicata, summeque attenuata in majorem capacitatem ampliari. Profectò ex instituto naturæ, quandoque ad hunc modum fieri convenit; nimirum ut, dum partes quas membranæ constituunt, subdunt, aut investunt, hoc ritu expanduntur, humores superflui, aut molesti iisdem infixi, aut adhærentes, excuti & ablegari possint. In hunc finem & hac ratione, pandiculationes, oscitationes, & quosdam alios inflationis aut distensionis motus excitari putamus. Quapropter siquidem in oscitatione, Oesophagi ductum nobis vel invitis ampliari, & quasi à vento quodam inflari, & expandi sentimus; concludere licebit, exinde hunc affectum oriri, quatenus Gulæ tunica interior, propter humiditatem nimiam (quâ aggravatur) discutientdam, à spirituum explosione quadam expanditur, & ampliatur. Porro hunc oscitationis motum (quia molestus semper & indecorus videtur) dum inhibere nitimur, mox Tunicæ exterioris fibræ carneæ in contra-

*Uti in
pandicu-
latione,
oscita-
tione, &
viscerū
inflationibus.*

*Oscita-
tio quo-
modo
peragi-
tur.*

ctio-

tionem cientur : quo fit ut inter oppositos
 osce expansionis & contractionis nixus in
 Oesophagi tunicis quædam quasi collucta-
 tio (quam facilè percipimus) oriatur. Quo
 tu spiritus Animales in Affectibus convulsi-
 viscera membranacea valde inflent , ac
 tollant , ac , ut vivi animalis exultationes
 nentiantur , intumefaciant , alibi à nobis
 ostensum est. Porro cum à Pharmaco in-
 congruo , aut veneno, Ventriculi aut Inte-
 tinorum distensiones & inflationes hor-
 endæ , & non rarò totius Abdominis intumescen-
 tiæ subitanæ , & immanes contingant ; ita fieri solet , in quantum spiritus ani-
 males summè irritati , inque impetus explo-
 sivos adacti , fibras membranaceas simul
 omnes incurrunt , & quoad ultimum ex-
 tendunt ; proindè ut viscus ab iis contex-
 tum , mox totum infletur , & quantum fie-
 ri potest amplietur. Verùm è diverticulo hóc
 de motu membranaceo regressi Oesophagi
 tunicæ alterius usum consideremus.

*Mem-
brana-
rum ex-
tensionæ
à Spiri-
tuum
explosio-
ne.*

2. Exterior Gulæ tunica, carnosâ admo-
 dum & crassa , siquidem duobus fibrarum
 carnearum ordinibus , qui obliquè ascen-
 dunt & descendunt , seque mutuò decus-
 sant, constat, duplex quasi musculus cense-
 ri debet ; cumquè unus fibrarum duplicata-
 rum ordo sic descendens degluttoni inser-
 viat , alter procul dubio ascendens expui-
 tionis & vomitionis opera perficit. Novi
 quosdam ob Paralyfin in hac Oesophagi tu-
 nicâ carneâ excitatam, degluttonis magna
 diffi-

*Oeso-
phagi
tunica
media
carnosa
binis
constat
fibrarum
motri-
cium or-
dinibus.*

Tunica ejus externa. difficultate laborasse, aliosque ob fibras penitus resolutas, fame interiisse. Porro suspicari fas sit, ob fibras nerveas tunicæ interioris, dum spiritus in iis exploduntur, inflatas nimis & distentas, præfocationis sensum, & velut globi cujusdam ascensum in Hystericis evenire. 3. de Tunicâ Oesophagi extimâ & communi non est ut multa dicamus; hæc enim fibris tenuissimis & membranaceis constans, serè tantum pro visceris hujus integumento esse videtur.

Ventriculi, descriptio. II. Ventriculus (in quem Oesophagus desinit, ejusque Orificio sinistro Tunicam suam nerveam inducit) instar manticæ oblongus est, cum fundo ampliori & orbiculariter expanso, cumque summitate planâ, & breviori, in quâ duo extant orificia, ad quandam distantiam è regione consita; per sinistrum alimenta ductu recto & perpendiculari in stomachi cavitatem descendunt, quæ ibidem dissoluta, & in chylum mutata, per ostium dextrum, cujus ductus obliquus, est rursus ascendentia, exinde ad Intestina transeunt; adeo, quicquid alterutro stomachi ostio egreditur, fit per acclivem ascensum: atque, ut ventriculus contenta sua à lævâ per vomitum, aut à dextrâ per sedem amandanda excernat, necesse erit simul fundum & latera ejus unâ contracta, & sursum lata, ad Orificium hoc, vel illud tota inclinari.

Hæc de Stomachi *φάσξ* exteriori: amplius in hoc viscere (quod ad Pharmaciâ attinet)

tinet) considerare oportet ejus Tunicas, cum fibrarum texturis; Orificia, atque vasa, & ductus, simulque eorum omnium actiones, & usus. Ventriculus pariter ac Oesophagus tribus constat Tunicis; unâ communi à Diaphragmate ortâ, & duabus propriis, externâ, internâque.

Tres habet unâ cas.

Hæc Interior tota nervosa est, ac (prout de Gula observavimus) in superficie interna, substantia villosa, seu filamentis rectis, Tunicæ ipsi perpendiculariter insertis (prout in panno serico qui dicitur velutus) ubique obducitur. Hæc crusta Ventriculum intus obtegens, post levem elixationem manifestissimè apparet, distincta tamen ab ea quæ Gulam investit, (utpote levidensis & minùs candida) similis videtur illi, quæ linguam obtegit. Quippe tum hujus, tum Ventriculi superficies aspera & crustata esse debet, ut alimenti tum libati, tum deglutiti particulæ parùm in eâ detineantur, & dein paulatim tunicæ nervosæ tradantur, quæ ab eorum nudo & immediato contactu, nimis irritari & postea indurari periclitaretur. Porro hæc ventriculi crusta villosa, aliis etiam usibus inservit; Chyli enim reliquiæ inibi aggestæ, & ad acorem servatæ, in fermentum quoddam, & pro appetitu, & pro digestionem requisitum, evadunt. Cæterum hæc lanugo vasorum, quæ tunicæ nervosæ densissimè inferuntur, ora ubique obtegit, ac tutatur, nec non humores ab arteriis & nervis exudantes suscipit; dum interim

Interior nervosa crusta villosa obducitur.

Crusta villosa usque.

venæ

venæ Chylum aliosve succos in hac parte catentes, exugunt. Crusta hæc villosa in postica sive convexa ejus superficie, quâ tunicæ nerveæ cohæret, glandulis annulatis numerosissimis ubique consita est, quæ procul dubio vasorum in tunica nervea dehiscientium ora contegunt, ac, uti videtur, humorem illis destinatum, aut ab iis depositum immediatius excipiunt & percolant.

*Hæc glandulis
referta
tunica
per se ab
aliis distincta
videtur.*

Velum hoc, sive crusta villosa, post immersionem stomachi in aqua fervida faciliè separatur, & per se tunica satis firma, & ab aliis distincta apparet, atque ob rationem modo dictam, haud impropiè tunica glandulosa dicatur. Hæc igitur amotâ, occurrit ipsa tunica nervea fibris varii generis, & diversimode intextis constans; per cujus Telam A. A. raram, vasa sanguifera innumera, & ramificatione densissima producuntur; inque superficie ejus interiori, ubi tunicæ glandulosæ cohærent, terminantur. Utriusque harum membranarum, scil. nerveæ & glandulosæ portiones, per Iconas, in Tabula quarta elegantissimè præsentantur.

*Tunica
nervea
vesis sanguiferis
innum-
eris obdu-
cta.*

Tunica ista nervea interiorem Ventriculi cavitatem, quasi vas Chymicum sive Matrarium, in quo alimenta dissolvuntur, & in Chylum digeruntur, constituit. Fibræ ejus potissimè ad sensationem, & forsan quadantenus etiam ad motum faciunt. Quoad prius, hæc inanitæ famem excitant, atque præ siccitate aut salsedine corrugatæ, ab

Aroma-

Aromaticis aut potulentis vinosis ingestis excalescunt, sitim inducunt: si quando humores acres, aut acidi has stimulant, *Tunica* aut vellicant, Cardialgia accietur. *hujus* Denique in has fibras medicamina quæque *munia* imprimis agunt, & juxta impressionem *quo ad* sensibilem iis inflatam, operatio hujus aut *sensum.* istius modi (prout inferiùs speciatim declarabitur) succedit. Quamprimum ab alimentis idoneis Ventriculo ingestis, hæ fibræ implentur, illico spiritibus harum incolis complacentia quædam & satietas, dein horum consensu toti ipsorum sistasi, sive Animæ sensitivæ, resectio & velut oratio quædam inducitur: Interim, quatenus venæ mox subtilissimam Chyli portionem arripiunt, etiam flammæ vitali pabulum ditius expottrigitur.

Quoad *Tunicæ* hujus motum, etsi contractiones spontaneas ei prorsus denegemus, attamen satis manifestò liquet, eam frequenter distendi, inflari, intumescere, inque majorem capacitatem ampliari: quod ita fieri contingit, non solum à flatibus intra stomachi cavitatem genitis, sed longè sæpius à spiritibus fibrarum ipsarum incolis; qui, si valdè irritati, inque impetum explosivum adacti, istas simul omnes, dum tumultuosè, & ἀγρόως incurrunt, summè inflant, & distendunt, proindeque totam membranam quasi vesicam inflatam intumesciunt. Nam si fibræ illæ nervæ omnes essent cavæ & tabulatæ, iisque ventus subitò

Affectiones
quo ad
nosum.

Quomodo
viscerum
inflationes
& distensiones
fiunt
à fibris
nervæis
affectis.

subitò insufflaretur, necesse foret vas quod
 contextunt, illico distendi & dilatari. Pariter
 habet quando spiritus, velut Oestro perciti,
 in eas impetuosius irruunt. Propter hujus-
 modi causam conjunctam, & afficiendi ra-
 tionem Venter in Paroxysmis Hysteri-
 cis, & Colicis, & non rarò in affectione Hy-
 pochondriaca intumescere solet. Hinc etiam
 singultus oritur, ejusque reciprocationes,
 propter Ventriculum per has fibras modò
 inflatum, & per Diaphragmatis systolen
 modò depulsum, contingūt. Denique Phar-
 maca deleteria & venena, quatenus spiritus
 valde stimulant, inque has fibras furiosè
 concitant, Ventriculi aliorumque viscerum
 distensiones, & inflationes sæpe horrendas
 inducunt; atque ob similem serè rationem
 Tympaniten oriri statuimus.

*Tympani-
 tui ratio for-
 malis in-
 ducitur.*

*Ventri-
 culi plica
 & ruga un-
 de sunt,
 & qui-
 bus usi-
 bus in-
 serv. iūt.*

Interior hæc tunica in corporibus sanis
 multas habet rugas sive plicas, in Ventriculi
 superficie concava eminentes, quæ videntur
 esse quasi totidem sepimenta, sive sulci, qui-
 bus chyli portiones hic illic tenuiter disper-
 sæ, melius coctionis ergo ab invicem deti-
 neantur, ne simul in massam spissiore con-
 fluerent. Plicæ istæ formantur, quatenus
 hæc tunica exteriori carneâ multò m-
 plior est; quare ut ab eâ contineatur, necesse
 habet in plicas, sive rugas istas colligi. In
 Bibonibus verò & Gulosis, quibus à crebra
 & nimia ventriculi impletione tunica car-
 nea plurimum extenditur, etiam interior
 illi coextensa, rugas suas omnes amittens,
 plana

plana & tenuis instar vesicæ inflatæ evadit. Prædictæ rugæ ac plicæ in Tabul. 4. Fig. 1. exprimuntur.

2. Proxima Ventriculi tunica, quæ & propria & per totum carnosâ, fibris omnino carneis constat, tantum motibus, iisque solum contractivis obeundis inservire videtur. Reverà totum Ventriculi corpus membranâ, sive panniculo hoc carnosâ, qui ipsum diversimodè pro variis, quæ occurrunt usibus & officiis contrahat & componat, integitur. Quandoquidem enim Stomachus circa Chylificationis opus, & medicamento- rum operationes, in varios gestus alterari, & modificari debet, id propter hæc tunica multiplices fibrarum motricium ordines, nunquam satis admirandos, continet. Quamvis non facile sit eos utpote valdè intricatos describere, quia tamen hoc ad Pharmacæ rationes plurimum facit, idcirco pro virili nostro, Anatomen hanc particularem hætenus ferè intactam tradere conabor.

Propter hujus apparatus. Ventriculus hominis, aut Quadrupedis bidentis, inani- tus, & ligatura circa utrumque orificium facta inflatus, aquæ ferventi, ut fibræ paulatim contractæ intumescant, aliquoties im- mergatur, usque dum totus semicoctus ap- pareat; dein Tunica extima, sive membrana totum ventriculum obtegens, notetur. Hu- jus fibræ, ab uno Orificio ad alterum excur- rentes, Stomachi fundū ac latera in tota ea- rum longitudine circumdant, & juxta variū.

Ventri- culi mu- mica car- nea.

In tuni- cā car- nea plu- rei fibra- rum mo- triciūm ordines sunt.

Quo Sto- machi apparatus notari possint.

Viz. im- merga- tur iste in aquâ servidâ;

pro-

protenfionis ambitum, breviores aut longiores, nec non magis rectæ, vel obliquæ existunt. Porro in quibusdam locis, viz. propè orificia & circa stomachi fundum & fines, multò crassiores sunt quàm in medio, revera ut ibidem quadantenus carneæ & motrices videantur. Membranæ hujus fibræ nervæ (pariter ac in plerisque musculis observare licet,) fibras carneas immediatè substratas, ad rectos angulos secant, utpote quas non tantum obtegere, sed viere, ac intus ordines suos singularim, ne dissiliant, continere debent. Hujus Figuram Tabula secunda aptè repræsentat.

Dein
tunica
externa
observetur,
&
separata
amoveatur.

Tunc tunica
carneæ
fibrarum
exteriorum
ordo
apparere
bit.

Itaque hæc Tunica separata & amota, subtus ad rectos angulos jacet fibrarum carnearum series, quæ Ventriculi fundum & latera quoad profunditatem cingentes in plano superiori, quod orificiorum interstitium est, inque ip sis orificiis terminantur. Procul dubio harum munus est, dum contrahuntur, Ventriculi fundum & latera suum ducere, & proindè cavitatem ejus plurimum arctare, adeò ut contenta superius lata per hoc aut illud orificium eliminari possint. Tunicæ hujus carneæ superficies exterior sive convexa, cum fibrarum motricium ordine in Tabula tertia exactè delineatur.

Ut verò istius motus excretorius, versùs hoc, vel illud orificium determinatè fiat, & materies stomacho inclusa, per vomitum aut sedem amandanda foras convehatur, alterâ fibrarum serie opus est, quæ respectu
prio-

priorum transversæ, stomachi extremitatum unam, sc. lævam vel dextram, versùs alteram ducant? adeò, ut, dum utriusque generis fibræ coagunt, stomachus quoad omnes dimensiones suas contractus, & sursum latus, contenta sua per orificium, ad quod pro data occasione inclinatur, ejiciat. Et quidem tales fibras adesse, & prioribus subjacere, Tunicæ istius superficiem alteram interiorem sive concavam intuenti planissimè constabit. Itaque Ventriculus compage ejus per Pylori Orificium paulo resectum traducta, invertatur adeo, ut superficies interior & concava, exterior & convexa evadat, & tunc membranae interioris crusta villosa cum rugis & plicis, prout superiùs describitur, & in Tabula 4. Figura prima elegantissime exprimitur, apparebit. Dein post levem immersionem in aqua ferventi, crusta Villosa à separetur, & amoveatur, ipsamque ita Tunicam nerveam vasorum ramificatione densissima obductam videbimus: utriusque harum portiones, ut superficies ipsarum cum glandulis, & vasis quibus cohærent conspiciantur, in ejusdem Tabulae Fig. secunda, & tertia exactè describendas curavimus. Denique tunica nervea penitus ablata carnea sive mediæ superficies interior fibrosa, qualis in Tabula quinta ad vivum delineatur, in conspectum veniet. Itaque in hac fibrarum carnearum ramificatione ordo notabilis est, quæ pone os Ventriculi oriri, & sinistram

Fibrarum interiorum ordo quomodo investigetur.

Ejusdem descriptio.

sinistram ejus oram cingere visæ, antrorsum
 versus stomachi regionem dextram ferun-
 tur. Harum manipulus insignis in Venticu-
 li iugo, sive summitate utrinque lineis rectis
 procedens, Pylori Antrum ingreditur,
 ejusque cavitatis longitudinem sparsim ob-
 ducens, in ipso orificio terminatur, prout in
 Fig. quinta repræsentatur. Reliquæ autem
 hujus ordinis fibræ, utrimque per stomachi
 latera oblique, & prorsum versus fundum
 ejus tendunt, ibidemque conveniunt. Prio-
 rum munus videtur, Orificium alterutrum,
 versus alterum pro Egestionem per inferiora,
 & superiora respective facienda adducere;
 nam eadem fibræ, juxta quod spasmus ab
 hoc, vel illo ipsarum fine incipit, ad dex-
 tram vel lævam trahunt. Prout in tracta-
 tu nostro de motu muscutorum nuper edi-
 to ostendimus. Siquando contractio juxta
 Pylorum incipit; dum illic Venticuli fun-
 dus, & latera per fibras alias, tum interio-
 res tum exteriores colligantur, etiam os ejus
 per has rectas versus Pylorū inclinatur; prop-
 terea ut stomachi contenta quæque ad inte-
 stina transmittantur. Sin vero contractio ab
 alteris fibrarum istarū finibus juxta os Ven-
 triculi inchoetur, dum illuc fundus, & latera
 ejus, per fibras alias contrahuntur, etiam Py-
 lorus pro vomitu acciando versus ipsum si-
 mul adducitur. Quod ad reliquas hujus ordi-
 nis fibras obliquas spectat, dū spasmō à dex-
 tris ipsarum finibus incipiente, deorsum illæ,
 & oblique contrahuntur, motu suo, Venti-
 culi

*Fibra-
rum ejus
nsu.*

*Eadem
fibræ
carneæ,
genuæ.*

culi cameram sinistram, versus fundum & Pylorum pro cibis dum coquuntur, stricte comprimendis atque illuc devolvendis inclinante: contrario item, spasmò à finibus sinistris inchoato, illæ sursum, & oblique contractæ Ventriculi fundum, & cameram dextram versus os ejus pro vomitu excitando corripifaciunt. Juxta utrasque harum contractiones, fibræ carneæ exteriores, Tunicæ mediæ superficiem convexam constituentes in Aëtionē conspirant, adeoque Ventriculi cavitatem plus coarctant, & pro evacuatione superne vel inferne molienda, aptius componunt. Quapropter secundum quod irritatione hic aut illic factâ, contractio juxta Pylorum vel os Ventriculi incipit, tota Ventriculi capacitas simul collecta, sursum lata, atque huc vel illuc inclinata egestionem supernam vel infernam molitur. Utrasque hujus tunicæ superficies, in usque distinctas fibrarum moticium series in Tabula tertia & quinta per Iconas exactissimè describendas curavimus. Motuum contractivorum, quos hæc Ventriculi tunica carnosa peragit, species singulas recensere & explicare, hujus loci non est; cujusmodi in affectibus spasmodicis excitari solent, alibi ostendimus; & qualis à medicamentorum operationibus accientur, cum de singulis speciatim agemus, declarabitur. Interim verò annotamus, motuum, quos hæc tunica carnosa obire solet, instinctus sive impulsus diversimodè communicari: *Contra-*
Etionem
quas tu-
nica car-
viz.

nea obit
instem.
atus un-
de.

viz. Imprimis ac potissimè à tunica nervea substrata, quæ prout à Ventriculi conten-
tis variè afficitur, mox illam, retentionis;
aut expulsionis gratiâ, in hujus aut istius-
modi contractiones ciet. Cæterùm nervi
huic tunicæ carnosæ inserti, ei varios mo-
tum instinctus ab *ἐγκεφάλῳ* partibus vici-
nis, aut remotis, supernis, aut infernis de-
ferunt. Hinc à Phantasia, Appetitu, immo
à plerisque sive Animæ sive quarumlibet
corporis partium affectibus, Ventriculus
sæpe perturbatur, & diversimodè commo-
vetur.

Tunica
Ventri-
culi ex-
tima
prorsus
nervea.

3. Tunica Ventriculi extima, ei cum
Oesophago communis, cujusmodi substan-
tiæ ac texturæ fuerit, modò innuimus: quod
ad usum spectat, hæc totius Ventriculi in-
tegumentum existens, Tunicæ substratæ
fibras carneas investit, easque fibris suis viet,
ac velut viminibus simul colligat. Membra-
næ hujus fibræ in quibusdam locis (prout
suprà observavimus) crassiores sunt, ut,
quando Ventriculus supra modum sagina-
tur, plurimum distendi possint. Hæ parùm
motui, sensationi tamen quâdantenus inser-
vire videntur; quanquam & hujus perexi-
guus tantùm usus fuerit; utpote quia nihil
exterius objectum, aut ore assumptum huic
occurrere potest. Quod si serosus humor,
aut abscessus, aut bilis constans suffusio in
partibus vicinis aut contiguis accidat, in
quantùm hæc tunica propterea multum ac
crebrò irritatur, in stomacho nausea ferè con-

continua, inappetentia, & frequens vomitio excitatur; prout in pluribus post obitum dissectis observavi. Tunicæ hujus præcipuus usus est, quod totius Ventriculi integumentum existens, membranæ substratæ carneas fibras investit, vasorum ramificationes sustentat, quinimò ad Ventriculi robur, ejusque calorem conservandum, intervit. Porro non improbabile est, in quibusdam locis hujus fibras nerveas, respectu fibrarum carnearum subjacentium loco Tendinum esse.

*Forsan
Tendina
nosa.*

Ventriculus ad hunc modum instar mantice à tribus istis tunicis tanquam à panno triplicato conflatus, bina habet Ostia sive Orificia, in summitate ejus è regione consita. Unum à parte sinistra, ex Oesophagi in os Ventriculi insertionem consistit; ac simili ritu habet, ac si infundibuli tubus in vesicæ implendæ foramen inderetur: ductus hujus rectus & perpendicularis, ingesta quæque ac deglutita in stomachum admittit. Orificium alterum à parte dextra, longo & obliquo ascensu in Duodenum continuatur, inque ipsum, Chylum in Ventriculo elaboratum, sensim deponit.

*Ventriculi bina
orificia.*

Nervi Paris vagi ad Ventriculum quasi ultimam suam metam delati, juxta hoc Orificium plexus insignes, immo & quodam quasi reticulum, quo totus ejus ambitus obducitur, constituunt: insuper & Oesophagi tunica villosa & nervea hujus cavitatem altius investit; hinc ut os Ventriculi

*Nervi &
plexus
nervi
ad os
Ventriculi
pertinentes.*

maximè fenfile cum aliis partibus nobilibus, ac imprimis cum Cerebro & Præcordiis mire communicet, ut non prorsus de nihilo sit, quod Helmontius hic animæ sedem collocaverit.

*Pylori
descrip-
tio.*

Orificium alterum vulgò Pylorus dictus, à dextro stomachi latere cum antro capaci & longo sensim angustato, in foramen parvum desinit, indeque retortum in Duodenum continuatur. Tunicæ hic multò crassiores, quàm in alio quovis Ventriculi loco existunt. Intima nervosa multis rugis ac sulcis asperatur, inque ipso foramine in molem oblongam, quæ instar Epistomii est, attollitur; in eum certè finem, ut chylus, sensim egressus, haud denuo in stomachum regurgitet. Tunica carnosæ, pro ut ubivis præterea, binas habet fibrarum series; aliæ namque antrum hoc circumdantes constringunt, ac pro data occasione occludunt; aliæque per latera ejus in longum productæ, cæteras stomachi partes sursum colligentes, versùs hoc ostium ducunt. Quinetiam vice versa, hæ fibræ ob contractionem ab alteris earum finibus incipientem, Pylorum versùs orificium sinistrum sæpe trahunt, uti in Vomitione: cumque adeò spasmus ulteriùs continuatur, Duodenum sursum trahitur, & propterea bilis & humor Pancreaticus in Ventriculum exantlantur.

*Pylori
munus.*

Pylori munus est, non tantum Ventriculi contenta affatim, & simul in magna
copia

Nervi. illic consiti, surculos plures, & insigne ad Ventriculum mittunt: Quæ ratio est quòd in affectibus Hystericis, Colicis, & Hypochondriacis vomitio ita passim succedat.

Vasa sanguifera innumera ad Ventriculum spectant. Vasa sanguifera quam plurima ad Ventriculum pertingunt; quod plane cernitur si hominis, canis, aut porci stomachus, vasis cœliacis primò ligatis & resectis, eximatur, & orificiis constrictis inflectitur; tunc enim jucundissimo spectaculo videbis minores Venarum & Arteriarum truncos partim Ventriculi summitati, & partim fundo ejus insertos; qui mox in ramos minores, & deinde in ramusculos & propagines minimas divisi, sibi invicem occurrunt, mutuò inosculantur, & quaqua versis expansi totum stomachi ambitum perreptant, & velut coma fruticosa obducunt. Hæc vasa sanguinea introrsum tendentia, & demum in propagines innumeras discerpta, in tunica intima nervosa terminantur; cujus interiorem superficiem prædensitate punctorum, in quæ vasa desinunt, rubore inficiunt, & quasi cruentant. Hoc manifesto liqueat, si quando post stomachi immersionem in aqua ferventi, tunica villosa separetur; tunc enim tunica nervosa ob densissimas vasorum terminationes quodam quasi reticulo sanguineo oblecta videbitur.

Quæ in tunica Si usus horum inquiratur, qui calorem præcipuum coctionis & digestionis in Ventriculo

triculo peragenda instrumentum esse statuunt, hinc focum & fomitem satis uberem deducant; viz. in quantum circumcincta Ventriculi quasi lebetis fundum & latera omnia sanguis effervescens, quasi ignis accensus perpetuò detineatur; & quidem aliquatenus in hunc finem, stagnum illud sanguineum ibi consitum esse videatur. Attamen præterea vasa hæc sanguifera munus quoddam aliud, haud minus necessarium præstare censemus; viz. Arterias humorem aliquem in Ventriculo deponere, & venas alium quendam illinc perpetuò auferre, adeoque chyli cum sanguine, & è contra, commercium immediatum ac constans intercedere.

Enimvero ut Alimenta ingesta non solum coctione, sed multo magis fermentatione in Ventriculo dissolvantur, inque chylum homogeneous digerantur, illa ibidem liquore quodam spiritioso, qui instar fermenti sit, (uti cum flos cervisiæ cervisiam aliam fermentat) imbui debent: Hujusmodi humorem, (siquidem copia ejus requiritur) tantummodo Arteriæ suppeditare possunt; atque hic chyli reliquiis in crusta villosa hærentibus conjunctus, proculdubio succum istum, qui vulgò stomachi fermentum dicitur, constituit. Porro à comestis cum æpenumero refectio citissima postuletur, siquidem ea per longas intestinorum, & variorum chyliferorum ambages fieri nequit, quid mirisimilius est quam venas intra Ventriculi

*nervæ
superficie
interiore
terminantur.*

*Eorum
usus in-
quiritur.*

*Arteria
humo-
rem fer-
menta-
lem ad-
ducunt.*

*Vena
succum
nutri-
tium ex-
cipiunt.*

cavitatem confitissime dehiscences , subtiliorem quandam chyli portionem excipere , & protenus cruori in undere ? Quo ritu vasa sanguifera stomachi fundo , & summitati inserta totam ejus superficiem , cum densa & multiplici ramificatione obducunt , in figurâ primâ verissimè , & ad vivum exprimitur.

*Intestina
duplicitia,
scilicet tenuia
& crassa*

III. A Ventriculo ad Intestina descendimus , quæ cum duplicia fuerint , tenuia sc. & crassâ , non opus erit eorum omnium hic historiam describere , utpote quorum numerus , & conformatio jam jam non modò Anatomicis sed & laniis quibuscvis sunt notissima. In prioribus , quantum ad rem Pharmaceuticam spectat considerare oportet primò eorum situs , & fabricam , secundò Tunicas , atque tertio vasa , & ductus. Horum munus est , chylum in Ventriculo elaboratum suscipere , ampliùs fermentare , ab eoque magis elaborato & perfectò , succum nutritium in vasa chyliifera exprimere. Intra hæc potissimùm Intestina , inedicamenta cathartica operationes suas peragunt.

*Tenuis
sunt &
dimensiones.*

Intestinatorum tenuium licèt unus continuus sit ductus , tamen , propter distincta quæ obcuntur munera , hujus tria velut stadia designantur , & quasi tot visceribus , distincta imponuntur nomina. In Primo horum chylus à Pyloro descendens , mox novis fermentis , Bile sc. & succo Pancreatico inficitur ; quibus cum tota ejus massâ paulatim ,
& per

& per partes imbui debet, idcirco unaquæque portio celeri transitu hanc regionem, sc. Duodenum trajicit. In Circo proximo sc. Intestino jejunò, chylus fermentescens plus subigitur, ab acore vindicatur, & majorem volatilitatem acquirit; cumque hic etiam moram trahere non debeat, mox fermentatus, & ulterius provectus ductum hunc plerumque vacuum relinquit. Intra specum dein tertium, chylus volatilisatus, & perfectus copiosè aggeritur, & aliquamdiu sistitur, dumque Intestinum Ileon ita Chylo plenum à fibris carneis paulò constringitur, pars purior & subtilior sanguini transmittenda in vasa lactea (simulque, ut nostra fert sententia, in venas mesaraicas) exprimitur, & tandem fæces residuæ & pæne effluuæ ad crassa intestina promoventur.

Cuncta hæc tenuia intestina, sive totus eorum ductus, easdem tunicas simili etiam ritu conformatas obtinent; quæ item à ventriculi membranis haud multum differunt, nisi quòd paulo tenuiores existant. Intestina omnia, tum tenuia, tum crassa (exceptis eorum principio, & fine, & quadam Coli parte quæ Omento affigitur) Mesenterii tanquam planè circularis margini connectuntur: de quibus interim mirari subit, quomodo illa quorum longitudo 6 circiter ulnarum est, à peripheria illa, quæ à centro spithamam tantum distat, comprehendi possint. Attamen super his observare est, Mesenterii planum in plicas multas & magnas

*Intestini-
norum
tres sunt
tunica.*

*Quomo-
do Me-
senterio
alligan-
tur.*

collectum, in circumferentia sua trium cir-
citer ulnarum longitudinem habere; Porro
Mesenterii circumferentiam, ut longitudi-
nem intestinorum coarctet, in singulis pal-
mis, duodecim circiter palmos intestino-
rum complecti. Ad hunc modum cum ob
multas rationes fieri debuit, ita præcipue
tum ut intestina in parvo, & angusto spa-
tio distinctim, & sine confusione subsiste-
rent; tum insuper ut motu lento, & suc-
cessivo, & quasi proreptim ab uno termino
ad alterum moveri possint. Quippe Fibra-
rum motricium, quibus intestinorum du-
ctus, sive cavitates contrahuntur, Tendi-
nes in Mesenterii fibrâ, sive margine col-
locantur, & ab hoc viscere motus cujusque
intestinalis instinctus procedit, uti mox
clarius ostendetur: interim de Tunicis inte-
stinorum gracilium differere pergamus.

*Tunica
intima
plures
habet
rugas
trans-
versas.*

Harum intima plurimas rugas transver-
sas quasi juga eminentia habet, quæ etiam
mobiles quasi totidem Chyli remoræ sunt,
atque ad moderatam ejus retentionem faci-
ciunt, ne sc. debito citius, & priusquam sa-
tis perfici, & exprimi queat, ad crassum in-
testinum ipsasque ad sæces efflueret. Adsunt
rugæ istæ, prout optimè observavit Fallo-
pius, in quantum hæc tunica interna multo
longior sit quàm externa, & ideo crispa-
tur, rugaturque. Nam si illa ab hac exco-
riatur, sinubus istis expansis, hujus longi-
tudinem triplo excedet.

*Tunica
istâ ner-*

Porro tunica hæc interior penitus ner-
vosa,

vasa, atque vasorum tum lacteorum, tum sanguineorum oscula in se continens, ejusmodi crustâ villosâ quâ ventriculus intus obducitur, & propter eosdem, utâ videtur, usus; viz. hæc vasorum ora obtegit, ac tutatur, insuper & Chyli aliorumque contentorum primos appulsus sustinet, eosque dein tunicæ nervæ paulatim tradit. Hæc autem tunica omni fibrarum genere constans, & ductus intestinalis cameram intimam constituens, ad sensationem imprimis facit, atque juxta impressiones ipsimet inflictas, tunicam carneam superstratam ad motus excretorios tardos, aut celeres, deorsum vel sursum (sicet rariùs) obeundos ciet. Siquando vel hujus interna superficies à contentis acrioribus stimuletur, vel fibris ejus humores incongrui impingantur, proinde ob sensiones molestas dolores ac tormenta excitantur. Insuper hæc tunica nervea tum distentionibus à flatibus inclusis, tum expansionibus, & intumescentiis ob spiritus intra fibras ejus explosos plurimum obnoxia reperitur. Cæterum illa præter fibras nerveas, quibus diversimodè intextis constat, insuper vasorum sanguiferorum in ea terminatorum, ramificatione densissima (pariter ac in stomacho habere advenimus) ubique obducitur: Hinc ut suspicari liceat, Arterias humorem quendam forsan recrementitium in cavitates intestinorum passim deponere, atque venas mesaraicas haud minùs quàm vasa lactea Chyli portionem

*vea cru-
sta vil-
losa etiã
obducitur.*

*Vasa
sanguifera in-
numera
in ea
terminantur.*

illic excipere, & sanguini immediatius inferre.

2. *Tunica carnea
sive media.
In qua
duo fibrarum
motricium
ordines.
Sc. rectarum
& circularium.*

2. Secunda sive media intestinorum gracilium tunica paulo crassior, & penitus carnosâ est Fibrarum hujus motricium duo sunt ordines, alter alteri substratus; primus, & interior est Annularis, qui totos intestinorum omnium ductus, sive cavitates integras, ubique serie densâ cingens, Mesenterii fimbriæ tanquam tendini inseritur. Alter fibrarum ordo est rectarum, sive longitudinalium, quæ prioribus superstratæ, easque ad rectos angulos secantes, per totas intestinorum longitudes protenduntur; iisque tendinum loco esse videtur tunica extima, quæ prorsus nervea seu velut tendinosa, universæ istarum fibrarum seriei obvolvitur.

*Earum
usus in-
quiritur.*

Quod ad usus earum spectat, cum intestinorum munus sit, chylum & fæces à parte in partem promoveri, adeoque prorsum urgendo, demum per totos ipsorum ductus trajicere; insuper dum ipsa contracta & abbreviata quoad cavitates coarctantur, subtiliorem chyli partem in vasa lactea & venas Mesaraicas exprimere; obviû est concipere, quomodo prædictæ fibræ utrumque hoc pensum exequantur: Quippe dum fibræ circulares successivè sive seriatim contractæ, intestini profunditatem coarctant, eodemque tempore longitu finales inflatæ, & intumfactæ ipsû amplius angustant, simulque decurrant, necesse erit viscerum horum contenta ponè compressa, usque prorsû urgeri.

In-

Interim haud putandum erit, fibrarum utriusque generis contractiones ita magnas, & continuas fieri, ut intestinorum contenta simul omnia à parte in partem propellantur, (quanquam & hoc in Catharsi & Diarrhæa interdum accidere censemus) verum ordinarie, spasmi isti leviores, & intercisi, sed tamen seriatim facti, & crebrò repetiti, intestina quasi succutiunt, adeoque chylum & fæces de loco in locum leniter promoveri faciunt. Cæterum ob tales intestinorum succussus, & contractiones repetitas, chylus perpetim agitatus, plùs elaboratur, inque vasa pro receptione ejus dehiscencia facilè exprimitur. Quòd si inquiratur quo instinctu prædictæ utriusque generis fibræ in motum accieantur, atque ad partes modò has, modò illas seriatim contrahendas determinantur; dico circa intestina perinde ac ventriculum habere; viz. in utrisque Tunica carneæ motus à nerveæ sensu pendere, ita ut juxta hujus irritationes illius contractiones sequantur. Quoties incongruum aliquod fibris nerveis sensationem tristem imprimit, mox propter istud excutiendum, fibræ motrices intestini partem affectam contrahunt, ut quicquid molestum est depellant.

Cujusmodi motus intestina habent.

Eorum instinctus potissimum à Tunica nervea irritatione.

Fibras nerveas ordinariè ac blandè irritant, I. Chyli reliquiæ, quæ, postquam succus purior satis exprimitur, effœtæ ac molestæ evadunt; donec enim Chyli distributio peragitur, fibræ motrices à fronte contractæ,

Quibus de causis fibræ nerveæ irritant solent.

eum, ne citò nimis elabatur, sistunt, postea verò spasmis à tergo excitatis, eum utpote inutilem eliminant. 2. Fibræ nervæ paulo acrius iritantur à bile & succo Pancreatico è ductibus suis, item ab humoribus acribus, & infestis ab Arteriis intrò suffusis, quibus ibidem contractiones crebriores & fortiores succedunt. 3. Irritatio adhuc vehementior, & præternaturalis ab Alimentis incongruis aut impropportionatis, item à Pharmacis & Venenis inferri solet; de quibus penultimis inferius speciatim dicetur.

Porro intestinorum fibræ carneæ & motrices nonnunquam ob causas alias remotiores in contractiones Alvi solutivas acciuntur. Quippe violentæ Animi aut corporis passiones Diarrhæam frequenter inducunt; viz. in quantum spiritus, intra ἐκέφαλον aut principes quasdam appendicis nervosæ partes consiti, insigniùs perturbati, protinus per nervorum aut propaginum nervearum ductus, inordinationem suam spiritibus Intestinorum incolis tradentes, eos in spasmos ἐκινεωστικοὺς cient. Irritationi quocunque modo factæ contractiones succedunt, quatenus spiritus animales tum è tendinosa mesenterii fimbriâ in fibras carneas annulares, tum è tunicæ extimæ fibris tendinosas in carneas longitudinales profiliunt, quas utrasque dum adeò inflant, & intumesfaciunt, proinde breviores & contractiones reddunt. Nimis à proposito hic esset, insu-

Qua ratione irritationibus contractiones succedant.

insuper exponere quas partes in peragendo hoc Intestinatorum motu peristaltico mesenterium obeat; præterquam enim quòd fibrarum circularium tendines in hujus fimbria radidentur, porro advertere est in ejus plano fibras motrices recta à centro ad circumferentiam tendere; quarum munus aliud vix excogitari potest, quàm ut illæ pro dato instinctu hic, illic variè contractæ, in his, aut illis intestinatorum partibus, pares contractiones ciant.

De Tunica intestinatorum extimâ non est ut multum disseramus; hæc à peritonæo orta & prioribus obvoluta, cum nervosa prorsus & tenuissima fuerit, vulgò ferè tantum pro cæterarum integumento esse perhibetur: verum insuper, cum fibrarum longitudinalium series huic tunicæ immediatè substernantur, nullique tendines illarum alibi reperiantur, revera hanc tunicam tendinosam esse, & ex hujus fibris nerveis pro carnearum istarum contractionibus spiritus animales profilire, & in has spasmo cessante reverti meritò suspicamur.

Vasa & ductus, quæ ad tenuia intestina pertinent, vel sunt spirituum vel humorum vehicula. Prioris generis habentur nervi eorumque plexus, & propaggines, quos omnes in Neurologiâ nostriâ satis fusè explicavimus. Quod ad ductus alios spectat, vel humores ac intestina deferunt, uti meatus Cholidochus & Pancreaticus, atque Arteriæ; quadantenus item nervi (prout alibi de

*Tunica
intestina-
rum
extima.*

*Vasa &
ductus
ad inte-
stina
pertin-
entia.*

de morbo Colico differentes ostendimus:) vel humores è visceribus istis exportant , uti vasa lactea , & venæ Mesaraicæ. Singuli hi ductus à que spiritus & humores qui in illis scatent , quique insuper aut in viscerum cavitatibus continentur , vel eorum fibris nerveis aut carnosissimis insident , Pharmacis subjecta sunt vel objecta , & à Medicamentis quibuscunque primò ac immediatius affici solent; quibus verò modis, in particulari cujusque Pharmacis generis Theoria designabitur.

De meatu Bilario , & ductu Pancreatico cum jam jam ita plurima ab Autoribus dicta sint , atque nihilominus veritas adhuc lateat , aut in ambiguo maneat , haud opportunum erit disquisitionem , (quam valde prolixam & intricatam fore necesse est) hoc loco instituere. Quid Vomitoria & Purgantia in has partes agant, inferius declarabitur.

Vasa sanguifera innumera ad intestina pertinent.

Ad vasa sanguifera quod attinet, communis observatio est, Arterias & Venas quamplurimas per totum Mesenterium ramificari , indeque furculos innumeros ad intestina omnia distribui De quibus insuper advertimus, cum tunicæ extimæ inferantur, earum paucos tantum furculos huic impendi, majores vero ramos fere omnes mox intus immerfos ad tunicam interiorem remeare , in quo terminantur , propagines infinitas ac minutissimas, quæ superficiem ejus densissimam obducunt, ubique mittere.

Hic igitur mirari subit, quamobrem in hæc viscera ex se ferè exanguia tam ingens sanguinis affluxus destinetur. Haud verisimile est hoc solummodo pro calore ac nutritu dispensandis fieri, cum muscoli & intestinorum tunicæ exteriores, quibus his in copia magis uberi opus est, vasis paucioribus sunt contenti, *Clar. Mæbins* ut hunc nodum solveret, *asserit naturam Arterias in tanta copia intestinis addidisse, ut in Embryone excrementa sanguinis materni quo nutritur eo tempore ad intestina deponerentur. Cujus rationem subdit, eò nempe, quòd intestina Embryonis aut infantis recens nati excrementum nigricans contineant.* Verum enimvero hoc argumentum facilè concidit, si cum Harveo & Neotericis Embryonem in utero materno sugere & liquorem nutritium ore suscipere (uti par est) concedimus. Quin potius dicendum erit, Arterias istas in adultis animalibus sanguinis recrementa, per diaphoresin aliasque vias amandari in habitacula, sæpenumero per intestina velut cloacam expurgare: Porro interim venas quandam chyli portionum excipere, eamque sanguini reducendo protinus immiscere.

Circa intestina crassa, quod ad Pharmaciam attinet, non opus erit hic multa dicere; quia Medicamentorum ore assumptorum virtus ferè tota exhauritur, priusquam ad hæc viscera deveniatur, adeo ut horum irritatio partim per consensum à superioribus intestinis, partimque ab illorum contentis

*Illorum
opus in-
quiritur.*

*De intestinis
crassis.*

*Iliaca
passio
sæpiissi-
me a Co-
li inflā-
matione.*

violenter exturbatis , potiùs quàm ab ipso Pharmaco oriatur. Tunicas easdem ac gracilia obtinent ; cumque in Colo fæces rectâ ascendunt , fibris carnosissimis robustioribus, quæ contractionis motum fortiozem efficiant , opus est. Hinc , si inflammatio aut sphacelus (uti sæpius novi) circa Coli initium contigerit , adeò ut fibræ carnosæ læsæ , contractiones pro fæcibus sursum elevandis obire nequeant , illæ versus Ileon restagnantes Passionem Iliacam incurabilem inducunt. Porro in hoc intestino involucri ista concamerata sive cavernæ adduntur, ut fæcibus alvi diutius detentis, crebrius desidendi molestia tollatur. Pharmacia ad hanc regionem pertinens in clysteribus præcipuè consistit. In quibusdam verò Coli tunica interior adeò valde tenera & sensibilis est , ut ab Enemate , licet Anodyno , injecto , spiritus statim excandescunt, ac intra fibras nerveas explosi, membranas summe inflent , ac distendant, adeoque in toto abdomine maximas molestias excitent. Quæ circa viscerum motus excretorios , à fibrarum carnearum contractionibus dependentes , modò tradita sunt, meliùs elucescent, si Hypothesis nostra de musculi fabricâ , & motu , non ita pridem edita consulatur. Quod superest , pro partium istarum Anatomie clarius illustrandâ singularum figuras, exactissimè ac ad vivum à peritissimo Artifice delineatas , hic subjiciendas curavimus ; & quamvis in descriptione Ventriculi, cum

Tab. I.

Oesophago, & Intestinis, Fallopiū alioſque tum veteres, tum recentiores ſequuti, cuiusque illorum tres tantum tunicas aſſignavimus; attamen ſeparatione harum (poſt immerſionem in aqua ferventi) paulo accuratius facta quatuor diſtinctæ apparebunt. Cruſta etenim villoſa, quæ tunicæ nerveæ tantum epiphymiſis quædam habetur, membrana per ſe ſatis craſſa & peculiaris exiſtit, atque propter innumeras quibus ſuperficies ejus exterior ſcatet glandulis, propriè tunica Glanduloſa dicatur, prout ex Iconibus ſatis liquet.

Figurarum explicationes.

TAbula prima repræſentat Hominiſ Ventriculū, cum vaſis ſanguine turgidis exemptū, & inflatū, ut Arteriæ & Venæ omnes cum ramificationibus earum, (quæ verè & exactiſſime delineantur) conſpici poſſint.

A. Oeſophagus.

B. Os ventriculi, juxta quod Oeſophagi fibræ motrices ſuperius obliquæ, ob ſubitā illius occluſionem ac apertionem rectæ evadunt.

C. Pylori oriſiciū cum Duodeno appenſo.

D. D. Duodeni portio, cujus fibræ carnea illic loci craſſiores ſub tunica extima apparent.

FF. ad C. Pylori Antrum.

GG. Ventriculi ſummitas, ubi vaſa ſanguifera inſerta deſcendunt, & quaquaverſus ſurculos & propagines ſpargunt.

HHH. Ventriculi fundus, cui vaſa ſanguifera

fera inserta, in ascēsu suo ramulos & propagines quaquaversus densissime spargūt.

III. Vasorum utriusque insertionis mutua inosculationes, & miræ communicationes.

K.L. Stomachi finis dexter, ac sinister.

Tabula II. exprimit Ventriculi Humani Tunicam extimam prorsus nerveam, cujus fibræ nerveæ per longitudinem ejus ductæ, carneas exteriores substratas ad rectos fere angulos secant.

A. Oesophagus, in cujus Tunica exteriori fibræ omnes nerveæ rectæ descendunt, carneas substratas oblique decussantes.

B. Os Ventriculi.

C. Pylorus cum Antro ejus D. & Duodeni appensi portione E.

F. Ventriculi summitas, ubi vasa sanguifera densissime confusa apparent.

GGG. Fibræ nerveæ & tenues per Stomachi longitudinem ab orificio uno ad alterum, & utrinque ulterius protensa.

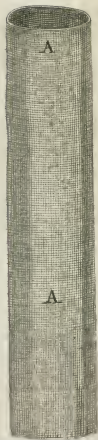
Tabula III. exhibet Ventriculum Humanum Tunica extima nervea nudatum, ut Tunicæ mediæ cum fibris ejus carneis superficies exterior sive convexa appareat.

A. Os ventriculi cui Oesophagus a.a.a. insertitur, & quem fibræ circulares carneæ b.b.b. cingunt, ac pro data occasione contracta, occludunt.

B. Pylorus cum Duodeno appenso.

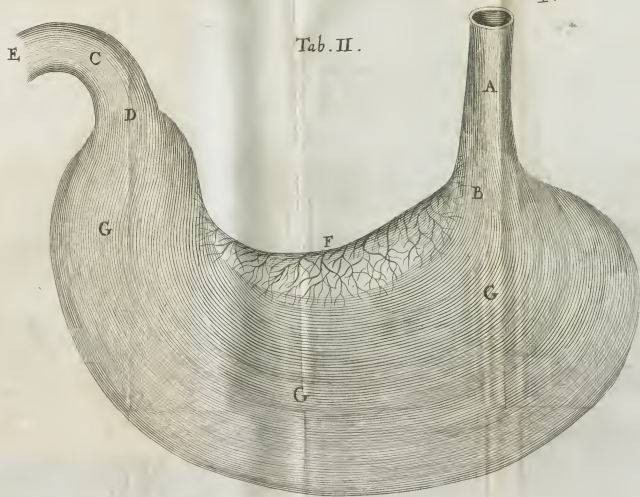
C. Pylori orificium & Antrum; quæ utraque fibræ circulares dum contrahuntur coarctant, ac (uti videtur) occludunt.

DDD. Fi-

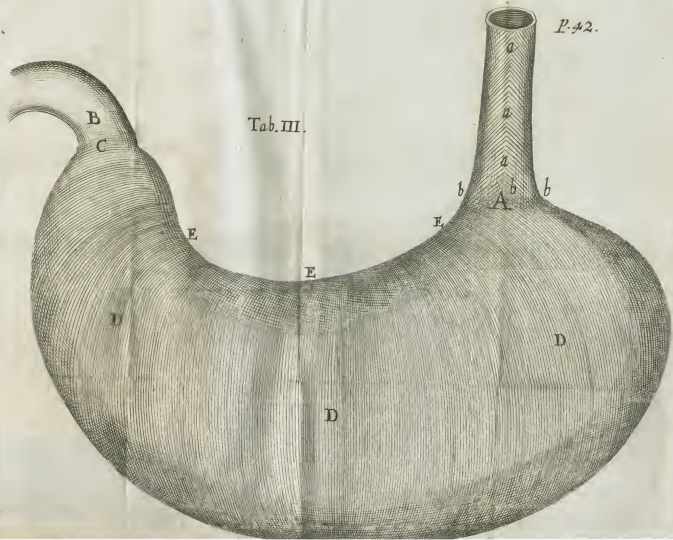

Tab. II.

Tab. III.

DDD. *Fibrae circulares ventriculorum in toto ambitu ejus quoad profunditatē cingentes.*

EEE. *Ventriculi summitas, sive jugum, ubi fibrae istae oriundae, versus ipsum dum contrahuntur, totam stomachi compagem valde coarctatam ducunt.*

Tabula IV. Cujus Figura I. ostendit Ventriculorum inversum, cum superficie interiore & concava in exteriorem & convexam mutata, ut crusta villosa cum rugis & plicis stomachum obducentibus conspiciatur.

A. *Orificium sinistrum, sive os ventriculi.*

B. *Pylori Antrum, in quo Tunica crassiores existunt.*

C. *Orificium ejus, cui Duodenum annectitur.*

DD. *Ventriculi summitas sive jugum orificiis interjectum.*

EEEE. *Latera, finis, & fundus ejus, in quibus Tunica interioris crusta villosa, in eaque rugae ac sulci, ad vivum exprimuntur.*

Figura II. repræsentat portionem Tunicæ nerveæ, in qua, crustâ villosâ exemptâ, superficies interior sive concava, cum vasorum ramificatione densissima apparet.

Figura III. exhibet portionem Tunicæ villosæ, sive glandulosæ, in qua superficies ejus exterior, quâ Tunicæ nerveæ cohæret, glandulis, & vasorum osculis, refertissima, conspicitur.

Tabula V. exhibet Tunicæ carneæ superficiem interiorem, & concavam exterius inversam, ut fibrarum motricium series altera conspiciatur.

A. *Os*

A. Os ventriculi, juxta quod fibrarum series exoriri visa antrosum lineis partim rectis, partimque obliquis dejetur.

BBB. Fibrarum manipulus insignis, quæ os ventriculi cingentes supra jugum ejus, ad Pylorum tendunt, & Antri ejus longitudinem obducentes, in orificio terminantur.

D. Pylori orificium.

E. Pylori Antrum.

FFFF. Fibra carnea alia, quæ à stomachi parte læva versus dextram oblique tendentes, ad junctionem ejus descendunt.

Tabula VI. repræsentat intestinorum gracilium Tunicas omnes ab invicem separatas, ut fibræ nervæ cum glandulis & vasorum ramificationibus, nec non fibrarum motricium ordines, clare & distincte observari possint.

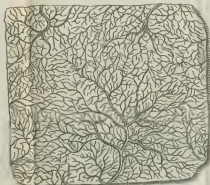
AA. Exhibet intestini integri superficiem extimam, cujus Tunica nervea tenuissima cum fibris nerveis tenuissimis in Orbem, uti videtur, protensis apparet.

BB. Tunica carnea sive media superficies exterior, quæ, altera exempta, cum fibrarum motricium longitudinalium serie, sive ordine suo, plane conspicitur.

CCC. Ejusdem Tunica fibræ circulares sive annulares, quæ, priori serie sive ordine exempto, manifeste apparent.

DDD. Tunica interior nervea, cujus superficies interior, crustâ villosâ, sublatâ, cum

Fig. 2.

Tab. IV.

Exp

Fig. 1.

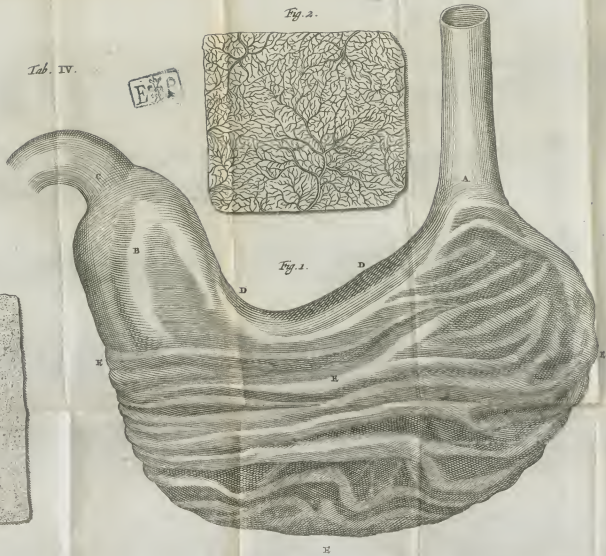
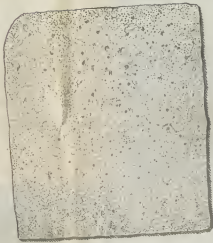
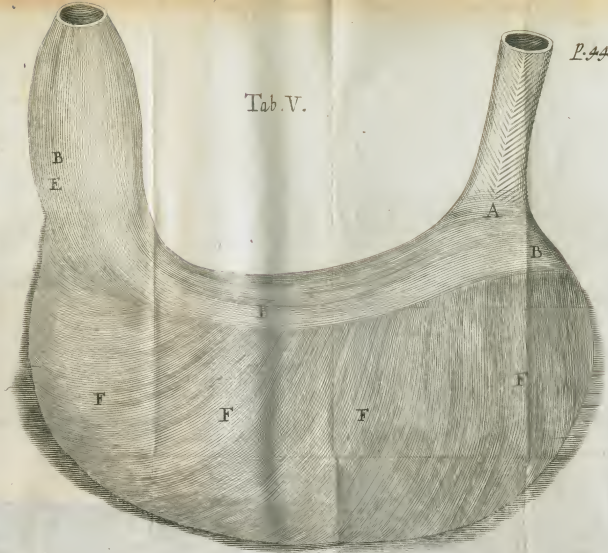

Fig. 3.

Tab. V.

vasorum ramificatione densissima in conspectum prodit.

EEE. Tunica villosa sive glandulosa superficies exterior sive convexa, qua tunica nervæ coarct, glandulis, & vasorum osculis confitissimis rejeta.

Sectio II. Cap. I.

De Vomitione, & Medicamentis Vomitoriis.

DESIGNATA ad hunc modum Actionis Pharmaceuticæ palæstrâ, aut saltem primo ejus circo breviter adumbrato, jam proxime incumbit singula Operationum Medicamentarium genera, eorumque rationes, & afficiendi vias describere. Itaque ab initio, quid in primo stadio, scil. Ventriculo peragatur, & quomodo Vomitoria operentur, disquiramus. Ubi imprimis explicare oportet, qualis affectio vomitio sit, quibus item de causis, & propter quas occasiones, secundum aut præter naturam excitari soleat. Dein secundo ostendetur in quas partes, earumque aut spiritus incolas, aut humores irriguos, & quo ritu Medicamenta, dum Vomitum cient, operantur.

Quoad prius, siquando quispiam Vomitu afficiatur, in se per sentit fundum Ventriculi sursum contrahi, atque orificium superius aperiri. Pyloro interim (uti videtur) occluso, aut introrsum deducto, simulque totum Oesophagi ductum motu inverso,

Quomodo ventriculus & Oesophagus in vomitu afficiuntur.

sc. ab

sc. ab imo ad summum, velut cochleatione quadam conniti, ut contenta quæque usque superius protrusa, demum per os egerantur. Hujusmodi partium istarum motus, proculdubio perficiuntur per fibras carneas mediam ventriculi tunicam contexentes. Nam advertimus in hac binos distinctos fibrarum carnearum sive motricium ordines, quæ stomachum quoad omnes dimensiones suas cingunt, atque simul contractæ, fundum & latera ejus unà colligunt, sursum ducunt, & versus hoc, vel illud orificium inclinant; propterea ut contenta quæque per ostium, modo hoc, modo illud ejiciantur. Quoad fibras interiores, quæ cæterarum omnium contractiones ad hanc, vel istam evacuationem determinant, si irritatione leviori circa stomachi fundum aut latera alicubi factâ, spasmus juxta Pylorum incipiat, atque fibræ motrices internæ in finibus suis dextris prius ac potius contrahantur, tota ventriculi compages illic contracta, saburram suam ad intestina suffundit: sin vero irritatio vehemens, & valde lacerans in quavis stomachi parte excitata, facilè compesci, aut versus intestina transferri nequeat, spasmus juxta fibrarum interiorum fines sinistros incipiens, & versus os ventriculi ducens, illuc totam stomachicam capacitatem, summe coarctatam, & simul contractam, corripit facit; adeo ut Pyloro intus deducto, vel occluso, atque ventriculi aperto, contenta quæque superius ejiciantur. Eædem fibræ car-

næ,

eæ, prout spiritus animales variè proritati, *Quibus*
 ex his vel illis tendinibus prius in illarum fi- *fibris*
 es dextros aut sinistros prosiliunt, ibidem- *carneis*
 ue spasmos inchoant, respective ad Ecce- *spasmus*
 um aut vomitum moliendum determi- *emeticus*
 nantur. Porro dum ad egestionem super- *perfici-*
 nam Ventriculus prædicto modo disponi- *tur.*
 tur, etiam Oesophagus propter eadem con-
 tenta ejus sursum efferenda in actione con-
 spirat. Quippe cum in tunica hujus carnea
 brarum motricium binos ordines duplica-
 tos, quarum aliæ oblique ascendentes, aliæ-
 que descendentes sese omnes mutuo decus-
 sant, notaverimus; priorum munus esse vi-
 detur, ut illæ in nixu Vomitivo seriatim con-
 tractæ, gulam pone saburram egerendam
 usque occludant, eamque adeo in oris hia-
 um propelli faciant.

Vomitus igitur, siquidem stomachi mo- *Vomitio,*
 tus violentus & sæpissime involuntarius fue- *vel mo-*
 rit, haud immerito convulsivus dicitur; *tus con-*
 quem insuper à spirituum animalium, qui *vulsivus.*
 stas fibras carneas possident, explosione,
 ÷ve magna quadam expansione, (juxta
 pasinologiam nostram alibi traditam) pro-
 cedere statuimus. Enimvero spiritus isti
 summe irritati, & proinde statim elastici,
 primo è tendinibus prope orificium lini-
 strum confitis, & deinde mox ex aliis, in fi-
 bras carneas impetuosè irruunt, easque sum-
 me inflant, ac abbreviant; adeo ut Tun-
 icæ istius partibus omnibus ad se invicem
 propius adductis, tota stomachi cavitas
 coar-

coarctata, & simul complicata, adeoque
 suum versus sinistrum orificium contra-
 cta, contenta quæque velut emboli impu-
 su, superius per Vomitum excernenda pro-
 pellat.

In plerisque aliis spasmodorum generibus
 motus convulsivus versus eandem termi-
 nationem naturalem versari solet. Vomitio au-
 tem videtur esse, non stomachi actioni op-
 positæ, sed naturæ contraria, aut saltem op-
 posita. Hujus enim solennis & fere con-
 stans gelus est, quoad totum aut partem
 ejus dorsum, aut versus Pylorum contra-
 hi: tamen namque motu, & tendentiâ ejus
 opus est, quo alimenta deglutiri, in ventri-
 culi fundum descendere, ibidemque aëre
 comprimi, de latere in latus devolvi, in-
 chylam digerere, ac demum ad intestina tran-
 smitti queant. Itaque propter hos usus fibræ
 motrices utriusque ordinis, blandis spirituum
 incursibus inflatæ, Venterculum ad eum
 modum, quem naturæ instinctus suggerit,
 facile componunt.

Quinimo si irritatio quæpiam, stomachi
 fibræ nerveis acciderit, donec noxa levior
 & facile mobilis fuerit, contractio expul-
 siva versus Pylorum potius quam gulam in-
 stituetur: In Vomitu autem fibrarum mo-
 tricum spasmus ab alteris eorum finibus
 viz. sinistris incipiens, & statim violentus
 & impetuosior factus, totam stomachi ca-
 vitationem simul collectam, & valde coarctatam,
 versus sinistrum orificium corripit, & ill.

*Quoniam
 de vomitu
 est. s.
 h. s. s.
 mus dis-
 fert.*

lac evacuari cogit. Cujus ratio est, quod si aliquid valde incongruum, ac naturæ infestum stomacho infederit, illud non ordinaria via per longas intestinorum ambages, ut tandem per anum expellatur, circumferri, verum exitu propiore rejici, & è vestigio, ac mora sua labem incurabilem afferat, excerni debet. Porro cum aliis partibus à Ventriculo diffinis molestia magna infertur, ne, dum natura circa eas occupatur, stomachus (ubi primus vitæ fomes est) noxium aliquod suscipiat, in majorem ejus tutelam sæpenuero Vomitus per consensum excitatur. Adeo summa Divini Conditoris providentia cautum est, ut pro certiore corporis humani tanquam Arcis custodia, quoties hostis externus ingruet, aut inter proprias Accolas seditio exoneretur, illico extra primos aditus, scil. ventriculi peritricum, hospites quicunque tanquam personæ suspectæ ejiciantur.

Itaque Vomitionis causa proxima sive *Vomitionis causa conjuncta* est, spirituum Animalium ventriculi Tunicæ carneæ infitorum subita & vehemens explosio, qua quidem illi plurimum irritati, proindeque expansi, & rarefacti, cum è fibris tendinosi omnibus, tum prius & præcipue ex illis quæ prope os ventriculi consistunt, in fibras carneas impetuose prosiliunt, easque adeo repente inflant, ac abbreviant, propterea ut stomachi latera & fundus ad se invicem propius adducta, simulque versus orificium sinistrum

strum sursum correpta, contenta quæque in Oesophagi ductum ejiciant; unde (cum & hujus contractio ab imo ad summum è vestigio succedat) per oris hiatum egeruntur.

Qua ratione spiritus in spasmos emeticos citantur.

Spiritus isti ejusmodi explosiones emeticas ineunt, quia summe irritantur: quâ ratione id fiat, in tractatu de Affectibus convulsivis ostendimus; nimirum illi, cum natura valde Elasticâ præditi sint, à quolibet ἐρεώντι, immo interdum sua sponte ob copulam heterogeneousam exiliunt, & se quaquaversus impetuose proripiunt. Attamen quibus de causis, & quibus afficiendi modis, eos ita irritari contingit, mox inquiremus. Interim observare licet, spiritus fibrarum stomachicarum incolas in quibusdam aut crassiores aut firmiores existere, ut non, nisi ab irritamento fortiori, in explosiones Emeticas agantur; in aliis verò eos aut subtiliores, aut nimis elasticos esse, ut à levi occasione in spasmos Vomitivos incitentur. Porro cum noxa aut molestia stomachi fibris carneis infligitur, spasmus excitatus in his versus pylorum, in aliis versus os Ventriculi promptius fertur; proindeque aut Vomitus, aut Puigatio succedit.

Vomitionis causas removere.

Quod itaque ad Vomitionis causas remotiores spectat, hujus census erunt, quæcunque spiritus, stomachi fibris carneis insitos, multum aut graviter irritant: Quod si quidem pluribus modis fieri contingit, eos ad certa quædam capita reducemus. Atque imprimis huc referri debent objecta im-

pro-

proportionata ventriculi tunicæ alteri interiori ac nervæ, seu potius spiritibus ejus incolis, admota; hæc enim vellicata, sæpe alteram superstratam in spasmos Emeticos ciet. Irritamenta ista sunt vel ore ingesta; scil. Alimenta incongrua, Pharmaca, aut Toxica, vel Materies in ventriculo genita, vel denique è longinquo per arterias & nervos illuc delata; aut secundo Spiritus fibrarum stomachi carnearum incolæ irritantur propter molestiam quandam spiritibus aliis, hic illic procul dissitis inflictam, & inde per fibrarum, aut nervorum ductus ventriculo communicatam. Vomitus prior modo excitata, dicitur propria ventriculi affectio, atque hæc posterior per consensum fieri. Horum omniū instantias quasdam notabimus.

Primo igitur irritatio ventriculi tunicæ interiori facta, præ alia quacunque causâ Vomitionem ciet. Etenim hæc pars nervea, & valde sensibilis ab omnibus stomachi contentis, impressiones suscipit; & juxta quod hæc jucundæ, aut molestæ fuerint, tunica carnea superstrata, ad complexionis vel excretionis motus stimulat; & quoad posteriores hosce, prout objectum impropor-
Vomitus respectu ventriculi vel Idiopathici, vel Sympathici.
Prior ab irritatione Tunicæ ejus nerveæ procedit.
 tionatum plus, aut minus naturæ infestum est, aut Vomitus aut Purgatio accietur. Porro in hac stomachi tunicâ, peculiare quoddam sensorium sive tactus sive gustus, à quovis alio in toto corpore distinctum collocari videtur: Quippe cum Pharmaca, aut alimenta quædam, uti Stibium, Mercurius

vitæ, Flores Antimonii, ova Piscis Barbi, cum multis aliis ore masticata, nullam exhibent sensui moleſtiam, illa ſtomacho immerſa tunicam hanc quam immaniter irritant, & brevi ſpaſmos graviffimos cient. Porro ſi quis Alimenti per Antipathiam incongrui portiunculam, vel inſcius deglutiverit, illud quam minimum licet, aliſque cibis obvolutum, & velut larvâ obteſtum, à ſtomacho dignoſcitur, & tanquam eſſet hoſtis clandeſtino ingreſſus, impetu protinus concitato foras ejicitur: Irritamenta Emetica ore ingeſta, ſunt, vel Pharmaca, quorum agendi rationes mox ſubduntur; vel Venena, quæ effectum iſtum producunt, quatenus naturæ plurimum infeſtæ ſpiritus ſtomachicos primo contactu percellunt, & velut in furorem adigunt; vel tertio Alimenta, de quibus ſatis vulgo notum eſt, ea ſi in qualitate manifeſta aut occulta, vel quantitate, vel aſſumendi modo delinquant, ſtomacho improporcionata evadere, proindeque non raro Vomitum ciere.

*Irrita-
menta
Emeti-
ca.*

*Mate-
ries E-
metica,
1. Vel o-
re inge-
ritur:*

2. *Vel in* Secundo, Materies Emetica nonnunquam in ventriculo generatur; nempe cum aſumptorum nulla ſit culpa; quandoque chy- lus, aut ventriculi ſuccus fermentativus in humorem acidum, auſterum, aut amarum, aut alias infeſtum, proindeque irritativum degenerat; prout in Cholericis, & Hypochondriacis paſſim evenire ſolet.

3. *Vel* Tertio, Nec minus frequenter humor irrita-

irritativus in ventriculum aliunde suffunditur: præterquam enim quod Bilis (ac uti nonnulli opinantur) succus Pancreaticus, modo singulatim, modo simul congressa & mutuo effervescentia in stomachum exantlata, fibras ejus in spasmos Vomitivos cient; Insuper materies heterogenea per Arterias huc translata, Vomitus sæpe immanes concitat; ita in Paroxysinis, & crisis febrium, & præsertim in peste, & variolis sæpissime contingit. Interdum massa sanguinea turgescenscrementa sua, siquidem per *διὰ πύλον* expellere nequit, per Arteriæ Cæliacæ ramos, ventriculi & intestinorum cavitatibus ingerit; adeò ut horum tunicæ, insigniter vellicatæ, Vomitiones horrendas, simulque affectus dysentericos patiantur; Nec tantùm per Arterias sed quandoque etiam per nervos materies Vomitiva descendere videtur. Hinc Colicam sæpissime oriri satis clare ostendimus: Quinimo in multis (qui Pathematibus spasmodicis obnoxii fuerunt) observavi, post Cephalalgiam cum torpore, & vertigine diathesin Vomitivam successisse: ut absque notabili stomachi impuritate, quotidie ingesta vomitu redderent. Materia ita per Arterias vel nervos stomachi tunicæ suffusa, modo laxa & facile dissipabilis, brevi rursus excutitur; adeo ut affectio cito pertranseat; modo fixior illique pertinacius adhærescens, immo nonnunquam in Tumores varii generis concrescens.

diathesin Vomitivam diuturnam & non facile curabilem inducit.

*Vomitio
sympathica, si-
ve per
consensum.*

Hæc de Vomitu, cujus causa materialis sive irritativa alicubi circa stomachi superficiem internam consita, & nudo contactu fibras nerveas afficiens, spiritus fibrarum carnearum incolas, in Explosiones Emeticas ciet. Restant plures aliæ vomitionum species, in quibus irritatio fit in aliis locis, & mox stomachus per consensum in spasmos concitatur. Quippe inter hoc victus, & plerasque alias partes, cum tanta sit necessitudo, & mutua dependentia, frequenter accidit, ob spiritus quosdam animales alicubi valde perturbatos, mox spiritus alios ventriculi hospites, aut fibrarum continuitate, aut nervorum com meatu, pariter affici, inque explosiones Vomitivas adigi.

*Quæ in
partibus
consensu
excitantur.*

Hujusmodi Vomitionis sympathicæ loca, sunt vel propinquiora, scil. utraque stomachi orificia, cum duodeno, & Oesophago; vel remotiora, scil. *ἡ γαστήρ* & Meninges, nec non Lien, Renes, Ureteres, Mesenterium, Uterus, & alia forsitan abdominis viscera; in quorum uno, vel simul pluribus, spasmus excitatus, & exinde per nervorum ductus stomacho communicatus, fibras ejus carneas in contractiones Emeticas ciet. Pariter in Capite, cum spiritus Animales valde perturbentur, horum inordinatio mox alios Ventriculi hospites per consensum afficit, inque similes *ἀταξίας* concitat. Singularum ex his in-

stan-

stantias cum earundem Ætiologiis notabimus.

Primò utraque stomachi orificia sive o- 1. Ab
orificio
utrovis
aff. etc.
stia, cum ob multiplices nervorum insertio-
nes valde sensilia sint, facile irritantur: pro-
indeque modo introrsum, modo extror-
sum deducta, varieque expansa, vel occlu-
sa, spasmos excretorios in toto ventriculo,
aut sursum aut deorsum tendentes excitant.
Nullus fere in seipso quin persentiat, humo-
res acidos aut amaros in stomacho flu-
ctuant, & orificium sinistrum mordican-
tes, nauseam & vomitionem ciere. Nec
minus à bile in Pylorum regurgitante idem
effectus producitur.

Nimis à proposito esset, Helmontii de Vomitio à Py-
loro affe-
cto.
partium harum dignitate, ac Dominio in-
somnia referre: Orificium sinistrum animæ
sedem statuit, atque dextrum scil. Pylorum
appetitûs, aliorumque Pathematum me-
naturalium officinam esse; Porro ab hujus
indignatione & obstinatâ occlusione, Vo-
mitiones horrendas procedere. Quanquam
his minime assentiamus, attamen propter
hæc ostia nimis obserata, Vomitus, alias-
que stomachi affectiones malas oriri, Histo-
riæ sequentes declarabunt.

Juvenis illustris diu Cachecticus, ac Vo- Hujus
observa-
tio Ana-
tomica.
mitu crebro & dein per plures menses quo-
tidiano, & fere continuo laborans, demum
viribus summe attritis mortem obiit: Cada-
vere aperto deprehendi Pylorum tubercu-
lis scirrhosis valde teneris, & sensibilibus

circumcirca obfitum , quæ hiatum ejus pænè occludebant ; adcò , ut Chylus nodorum interstitiis impactus , summè putresceret , Totumque proinde viscus sensu molestissimo , & spalino ferè continuo afficeretur. Nec minus à sinistro orificii occlusionè vomitum ferè perpetuum excitari, Oxoniensis cujusdam casus oppidò rarus indicabit : Vir robustus , & aliter satis sanus , à longo tempore vomitu crebro laborans, comesta quæque sæpius , etsi non semper, mox rejicere solebat : Tandem victis omnibus remediis morbus in eum statum devenit ut valde esuriens comederet ille, donec Oesophagus ad Gulam usque impleretur, dein nihilo in ventriculum illabente, ingesta quæque cruda regereret ; Cum Pharmacis minimè juvantibus , præ fame summè elanguesceret , & propediem interire periclitaretur, instrumentum ei instar virgulæ, è pinna cetaccâ , cum spongiæ fibula apici ejus affixa parabam ; hoc ægrotans statim à cibo & potu assumptis , gutturi , unaque Oesophago immittens , Alimenta secus restagnatura in Ventriculum , orificio ejus reserato , detrudebat : atque hujus ope per sedecim annos pabulum quotidie sumpsit : eademque adhuc machinâ utitur , & etiamnum vivit valetque , secus inedia periturus. Procul dubio in hoc casu Os stomachi sive à tumore sive à paralyfi semper occlusum, nihil , nisi violenter referetur , in Ventriculum admittit.

Vomitio
ab ore
Ventriculi
affe-
cto.
Casus
hujus
notabi-
lis.

De Vo-
mitione

2. Nec minus frequenter propter irritamenta supra hoc orificium sinistrum, ac infra Pylorum in vicinâ habita, spasmus excitatus, & fibrarum continuitate in Ventriculum propagatus, contractiones ibidem Emeticas ciet. Cum inter deglutendum Alimenta in Oesophagi ductu, ob Paralyfin vel obstructionem hærent, & fibras nerveas stimulant, mox carneæ sursum contractæ, etiam ventriculum in spasmi consensum rapiunt. Similis effectus à palato aut uvula irritatis passim succedit. Hinc à cibo, potuve ingratis, ferè tantum ore libatis, etiam à pluma gutturi indita, sæpissime vomendi nixus, aut vomitio cietur. Propter eandem rationem etiam in Pthisi, tussim vehementem quandoque vomitus comitatur, aut sequitur: scil. ob vellicationem, siue concussionem ejusdem tunicæ, quæ pariter Gulam & summitatem Trachææ obducit: Pariter in Ventriculi appendice inferiore scil. intestinis si molestia cum spasmò alicubi contingat, sæpe affectus iste, fibrarum continuitate sursum obrepens, vomitum ciet. Propter hanc rationem in morbo Cholera, Ilaca passione, aliisque Intestinorum torminibus, vomitio excitatur. Hinc etiam nonnulli, quibus viscera teneiora sunt, ab Enemate admissio constanter Vomunt. Facile esset hujusmodi instantias plurimas hic congerere, verum ad alias vomitionis causas transceamus.

*Vomitus
sympathica
causa in
Oesophago.*

*Etiā
infra
ventriculum
in
visceribus.*

3. Præter has modò citatas, in quibus

*Vomit
causa in-
terdum
in capi-
te.*

irritatio in ipso ventriculo , aut in appendice ejus habetur , quandoque accidit stomachum , ex se satis sanum & insonem , partium aliarum longe distitarum culpas luere ; quod non fibrarum continuitate , sed nervorum commeatu sive commercio peragitur. Quippe horum ductu , cum spiritus animales in uno loco perturbantur , alii procul degentes similem ἀπειξίαν concipiunt , atque spasmos ineunt : hinc à vulnere aut plaga graviore capiti inflictâ , quatenus spiritus intra ἐγκέφαλον perturbati , nervorum paris octavi commeatu , alios ventriculi hospites in pares ἀπειξίαν concitant , vomitio frequenter succedit : propter eandem rationem , nonnulli in navigio aut curru vecti , vomitu immani tentantur : Cujus symptomatis causa , haudquaquam est (utiquidam asserunt) humorum agitatio ; at verò spiritus animales cerebrum incolentes , in motus inordinatos coacti , nervorum principia tumultuosè subeunt , eorumque ductu viscerum contractiones , emeticas cient. Interim materia vomitu rejecta , mera est bilis , quæ à vasis choledochis ; propter spasmum prius inductum , exantlatur ; tantum abest , ut causa vomitionis primaria fuerit. Porro ex ejusdem octavi paris nervi trunco si quando propagines , & rami inferiores , ac in abdominis peculiaris viscera distributi , in spasmos irritantur , aliæ haud infrequenter propagines quantumlibet intactæ , pariles concipiunt A-

*In Ab-
dominis
partibus
inferioribus.*

nomalias , & aliis ipsæ visceribus , ac imprimis Ventriculo motus convulsivos imperiunt. Hoc manifestum est de vomitu , qui in Paroxysmis Nephriticis , item in affectibus Colicis , & Hystericis ita dictis , passim excitatur.

Haftenus de vomitione in genere , ejusque subiecto , ratione formali , causis , variisque fiendi modis ; ubi ostensum est affectionem hanc omnino à spiritibus Ventriculi tunicam carneam incolentibus summè irritatis , inque explosiones spasmodicas actis produci , eos verò plerumque ac potissimum in ejusmodi motus contractivos incitari , propterensionem molestam tunicæ interiori nerveæ impressam ; præterea tamen spiritus istos ἐμετοποιητικὰς affici , ob spiritus aliis in locis perturbatos , & inordinationem suam aut fibrarum continuitate , aut nervorum ductu , ventriculo communicantes. His ita præmissis , restat proximè ut (quod secundo in loco erat propositum) de Pharmacis vomitivis agentes, quo ritu & quali discrimine illa in ventriculum , aliasque corporis nostri partes operentur, ostendamus.

Phar-
maca,
Emetica
quomodo
operantur.

Circa hæc obvium erit concipere , vomitiva ore ingesta, & in ventriculum suscepta, primò tunicam ejus internam proisus nerveam irritare , eique molestiæ sensum affigere ; dein hujus instigatione tunicam carneam superstratam affici , & ad molestum hoc ejiciendum in contractiones excretorias

concitari. At vero in hoc opere, tum quoad irritationis modos, tum & excretionis vias, discrimina quædam subsunt, eorumque rationes non faciliè ponunt.

Primò enim cum Pharmaca Cathartica, stomacho immersa, fibras ejus carneas in contractiones excretorias stimulent, unde nam contingit, ab his sæpius ac potius vomitum, & ab illis purgationem, & non indifferenter alterutrum concitari?

2. Porro ex iis quæ vomitionem plerumque & ferè constanter movent, observare est, quædam *εμεργεία* sive operandi ratione manifestâ, effectum istum producere; uti cum assumpta, sapore, odorè, aliave qualitate sensibili prorsus ingrata sunt; aut quantitate peccant; insuper & alia dari Pharmaca, propriè magis, & specificè pro Vomitoriis habita, quorum virtus Emetica, sensibus nostris prorsus abscondita, tantum per effectus in stomacho editos se prodit. Horum solutiones pro Emetologiâ ritè condenda plurimum faciunt.

Vomitoria a Catharticis vel differunt.

1. Quoad prius, ut medicamen quodpiam per vomitum potiùs, quàm per secesum operetur, ejusmodi illud particulis consistare debet, quæ, cum naturæ infestæ, aut saltem incongruæ sint, insuper quoad qualitatem vel quantitatem itâ habeant, ut neque à stomacho prorsus subigi; neque tam diu ab eo tolerari possint, donec fibris, sive villis ejus paulatim deterfæ, una cum aliis

aliis succis sensim & per partes à Pyloro eliminantur : Quinverò siquidem illæ, aut Ventriculi fibras atrociùs vellicant, aut pertinaciùs adhærent, aut motu suo ipsum aggravant, ac distendunt, statim carneæ fibræ ad spasmos excretorios accinguntur, & dein naturæ instinctu illæ potius in eum modum contrahuntur, quo molestum hoc cum majore imperu, & breviori exitu foràs amendant. Quomodo fibræ carneæ moveantur pro purgatione moliendâ ; ordine infrâ dicemus.

2. Quod ad Emeticorum distinctionem, & diversas operandi rationes spectat, cum vulgò duplicia audiant, scil. mitiora, & fortiora; quorum priora vim suam emeticam in aperto gerunt, & per manifesta indicia vim irritativam produnt; uti cum decoctum Hyssopi aut Cardui, infusio radicum Scyllæ, aut Raphani; solutio vitrioli, aqua tepida vel mulsâ plenius epota, & similia; quæ primo aspectu, vel libamine stomachum movent, ad vomitionem ciendam exhibentur: iisque exhibitis, ut vomitus succedat, sæpe palati aut gulæ irritatio succenturiari debet.

2. Emetica fortiora (quæ & propriè magis ad hunc censum pertinent) ejusmodi sunt Pharmaca, ut, si in debita quantitate assumantur, vomitionem ferè in omnibus concitent; qualia imprimis sunt Helleborus albus, Nux vomica, Vitriolum, eorumque, uti &

*Emetica
vel mi-
tiora vel
fortiora.*

uti & Mercurii varia præparata ; quæ centè licet usui Medico satis commoda , immo perquàm necessaria existant ; tamen quoad eorum naturam , & vires , in quibus potentia Emetica consistit , parùm à venenis differre videntur ; quare si in dosi nimia exhibeantur , non rarò mortem accersunt. Quo ritu & quibus afficiendi modis , hæc in Ventriculum aliasque corporis humani partes operentur , quandoquidem nunc disquirendum restat ; imprimis Phænomena , quæ in hoc Pharmaciae genere præcipuè notabilia occurrunt , subdemus.

Fortiora parum à venenis differunt. Emetica stibiata ,¹ aliaque fortiora stomacho ingesta , haud statim (nisi in prius nauseabundis) irritare , aut molestiæ sensum inferre solent ; postea vero , inodo citius , inodo tardius nausea & perturbatio quædam sentitur , dein stomachi contractio , & ascensus , cum orificii ejus aperturâ , & Oesophagi versùs guttur exilitione succedunt , vomitu mox subsequente ; dein hoc finito , viscera hæc subsidunt , & paulu'um quiescunt : brevi tamen postea stomachi inquietudo , & nausea , atque hujus , simulque gulæ ascensus cum vomitione redeunt ; adeoque per plures interdum vices vomendi impetus , & cessatio repetunt , donec , viribus Pharmaci penitus attritis , operatio hæc desinat.

Et quo ritu cum afficiuntur. A Vomitionis initio Ventriculus tantùm sursum contrahi , & non immaniter lacerari

laceffi videtur. Poſtea hujus ſpaſmi vehemētioreſ fiunt, & ſe latius explicant, adeo ut duodenum motu inverſo, contractiones ſuas ſurſum dirigat, & contenta quæque in ſtomachum (quibus irritatio Emetica intenditur) ſuffundat : Si irritatio adhuc ampliſ intendantur, non tantum ſpaſmi, at ſæpe diſtenſiones, & intumeſcentiæ, ac imprimis periculofior Ventriculi convuſſio, ſcil. ſingultus, ſuccedit : quinimo ob ſpiritus animales in tota ſyſtaſi perturbatos, & quandoque diſſipatos nimis, vel excitatos, Lipothymia crebra, ſudores frigidi, & non raro membrorum aut totius corporis ſpaſmi lethales eveniunt.

Ab Emetico fortiori exhibitō, quando ſtomachus evomere incipit, primò ejicitur illud quod in cavitate ejus fluctuat; dein quicquid viſcoſi phlegmatis villis ejus adhæret, aut in plicis reconditur : Si vellatio perſeeveret, ſeroſi humores Arterio-
*Cujus-
 modi
 materiæ
 & quo-
 duplex à
 vomito-
 rio ejici-
 tur.*

larum, & nervorum oſculis exprimuntur; dein ſpaſmo Duodeno ejusque ductibus communicato, bilis & ſuccus Pancreaticus, è meatibus extorti, inque Ventriculum ſuffuſi, egeruntur : Hinc bilioſa plerumque ultimo rejiciuntur, & tunc non raro mera bilis copioſe evomitur: quod ſi ita contingat, qualibet excretionis vice, tormina paulò infrà Ventriculum, in latere dextro excitata, ſurſum perreptant; quæ procul dubio ſunt à bile in duodenum expulſâ, & iſtinc ob motum inteſtini convuſſivum,
 ac

ac inversum intra Pylorum suffusa. Si irritatio nec dum cessat, Arteriæ (osculis ipsarum summe irritatis) humores è totâ massâ sangnincâ vomitu excernendos profundunt.

*Vomito-
rii ratio,
& ope-
randi
modus
describi-
tur.*

Ex hac Vomitionis historia conjicere licebit, quomodo & qua ratione Pharmacum Emeticum operetur: viz. hoc ventriculo immersum, cumque humore istic contento sese immiscens, sui que tincturam imprimens, à crusta villosa superficiem internam obducente paulatim suscipitur: inde fibræ nerveæ, tunicam interiorem contextentes, & hanc crustam sustinentes, tincturam istam virulentam sensim imbibunt; qua cum aliquatenus saturantur, propter succi incongruitatem, corrugari, & multum inquietari incipiunt; hinc fibræ carneæ superstratæ, propter molestiam à nerveis conceptam irritatæ, spasmos primò le viore s hic illic sparsim ineunt; unde nausea & stomachi perturbatio; mox verò, earum ordinis utriusque interioris omnium, spiritus incolæ summè excandescunt; & simul explosi contractiones validissimas & Emeticas, quò molestum illud fibris nerveis excussum vomitu ejiciatur, peragunt: Cumque hoc ritu fibræ istæ succo medicamento so, quem imbiberant, liberantur, paululum cessat vomendi nixus; donec tincturæ virulentæ, quam subinde à crustâ villosâ hauriunt, novo penu rursus imbutæ, in parem molestiam & irritationem

Quare

nem Emeticam urgeantur : Atque ita aliquoties repetit vomendi impetus , usque dum tincturæ venenatæ materies , etiam à crusta villosa absterigatur , & demum tota foras ejiciatur , proinde ut tunicæ interioris fibræ nervæ , virus illius non amplius imbibant.

Emetica ex intervallo & per vias egerantur.

At verò non ideo semper Vomitionem finiri contingit , quin Pharmacolico licet penitus rejecto, nulloque ejus contagio superstite , sæpe tamen spiritus isti stomachici , nimis laceffiti, furorem suum ægrè dimittunt; adeò , ut à succo quocunque alio (quem fibræ nervæ imbibierint) irritentur , inque spasmos Emeticos agantur , quin & crebra interdum vice eos repetant : Quare tunc, ut vomitio cesset, nihil omnino potus sive alimentosi, sive Cardiaci ventriculo ingeratur; atqui , fotu calido externè adhibito, somno indulgeatur.

Quare vomitio non facile sedatur.

Ponò nonnunquam humores alii è vasis expressi , ac præsertim bilis è meatu chole-docho in ventriculum suffusa , non tantum vomitorio vires addunt , sed operatione ejus finitâ , stomachum ultrà laceffere , & in contractiones excretorias urgere perstant: quinimo fibræ hujus nervæ flavum istud virus , tincturâ Emeticâ haud minus molestum imbibentes, spasmos excitant, & supra Pharmaci vires, crebros vomendi impetus propter molesti istius exclusionem continuant. Ob hanc rationem , quando bilis exundat , siquidem à levi occasione illa in

Humores in ventriculum expressi pharmaci operationem sæpe augent.

stomachum accersitur, sæpiissime à pharmaco mitiori, vomitio immanis cum horrendis symptomatibus excitatur; cujus interdum sedandæ gratiâ, Enema leniens, quo bilis turgescens versus inferiora sollicitetur, exhiberi convenit.

Quare vomitio in quibusdam citius aut statim operantur.

Quod verò interdum ab Emetico assumpto vomitio immediatè consequatur cum scil. Pharmacum vix fundum ventriculi attigit nec dum fibras ejus altius subierit in causa est, vel quòd crusta villosa ex parte detrita (uti in gulosis & bibonibus assolet) fibræ nerveæ nudatæ citò ac faciliè irritantur; vel quia phantasia, Medicinam averfata, nauseam priùs intulerat; vel denique quia stomachus materiæ excrementitiæ putrilagine pergravatus, sponte prius sua fuerat in vomitum proclivis. Quod ad fibras nerveas spectat: quæ tincturam Emeticam imbibentes, molestiæ sensum, à quo fibræ carneæ in spasmos convulsivos irritantur, concipiunt; prorsus eadem illæ sunt, quæ plurimum inanitæ famem sive stomachi latratum, exsiccata sitim efficiunt; ab alimentosis succo grato saturatæ ventriculo complacentiam, & toti prætereà corpori refectionem imperitiunt.

Vomitio in forma solida operantur.

Cum Pharmaca Emetica in forma liquida vel solida exhiberi soleant, satis obvium erit intelligere, quomodo priora ventriculi fibras nerveas subeant, easque ad plenitudinem irritativam saturent: Attamen de postero-

rio-

ioribus merito à nonnullis ambigitur , quo nempe ritu, pulvere perexiguo, prout sibi aut florum Antimonii , in trium aut quatuor granorum pondere exhibito , vomitio perquam immanis inferatur ; cum à Pharmaco tantillo & non facile penetrante, videatur fibras illas vix ulla ex parte, saltem haud quantum pro irritatione Emetica sufficiat , imbui posse. Super his dicendum erit , Medicamentum istud in substantia sicca exhibitum, illico dissolvi, & humorem suis multum in ventriculo imprægnare ; adeò , ut factâ velut Croci Metallorum infusione sulphuris Antimonialis particulas solutas , fibræ stomachicæ imbibant , inque spasmos proinde Emeticos irritentur.

Quod à nonnullis asseritur vomitorium in dosi quantumcunque magna exhibitum, non fortius operari , quàm si in modica solum quantitate sumeretur ; à veritate omnino alienum est , ejusque rei experimentum non sine periculo tentandum ; quippe si plures adsint Medicaminis particulae , fibras etiam plures imbuent, easque altius subeuntes, gravius lacerent ; adeo ut spasmi immaniores & crebriores necessario consequantur.

Vomitoria in quacunque dosi haud pariter operantur.

Quod ad vulgi opinionem spectat. Pharmaca vomitoria proprietate quadam specifica, humores sursum agere, & per superiora excernere , merè frivolum videtur ; nam cujusmodi illa virtus fuerit , nullus explicare ;

Vomitoria non virtute Specifica prædita sunt.

care : nec, quod talis revera existat, probare potest. Interim pro Emetologia intelligenda satis erit concipere medicaminis particulas naturæ plurimum infestas, à tunica stomachi interioris fibris nerveis imbibi, ipsisque molestiam magnam inducere; deinde ad succum istum subito & viciniore via rursum expellendum, tunicæ alterius fibras carneas irritari, inque spasmos Emeticos instigare: Quod verò à nonnullis urgetur Helleborum album umbilico admotum, & infusionem Croci Metallorum Clysteris forma exhibitum, vomitum movere; experimento sæpius facto, minimè verum esseprehendi: Quod si interdum ita fiat, quidni irritatio violenta intestinis inflata ibidem Spasmos & Contractiones inversas, & dein, secundario & per consensum, in ventriculo Vomitiones concitet? (pari quidem ritu, ac cum hæc ventriculi affectio, sæpissime Colicæ ac Illiacæ passioni supervenit.) Olim vinum sibi infusione imprægnatum in canis robusti venam Jugularem ad *unc. vj.* injiciendum curavi; potest 5 vel 6 circiter horæ minuta iste cespitare, inter progrediendum titubare, & dein immaniter vomere cæpit. Attamen arbitrari fas sit, effectum istum à Pharmaco, cerebrum potius quam stomachum impetente, excitatum fuisse: cum par vomitio post linimentum aut fotum è succo aut decocto Nicotianæ capiti adhibitum passim succedat.

Nec

Nec minus sententiam istam, quæ statuit quædam vomitoria in Bilem, alia in Pituitam, aliaque in Melancholiam agere, & humorem hunc, vel illum à cæteris discretum quasi sincerum educere, à veritate alienam, & fundamentis prorsus nugatoriis fixam judicamus. Circa delectum verò à Emeticis habendum, præcipua discriminis ratio eatenus observari debet, ut in affectibus nonnullis mitiora exhibeantur, quæ ultra ventriculum nihil perturbent; & sola ea quæ in cavitate ejus fluctuant, aut tunicis adhærescunt, leniter educantur: In aliis fortiora conveniunt; ut passim etiam visceribus aliis impertito, quodcunque excrementitium in iis stagnat, aut alicubi congeritur, è minera commoveatur, & protinus sursum aut deorsum solas eliminetur. Quod vero interdum materia viscosa & velut Phlegmatica potissimum excernatur, in causa est, quoniam ventriculi saburra, inconcussis biliosi humoris receptaculis fere tantum expurgatur, veruntamen quando emulgentur vasa cholechocha, excretio maxima ex parte evadit biliosa: Humoris atrii vomitio à medicamento inunctura ut plurimum dependet; egestam enim materiem vitriolica nigredine inficiunt.

*Non in
peculia-
res hu-
mores a-
peran-
tur.*

*Error
iste vul-
gari un-
de subor-
tus.*

Evacuatio per vomitum uti violentior, quàm per secessum; ita, si cum virium tolerantia peragatur, in nonnullis affectibus plus quam purgatio decies repetita prodesse so-

*Pharmad-
cia Eme-
tica se
conve-
niat, alia
so-*

solet : Hoc enim modo Phlegma ponderosum stomachi plicis coalescens , quocumque cathartica cætera quævis præterlaberentur , veluti scopis purgatur : insuper parte vicinæ, Pancreas, Mesenterium, Lien, ipsumque Jecur, concussione validâ commovetur ; adeo , ut obstructions in iis factæ etiam sanguinis & humorum stagnatione quæcunque hoc remedii genere facillimè amoveantur. Fermenta extranea, ubivis in corpore genita , atque altiora morborum seminia , absque Vomitoriis adhibitis rarè extirpantur : præcipuè autem in Cerebri & nervosi generis affectibus Emeticorum usus valdè proficuum deprehenditur : Etenim hoc pharmacie genere non tantum stomachi , & viscerum sordes , quæ chylum & sanguinem inquinant uberius abstergentur , sed etiam Glandulæ , quæ sanguinis & succi nervosi emunctoria sunt , in visceribus consistæ emulgentur , vasa choledocha , aliaque excrementorum receptacula copiosius evacuantur , proinde ut eadem inanita , serum , & alia utriusque humoris purgamenta , & superfluitates , secus in caput restagnare apta , promptius suscipiant : Insuper his , cum innumera Arteriarum oscula , sub crusta vitiosa in Ventriculum dehiscant , hæc à vomitorio insignite vellicata , humores quosque vitiosos aut malignos in sanguine scatentes , ibi per vomitum excernendos profundunt : atque ob hanc potissime rationem est , quod mor

Herculei ab Emeticis optime , & vix sine
 curantur. Hæc enim pharmaca siquidem
 naturæ activæ ac indomitæ fuerint , non
 tantum Arterias vellicando, humores super-
 uos è massa sanguinea exprimunt , sed
 & Venarum quæ illic innumeræ dehif-
 cunt ductus subeundo , Sanguinem fun-
 unt, ejusque serositates, aliaque recremen-
 ta præcipitant ac secerni faciunt. Inte-
 rim vero pharmacia emetica haud in-
 discriminatim ab omnibus usurpari debet.
 Quippe in nonnullis Ventriculi tonus
 nimis laxus , & debilis est , & constitutio
 adeò tenera , ut à Vomitoriis statim spi-
 ritus fatiscant, & vires exolvantur : nonnul-
 li etiam viscera sensationis immodice perti-
 gacis obtinent , quæ licet difficulter evo-
 mant , Vomitio tamen semel incæpta haud
 facile sedatur : quin & creberrimo vomen-
 ti nixu , usque ad magna virium dispen-
 dia , & non raro animi deliquia tentan-
 tur.

*Sed ma-
 gis pericu-
 losa.*

Quare ut Vomitorium rite exhibeatur,
 perpendere oportet , quæ sint ejus indican-
 tia , permittentia , & prohibentia. Emeti-
 ca indicari videntur , quando in Venti-
 culo humor biliosus , & amaricans flu-
 tuat , ut exinde nausea , sapor ingratus,
 aut cephalalgia inducantur : item si stoma-
 chus Pituita viscida aggravetur , ut in virgi-
 num Pica , in viris post crapulam & victum
 inordinatum. In plerisque casibus, ubi cum
 respiratione difficili , Ventriculus oppletus,

*Vomito-
 rium In-
 dicantia.*

Ano-

Anorexia, vel Nauseâ afficitur, Anacatharsis usui esset solet. Porro dum stomachus fermento extraneo obsidetur, ut ingesta quæque statim vomitu rejiciat: etiam ratione partium dissilarum, non raro Vomitione cum fructu adhibetur: namque hoc pacto vasa choledocha quàm maximè inaniuntur, ut propterea bile è sanguine uberius elutriatâ, dyscrasiæ ejus febriles eximantur. Dein quatenus humoris nervosi superfluitates, aut stagnationes, hujusmodi excretionis methodo facillimè curantur: in Arthritide, Asthmate, Epilepsiâ, Maniâ, & plerisque aliis morbis, qui magni & Herculei habentur, Emeticorum usu haud minimam medendi rationem succenturiabit. Secundò hujus remediî exhibitio nem permittunt viscerum robur, & corporis firma constitutio, ac imprimis quibus collo & pectore curtior præditis Ventriculo & os spatio minore distant: huc etiam faciunt Vomitionis facilitas & ἀφορία, materiæ excernendæ laxitas, & prompta secretio, item naturæ sedatio, & huic operi insistendi velut onium. Tertiò Emeticum prohibent, vomendi difficultas, sive ineptitudo prioris experienciâ inventa, corporis tenera & mollis constitutio, statura gracilis, & procera, viscera infirma, & præcipuè si adsit diathesis tabida, cum ulceribus Pulmonum, aut sputo sanguineo: item nimia Cachexia, in quâ periculum existit, ne humores à toto corpore ἀσπείω

2. Per-
mitten-
na.

3. Pro-
hiben-
tia.

in Ventriculum exprimantur : Insolita
etiam sanguinis effervescencia, febrium pa-
roxysmi, & Criseos expectatio hujusmodi
Pharmaciam omnium excludunt.

Medicamenta quæ Vomitoria perhiben-
tur, distingui solent quoad operandi vim,
in lenia, mediocria & fortia : quoad mate-
riam è qua desumuntur, in Mineralium, ve-
getabilium, & Animalium partes, aut præ-
parata, quoad saporem, aut palato valde *Emeti-*
ingrata sunt, uti Vitriolum, Nicotiana, *corum*
Radix Bryoniæ, &c. vel sapore pollent satis *divina.*
agrato, uti fructus Mezerei, Nux Indica, ova
biscis Mulli sive Barbi : aut sunt ferè insipi-
da, mi flores Antimonii, Crocus Metallo-
rum, Mercurius vitæ, &c.

Seçtio II. Cap. II.

*Vomitoriorum formula, & quorun-
dam ex iis quoad preparatio-
nes, & Analyses chymi-
cas, Aetiologia.*

℞ Oximelitis scillitici Unc. j. ss. vini
scillitici Unc. ij. misc. f. vomitorium.

℞ Folior. Asari recentium numero 6 ad
contusis affunde vini albi Unc. iij. f. ex-
pressio, qua sumatur cum regimine.

℞ Pul. rad. Asari Drachm. j. ad Scrup.
iij. oxymelitis scillitici Unc. j ss. misce, su-
mat in haustu liquoris possetici.

℞ Salis vitrioli Scrup. j. ad Scrup. ij.

D

vel

vel Drachm. j. sumatur in haustu liquoris possetici.

℞ Infusionis croci metallor, Scrup. ss. aa. Scr. j. vel Scrup. j. ss. sumatur in haustu liquoris possetici cum regimine.

℞ Infusionis croci metallor. Drachm. vj. vini scillitici Unc. j. ss. Syrup. acetosi simp Unc. ss. misc. f. vomitorium.

℞ Sulphuris Antimonii Gr. vj. ad viij cremoris tartari Scrup. j. misce, detur in pulpa pomi aut pruni cocti, vel in cochl j. panatella.

℞ Mercurii vita Gr. iij. ad vj. sumatur eodem modo. Flores Antimonii, Aurum vita. sive Præcipitatum solare, & Turbit minerale sumantur similiter.

Emetica, quæ præcipuæ notæ sunt, chymica parari solent primò ex Vitriolo, secundò ex Antimonio, tertio ex Mercurio.

Sal Vitrioli.

1. Emetica Vitriolica.

Sal vitrioli variis modis præscribitur, scilicet ex colcothare elixiviato, ex vitriolo cæruleo calcinato & elixiviato, juxta Angelum Salam, & ex Vitriolo albo crebris solutionibus, & coagulationibus purificato; quod medicamentum Gilla Theophrasti vulgo appellatur, estque omnium turissimum & paratu facillimum; attamen duo pharmacopriora insigniter styptica, & quatenus ignem passa, nonnihil corrosiva existunt postèrius autem satis benignum, stomachi fibras leniter convellit, & nonnihil corruga-

Gilla Theophrasti.

ruga

rugari facit, proinde ut, quod molesti est
 excutiendi gratia, illæ demum spasmos &
 vomendi nixusineant; qui tamen citò per-
 transeunt, & Ventriculi perturbatio statim
 compescitur.

Sal vitrioli ideo pluris æstimatur, quòd *usus ei-*
 rarò ultra stomachum commoveat, nec uti *jus.*
 stibiata viscerum spasmos & sanguinis inor-
 dinationes, aut spirituum deliquia inducit,
 illi tamen vitio vertitur, quòd segnius, & in-
 terdum vix omnino operatur; quare à vi-
 triolo assumpto, & liquore possetico co-
 piose epoto sæpe opus est Vomitionem
 penna gutturi indita provocare, aut posse-
 tum carduaturn, vel oximel scilliticum pro-
 pinare.

2. Antimonium crudum, mixtione in- 2. *Eme-*
 tegra inanente neque per Vomitum, nec *tica An-*
 eodem operatur; cujus ratio est quòd parti- *timonia-*
 culæ sulphuræ, & salinæ, à quibus virtus *lia.*
 emetica procedit, in eo ligatæ, aliisque
 obvolutæ sese exerere nequeant; attamen
 concreto hoc præparatione quadam
 referato, & nonnihil soluto, particulæ
 istæ satis liberæ & ad agendum promptæ
 redduntur. Quod si inquiratur utrum fa-
 cultas Vomitiva à corpusculis sulphureis,
 an à salinis dependeat? videtur quòd à
 neutris singulatim, sed ab utrisque simul
 combinatis fiat: Quippe cum illæ seorsim
 ab his, prout in tinctura Antimonii, aut
 hæ ab illis, prout in cerussa ejus exhi-
 bentur, Vomitio minime succedit. Alibi

Anti-
monium
crudum
minime
Emeti-
cum.

Anti-
monii
virtus e-
metica
in qui-
bis con-
sistit.

Particu-
la ejus
quâ ra-
tione E-
metica
fiant.

notavimus particulas merè sulphureas aut salinas gustum & olfactum vix movere, sed utraque simul conjunctas sensoria ista valde afficere; Pariter habere putamus, circa peculiarem Ventriculi sensum; eum nempe potissimum à sulphureo salinis jucunditatem, & molestiam accipere, & ejusmodi compositionibus gratis aut infestis tum Cardiacæ tum Vomitoria constare. Stibium, quo in medicamentum satis activum cedat, parari solet vel per se, quomodo vitrum, & flores Antimonii efficiuntur: vel cum salibus, adeoque vel cum sale nitroso, uti crocus ejus; vel cum sale fixo, uti sulphur ejus; vel cum sale acido, uti butyrum ejus, & qui ex eo efficitur Mercurius vitæ. Extant plures aliæ Stibii præparationes emeticæ, prædictæ autem maximè notæ, & communissimi sunt usus. Quo medicamina tum ista tum alia quæque rite præparentur, imprimis danda erit opera, ut Antimonium purum, & plumbo impermixtum eligatur. Circa hoc præter splendorem, & striarum elegantiam, certissima probationis via est, ut frustulum massæ emendæ cum æquali nitri parte calcinetur: bonitatis signum est, si totum in hepar, & scorias abibit; nam secus portio ejus in merum plumbum interdum liquefit. Hoc ritu quondam ex Antimonii *lib. j.* Saturni *unc. ij.* eliciui.

1. Vitrum

1. Vitrum Antimonii.

R Antimonii electi pul. q. s. calcinetur *Vitrum*
 in vase terreo, agitando donec sumare desi- *Anti-*
 mens, colorem cinereum sive griseum acqui- *monii.*
 rat: materies exempta & in crucibulo satis
 fusa, in tabulam aut pelvum effundatur:
 frigescent in vitrum pellucidum, & hya-
 cinthinum abibit. Dosis hujus pulveris Gr. iiii.
 ad vj. infusionis in vino factæ dosis Diachm.
 vj. ad x. fortiter operari solet.

Prædicti apparatus ratio (ut opinor) hæc *Præpa-*
 est. Antimonium inter calcinandum diu *rationis*
 agitatur, ut, dum particulae sulphureæ co- *Ætio-*
 piosè evaporant, salinæ ad vitrificandum *logia.*
 aptæ densius agglomerentur; quæ postea,
 dum massa ab igne intenso funditur, terre-
 stres etiam attenuatas prehendentes, faci-
 lè in vitrum concrescunt: quod insuper ob
 particulas quasdam sulphureas adhuc reli-
 ctas rubescit, & emeticum existit. Enim-
 vero Stibium sulphure suo magnâ ex parte
 aut omnino spoliatum in vitrum disponi,
 hac instantia manifesto liquet, in quantum
 scilicet calx sive caput mortuum à destilla-
 tione Butyri Antimonii relictum fusione in
 vitrum liquefcit; quod tamen album & vir-
 tutis emeticæ expers est, in quantum par-
 ticulae omnes sulphureæ ascendentes, mas-
 sam istam penitus destituerant.

2. Flores Antimonii.

*Flores
Antimonii.*

℞ Antimonii selecti & pulv. q. v. in cucurbita cum alembico aut in vasis terreis in hoc opus adaptatis sublimetur igne moderato, aut per se, aut cum arena, vel pulvere laterum, vel tartaro calcinato admixtis: flores ascendunt flavi, citrini, & albi, quorum qui albißimi sunt colligantur, & usui referventur.

*Præparatio-
nis
Ætiologia.*

In hac præparatione Antimonii particulæ salinæ & sulphuræ, aquosis & terrestribus excussis ascendunt, ac unâ combinantur; quapropter, cum & corpus minerale plurimum referetur, & corpuscula maximè activa (hebetioribus, quæ hæc obtundunt, depositis) simul conjungantur, medicamentum hoc atrociter Vomitivum, & non facilè tutum evadit. Dosis gr. ij. iij. iiij.

3. Crocus Metallorum.

*Crocus
metallorum
præparatio.*

℞ Antimonii electi, & nitri purissimi ana Unc. iij. singulatim trita, & probe missa, mortario anteo indantur, & carbone vivo injecto ignantur; cum intonatione quadam esflagrabit: residua demum massa, subrubra (quæ ob colorem hepar Antimonii vulgo dicitur) à scoriis partim nigris partim albidis circumcirca jacentibus separetur, & usui servetur: hepar in substantia exhibetur ad Gr. ij. iij. vel v. vinum infusionis ejus, ab Unc. ss. ad Unc. j. vel Unc. j. ss. Hoc satis benigne operatur, & emeticum maximè usitatum est.

Pro-

Processus hujus ratio est, quod Nitrum *Actio-*
 cum Antimonio pariter ac cum sulphure *legis e-*
 communi tritum ac commistum habet : u- *jus.*
 traque sc. mixtura à levissimo incendiculo
 ignitur, in quantum utraque particulæ, sc.
 nitrosæ ac sulphureæ ad quamcunque ac-
 censionem requisitæ copiose ac intime con-
 venerunt. A deflagratione hac corpus mi-
 nerale satis aperitur, ejusque particulæ ab
 invicem laxantur, & quamvis sulphuris por-
 tio quædam avolavit, sat tamen relinqui-
 tur, quod sale combinatum & colorem
 croceum, & virtutem emeticam produ-
 cat. In præparatione hac, si nitro in ma-
 jore proportionem admisso Antimonium
 plus solito calcinetur, massa ab effla-
 gratione residua, pauciori nunc sulphu-
 re imbuta, non amplius rubra, sed flava
 sive citrina, atque minus Vomitiva eva-
 dit.

4. Sulphur Antimonii.

℞ Salis Tartari, vel Absynthii Unc. *Sulphu-*
 viij. crucibulo inditum in fornace *Antimonii* An-
 fundatur, dein cochleatim injice Antimonii *Antimonii*
 crudi pulverisati Unc. vj. fluere sinatur per *præpa-*
 horæ quadrantem, dein effundatur in vas ar- *ratio.*
 gentum aut æneum, massa crocei coloris
 edulcoretur crebris ablutionibus. Dosis Gr. v.
 ad x. longe mitius ac benignius operatur,
 quàm quodvis præterea Antimonii præpa-
 ratum.

In hoc præparato sal fixus & ab igne fu- *Actio-*
 sus *legis e-*
jus.

sus Antimonii corpus ex sulphure potissimum & sale acido compositum referat: dum enim sales adeo combinantur, particulæ sulphureæ magis solutæ, atque spiculis salinis minus aculeatæ evadunt: quapropter summe licet rubescat, stomachum haud valde, aut violenter irritat. Porro ob sulphur plus solutum, & salern magis liberum, hujus pulvis spiritui vini tincturam facile impertit: quæ, cum particulis salinis prorsus destituatur, vi emeticâ privata, insigni confortativum evadit.

Antimonii & Sulphuris communis Synthesis. Quod verò Antimonium, & sulphur commune, forsân & multa alia ejusdem farinae, ex sale acido & sulphure unâ combinatis constant, pluribus experimentis facile evincitur: Præterquam enim quod ejusmodi concreta à sale fixo facillimè referantur, insuper si quando à menstruo sulphureo, uti oleo Terebinthinæ, Juniperi, aut Lini, dissolvuntur, particulis sulphureis, à solvente imbibitis, salinæ relictæ in crystallos (quæ destillatæ in stigma acidum abeunt) facile concrescunt: Hoc in præparatione balsami sulphuris evidentissimè liquet. Cæterum si stigma acidum, scilicet Aqua fortis, aut Regia, pulverato Antimonio affundatur, & destillatio igne forti urgeatur, sulphur citrinum à vulgari haud discernendum in magna copia sublimabitur: indicio certe manifesto sulphur commune potissimum constare ex corpusculis sulphureis cum sale acido compactis. Ex sulphure Antimonii,
prout

*Eorundem
Analys.*

prout suprà describitur , parato , liquorem olei formem conficio , qui , purum putum Antimonii sulphur , argentum primo illitu deaurabit, atque in medicina egregii usus est.

5. Mercurius vitæ.

℞. Antimonii electi , & Mercurii sublimati ana Unc. vj. simul trita , & probe mista destillentur in retorta vitrea calore arena: ascendet liquor gummosus glaciei instar valde corrosivus , qui collo retortæ adhaerens , carbone vivo admotoliquescet , inque vas recipiens decidet. Hic rectificatione depuratus , aqua fontana desuper insusa mox in pulverem albiſſimum præcipitabitur: lymphæ interim saporem acidum instar Vitrioli spiritus acquirente: pulvis iste edulcoratus, & exsiccatus vulgo dicitur Mercurius vitæ, sed minus recte , cum nihil omnino Mercurii in se contineat , & ut caute exhibeatur , sæpius mortis , quam vitæ autor esse solet. Dosis Gr. iij. ad vj.

In hac operatione spiritus acidi vitrioli, & nitri, prius cum Mercurio inter sublimandum combinati , cum denuo ab igne laxantur , hospitem istum primum deferentes, Antimonii corpuscula magis amica amplectuntur , cumque ipsis vi caloris elevati , in substantiam glaciei-formem concreſcunt : quæ nimirum constat ex Sulphure toto Antimonii , cum aliquanto ejus sale , nec non ex nitri , & vitrioli stagmate acido : ob particulas salinas instar glaciei obrigescit , &

*Præparationis
Ætiologia.*

propter sulphureas ab igne liquatur. Materies hæc aqua infusa præcipitatur in pulverem album, qui sc. corpusculis mere stibiacis constat, floribus Antimonii analogis. interim sales acidi in menstruo soluti, eum quasi vitrioli spiritum acescere faciunt. At tamen pulverem istum nihil Mercurii in se continere, inde constat, quoniam hic salibus congelativis privatus, pristinam Argentum vivi speciem resumit, inque retorta totus colligitur. Revera sales isti à Mercurio facile avocantur, ipsumque, quoties corpus aliud magis amicum reperiunt, sponte deserunt, hinc si Sublimatum cum laminis ferreis in aqua communi coxeris, salibus mox ferrum amplectentibus, Mercurius reviviscet. Pulvis iste nimis atrociter Vomitivus, si cum sale marino calcinato teratur, & crebra ablutione edulcoretur, longè mitior, & satietatus evadit: in quantum sc. medicaminis aculei salini à salibus alteriùs indolis atteruntur, aut subiguntur. Porro si iste nitro in crucibulo fuso indatur, particulis sulphureis in totum ablatis, vim emeticam prorsus amittit, atque Antimonium diaphoreticum purum putum evadit.

*Corro-
tio i-
stius
pharma-
ci.*

*Vomito-
ria Sti-
biata
quomo-
do in
corpore
nostro
operan-
tur.*

Hæc de Vomitoriis Antimonialibus, quorum particulae in Stomacho dissolutae, tincturam sulphureo salinam constituunt, quam fibrae ejus imbibentes insigniter adeo velliscantur, ut spasmus ibidem excitatus quaqua-
versus in totam ejus cavitatem, nec non viscera juxta consita, nempe duodenum, po-
rum

rum choledochum, ductum pancreatis protensus, eorum omnium contenta exprimī, ac in Ventriculum exantlari, quinimo ex arteriarum osculis humores serosos emulgeri faciat: adeo ut vomitus atroces, & diu infestantes succedant. Cæterum probabile est, tincturæ istius emeticæ aliquantulum à venis etiam excipi, quæ in massam sanguineam delata ob salium occurfus, & colluctationes ac combinationes, materiæ cujusdam præcipitationes, & excretiones inducat: quapropter affectus partium longè dissitarum, sc. morbi cutanei, leprosi, ac arthritici à medicamentis stibiatis nonnunquam sanantur.

Attamen hoc multo efficacius medicamenta Mercurialia (de quibus jam proxime dicemus) efficiunt; utpote quæ non tantum in stomacho vellicationes, & excretiones vomitivas cieant, at insuper per particulas suas magis activas sanguini communicatas, diversimodas ejus fluxiones, atque feri aliorumque humorum fusiones, præcipitationes, & secretiones faciunt; unde præter vomitum & purgationem, diuresis, aut diaphoresis, ac interdum salivatio inducantur: Quapropter in morbis inveteratis, & contumacibus ad horum usum quasi ultimum refugium recurritur.

Mercurius sive Argentum vivum si per se & simplex assumitur, pariter ac Antimoniū, nec per vomitum nec secessum operatur, nullamque ferè in corpore humano perturbationem

Et quomodo Mercurialia.

Mercurius sive Argentum vivum

vivum
per se
non ca-
tharti-
cum.
Qua
ratione
operati-
onē fiat.

bationem ciet. Sin verò mistione soluta, ejusque particulis activis in libertatem solutis, in pulverem redigatur, medicamentum summè elaterium evadit. Cum plures sint modi versatilem & fugitivum hunc Protea figendi, ac in usum medicinale præparandi, potissimùm his duobus insistitur: nempe vel sublimatur, vel in Præcipitatum reducit. Prioris generis præparata ejus, Emeticorum classi haud propriè accensentur: posterioris vero serè singula huc referri debent. Attamen in rem nostram satis erit, illorum pauca, quæ præcipuæ notæ sunt, hic breviter perstringere. Itaque imprimis advertimus Mercurium præcipitari vel per se, vel cum metallis solis, vel cum salibus solis, vel cum metallis & salibus simul.

1. Mercurius præcipitatus per se.

1. Præcipitatus per se. R^x Mercurii optimè purificati Unc. iij. indatur vitro ad hoc opus adaptato (quod sc. nonnihil ad clepsydra formam accedens duplici constet fundo turbinato, sitque in utroque latum, & planum, ac in medio angustum, habeatque rostrum angustissimi orificii, à fundo uno in ventrem usque productum:) huic vasi in furno arena ad Equilibrium collocato subdatur ignis primoleatus, dein fortior, donec pars Mercurii, in pulverem griseum, atque altera in fundum superiorem elevata sub forma argenti vivi hæreat: dein vase inverso fundus superior arena immergatur, ac ita vitrū aliquoties invertatur, do-

nec

nec Mercurius omnis in pulverem abeat, qui vitro effracto colligendus, & aquâ dulci ablendus: Dosis Gr. iiii. ad v. vel vj. Vomitus sere semper movet, ac minimè per salivationem operatur.

Processus hujus ratio videtur esse, quod ignis perennis effluvia, Mercurii concretionem primo laxant, ejusque particulas paulatim dissolvunt, & deinde ab invicem distrahunt, ità ut aliæ ab aliis secedant, & quasi in minutias fractæ, distinctæ permanent; hinc corpuscula maximè activa, salina potissimum ac sulphurea, sui juris facta, in corpore humano, & fibras vellicando, & cum salibus effervescentendo, perturbationes ingentes cient: attamen Præcipitatum hoc in sales sanguini insitos minus operatur quam Mercurius cum salibus tantum præcipitatus, quoniam salivatio ab hoc facillime, & nequaquam ab isto concitatur. Quemadmodum Mercurius, ita quædam alia corpora mineralia, sc. plumbum, stannum, Antimonium, & ferrum, constanti ignis obsidione, in pulverem sive crocum calcinari solent.

Processus
Ætiologia.

2. Mercurius præcipitatus Solaris.

℞ Auri cum Antimonio purgati, & subtiliter limati Unc. j. argenti vivi optime depurati, sive ex cinnabare & sublimato elicti Unc. viij. f. amalgama in crucibulo, Aurum candefactum in Mercurium actu calidum projiciendo; hoc sale & aceto probè lotum, &

2. Mercurius præcipitatus cura metallis solaris.

per

per linteum expressum, in tali vitro, ac simili apparatu ac Mercurius præcipitatus per se, in arena digeratur, donec in pulverem rubrum redigatur: cum aquis cordialibus edulcoretur. Dosis Gr. iij. ad vj. per vomitum serè tantum operatur, nec uti præcipitata salina salivationem movet. Eodem planè ritu Lunare Præcipitatum, item Ioviale parari possint.

Prepara-
tionis
Etiolo-
gia.

Hujus processus ratio eadem est ac superioris, nimirum ignis corpuscula, quasi totidem pistilla corpus minerale in particulas minutas contundunt, easque ad tempus ita frangunt, ut non facile cohæreant & unà concrecant. Porro amalgama hoc, ob Mercurii & Solis corpora prius à se invicem reserata, multo facilius quam Mercurius per se in præcipitatum abibit.

3. Mercurius Præcipitatus communis.

Mercurius præcipitatus
li-
quoribus
corroli-
vis.

IO Cum
Aqua
ferri.

℞. Mercurii optime purgati Unc. ij. Aq. fortis Unc. iij. fiat solutio, qua vasi terreo vitreato indica primo leni calore evaporet, ad humiditatis absorptionem, inde igne aucto usque ad vasis incandescentiam calcinetur, agitando cum stylo ferreo, donec colorem rubicundum acquirat: Materies exempta, & pulverata primo crebris ablutionibus cum aqua dulci, deinde iterata accensione spiritus vini eidem affusi edulcoretur, ac usui servetur. Dosis Gr. iij. ad v. vel vj. operatur per vomitum sat violenter, & certius quam aliud quodvis Mercurii præparatū, salivationē ciet.

Εμπειρικός hujusce chymicæ si ratio
in-

inquiratur, dicimus Mercurium ab aqua forti dissolvi, quatenus particulæ salinæ menstrui, salibus metalli occurrentes, eos sibi statim arripiunt, proindeque mistionis vinculo soluto cæteræ omnes particulæ manumissæ, & quaquaversus expansæ intra poros menstrui delitescunt, dein postea humiditate absumptâ, particulæ salinæ relictæ, & in conspectum datæ, Mercuriales inclusas, & ubique permistas porsus obtundunt. Quod autem Mercurius hoc modo cum aqua forti, aut Regia, præcipitatus rubescat, secus ac cum oleo sulphuris aut spiritu vitrioli paratus; ratio est partim ex nitro colorem flammæ semper præbente, quod menstruum illud, & non hæc ingreditur: partimque ex ipso Mercurio, cujus solutio particulæ, dummodo liberæ & non ab aliis occultatæ, ex sua natura rubescunt, prout cernitur in Mercurio præcipitato per se, & in solutione ejus, quæ ab oleo Tartari infuso pulverem rubicundum, sc. mercurialem deponit.

*Præparatio
ratio
Ætiologia.*

*Præparatio
ratio
ejus cum
oleo sulphuris
aut spiritu
vitrioli.*

Medicamentum hoc salibus valde corrosivis, æquè ac particulis Mercurialibus solutis constans, in quantum Ventriculi fibras summè irritat. Vomitionem atrocissimam ciēt, ita ut in hunc usum, solitarium raro exhibeatur. Si quando autem assumitur, atque Ventrículo & primis viis demum superatis, in massam sanguineam desertur, quatenus hujus sales infiti exinde plurimum fermentantur, cumque ipsis particulæ Mercuriales ubertim infusæ, ac intimè commistæ, in-

*Mercurialia
quomodo in
Ventriculum a-
perantur.*

vis-

viscantur adeo , ut nulla via commodius quàm per ductus salivales (prout alibi ostendimus) rursus eliminari possint; id propter hoc pharmacum præ aliis plerisque sputationem movet.

*Turbith
minera-
le.*

4. Turbith Minerale.

℞ *Argenti vivi purificati, Olei Vitrioli (vel sulphuris per campanam) dephlegmati ana partes aequales: retorta vitrea indita destillentur, igne per gradus aucto, donec humiditas omnis abstrahatur, restante in fundo massa alba, quæ ab aqua fontana affusa illico flavescit, hæc crebra ablutione & spiritus vini accensione edulcorata, & exsiccata datur à Gr. iiii. ad vj. vel vij. Per vomitum operatur paulo mitius quàm Præcipitatũ commune, quandoque item salivationẽ inducit.*

*Præpa-
rationis
Ætio-
logia.*

Processus hujus quoad Mercurii præcipitationem ratio eadem est ac prioris; calx autem residua non uti prior rubescit, partim ob nitri absentiã, & partim quia Mercurius minus subactus, calcinationem non adeo intensam patitur, ut salibus magna ex parte diffatis ipse proprium, nempe coccineum, colorem ostendet; quippe si hujus gratia igne violento urgebitur, proflus avolabit; itaque à salibus qui Mercurii particulis adhærent, easque occultant, color albidus procedit; quibus postea aliquatenus ablatis flavedo succedit. Porro in quantum particulæ mercuriales salibus non stricte adeo combinantur, proindeque haud tam uberi

uberi copiâ ab iis in massam sanguineam introducuntur, salivatio non ita promptè accertè, ab hoc pharmaco excitatur.

Medicamentum hoc compendio quodam, & non minùs efficax ad hunc modum parari potest.

R̃. Argenti vivi depurati, olei vitrioli, vel sulphuris ana Unc. ij. crucibulo indita igne primum lento humiditas omnis evaporet, deinceps fortiori urgeantur, ut materia calcinata melius figatur.

5. Aurum vitæ.

Amygdalæ

vii a.

R̃. Mercurii purificati Unc. v. Solis optime purgati Unc. ss. singulatim solvantur propriis menstruis, solutiones conjungantur, & destillatione in retorta humiditas omnis avocetur: calx residua calcinetur super laminam ferream ignitam, ut sales magna ex parte abigantur, materia relicta edulcoretur, ablutione cum aq. dulci, & accensione spiritus vini.

6. Hercules Bovii.

Hercules

Bovii.

Medicamentum hoc meliùs parabitur, si utrumque corpus metallicum eodem menstruo solvatur, quod ex præscriptione Thomasi Bovii ad hunc modum conficitur.

R̃. Vitrioli calcinati, & nitri ana Lib. j. destillentur in furno reverberii, liquor exstillatus affundatur salis marini calcinati Lib. j. in retorta vitrea, & avocetur leni calore arena: nam facillime ascendit: Hujus portio una Mercurium, & alia dissolvat Aurum: deinceps
utra-

utraq; solutiones conjunctæ avocentur, & crebris cohobis addendo singulâ vice ejusdem menstrui partem subtriplam destillatione repetatur donec materies satis figatur, quæ edulcorata prædicto modo usus servetur. Dosis Gr. iij. ad vj. vel vij. (vel)

R². Mercurii purgati Unc. iv. Aurilimati Unc. ss. s. amalgama ut supra ostenditur: cui loto, & retorto indito affunde prædictum menstruum Bovii, avocetur in furno arena, & cum crebris cohobis, addendo ejusdem menstrui quaque vice partem subtriplam. destillatio repetatur, donec materia satis figatur; quæ super lamina ferrea candente calcinetur, & crebris ablutionibus & accensione spiritus vini edulcoretur. Dosis Gr. iij. ad vj. Per vomitum operatur non admodum violenter: & quatenus ultra viscera in massam sanguineam operatur, in magnis sæpe morbis juvamen confert.

Utriusque præparationis Aetiologya.

Quod verò ad processus istius chymici Aetiologyam spectat, dicimus, dum bini hi pugiles simul litigantes se mutuò comprehendunt, ac invicem conterunt, tertius (ac interdum quartus) superveniens iis vincula, quibus paulo arctius complicantur, & minutius confringantur, injicit. Enimvero tum Aurum à Mercurio, tum utrumque à menstruis dissolvuntur, inque minutias dirimuntur; dein humiditate abstractâ Metallorum particulæ salinæ cum menstrui salibus combinantur, reliquis interea corpusculis metallicis interjectis, ac intra saliū poros occlusis.

Atta-

Attamen hæc combinatio non adeo stricta est, ac cum metalla inter se, aut alterutrum cum proprio menstruo solutione & coagulatione in Præcipitatum redigitur. Quippe in Præcipitato isto composito, cum particulæ tum metallicæ, tum salinæ menstruales, totidem, ac tam diversæ fuerint, istæ omnes penitus aduniri non possunt: quapropter materies ista (prout sæpius observavi) non nisi ægrè admodum figi, inque calcem medicinæ idoneam reduci solet; nam si pro menstruo avocando calor nimis intensus adhibetur, Mercurius ascendet, Aurumque relictum propriam speciem resumet; sin ignis debito remissior fuerit, salium cum particulis metallicis combinatio non satis arcta succedet, quin merâ ablutione tollatur; ita, ut aqua communis Præcipitato affusa ipsum penitus dissolvat, totamque materiam in se absorbeat, hinc ut pro medicamento conficiendo labor ferè totus reiterari debeat.

Pharmaci hujus basis Mercurius est, cu-
jus gratiâ expectatur, particulas ejus corpo-
ris humani succos omnes fermentare, & he-
terogenei cujusque tum in visceribus, tum
in vasis aggesti secretiones promovere. Au-
rum videtur addi, propter Mercurium cicu-
randum, ejusque particulas nimis efferas, ac
indomitas nonnihil refringendas. Porro
menstrui sales utrumque corpus in minutias
frangunt, easque in massam sanguineam
& penitiores quosque recessus promptius
manu ducunt.

Herculus
Bovii
Ætiolo-
gia

Menstrui Epicœni ratio.

In destillatione istius menstrui Epicœni à Bovio descripti (à quo sc. utrumque metallum dissolvitur,) salium congressus, & quasi pro aris focisque decertationes notabiles occurrunt: quippe cum Aqua fortis sali marino præparato affunditur, terram ejus occupat, & proprii velut soli possessionem capit, exinde spiritum salis velut emanipatum abigens. Hoc clarius liquet, si quando spiritus vitrioli, sali marino calcinato affusus, ad destillandum committitur; quippe à levissimo Balnei Arenæ calore spiritus salis purus putus quasi exul ascendet, stagmate vitriolico domicilium ejus invadente. Revera hi sales nimis congeneres sunt, quàm uti simul combinentur; quare intra habitaculum nimis angustum commissi, cum nec uniri, nec cohabitare possint, potentior, dominium usurpans, imbecilliores foras expellit.

Sectio II. Cap. III.

De Vomitionis nimia Remedio, item de Medicamentis antemetictis, sive vomitum sistentibus.

NATURA ad motum violentum incitata, sæpe fines transgreditur, ac ultra metam excurrit, hinc interdum ut sufflamine sive remota opus sit, quo impetus ejus sistatur. Hoc in vomitu, si quando per medicamenti operationem, aut propter alias occasio-

siones immodicus fuerit, planissimè cernitur: quapropter medicinæ, haud minus hunc Stomachi furorem compescere, quàm cedere, negotium incumbit. Quot modis, & quibus de causis vomitio, absque Emetico assumpto evenire solet, superius declaravimus; insuper observationi communi obviū est, evacuationem hanc à medicina proritātam, quandoque adeo violentā, ac diuturnā evadere, ut, ni artis ope sistatur, exinde manifestum vitæ periculum incurratur. Quemadmodum igitur in Praxi medicā Pharmaca Emetica necessarij sunt usus, ita interdum excretionis istius (quoties nimia aut præternaturalis fuerit) sistendæ gratiā, remedia prioribus contraria, sive Vomitionis Antidota indicantur. Primo igitur quæ *ἐκ φαρμάκου* ab Emetico inductam medentur, dein secundo qua ratione, & quibus remediis vomitioni præternaturali, ob alias causas inductæ, succurratur, proponemus.

Quoad prius, Vomitio à Pharmaco illata vehementior evadit, ac diutius persistit, quia spiritus Animales supra modum irritati, & excandescētes, inordinationes suas haud facilè, aut statim remittunt, quin illi crebrā vice explosi spasmos Emeticos violentos cient, & sæpius repetunt. Porro impetus iste explosivus, in Ventriculo inceptus, non raro in spiritus partium vicinarum incolas, & exinde in alios, & demum aliquando in totam eorum systasin pro-

Vomitio immodica aut à pharmaco emetico aut ab aliis causis procedit.

pagatur, in tantum, ut vomitioni tormina & spasmi in visceribus, postea in præcordiis, & denique in toto corpore cum manifesto vitæ discrimine succedant.

*Prioris
rationes
expli-
cantur.*

Spiritus supra modum irritantur, vel à solo Pharmaco ob quantitatem vel qualitatem iis improporcionado: vel insuper ab aliis humoribus, ut bile, sero acriori, aliisque inter vomendum in ventriculum suffusis. Porro in nonnullis spiritus animales adeò teneri, & elastici existunt, ut ab irritatione quavis emetica ut ut leviori, tum ventriculi hospites, tum vicini quique in explosiones spasmodicas concitantur. Hinc plures à Vomitorio, de Liene, utero aliisque visceribus perturbatis & non facilè sedandis quærentes, rem totam Vaporibus à pharmaci operatione suscitatis imputant; cum revera illud omnino ob spiritus animales promptè nimis commotos, & ægrè compescendos accidat.

*Curatio
gmi.*

In Hypercatharsi à Vomitorio inductâ, pateriens innox lecto commissus, remediis tum externis, tum internis sedulò tractetur; & primò, ut ventriculi hospites quietentur, aut fons calidus è decocto Absynthii Pontici, Menthæ, & Aromatum in vino rubro adhibeatur; aut placenta è mica panis tostæ, & clareto calfacto immersi applicetur. Enema ex lacte cum Theriaca dissoluti injiciatur: membrorum frictiones calidæ, & supragenu ligaturæ fortes, quæ spasmos ab iis partibus arcent, adhibeantur. Ventriculus

in-

interim , nisi lipothymia urgebit , vacuus
 servetur : quamprimum vero iste quid-
 piam alimenti aut medicamenti recipere
 potest , Aqua cordialis , aut vinum ustum
 calidum assumatur. In perturbatione in-
 genti , si pulsus admittit , Theriaca Andro-
 maci , aut Diaſcordium , quandoque item
 Laudani solutio, aut Tinctura opiatica con-
 veniunt.

In vomitu præternaturali , ab aliis causis *Vomitum*
 excitato , considerare oportet , an criticus *ab aliis*
 iste, vel Symptomaticus fuerit. In priori *causis ,*
 nihil subito aut temere agendum est : excre- *aut cri-*
 tio istæc , dummodo vires ferunt , minimè *ticus est.*
 sistatur : quin materiæ expellendæ exitus , *aut sym-*
 aut faciliatur , aut festinetur , aut alio duca- *ptomati-*
 tur. Hinc nausea, aut nixu vomitivo urgen- *cus.*
 te, cervisiam lacteatam, aut simplicem, aut
 cum foliis cardui incoctis alteratam , quan-
 doque item oxymel , aut vinum scilliticum,
 aut stibiatur exhibere conveniat. Enemata
 interdum ex usu erunt ; quandoque item
 lenis purgatio materiam in stomacho tur-
 gentem faciliore exclusionis via per intesti-
 na perducit.

In Vomitione symptomatica causa con- *Posterior*
 juncta (prout supra innuimus) aut in ven- *aut idio-*
 triculo subsistens , affectum istum idiopa- *pathi-*
 thicum producit , aut in aliis partibus defixa *cus , aut*
 earum spasmos , & , communicatione per *sympa-*
 nervos facta , in ventriculo perturbationes *thiæ.*
 emeticas ciet: uti in paroxysmis Nephriticis,
 Colicis, Hystericis, Vertigine, & multis aliis
 con-

contingere solet; cuiusmodi vomitionis sympathicæ medela à morbi primarii curatione dependet.

*Quando
stoma-
chus pri-
marie
afficitur,
quâ me-
thodo u-
tendum.*

Quando Stomachus primariò afficitur, in causa est, quod fibræ nerveæ supra modum irritatæ, alteras motrices in spasmos excretorios cieant. Irritantur autem istæ ab obiecto improporcionado: viz. in quantum materies quædam iis incumbit, quam rite concoquere, aut subigere, aut ad intestina detrudere nequeunt: quin necesse habent vomitu excitato eam ocissime foras ejicere. Materies ista adcò incongrua aut indomita evadit, vel ex proprio ipsius vitio, quatenus qualitate, vel quantitate peccans, fibras nerveas laceffit; vel ipsius stomachi culpa, utpote cum tonus ejus laxus, & fibræ adeò debiles fiant, ut ne chylum ipsum, multo minus humores excrementitios subigere, aut tolerare queant, quin, sarcinæ cujusque impatientes, contenta quæque per vomitum excernant. Utriusque horum cum varii sint casus, & afficiendi modi, ex iis præcipuos quosdam, unà cum remediis, & medendi rationibus, hic breviter subjiciemus.

Materies emetica in Ventriculo subsistens, vel in ipsum aliunde suffunditur, vel ob coctionis defectum, aut depravationem illic progignitur: utroque respectu præsens saburra imprimis eliminari; dein ejusdem uberior proventus præcaveri, aut præscindi debet.

Itaque ut impura materiæ viscosæ collu-
vies

vies è ventriculo abstergeatur, vomitio lenis cum sero lactis carduato, vel oxymelite aut vino scillitico, vel cum decocto florum camomeli, aut radicum eupatorii, solutione salis vitrioli, aliisque similibus instituitur; dein reliquæ per Enemata, aut catharsin, assumptis pilul. Mastich. Stomach. cum gum. vel Tinct. sacra, aut infusione rhabarb. blandè subducantur. Porro cum sanguis impurus aut rancidus materiæ incongruæ penum subinde novum, aut per arterias, aut per vasa choledocha sæpe exundantia ventriculo suggerens, diathesin Emericam infert, Phlebotomia non rarò juvamen præstat: & propterea gravidarum vomitiones hoc remedii genere crebro sanantur. Insuper ea conveniunt, quæ sanguinem attemperant, quo minus recrementa adusta in eo generentur. Hinc serum lactis, acidularum potus, herbarum succi, sal prunellæ, & similia, quatenus sanguinem fundunt, ejusque recrementa aliò perducunt, dispositionem vomitivam non rarò tollunt. Hujusmodi remedia etiam in usu erunt, si vomitio crebra, ac quotidiana ab humoris biliarii, & Pancreatici (uti quorundam fuit sententia) congressu, & luctâ, inque ventriculum regurgitatione procedat.

Vomitio crebrior, & curatu difficilior ea est; quæ à materia incongrua proindeque emetica intra ventriculum genita provenit; quatenus nimirum ob visceris hujus fermentum vitiatum comesta quæque in putrilagi-

Vomitio à Ventriculi irritato procedens, ut curanda. nem irritativam degenerant. Quamobrem in hoc casu, post stomachi sordes per evacuantia lenia deterfas, remedia vulgò Digestiva appellata, ex usu esse solent: quæ juxta quod ventriculi succus fermentalis, indolis ut plurimum salinæ, quandoque etiam sulphuræ existens, in vario fixitatis, fluotis, aut adustionis statu fuerit, diversimoda existunt, & modo hæc, modo illa potius juvant.

In ructu, & vomitione acidâ, Medicamina sequentia tententur, & à juvantibus methodi insistendæ ratio desumatur.

Contra fermentum ejus nimis Acidum remedia.

℞ Pul. Ari compos. Unc. j. ss. salis Absynt. Drachm. ij. sacchari rosacei Drachm. iij. s. pul. detur Drach. j. mane & horâ quintâ pomerid. in haustulo cervisiæ cum macere, & crusta panis coctæ, vel in aq. destillata, aut Tinctura absynthii Pontici.

℞ Pul. eboris, oculor. cancri, corallii rubr. ana Drachm. ij. corallii calcinati Drachm. j. santali rub. Cinnamomi ana Drachm. ss. s. Pulvis. Dosis Drachm. ss. eodem modo.

℞ Pul. ligni Aloes, santali citrini, corticis Wint. ana Drachm. ij. Cretæ albiss. Drachm. vj. sacchari candi Unc. ss. solutionis Tragacant. aq. Menthe factæ q. s. s. pasta, formetur in trochisc. pond. Drachm. ss. comedat iij. vel iij. ter vel sæpius in die.

℞ Tinct. salis Tart. Unc. j. Dosis Scrup. j. ad Drach. ss. bis in die in aq. destillata appropriata.

2. Con-

2. In vomitione acri, & calidâ medicamen-

tra fer-
mentum
eius ni-
mis a-
cre.

menta sale acetoso & vitriolico prædita
magis conveniunt.

Celebre istud Riverii in hoc casu locum
habet.

℞ Salis absynthii Scrup. j. detur in cochl.
j. succi limonii.

℞ Corallii præp. Drachm. ij. salis absyn-
thii Drachm. j. ss. succi limonii Unc. iij. stent
in vitro capaci, adde aq. Cinnamomi sortis
Unc. ij. Dosis coch. j. vel ij. bis in die, vase
prius agitato.

℞ Pul. eboris, corallis, ana Drach. ij. vi-
trion Martis Drach. j. sacchari candi Drach.
j. misce, divide in 6 vel 8 partes, pars j. su-
matur bis in die cum conveniente vehiculo.

In hoc casu aq. minerales purgantes, quæ
plurimum nitri in se habent, etiam acidulæ
ferratæ, quinimo & nostræ artificiales cha-
lybeatæ, juvamen egregium conferre solent.

3. Si quando stomachus, pleraque inge-
sta in putrilaginem biliosam, & amarican-
tem (ut crebro assolet) pervertens, propte-
rea in vomitiones crebras sit proclivis, reme-
dia rumacida, tum amara convenient.

3 Con-
tra fer-
mentum
stomachi
nimis a-
marum.

℞ Elix. proprietatis Unc. j. Dosis Scrup. j.
bis in die in vehiculo idoneo.

℞ Rhabarb. pul. Gr. xxv. salis absynt.
Scrup. j. Aq. Cinnam. Unc. ss. succi limoni
Unc. j. misce, sumatur aut per se, vel cum a-
lio liquore.

℞ Pul. Ari compos. Unc. j. ss. Tart. al-
bi chrysellini Drachm. iij. vitrioli Martis
Drachm. j. sacchari Unc. ss. f. pul. Dosis

Drachm. ss. vel Scrup. ij. omni mane superbibendo haustum tinctura absynt. Pontici, vel Coffee.

℞ Pul. oculorum can. Unc. ss. Tart. chalybeati Drachm. ij. sacchari candi Drachm. j. f. pul. Dosis Drachm. ss. cum vehiculo idoneo bis in die.

Vomitio
a Ven-
triculi
debilita-
te.

Vomitionis crebræ, & habitualis sæpe numero causa est non tam materies ventriculum irritans, quam fibrarum ejus nervearum debilitas, & nimia in irritationes propensio; in quantum sc. illæ teneræ admodum, aut infirmæ, neque ingesta concoquere, nec eorum onus sive gravamen sustinere valent; quin à quolibet iis incumbente mox irritantur, & proinde quod molestum est expeliendi gratiâ fibras carneas in spasmos emeticos cient.

Cujus
causæ sunt
causæ.

Hujusmodi affectionis duo sunt præcipui casus: viz. aut stomachi debilitas fibris ipsis insita à passionibus inordinatis, uti crapulâ, potationibus assiduâ, ac immodicis, vinorum aut aquarum ardentium ingestione crebra, aliisque in victu erroribus contrahitur: quatenus nempe fibræ istæ supra modum distentæ, aut nimis exaltae, ac velut assatae, spiritus animales, in uberi satis copia admittere, aut continere nequeant: vel secundò fibræ istæ, quanquam per se recte satis habentes, tamen propter nervos alicubi obstruictos, debito spirituum affluxu destituuntur, proindeque languidæ & flaccescentes, ingesta quæque haud tolerant, quin statim

Aut fi-
brarum
tonus
labefa-
ctus.

tim

tim aggravatae per vomitum rejici cogunt: ita novi plures sine ulla ventriculi impuritate, aut languore ab inordinationibus contracto, visceris istius quadam quasi Paralyfi affectos appetitu caruisse, atque vomitioni assidue obnoxios fuisse.

2. Aut
spirituā
ob ner-
vos ob-
structos
defectus.

In priori affectu ejusmodi remedia indicantur quae fibras nimis distentas, & tenues stypticitate suā corrugari, ac in spatium brevius contrahi faciant, nec non quae mulcimine suo pergrato, spiritus illuc copiosius allecēt, & languides refocillent.

Affe-
ctionis
prioris
Curatio.

℞ Elix. vitrioli Mynsichti Unc. j. Dosis Gr. x. ad xv. bis vel ter in die coch. aq. destill. sequentis, superbibendo ejusdem coch. 7. vel 8.

℞ Summitatum Cupressi M. vj. folior. Esciarea M. iij. cort. exterior. 12. Aurant Cinnam. Maceris, an. Unc. j. rad. Cyperi, Galange minoris, an. Unc. ss. incisus & contusis affunde cerevisia Brunswicensis Lib. viij. destill. organis communibus.

℞ Tinct. balsami Tolutani, cum tinct. salis Tart. extracta Unc. j. Dosis Gr. xx. cum eodem vehiculo Tinct. Absynt. cum eodem menstruoparata, etiam tentari potest.

℞ Pul. folior. Absynt. Myrti aestivo sole exsiccat. ana Drach. ij. cinnam. flor. ros. rubr. ana Drach. j. cubeb. rad. galang. minoris, ana Drach. ss. corallii rub. præ. Diach. j. somnium pul. subtilis, inde sacchari albiss. in aq. Cinnam. solut. & ad tabulat. coct. Unc. vj.

*s. a. s. Tabula pond. Diach. ss. comedat
1 vel 2 saepius in die ad libitum.*

℞ *Conser. Ros rub. utriusq. Unc. iiii. My-
robolan. condit. Drachm. vj. Zinziberis in In-
dia condit. Unc. ss. spec. de Hyacint. Diach. ij.
croci Martis rubicundiss. Drachm. j. Syrupi è
coralliis q. s. s. electuar. Dosis Drachm. j. bis
in die superbibendo haustulum aq. destill.*

2. Ven- ne propter nervos alicubi obstructos excita-
triculi tâ, remedia Antiparalytica cum stomachicis
paraly- adjunctis præcipui erunt usus.
sis ut cur-
tanda.

℞ *Eelix. Proprietatem Tart. Unc. j. Dosis
Scrup. j. bis in die cum aq. superius prescrip-
ta. Tinct. salis Tart. coralli, Antimonii, eo-
dem modo usurpari possunt. In hoc casu sp.
salis dulcis, item sp. salis Armoniaci, aut flo-
res ejus juvamen egregium præstant. Porro
vomitoria, & purgantia, quæ & diaphoret-
ica sæpe cum fructu adhibentur. Novi hunc
Affectum per balneationem in Thermis nostris
Bathoniensibus aliquoties feliciter curatum.*

Sectio III. Cap. I.

De Purgatione, & medicamentis purgantibus.

*Purga-
tio est
affectio
vomiti-
onis
contra-
ria sive
inversa.*

Purgatio videtur affectio vomitioni con-
traria, seu potius inversa; siquidem in hac,
& illâ ab iisdem ventriculi carceribus, ad di-
versam tenditur metam. Quemadmodum e-
nim à vomitu fibræ carneæ stomachi inte-
riores, à sinistris ipsarum finibus per subitos
spirituum incurfus inflatæ, & proinde con-
tractæ

tractæ fundum , & latera ejus simul colligi , & sursum versus orificium sinistrum adduci faciunt , propterea ut contenta quæque superius egerantur : ita in Catharsi eædem fibriæ carneæ , à dextris ipsarum finibus pariter inflatæ , & contractæ , totum stomachi ambitum simul colligi , & versus Pylorum inclinari cogunt , ut excretio per inferiora succedat. Sicut motus excretorius à ventriculo inceptus , in Vomitu per Oesophagum ; ita in Purgatione per intestina continuatur , & utrinque per fibras carneas , à parte ad partem usque ad exitum propagatur. In utroque affectu , stomachi motus est violentus , & quodam modo convulsivus ; quinimo nonnunquam alteruter in alterum commutatur. Nam Purgatio , à stimulo aciori nimis confertim citata , sæpe Vomitum infert ; pariter à Pharmaco Emetico alvi excretiones frequenter succedunt : cujus ratio est , quia Spiritus Animales vehementer irritati , & explosi , in fibrarum carnearum fines modo hos , modo illos diversim insiliunt ; simili ferè ritu , ac si equum generosum calcaribus nimium urgebis , eum modo prorsum excurrere ; modo resilire coges.

Itaque Purgatio est motus excretorius in Ventriculo , & in Intestinis ob fibras eorum carneas celeriter , ac seriatim contractas crebrior & citatior ; quo tum chylus , & sæces ejus , tum humorum recrementa , & corruptelæ , illic genita , aut aliunde suffusa à parte in partem protruduntur , donec

Ejus descriptio.

per sedem velut cloacam foras ejiciuntur. A Cathartici enim stimulis Ventriculus irritatus citius & strictius se versus pylorum contrahens, quicquid intra sinum suum fovet, in Duodenum effundit; simulque intestina vellicata, crebriores & majores spasmos excretorios iterant, quibus plurima contenta eorum civitatibus prius aggesta, aut isto tempore attracta, sive exprella, excluduntur. Est autem Purgatio tantum ejusmodi excretio violenta, & coacta, qualem natura sedata cunctanter, & ex intervallis instituit; qualem insuper natura laceSSita, non sine tumultu & perturbatione quadam peragit. Idcirco ad perfectiorem Catharticos notitiam requiri videtur, ut primo ostendatur, quæ sint ventriculi, & intestinorum contenta tum propria, tum illic aliunde suggesta, quæ per sedem excerni solent. Dein his ita præmissis, facile erit explicare, quo ritu, & quali discrimine Medicamenta Purgantia operationes suas perficiunt.

Ventriculi & Intestinorum contenta sua cathartici educuntur.

1. Massa chyliacea faeces residua, mucus, lymphæ, & serum glandularum & Arteriarum excrementa.

1. Quoad primum, Ventriculi & Intestinorum contenta præcipua sunt massa chylacea, ejusque post succi nutritii distributionem faeces residuæ, mucus horum viscerum crustam villosam oblinens, atque lymphæ glandulis ejus inhærens: quibus accedunt latex serosus arteriarum osculis exudans, nec non sanguinis, & humorum recrementa, quæ per vasa choledocha, pancreatis ductum, Arteriarum oscula, nec non per fibrarum nervearum extremitates, aliaque

que forsan vias in cavitates illorum interiores suffunduntur. Per ductus enim intestinales veluti per sentinam, non raro totius corporis impuritates expurgari solent; quæ siquidem intus restagnantes vel copia turgent, vel acrimonia præditæ sunt, alvum lubricando, aut stimulando, dejectiones crebriores, ac uberiore scient.

Prius hujusmodi contenta superest aliud quoddam ex his resultans, sc. Flatus, qui cum intra ventriculum, & intestinorum cavitates plusquam in alia totius corporis parte quavis aggeri solent, ad hunc modum produci videntur: dum Alimenta in visceribus subacta, & digesta, à fermentis & calore ipsorum dissolvuntur, effluvia quamplurima decedunt, quæ si spatium liberum & apertum obtinerent, in auras migratura evanescerent; verum ea membranâ conclusa, & simul aggesta vaporum congeriem quasi ventum constituunt: qui intestina sæpe inflat, ac distendit, & qua data via ruens, secum excretionem promovet; conclusus vero tormina, & non raro ventris inflationem creat. Flatus in visceribus ab alimentorum dissolutione emergentes, simili ritu gignuntur, ac cum Margaritæ, Corallia, aut alia concreta matracio imposita à menstruis suis dissolvantur: à solutionibus enim factis vapores quamplurimi dimanant, qui si strictius coercerentur, vas continens diffindi, aut diffilire cogunt: pariter ab alimenti intra primas vias siye dissolutione, siye coctione

2. *Flatus.*

Quomodo flatus intra viscerum cavitates gignuntur.

aut fermentatione effluvia copiosa decedunt, quę simul aggesta, ac intra membranas conclusa flatum efficiunt; cujus insuper proventui uberiori causę quędam alię contribunt. Hoc etenim insigniter præstat, succorum non rite miscibiliũ colluctatio, & effervescentia Quippe dum humores adventitii, aut ingesta heterogenea, ac imprimis medicamenta cum aliis intestinorũ contentis fermentescunt, à mutua particularum refractione, corpuscula quamplurima decedentia in vaporem aggeruntur. Porro ab ipso sanguine ebulliente cum halitus copiosi ubiq; decedunt, eorum pars quędam ex arteriis in viscerum cavitates erumpens, flatuum aggeriem ibi productam auget. Cæterum ad uberiore flatuum proventus amplius adhuc faciunt, viscerum extensiones, & intumescentię convulsivę. Quippe dum membranę, ob majores spiritũ explosiones, & excursus inordinatos plurimum distenduntur, cavitas interna sicut vesica inflata multum ampliatur, proinde ut humoris inclusi portio, intra vacuum istud spatium, velut cucurbitam post flammam extinctam, in flatum rarefiat: qui postea, quando membranę tetanus remittit, cũ impetu erumpit, aut proximos subinde intestinorum anfractus tumultuose pervadit. Propter hanc rationem, quando intestini pars aliqua ex phlogosi, aut humorum acrium decubitu, extensionibus convulsivis fuerit obnoxia, etiam flatus continuo producti molesti admodum evadunt.

*Flatuum
extensio-
num in
visceri-
bus modo
causa
sunt,
modo ef-
fectus.*

*Quo ri-
tus flatus
in Affe-
ctibus
spasmo-*

dunt. Cum plurimum à Coli inflammatione *dictis*
defunctorum Cadavera aperui, reperi in *propigni*
omnibus cuncta intestina ad summam di- *solent.*
stenta, & quasi à vento inflata: quod pro-
culdubio accidit, non quia flatus primo ge-
nitus viscera ista distenderat, sed cum mem-
branæ à spiritibus valde irritatis, ac intra fi-
bras ipsorum explosis plurimum distenderen-
tur: idcirco ad vacuum implendum Flatus
isti secundario, & per consequens progigne-
bantur. Propter hanc causam, Tympaniti
oriri supra innuimus, & alibi forsitan aliquan-
dò fusius declarabimus. Quod itaque in Ne-
phritide, passionibus Colica, Hypochondria-
ca, & Hysterica flatuum proventus uberrimus
esse solet, hi non, uti vulgò fertur, morborum
istorum causæ, sed tantum effectus sunt: nem-
pe dum istorum paroxysmis membranarum
affectiones *παραώδης* superveniunt, atque
viscera cava à spiritibus violenter explosis in-
tumescunt, hinc statim ut spatium inane oc-
cupetur humiditas quædam inclusa in vapo-
res, à quibus flatus emergunt, resolvitur.
Quamobrem cum partis affectæ distentio
relaxatur, flatus ita extempore productus à
membranis concidentibus alio propellitur.
Hæc de ventriculi, & intestinorum contentis,
quæ Pharmacis Catharticis Objecta sunt: jam
proxime quod ad ejusdem Subiecta spectat,
inquiramus qualis sit viscerum istorum mo-
rus, quo sc. contenta istæ aut sensim pro-
ducta, ex debitis intervallis egeruntur, aut
confestim deturbata, & *διπλωσ* ejiciuntur.

*Intestini-
normam
motus
excretori-
um natu-
ralis
quomo-
do ha-
bet.*

Quoniam ob vitæ conservationem, Animalia crebro & copioso pastu refici debent, idcirco necesse incumbit alimenti, in succum nutritium jugiter fatifcentis, reliquias tempestive amandari, adeoque chymi veteris exuvias penu ejus novo subinde locum cedere. Nam postquam chyli (in quo elementa perfecte dissoluta à mixtionis vinculo liberantur) portio magis pura & elaborata in ductus chylicos exprimitur, quod residuum est, Sulphuris crassioris cum Sale aculeato particeps, foetorem gravissimum contrahit; quapropter è massæ chylaceæ recentis vicinia, in crassiora intestina dimoveri, & demum è corpore penitus eliminari debet. Quo melius hæc fiant, natura motum intestinorum excretorium, ferè constantem, & quasi solennem indidit, quo quidem alimenti sæces usque sensum promoventur, atque motus istius stimulos siye incitamenta varia constituit.

*Per
quas fi-
bras per-
ficiuntur.*

1. Quoad prius, Intestinorum uti Ventriculi motus excretorius omnino à fibris carneis utriusque visceris tunicam mediam contextentibus perficitur, atque illarum in toto chyli transitu, viz. ab Oesophago usque ad intestinum rectum binos ordines siye series notavimus. Fibrarum Intestinalium ordo quidam Exterior, per Viscerum istorum omnium longitudines, in tota superficie rectà protenditur: uti in Tabulæ sextæ Figura secundâ exprimitur: Series autem siye ordo Interior, fibris circularibus, intestino-
rum

rum ductus velut annulis confitissimis ubique cingentibus constat : uti in Tabulæ ejusdem Figura tertiâ repræsentatur : utriusque generis fibræ simul contractæ , viscerum istorum cavitates , quoad omnes dimensiones coarctant : quod dum successive & seriatim, ac velut per subsultus fit, necesse erit quæque intus contenta lente, & prorep- tim usque provehi , parte anteriore usque à subsequente protrusa. Hujusmodi Intestino- rum motus vulgo dicitur Vermicularis, quoniam, velut in lumbrico repente, ab una parte in aliam continuatur : atque juxta na- turæ usus, & indigentias plus aut minus, etiam nobis minimè consciis continuè pera- gitur ; quia nimirum viscera ista sarcinam suam paulatim usque promoveri debent; atque, ne interdum otiosa ab hoc penso de- sistant , pro data occasione diversis stimulis urgentur.

*Intesti-
norum
motus
excreta-
rius na-
turalis
quibus
stimulis
urgetur.
1. Fa-
citur oner-
re & mole-
stia.*

Namque imprimis ipsa Chyli & sæcum moles pondere suo tunicæ interioris fibras nerveas, quibus incumbit, aggravans, & proinde irritans, iis molestiæ sensum quen- dam imprimit ; proinde statim ut illæ succo nutritio jam jam saturæ, & cæteri cujusque oneris pertæse, fibras carneas ad contractio- nes vermiculares, pro contentis ulterius promovendis instigent. Quando hoc riru alvi contenta, de parte in partem usque sen- sim protrusa, propè finem Coli descende- rint, quia tunc pressio ab Intestini Recti par- te musculosa sentitur, idcirco motui natura- li,

li, voluntarius succenturiatur; quo nempe recluso Ani sphinctere, & musculis abdominis compressis excrementa foras ejeciantur. Porro huic motui intestinorum excretorio, Respirationis organa nonnihil contribuunt; quatenus nimirum illa ventrem inferiorem huc illuc perpetim deducunt, contenta ejus dum ita conquassant, lente promoveri faciunt.

Præter Irritationem prædictam, qua fibræ carneæ naturæ instinctu, & solenni ritu in vermiculationes crebras, & fere continuas acciuntur, insuper accedunt stimuli quidam alii, & varia incitamenta, quæ pro data occasione contractiones istas excretorias intendunt, aut accelerent, & non raro convulsivas adigant; ita, ut Alvus contenta sua confestim, & impetuose, & quasi à cathartico pronitata ejicere cogatur. Sunt autem intrinseca hæc alvi irritamenta, imprimis Alimenta incongrua aut immodica, chyli degeneris corruptelæ, sanguinis & succi nervei recrementa copiosa, vel acria è glandulis, aliisque viscerum emunctoriis, & præcipue è cysti fellea, atq; ductu pancreatis exudantia; quinimo serositates, aut humores superflui, vel incongrui è Cruore, & Nervoso genere, vel habitu corporis intus restagnantes. De præcipuis horum, quoniam incatharsi sepe emergunt, & pharmaci operationem intendunt, speciatim ac breviter dicemus.

Cui accedunt multa aliarum rerum. Accedunt etiam.

Alimenta inter coquendum peryertuntur, aut subigi-

Itaque imprimis Alimenta, si quando inter coquendum peryertuntur, aut subigi-

ne-

nequeunt, non raro Diarrhæam excitant; *grana autem* uti in crapula, victu inordinato, ab incon- *inter co-*
gruis comestis, aliisque in Diæta erroribus, *quenâ*
aut fermenti Stomachici depravationibus, *depra-*
frequenter accidit. Quinimo propter Apep- *vaia.*
siam, quandoque item propter obstructio-
nes in mesenterio, aut ductu intestinali, à
viscositate nimia Tunicæ glandulosæ aut va-
forum osculis impacta, succi nutritii distribu-
tio impeditur, proindeque ingestorum ma-
teries ferè tota in primis viis cohibita, deje-
ctiones crebriores & uberiores producit.

2. Recrementa sanguinis & succi nervo- *2. Bili*
si in viscerum glandulis, cysti fellea, ductu *et suc-*
Pancreatis, aliisque forsan receptaculis con- *cus pan-*
gesta, siquando ob plenitudinem aut irrita- *crea-*
tionem exundantia, in cavitates intestino- *rum.*
rum assatim deponuntur, in quantum fi-
bras ibidem nerveas vellicant, aut cum aliis
succis effervescent, sæpenumero Diar-
rhæam producant. Videtur flava bilis quod-
dam quasi Catharticum naturale, quod è
vasi choledochis ubertim effluens, purga-
tionem spontaneam movet.

3. Materies *emerging* à regione adhuc *3. Hu-*
remotiore, nempe aut à massa sanguinea, *mores à*
aut è liquore nerveo ejusque emunctoriis, *sangu-*
vel à toto corporis habitu, interdum ad in- *ne, succo*
testina transmissa, fibras eorum nerveas irri- *nerveo,*
tat, proindeque carneas in spasmos excreto- *à qui-*
rios ciet. In prædictis enim partibus ac locis, *busque*
ac imprimis in massa sanguinea, humo- *visceri-*
res degeneres aut, superflui turgescentes, *bus &*
cum

*habitu
earporis,
ad inte-
stina
translati
per se-
dem a-
man-
dantur.*

cum per diaphoresin aut diuresin nec facilè, nec satis mandari queant, sæpe metastasi introrsum facta, vasorum intestinalium osculis ubique confitissime dehiscuntibus exudant, dejectiones crebras & aquosas inducentes Quinimo ipse interdum cruor, in crassi vitatus, & ad coagulandum aptus, cum per minuta istæc vasa haud expedite circulator, frequenter in magna copia erumpit, & dysenteriam parit. Cæterum observare licet, quando pori exteriores à frigore suscepto constringuntur, aut tumores cutanei subito evanescent, alvi fluorem succedere. Novi plures ventris contipationi obnoxios, hoc tantum remedii genere curatos fuisse; nempe ut diluculo, & hora prius assuecita citius, lecto assurgerent. Quantum enim *διαιτησιν* solita adimitur, tantumdem ad alvum lubricandam additur.

His ita præmissis de variis intestinorum contentis, tum ingentis, tum accessoriis, nec non de viscerum horum motu excretorio, tum naturali & solenni, tum violento sive coacto, item de variis stimulis, sive irritamentis quibus alvus sponte naturæ moderate solvi, aut inordinate perturbari solet; facile erit ostendere quo ritu, & quali discrimine medicamenta purgantia ventriculum & intestina ad excretionem movent, & eorum contenta modo hæc, modo ista seorsim, modo plura simul educi faciunt.

*Ejusmodi
de vis-*

Cum Medicamenta Purgantia sumuntur in forma liquida, jam jam ad operandum satis

satis parata sunt : sin vero solida substantia
 constant, ventriculo ingesta, & à fermento
 ejus dissoluta, ac imbuta, quasi Tincturam
 constituunt, quæ pari modo ac liquor pur-
 gans juxta rationem ac modos sequentes
 Cathartica evadit. Videtur enim quod e-
 jusmodi latex, primò in vētriculo, & postea
 in intestinis conclusus, mox tunicæ interio-
 ris filamenta villosa, cum glandulis imbuit,
 iisque dum penitus adhæreat, particulae ejus
 fibra nerveas, & vasa tum sanguifera, tum
 chyliфера subeunt, ac unaquæque horum in-
 super & porum choledochum, & Pancrea-
 tis ductum ad contenta sua reddenda, ac ve-
 lut expuenda irritant. Interea cum Tunicae
 interioris fibræ nerveæ, partim à phar-
 maco imbibito, partimque ab humoribus
 in cavitatem ejus expressis vellicantur, tuni-
 cæ superioris carneæ fibræ spasmos excre-
 torios incunt, quibus quod molestum est a-
 moveatur. Quo ritu hæc primum in ventri-
 culo, & dein successive in quibusque intesti-
 norum partibus fiunt, & cujusmodi humo-
 res in toto transitu eliciuntur, paulo accura-
 tius perpendemus.

1. Quoad Ventriculum, juxta modum
 sequentem habere videtur, viz. Tinctura Ca-
 thartica intra stomachum diffusa, imprimis
 tunicæ interioris filamenta villosa, imbuit,
 iisque pertinacius adhærescens, inde paula-
 tim fibris nerveis traditur; quas subiens, &
 brevi ad saturitatem implens, demum irrita-
 re incipit: quæ propterea statim corrugatae
 liquo-

cerum
 contenta
 quomodo
 Cathar-
 tica e-
 ducunt.

Quo ritu
 hæc in
 forma li-
 quida, &
 quomodo
 in solida
 operan-
 tur.

A quo
 ordine in
 partes
 modo
 hæc. ma-
 do illas.

1. Intra
 ventri-
 culum
 qualis
 eorum
 actio.

*3a. Fi-
bras i.
nervæ
in mole-
stia sen-
sum, de-
nu mo-
trices in
spasmos
excreto-
rios ciet.*

liquorem imbibitum una cum proprio suc-
co, & phlegmate viscoso ventriculi rugis
impacto, exsolvere satagunt. Porro ejus-
dem medicamenti, dum in ventriculo mo-
ratur, particulae quaedam aliae, vasorum &
glandularum ora subeunt, & vellicant, iis-
que serositates, aliosque humores exprimi,
& emulgeti faciunt. Dumque adeo ventri-
culi fundus, & fibrae nervæ à molestis hu-
jusmodi contentis aggravantur & lacerantur,
fibrae carneae in contractiones excreto-
rias concite, stomachi fundum, & latera sur-
sum colligunt, & versus pylorum inclinant;
proinde ut saburra ista cum Tinctura medi-
camentosa foras eliminari, & ad intestinata
transmitti queat. Inde stomacho sedatio &
quies parumper obtingunt, donec ejusdem
Tincturae, filamentis villosis in partem ad-
huc adhærentis, fibrae nervæ penum no-
vum imbibentes rursus irritantur; cumque
adeo nova saburra in ventriculi cavitatem
exprimitur, & commovetur, fibrae carneae
propter illius exclusionem spasmos excreto-
rios repetunt; adeoque hæc crebra vice per-
aguntur, donec Pharmaci virus è filamentis
villosis eluatur prorsus, & abstergatur, atque
spiritus fibrarum incolæ excandescantias
suas dimittant; quod interdum brevi ac fa-
cile succedit, ita, ut stomachus post horam
unam aut alteram molestia quavis à Phar-
maco impressa immunis fiat, perturbatione
reliqua omnino ad regionem intestinalem
translata Sæpenumero tamen accidit à Ca-
thar-

tharctico assumpto brevi vomitiones perquam atroces excitari, & nihilominus, pharmaco licet rejecto, purgationem satis copiosam succedere. Cujus ratio est, quod irritatio nimis violenta ab initio facta, spasmos fortiores, id est, emeticos concitat: dein postquam irritamenti istius impetus relaxatur, aut infringitur, contractiones mitescences Catharticae evadunt. Enimvero medicamenti purgantis, & vomitorii virtus, & operandi modus, non tam quoad qualitates specificas, quam sub hoc respectu potissimum differunt, quod molestia ab illius irritatione facta facilius aut diutius tolerari, & demum ad intestina transferri queat; non autem quæ ab emetico excitatur. Quod vero post Cathartici operationem per sedes copiose factam, nonnunquam Vomitus oritur, in causa videtur esse, quod medicamenti Tinctura, à Tunica villosa altius imbibita, non facile abstergetur: quare, post nixus purgativos plures incassum habitos, demum ad eam penitus excutiendam spasmus emeticus accietur. Usitatum est à cibis, antequam stomachus pharmaco inanitur, ingestis vomitum cum nausea & molestia insigni concitari; quia nimirum ob pepsin impeditam aut depravatam, chylus in putrilaginem incongruam ac irritativam degenerat: ut plurimum vero medicamentum purgans ventriculo nimis cito, & absque sordibus ejus deterfis elabitur, vires suas maximas intra ductus intestinales im-

*Horum
motuum
crebra
vires
de pro-
cedunt.*

impendens : Quo ritu hoc fiat proxime videamus.

*Cathar-
etica oper-
atio in-
tra Duode-
num
& inte-
stina te-
nua.*

2. Tinctura Cathartica à stomacho deturbata, & secum exinde materiam quandam excrementitiam deferens, intestinis illabitur; ubi statim in Duodeni ac superioris. Illi transitu tunicae villosae filamenta imbuunt, iisque tenaciter adhaerescit: deinde particulæ medicamentosae uberius diffusæ fibras nerveas, nec non glandularum, aliorumque vasorum ductus subeunt, eorumque spiritus incolas irritant, cum humoribus inibi scatentibus fermentescunt, eosque illinc exprimi, & velut emulgeri cogunt, adeoque in cunctis perturbationem magnam cient; quapropter fibræ carneæ à spiritibus irritatis & in explosiones actis inflatæ, & contractæ, spasmos molesti istius excludendi gratia excretorios ineunt. Hinc cum superior ductus intestinalis regio, in vermiculationes crebriores, ac fortiores, quibus contenta ulterius propelli queant, urgetur, excretionis motus illic inceptus ad reliqua intestina propagatur; simulque hæc à superiorum contentis in cavitates eorum detrusis stimulatæ, spasmos excretorios seriatim ineunt, donec alvi fæces, quæ extime consistunt, foras deturbantur, aliis ac subinde aliis usque in loca eorum succedentibus. Tinctura Cathartica, quatenus spiritibus infesta, fibras nerveas in corrugationes, & non raro extensiones dolorificas, atque
fibras

fibras carneas in spasmos excretorios (uti ostensum erat) irritat: dein quatenus eadem cum humoribus, & intestinorum contentis fermentescit, ebullitione intra cavitates eorum facta, & flatibus concitatis, membranas continentes varie inflat, ac distendit, proindeque alvi dejectiones cum torminibus & crepitu inducit.

Dum fibræ Nervæ & Carneæ ob spiritus à Tinctura Cathartica irritatos adeo in sensiones molestas, & spasmos excretorios acciuntur, etiam porus biliaris & Pancreaticus vellicati & succussi, humores suos profundunt, ac in cavitates intestinorum velut exspuunt: à quibus utriusque, & præsertim à Bile copiosius suffusa, membranæ haud minus quam ab ipso pharmaco irritatæ, in excretiones majores crebrioresque urgentur; cumque adeo dejectiones humoris istius flavedine tingantur, dicitur vulgo (licet falso) bilem flavam à medicamento elici, & peculiariter educi: Quod si humores è ductibus istis suffusi mutuo effervescent, ac, uti quidam opinantur, cum insigni orgasmo invicem colluctantur: propterea intra cavitates intestinorum perturbatio adhuc major cum humorum & flatuum tuigescencia concitabitur.

Nec solum Bilis, & succus Pancreaticus, à Cathartico in ductus intestinales exprimentur; sed insuper è glandulis tunicæ interioris, ob vellicationem constrictis, & arteriarum osculis affrictis, & reseratis, humores

Cathartici in Porum & Biliarium & Pancreaticum actio.

Item in glandulas & Arterias

serosi

*riarum
oscula
qualis
fit.*

seriosi velut emulgentur, quia alvi contenta plus diluunt, & tum lubricando, tum irritando excretiones promovent. Ceterum ipse mucus intestinalis crustam villosam oblinens, siquidem ab humoribus seriosis ita expressis eluitur, atque ob fibras nerveas corrugatas, & succullas abstergetur, alvi purgamentis accedit, eorumque molem adanget. Quinimo interdum hoc mucro plurimum absteriso, & vasorum osculis insigniter vellitatis ac velut rasis, merus sanguis effluens dejectiones cruentas constituit.

*Cathar-
tici e-
nergia
in san-
guin. m.,
succum
ner-
veum, &
partes
solidas
extendi-
tur.*

Ad hunc modum intra stomachi, & intestinorum cavitates medicamenta purgantia, quatenus spiritus irritant, cumque humoribus fermentescunt, operationes suas perficiunt. A cuiusmodi autem pharmaci particulis aut elementis, tum vis illæc Irritativa, tum virtus Fermentativa procedunt, mox inquiremus: interim advertimus Cathartici Energiam, longe extra Primas vias, viz. in massam sanguineam, & liquorem nerveum, adeoque consequenter aliquatenus ad cerebrum, præcordia, aliasque partes aut viscera extendi.

*Quel-
is in san-
guinem
operatio
ejus.*

1. Quoad sanguinem, Cathartici particulas in massam ejus suscipi, & cum eo circulari inde constat: quoniam uirga à quibusdam odorem, & colorem mutuatur. Lac Nutricis medicatæ, infantem purgat. Pharmaca quædam hydropicorum aquas per sedem evacuant. Resina Jalapiæ serum lixiviale odoris urinacei purgare solet. Porro ex

com-

communi tum veterum tum recentiorum observatione, Catharticum in febris declinatione opportune exhibitum, materiem febrilem prius maturatam, & fecetni aptam educit. Quapropter extra dubium ponatur, medicamenti purgantis corpuscula quædam in sanguinem admitti, perque totum ejus liquorem diffundi. Et quidem circa introitus ejus vias, non est ut longe quæramus:quippe necesse erit quasdam Cathartici particulas succo nutritio permistas, per vasa lactea obrepere. Porro cum Venarum quædam quasi silva densissima coctionis viscerum omnium Tunicę interiori ubique inseratur, satis obvium erit concipere, Medicamenti haud minus quam Alimenti particulas quasdam, his ductibus in sanguinem traduci, que copia ingenti primo intra venas, deinde etiam intra Arterias diffusæ (siquidem heterogeneæ prorsus, ac indomitæ fuerint) massam ejus exagitant, varie fundunt, suæque unà cum aliis sanguinis recrementis exclusionem proritant; atqui sanguis adeo fusus, & in fermentationem excretoriam concitus, medicamenti particulas, una cum recrementis aliis expurgandis per Arteriarum Intestinalium oscula, tunc temporis etiam à Pharmaco vellicata, & referata, in viscerum istorum cavitates deponit, unde mox per sedem amandantur. Ad hunc modum è Cruoris massa, una cum Tinctura Cathartica ad Intestina remandata, serosa colluvies, aliæque sanguinis superfluita-

*Hæc**partim**fermen-**tatione,**partim**irrita-**tione**perfici-**tur.*

tates aut corruptelæ expurgantur. Porro cum vasa sanguifera hac ratione depleri incipiunt, humores alii superflui, aut recrementitii circa Viscera, Præcordia, Cerebrum, aut corporis habitum prius depositi, in massam sanguineam resorbentur, & exinde statim perdurante adhuc effervescentia ejus excretoria, versus Intestina correpti, qua via tunc patet, foras ejiciuntur; adeoque ad hunc modum pharmaca Cathartica in totum corpus operantur, & à partibus quibusque remotis materiam incongruam, & excernendam educunt.

*Opera-
tionis
Cathar-
ticæ tres
gradus.*

Quemadmodum igitur superius, Diarrhææ humoralis, sive Catharsis Naturalis, tres gradus notavimus: ita in præsentiarum totidem Purgationis Medicamentosæ Species, sive classiës constituere visum est. Harum prima sit, cum propter Intestinorū fibras nerveas leniter proritatas, carneæ supramorem solitum paulo crebrius, & strictius contractæ, contenta quæque laxiora, celerius è parte in partem promovent, & demum blanda *emulsiōe* foras ejiciunt. In secunda Purgationis specie, humores quidam alii è Poro Biliario, ductu Pancreatis, & vasorum osculis à pharmaco vellicatis expressi, una cum alvi sacibus deturbantur. In tertia tum ductus hi vehementius proritati, humoris cujusque generis copiam majorem, in cavitates Intestinoꝝ profundunt; tum insuper è Sanguine propter admixtās Pharmaci particulas fuso, & præcipitato, & per

& per consequens etiam è succo Nerveo,
& partibus aliis materies recrementitia ad
Intestina per Arterias delata expurgatur.

Ex his satis constare arbitror catharsin
solummodo per irritationem, fermentationem,
& expulsionem, ac minime (uti vulgo
fertur) per attractionem peragi: nec
quidem Philosophum, aut quempiam Αἰπὸ-
λογον, & ratiocinatione utentem decet as-
serere, pharmaca ulla propter substantiæ si-
militudinem, aut virtutes nescio quas spe-
cificas, in determinatum quemvis humo-
rem agere, eumque sincerum & peculiarem
foras educere. Quod autem interdum Bilis,
Pituita, Serum, aut Melancholia seorsim à
reliquis secerni putatur, illud adeo fieri vi-
detur, aut qui Medicamenta diversa ratione
in visceribus irritant, aut variis modis cum
sanguine, aliisque humoribus fermentes-
cunt, aut denique ipsis dejectionibus tin-
cturam imponunt. Cujusque horum ratio-
nes & instantias quasdam operæ pretium
erit ut exponamus.

Primo igitur, medicamenta juxta quod
particulas magis volatiles aut fixas, lenes aut
acriores, molles aut asperiores continent,
intra viscerum cavitates diversimode irri-
tant, proindeque spasmos excretorios le-
viores aut fortiores, inque locis modo his,
modo illis, prius, ac potius cient. Ex gr. Rosæ,
Violæ, Cassia, Manna, aliæque similia, quæ
sunt partium subtilium, & valde tenuium,
plerumque ventriculū minime perturbant:

*Cathar-
tica
non per
Attrac-
tionem
aut ele-
ctionem
operan-
tur.*

*Operan-
tionum
Cathar-
ticarū
differen-*

F

at Py-

ita, & rationes. at Pyloro superato Duodeni tunicam ner-
veam exquisitius sensilem irritare incipiunt

1. *Qua-
tenus di-
versimodè in vi-
sceribus
irritant.*

& priusquam ulterius pergant, vim suam fe-
rè totam illic impendunt; cumq; adeo à tu-
nicæ illius vellicatione & corrugatione Po-
rus Biliaris succutiatur, dejectiones Biliosæ
succedunt. E contra alia, uti Gummi Ammo-
niacum, Opopanax, Sagapenū, Turbith, &
similia, quæ materia crassiore & viscosa, at
que particulis obtusioribus constant, non ita
promptæ sunt operationis, ut statim irri-
tent; quin intra ventriculum soluta, inde
que intestinis allapsa, in iis non statim sec-
aliquantum provecta, & postquam tunici-
eorum aliquamdiu adhæserunt, infra Porum
Bilium vellicationes suas inchoant; quare
præter alvi fæces, & serosa quædam vasorum
osculis expressa, mucum intestina oblinen-
tem abradunt, & detergent, ideoque Deje-
ctionum Pituitosarum apparentias faciunt.

2. *Qua-
tenus
variè cū
sanguine
fermen-
tescunt.*

2. In quantum Pharmaca particulis di-
versi generis prædita, variis modis cum san-
guine, aliisque succis fermentescunt, prop-
terea dejectiones modo serosæ, modo bilio-
sæ, aut alterius indolis succedunt. Etenim
nonnulla, uti imprimis Aloë, ac Rhabarba-
rum, quia particulas materie velut adustæ in
se continent, tales in sanguine gignunt; qui
& recrementa ejus adusta in motum conci-
tant, inque ductus choledochos uberius co-
gunt; cumque hac ratione Bilis copiosius ag-
gesta, è receptaculis suis in intestina exūdât
dejectiones plus Biliosæ evadunt. Novi quos-
dam

dam à lacte crudo & simplici ad *lib. ij.* oportet purgari solitos, omnino flavum dejecisse: cujus ratio est, quod lac ipsum in bilem successerit: prout ex ructu amaro, & sanguinis æstu (tanquam Bile turgescente) mox concitato inferre licuit. Porro alia Cathartica, uti Jalapium, Colocynthis, Elaterium, & quædam Mercurii præparata particulis acrioribus, & non raro quasi septicis constant: quæ propterea ab intestinis suscepta, indeque sanguini transmissa, massam ejus insigniter fundunt, & in serositatem valde præcipitant: immo interdum quasi venenant, & crasin ejus corrumpunt. Dein si quidem eodem tempore, quo sanguis funditur, vellicatio in intestinis habetur, cruoriscrementa serosa, ejusque corruptelæ & liquamina, ex arteriarum osculis ibidem eferatis in viscerum istorum cavitates expuuntur; adeoque dejectiones plurimum quosæ inducuntur. Quod si, post cruorem à Pharmaco ita fusum, & in crasi læsum, evacuatio per sedes parum aut minus copiosa succedat, sanguis à mixtura incongrua, & corruptiva usque magis depravatus, exinde aut dyscrasiam insignem acquirit, velcrementa, & corruptelas suas in habitum corporis suffundens, pustulas, & vesicas aquosas, in cute prorumpere facit. Ita namque à Pharmacia perperam celebrata, mala sæpe ingentia sequuntur. Nec enim de nihilo est quod vulgus adeo pertimescat, si quando medicamen minus operetur, ne virulentia

*Purgatio
tionis E-
laterii
sive for-
tioris
mala.*

ruentia exinde contracta, & derelicta, postquam diu in corpore delituit, tandem aliquando affectus malignos produceret: tali namque occasione interdum pathemata quasi Leprosa excitantur. Non ita pridem Oxoniensis cujusdam filiis duobus, cum pulvis Catharticus (ac uti videbatur Mercurialis) ab Empirico exhibitus fuerat; uno eorum spatio 48. horarum centies ad minimum, cum torminibus, & magna spirituum fatiscencia purgabatur: Interim alter ætate paulo major nullam habuit sedem, verum intra paucos dies capilli ejus decidebant, ungues nigricabant: insuper & brevi postea pustulæ aquosæ in toto corpore erumpiebant, quibus continue in scabiem crustosam induratis, & subinde deciduis, statim nova repullulabant: cujusmodi affectus, ob sanguinis crasin summe vitiatam, & quasi venenatam, nullis remediis cedens, supra biennium, antequam perfecte sanari potuit, misellum istum gravissime exercebat. Nec tantum à Mercurialibus, sed ab aliis interdum Catharticis, è Vegetabilium familia desumptis, massa sanguinea ita depravatur, ut non nisi longo tempore restitui aut renovari possit. Adeo non immerito prorsus calumniatur Helmontius, dicens pharmaca Cathartica non semper aut solummodo humores in corpore prius existētes educere, sed potentia sua corruptiva depravatos efficere

*Historia
notabili
ostenditur.*

*Purgatio-
nis*

3. Purgationis Electivæ error altiore adhuc radices egit, ex eo, quod liquida pe-

alvum

alvum excreta, cum interdum colores suos *Electi-*
 à Pharmaco mutuata sint, falso creduntur, *va error*
 Biliosa aut Melancholica prius existentia, *unde ce-*
 seorsim ab aliis humoribus educi. Nihil usi- *pit.*
 tatius quam à Rhabarb. Aloë, rad. Curcu-
 mæ, & quibusdam aliis medicinalibus as-
 sumptis, sicut Urinas, ita & Sedes flavedine
 tingi: pariter infusio Sennæ, Cathartica
 etiam quibus chalybeata, aut vitriolica admi-
 scentur, alvi sæccs quas evacuant, at edine
 inficiunt. Porro diversimoda corporis con-
 stitutio, ac humorum crasis, diversas ex-
 crementorum apparentias producit. Quippe
 cum in his vasa Choledocha Bile turgcant,
 in illis sales vitriolici tincturæ Atratae paren-
 tes in primis viis stabulentur, inque aliis
 propter malam victus rationem Serositates
 plurimæ in toto corpore aggerantur: prop-
 terea cum ejusmodi sedes à quocunque
 Pharmaco sequerentur, si contigerit illos
 humores à Cholagogo vulgo dicto, istos à
 melanagogo, atque hos ab hydragogo pur-
 gari, tales à Medicamento elective excerni
 perhibentur. Quod igitur spectat ad dele-
 ctum in Purgantibus habendum, licet decan-
 tatae istæ medicaminum, succo huic, aut illi
 appropriatorum classès, minime attrideant;
 attamen non quælibet Cathartica in qui-
 busvis casibus indifferenter usurpanda cen-
 semus; quin vero prudentis medici judicio,
 ac discrimine sagaci opus est, ut juxta pa-
 tientium vires, temperamentum, viscerum
 robur & tenorem, tolerantiam, consuetudi-

nem, & imaginationem; quinimo juxta morbi naturam, tempus, & conditionem purgatio levior aut fortior, è calidis aut temperatis, blandis aut acrioribus, in substantiâ solida aut liquida, aut alia alterius cujusdam generis aut formulæ instituatur.

Humo- Antiquiores Medici, quibus etiam Neo-
rû præ- terici plures astipulantur, uti Purgationem
paratio- electivam, ita humorum præparationem
nem ad isti præviam, & quasi necessariam statu-
purga- runt: Quapropter in libris practicis quoties
tionem Pharmacia Cathartica præscribitur, ex me-
non ne- re solenni, & quadam quasi pompa, præ-
cessaria. parantium cuilibet humori destinatur: series longa proponitur: quorum usus tametsi speciosus admodum, minime utilis videtur; quia tales humores revera non exi-

Qualis Apparatus ad Catharsin requiritur.
 stunt, prout alibi clare ostendimus. At vero cum purgatio non omni tempore, nec in qualibet corporis conditione conveniat, ac eam rite peragendam, tum opportunitas tum Apparatus quidam requiritur; atque utraque hæc, & Primas Vias, & Massam Sanguineam respiciunt.

I. Respectu stomachi.
 Quoad prius, si quando Stomachus an phlegmatis viscosi saburra aggravatur, aut bilis turgidæ æstuatione molestat, catharsis sæpissime aut frustra aut perperam celebratur, nisi prius contenta istæc aut Vomitorio exhibito evertantur, aut illorû aggravatio & effervescentia Digestivis emendentur.

Quod vero ad Sanguinem spectat, Purgatio sæpe intempestiva, quandoque item in-

con-

congrua est, atque in neutro horum casu, Præparantia vulgo, sed tantum Alterantia conveniunt: Quippe non humores isti imaginarii versus Evacuationem disponendi sunt, verum ipse Sanguis vel à statu turbido, & confuso ad Sedatum: vel à debilitate aut Dyscrasia, ad vigorem, & æquabile temperamentum reduci debet. Dum sanguis febriliter æstuans in mixtione sua perturbatur Catharsis semper nocua deprehenditur; ideoque ab Hippocrate, & veteribus damnatur: nec minus dum massa ejus languida & debilis, ad fermentationem debitam haud assurgit, pharmacia ista interdicatur. Porro cum sanguis supra modum biliosus, aut aquosus existit, vel in Coagulationes aut Fusiones nimis inclinatur, purgantia ut plurimum, ejusmodi deliquia, aut depravationem ejus non submovent, verum sæpius adaugent: Quin potius in istis casibus remedia Alterantia indicantur, quæ nempe Salium, Sulphuris, ac Seri separationes, aut combinationes iniquas destruant, aliasque enormitates eorum tollant: Super his medicamentis pharmaciæ Catharticæ aut præviis, aut, quod sæpenumero satius est, vicem ejus suppleantibus, viz. Digestivis, & Alterantibus inferius speciatim dicetur.

Circa Medicinæ Purgantis Theoriam, haud multa amplius dicenda occurrent: nisi quod siquidem (uti è prædictis liquet) Cathartica tum Spiritus fibrarum splanchnicarum incolas, sc. hos in Sensiones mole-

2. *Pæ-*
spellis
jangut-
nu.

Cathar-
tici fa-
culas
sive vir-
tus au-
plex ir-

ritativa
& fer-
mentati-
va.

A cu-
jusmodi
particu-
lis ele-
menta-
ribus ut-
traque
depen-
deat.

Irrita-
tiva non
procedit
a spiri-
tu, aqua,
aut ter-
ra.

Nec à
Sal aut
Sulphu-
re soli-
tariis,
Sed ab
his simul
com-
positis.

itas proindeque alios in Contractiones ex-
cretorias irritant, tum insuper humores &
sanguinem fermentant, inque varias fulio-
nes & partium secretiones cogunt; inquit-
rendum restat, à cujusmodi particulis sive
Elementaribus, sive Secundariis, ac (ut ita
loquar.) Qualitativis, utraque ista virtus tum
Irritativa, tum Fermentativa dependeat. Su-
per his in Genere advertimus, quod postea
instantiis confirmabitur, vim Irritativam in
visceribus exerci solitam, & cujus instinctu
Spasmi Cathartici acciuntur, nequaquam
Medicamenti principiis, aut particulis Spiri-
tuosis, Aquosis aut Terrestribus procedere
nec à Salinis aut Sulphureis unquam so-
litariis, sed ab iisdem semper combinatis
cumque aliis interdum adjunctis exoriri.
Quamvis enim Sal, & Sulphur præcipua Ir-
ritationis Catharticæ instrumenta sunt, tamen
neutrum tamen ex iis simplex visceribus a-
deo infestum esse solet, ut fibras motrices
in spasmos excretorios concitet; illa simul
conjuncta, se mutuo exaltant & in aculeos
adigunt; quinimo crasiti corpori nostro ini-
micam, & profus indomabilem acquirunt.
Tinctura Antimonii, item Cerussa ejus sto-
macho nullam molestiam inferunt, sed po-
tius grata, & Cardiaca existunt. Attamen
Crocus metallorum, Stibium, Butyrum
Antimonii, aliaque ex Sulphure, & Sale
conjugatis præparata, in Emetica aut Ca-
thartica maxime Elateria evadunt. Pariter
alibi advertimus particulas Sulphureas &
Salinas

Salinas ab invicem separatas, & solitarias, & odoris, & saporis satis grati existere, eas vero intime commistas, mox foetorem, & ranciditatem contrahere.

Quod vero ad Fermentationem Catharticam spectat, non ita plane constat utrum eadem prorsus particulae, quae spiritus in Spasmos excretorios irritant, etiam sanguinem fundunt, inque partes secedere faciunt, proinde utcrementa ejus ex Arteriarum osculis in cavitates viscerum expuant. Profecto sanguinis, quemadmodum & lac, fere tantum ab Acidis fundi, inque serositates praecipitari solet; prout infra per experimenta, & rationes fusè declarabitur. Sales Alkali, Fixus & Volatilis, immo & Nitrosus, sanguinis mixtionem minime dissolvunt, quin potius integram servant, & solutam restituant; pariter & spiritus vini, aliaque purissime sulphurea: at vero tantum abest Acida catharsin promovere, ut à nihilo magis pharmacorum vis purgans infringatur, aut penitus tollatur.

Itaque de purgantibus ut examine per sensum facto judicium feramus, verisimillimum videtur, ea (liquidem sapore plerumque acri, & nonnihil pungitivo praedita sint) una cum Sulphure, Sale quodam volatili, & acri, (qui in fortioribus quodammodo septicus est) imbuti; atque tales eorum particulas Sulphureo-salinas non Acidorum, aliorumve Salium Praecipitatoriorum ritu cruorum fungere, quatenus ejus partes quas-

*Virtus
fermen-
tativa à
cujusmo-
di parti-
culis
pendeat.*

dam magis intime & amice dum ample-
xantur, ab aliis confociis diripiunt, & sibi-
met devinciunt; verum è contra particulæ
Catharticæ toti massæ sanguineæ, cunctisque
ejus particulis incongruæ, simulque immis-
cibiles, & indomabiles cum sint, confusio-
ne sua eas omnes exagitant, inque efferves-
centiam expurgativam concitant, quæ ad-
scito mox cordis pulsu citatiori, non prius
sedatur, quam corpuscula quæque hetero-
genea foras eliminantur, expulsis una serosi
Humoris quo miscentur portione quadam,
aliisque interdum sanguinis recrementis.

Massa sanguinea Cathartici fortioris par-
ticulis infecta simili ritu effervesceat, quemad-
modum vina generosa ab heterogeneis do-
lio injectis, propter incongrui istius exclu-
sionem de novo fermentescere perhiben-
tur, adeoque interdum intra cadum ebulli-
re persistunt, donec aut vas disrumpitur,
aut crasis illorum penitus vitatur. Hoc au-
tem non ita frequenter liquori sanguineo
contingit; quoniam ex Arteriis passim ubi-
que, & præsertim paulo apertius in cavi-
tates intestinorum dehiscentibus, tum in-
congruæ Cathartici particulæ, tum aliæ
cruoris ab iis vitatæ, & secretæ facile ejiciun-
tur. Quamquam, & purgantia interdum ve-
hementiora sanguinis temperamentum val-
de pervertunt; & quasi venenant. Enimve-
ro istorum nonnulla plane septica, & cor-
ruptiva pari modo per diarrhæam operan-
tur, ac Cantharides per diuresin; nempe la-
ticina

*Medica-
menti
vis Ca-
thartica
à sul-
phure cũ
sale vo-
latili &
quodā-
modo
septica.*

*Cathar-
tica for-
tiora per
sedem,
quemad-
modum*

ticem sanguineum ex parte liquant ac cor-
rumpunt, dein liquamina ejus cum medica-
menti particulis rejectis præ acrimonia sua
partes quas pertranseunt plurimum irritant,
& sæpe corrodunt. Quapropter, quibus
sanitas aut longævitæ curæ sunt, Empi-
ricos, pharmacia fere tantum Mercuriali aut
Elateria utentes, cane pejus & angue devi-
tent.

*ant ha-
rider per
rin m
per an-
ur.*

Sectio III. Cap. II.

*Cathartorum Species, Formula, & compo-
sitionum quarundam Aetiology.*

Cathartorum classi Mineralia haud
multum contribunt; etsi vomitoria,
& diaphoretica magis celebria ex eo po-
tissimum penu sumantur: verum purgantia,
cum mediæ virtutis, & diversæ operatio-
nis sint, ex impuris istis, & durioribus con-
cretis formari nequeunt. Nam si vis Elate-
ria, ut ut correctissima, velut aculeus aliqua-
tenus in mixtô relinquatur, quicquid irri-
tationis in ventriculo exinde procedit, vomiti-
onem inducet; sin ista penitus eximatur
nulla excretio in visceribus ciebitur, sed
propter salis Alkali reliquias quasdam, vis
omnis in Diaphoresin cedit. Enimvero
pharmaca Emetica ejusmodi videntur esse,
quæ cum nullo modo in ventriculo subigi,
& domari possint, atque particulis acrioribus
ceu velut aculeatis, nempe Sulphureo, sali-
nis prædita sint, fibras stomachicas, quo il-

*Cathar-
tica vix
nulla è
minera-
libus.*

*Ex eo
penu. E-
metica,
& Dia-
phoreti-
ca præci-
pua su-
muntur.*

*Discri-
minis i-
stius ra-
tio in-
quiri-
tur.*

hinc via brevissima sc. per vomitum è vesti-
gio exterminentur, in spasmos violenter,
excretorios cient: è contra Diaphoretici-
ca quamvis subigi, & domari nequeant, si-
quidem vero stimulis sive aculeis adeptis,
particulæ eorum in minutias velut globu-
lares & acutum expertes confringantur,
stomachum minime irritant, in massam ve-
ro sanguineam transeuntes, eam utpote Im-
miscibiles & indomitæ fermentant, inque
effervescentiam universalem, qua una cum
seroso latice, aliisque cruoris recrementis e-
vaporent, concitant. Purgantia autem,
particulis incongruis, sed hebetioribus, &
debilioribus prædita, fibras stomachicas nec
statim, nec vehementer irritant; attamen
postquam has paulo altius subierint, primo
sensionem molestam cient, dein, ut, quod
molestum est, sine perturbatione magna fo-
ras ejiciant, motus excretorios solitos, & or-
dinarios, sc. per ductus intestinales augeri, &
multiplicari faciunt.

*E mine-
ralibus
purgan-
tia qua-
dam mi-
nus pro-
prie ita
distia.*

At vero è mineralibus nonnulla, uti Mer-
curius dulcis, lapis Lazulus, Armenus, &
quædam alia, tametsi improprie Catharticis
accenseantur, sunt enim operationis minus
fidæ aut certæ, proinde ut rarius per se in fi-
nem istum usurpentur: cum aliis vero pur-
gantibus non sine fructu exhibentur.

Ad vegetabilia autem descendentes, cam-
pum hic latum & Catharticis consitissimum
ingredimur: quæ cum multiplicia fuerint, va-
riis modis recenseri, & distribui solent; sc. in
mitio-

mitiora, mediocria, & vehementia; item in cholagoga, melanagoga, phlegmagoga, & hydrogoga: porro in *εμερογενής*, minorativa, & eradicativa. Non est ut singulis hisce tribubus insistamus, verum ad tria tantum genera totam suppellectilem Catharticam reducemus; sc. primo in loco habeantur, quæ in visceribus irritationem non nisi levioꝝem, inque sanguine & humoribus fermentationem tantummodo mitem præstant: cujus generis sunt Violæ, Cassia, Tamarindi, Rosa, Rhabarbarum, Senna, Myrobalani, Epithymum, Carthamus, Agaricus, Aloë, & similia. Secundo, quæ tum in visceribus vellicationem, tum in humoribus effervescentiam paulo fortius cient; proinde ut in his perturbationes magnæ, & interdum febriles: inque illis spasmi cum torminibus, etsi non immanes, excitentur: in quo censu ponuntur, Scammonium, Turbith, Hermodactyli, Mechoaca, Jalapium, Ebulus, Sambucus Opopanax, Sagapenum. Ultimo constituuntur, quæ ventriculum & intestina atrociter vellicant, & lancinant, quinimo sanguinem aliosque humores vi quadam septica plurimum exagitant, fundunt, inque mixtione solvunt: talia sunt Helleborus, Elaterium, Soldanella, Euphorbium, Esula, Colocynthis, &c.

Vegetabilia non, uti mineralia, ad compages suas referandas, longâ præparatione semper opus habent: hæc enim sæpius, dum mixtio integra est, (secus ac de illis annota-

E vegetabilibus Cathartica quàm plurima & variis generis. Purgantium recensio.

Cathartica vegetabilia præpara-

vimus)

*ratione
chymica
non male
tum e-
gent.*

vimus) fortius operantur. Nam quorum virtus in syſtaſi ſubtili, & fugaci conſiſtit, haud magna *ἡ γὰρ φύσις* & apparatu chymico in Extracta, Magiſteria, aut quintas Eſſentias reduci debent: quin plurima illorum, ut Rhabarbarum, Manna, Claſſia, Senna, Myrobalani, &c. in pilulas aut pulveres redacta, aut liquore idoneo infuſa, aut decocta, & melius, & facilius operantur; quæ, ſi nimio artificio vexentur, vim purgatricem aut penitus amittunt, aut pigrè eam, & cum moleſtia exercent. Uſitatum eſt ad eliciendas vegetabilium tincturas, liquorem, cui infundantur, Tartari vel Abſynthii ſalibus imprægnare; ita namque ſaturatum colorem cito adipiſcitur. Eſſi morem hunc non improbo, quatenus ſales herbarum fixi cum ſuccis acidis ventriculi & inteſtinorum efferveſcunt; attamen dolum in eo latentem detegere licet: quippe tincturam iſtam ſaturatam ſales non eliciunt, ſed apparere faciunt. Nam Rhabarbari, Sennæ, aut alius vegetabilis infuſioni jam factæ, & colatæ, ſi ſalem Tartari addideris, illico tinctura, ſive color ejus multo ſaturatior evadet: cujus ratio eſt, quod particulæ ſalino fixæ obtuſæ admodum liquoris poros interſe- ciunt, proinde ut lucis radii inter tranſeun- dum plurimum refringantur: quapropter tinctura quævis, ob ſalem Tartari ſaturatior facta, ab infuſo ſpiritu Vitrioli, cujus particulæ ſunt aculeatæ, ſine materiæ cujuſvis præ- cipitatione, mox clatior & tenuior evadet.

At

*Qua-
dam ex
in per
extra-
ctionem
melio-
rantur.*

*Sal Tar-
tari ad
tincturæ
purgan-
tis ex-
tractionem
quid
conſert.*

At vero Catharticoꝝ vegetabilium nonnulla etiam præparatione chymica emendantur: nam, è quibus Sale ac Sulphure defertis, particulae activæ & benignæ à reliquis hebetioribus & malignis secerni, inque extracta resinosa, aut alius generis compendiosa redigi possint; certe bono cum fructu horum Analysis, & nova synthesis instituantur. Quamobrem, pro Catharticois quibusdam præparandis, cum spiritu vini partem sulphuream & aliquotam salinam extrahimus; uti in magisteriis resinosis Jalapiæ; Scammonii, Mechoacæ, &c. Propter alia, menstruis salinis, sc. Aceto destillato, aut Aquis cum spiritu Vitrioli, vel sale Tartari exacuatis, utimur: idque sub duplici respectu; nimirum, vel ut particulis activis à materia terrestri separatis, pharmacum in minore mole, & forma elegantiore componatur; vel ut mixti qualitates efferae quæque, aut virulentæ, eximi, aut domari possint.

Infiniti res operis ac tædii esset, Cathartica hic omnia simplicia, eorumque Præparationes, Dispensationes, & Doses singulatim recensere: Quod ad propositum nostrum satis est, cum medicamentorum purgantium compositiones præcipuæ sunt Potiones, Pulveres, Boli, Electuaria, Morsuli sive Tabulae, atque Cervisiæ, aut Vina Medicata; singulorum ex his, Formulas quasdam selectiores, easque triplicis generis, juxta quod pharmaci operatio, lenis, mediocris, aut fortis

Apparatus chymicus pro extractis resinosis & salinis per aquam

Purgantium formula præcipue notantur.

fortis esse debet, subijciemus; quibus addentur quarto purgantium facile parabilium Recepta pro pauperibus.

*Potiones
lenes.*

I. Potiones lenes.

℞. *Rhabarb. incisi* Drachm. iij. *Sant. Citri.* Drachm. ss. *salis Tartari* Scrup. j. *infunde frigide per noctem in aq. Cichorei, & vini albi* Unc. ij. ss. *colatura clara* Unc. iij. *adde Syrupi Cichorei cum Rhabarb.* Unc. ss. *aq. Cinnam.* Drach. ij. *f. potio.*

*Medio-
cres.*

2. Mediocres.

℞. *Senna opt.* Drachm. iij. *Rhabarb. Agarici trochis. ana* Drach. j. ss. *Sant. Citr.* Scrup. ij. *salis Tartari* Drachm. ss. *Sem. Coriand.* Drachm. j. *in und. clause, & calide in vini albi & aq. font. ana* Unc. iij. *per noctem: colatura* Unc. iij. *adde Syrupi de pomis purg.* Unc. j. *aq. Mirab.* Drachm. ij. *f. potio. Vel* ℞ *decoct. Sen. Gereon.* Unc. iij. *Syrupi Rosarum solut.* Unc. j. *cremoris Tartari* Drach. ss. *Aq. Cinnam.* Drachm. ij. *f. potio.*

℞. *Senna opt. Cassia fist. Tamarind. ana* Unc. ss. *sem. Coriand.* Drachm. ij. *coq. in aq. font.* Unc. x. *ad tertia part. consumt. colatura clarif. cum albumine ovi addendo Syr. de pomis* Unc. j. *f. potio.*

Fortes.

3. Fortes.

℞. *Decocti Sen. Gereonis (cum additione pbrar. Hellebori nigri, & Agarici ana* Drachm. j. ss.) Unc. vj. *Syrupi rosar. solut.*
vel

vel flor. *Persic.* Unc. j. *Aq. Mirab.* Drachm. ij.
vel.

℞ *Sen. opt.* Unc. ss. *fibr. Helleb. nigr.* Tur-
bith, ana Drach. ij. *Sant. Citr.* Drachm. j. *sem.*
Coriand. Drachm. j. ss *salis Tartari* Drachm.
ss. f. infusio clausa, & calida in vini albi Unc.
viii. per noctem; colatur & clara Unc. v. adde
electuaris è succo rosar. Drachm. iij. syr. è spi-
na Cathartica Drachm. vj. *Aq. Cinnam.*
Drachm. ij. f. potio.

4. Potiones facile parabiles pro pauperibus. Facile
parabi-
les.

℞ *Lini Cathartici* M. j. *Sem. sæniculi*
dulcis Drachm. ij. coquantur in aq. font. q. s.
ad Unc. vj. addendo vini albi Unc. ij. f. po-
tio. Eodem modo paratur haustus Catharti-
cus è flor. rosar. *Damascen.* item ex foliis Ma-
li *Persici*, nec non ex radicibus *Eupatorii A-*
vicennæ.

II. Pilulæ. Primo operationis facilioris. 2. Pila-
la lenes.

℞ *Pil. Stomach.* cum Gum. Scr. j. ad
Drach. ss. *Tart. vitriolat.* Gr. ij. *balsami Peru.*
q. s. f. pil. iij. vel iiij. Eodem modo parentur ex
massa pil. *Ræffii*, *Mastich.* de *Succino*, item
extracti nost. solut. cujus descriptio habeatur
in Tractatu de Scorbuto.

2. Mediocres.

*Medio-
cres.*

℞ *Pil. stom.* cum Gum. Drach. ss. *resinæ.*
Ialap. Gr. iij. ad x. *Tartari Vetriol.* Gr. v. *Am-*
moniaci solut. q. s. f. pil. iij. Eodẽ modo paren-
tur ex massa pil. de *succino.* *Tart. Quercetan.*
Item

138 *Catharticoꝝ. species & Formula.*

Item loco resin. Ialap. subdatur scammonii sulph. Gr. vi. ad xij. vel resin. Scam. Gr. viij. ad xiv. Vel R̃ Pul. stom. cum Gum. ana Scrup. j. resin. Ialap. Gr. vj. ad xij. balsam. Peru q. s. f. pil. iiij.

*Fortio-
res.*

3. Fortiores.

R̃ Pul. Rudii. Drachm. ss. resin. Ialap. Gr. viij. ad xij. balsam. Peru q. s. f. pil. iiij. sumend. cum regimine. Similiter parentur ex massa pil. coch. de sagapexo.

R̃ Pul. ex duobus. Scrup. j. ad Drach. ss. Calamelanos Scrup. j. f. pil. iiij. sumend. cum regimine.

*Facile
parabi-
les.*

4. Facile parabiles & pretii minoris.

R̃ Pul. Ialapii select. Drachm. ij. Diagridii Drachm. j. Caryoph. Zinzib. ana Scrup. j. Ammonac. solut. q. s. f. massa, dosis Drachm. ss.

R̃ Pul Chochiar. Drach. ss. ad Scr. ij. f. pil. iiij.

*III. Pul-
veres
mitio-
res.*

III. Pulveres. Primò Mitiores.

R̃ Rhabarb. pul. Drach. ss. salis absynt. Scr. ss. caryophyll. Gr. ij. f. pul. detur. in cochl. j. aq. Cinnam. tenuioris, vel in haustu brodii.

R̃ Pul. Sen. compos. majoris Drachm. ss. ad Drachm. j. detur in haustu liquoris pessel.

R̃ Pul. Folior. Sen. Scrup. j. Calamel. Gr. xvij. Sant. citr. Scr. ss. f. pul. detur in cochl. panatella.

2. Me-

2. Mediocres.

*Medio-
cres.*

℞. *Pul. Diasen. Drach. j. Cremoris Tart.*
Scr. j. f. pul. detur in haustu brodii.

℞. *Resin. Ialap. Gr. x. Calamel. Scr. j. Ca-
ryoph. Gr. vj. f. pul. similiter sumend.*

℞. *Specier. Diarorbith cum Rhabarb.*
Drach. ss. ad Drach. j. Cremoris Tart. Scr. j. ad
Drach. ss.

3. Fortiores.

*3. For-
tiores.*

℞. *Turbith, Hermodact. ana Drach. iij.*
Diagr. Drachm. j. Zinzib. Scr. j. f. pul. Dosis
Drachm. ss. ad Drachm. j.

℞. *Pul. Cornachini Drach. j. Eodem mo-
do actur pul. Hermodactyl. compos. item pulv.*
hydroticus Riverii.

4. Viles, & facile parabiles.

*Facile
parabi-
les.*

℞. *Pul. rad. Ialap. select. Drachm. j. Zin-
zib. Scrup. j. detur in haustu vini albi. Pa-
riter pul. radicum Mechoaca, item folior. Sen.
ad Drachm. j. in quolibet liquore suman-
tur.*

IV. Boli & Electuaria. Primo quæ mitius
operantur.

*IV. Boli
& Ele-
ctuaria.*

℞. *Electuar. Lenitivi Unc. ss. Crem.*
Tart. Drach. ss. syrup. rosar. q. s. f. Bolus.

℞. *Cassia recent. Unc. ss. pul. Rhab.*
Drach. ss. Crem. Tart. Scrup. j. syrup. rosar.
q. s. f. Bolus.

2. Me-

*Medio-
cres.*

2. *Mediocriter.*

R̄ Elect. lenit. Scrup. ss. Crem. Tart. Drach. ss. resin. Ialap Gr. vj. Syrup. rosar. q. s. f. Bolus.

R̄ Elect. Diaphœnici Scrup. ss. pul. Hermodact. compos. Drach. ss. Syrup. Sambuc. q. s. f. Bolus.

*Fortio-
res.*

3. *Fortiter.*

R̄ Elect. è succo Rosar Unc. ss. resin. Ialap. Gr. x. Crem. Tart. Drach. ss. syr. Sambu. q. s. f. Bolus.

Electuaria componuntur ex iisdem in majore quantitate compositis, addendo conser. ros. damasc. vel flor. Persicor. dosis q. nucis castaneæ sumend. mane primo quotidie, vel bis aut ter in septimana.

*Facile
parabi-
lia.*

4. *Boli & Electuaria facile parabilia.*

R̄ Pul. rad. Ialap. Unc. j. Mechoaca Unc. ss. Zinzib. Drach. ij. Carioph. Drach. j. Crem. Tart. Drach. iij. salis absynt. Drach. j. sacchari Unc. ij. Syrup. ros. solut. q. s. f. Elect. dosis. q. nucis juglandis.

Confectio solutiva, & passula Laxantes, Diaprunum, Sylvii, Praxeos Medicæ pag. 30.

*V. Mor-
suli sive
Tabulæ.*

V. *Morsuli sive Tabulæ, operatio-
nis mediocris.*

R̄ Pul. Mechoaca, Turbith gummosi, ana Unc. sc. Scam. sulphurati Drach. ij. resin. Ialap.

Jalap. Drach. j. Sant. citr. Drach. j. Crem. Tart. Drach. ij. conser. violaceæ Unc. j. sacchari in aq. ros. solut. & ad Tabulat. coct. Lib. j. s. a. s. Tabula pond. Drach. j. dosis j. vel ij. Tabula purg. Syllvi Praxeos Medicæ pag. 28.

VI. Vina & Cervisiæ medicatæ, sive purgantes mediocres.

*VI. Vina
& Cer-
visiæ
medica-
ta.*

℞ Folior. Sen. Unc. j. ss. Turbith. Mechoaca, ana Drach. vj. fibr. Helleb. nigr. Drach. iij. Cubeb. rad. Galang. Cinnam. acuti, ana Drach. ij. ponantur in vitro capaci cum vini Rhenani Lib. iij. salis Tart. Drach. j. ss. stent frigide & clause per 6. dies, adde sacch. candi Unc. iij. & trajice per manicam Hippo. dosis Unc. iij. vel iij.

℞ Folior. Sen. Unc. iij. rad. polypod. qu. Lapathi acuti præpar. ana Unc. ij. Turbith. Mechoaca, ana Unc. j. ss. Epithymi, Sant. citr. ana Unc. j. sem. Coriand. Unc. j. ss. incis. & contus. paretur. s. art. sacculus pro iij. congiis Cervisiæ. Dosis Unc. xij. ad Lib. j. omni mane quotidie, vel bis aut ter in septimana.

Præparationum quarundam chymicarum Aetiologiæ.

Mercurius dulcis.

*Mercurius dul-
cis.*

℞ Mercurii sublimat. corrosivi Unc. vj. Argenti vivi optime purgati Unc. iij. ss. simul terant in mortario vitreo ad perfectam mixtionem, dein sublimentur in furno Arena igne gra-

gradatim ad summum aucto, per horas xij. repetatur sublimatio semel, iterumque, addendo Mercurium, qui inter sublimandum crudus evasit: demum materies perfecte sublimata, pura, & albicans, recrementis rejectis colligatur, & usus servetur. Dosis Gr. xv. ad xxx. per se, vel cum Catharticis adjectis, qua Mercurium sine periculo salivationis per sedem cito perducant.

Mercurius sublimatus corrosivus.

Mercurius sublimatus corrosivus, ex quo dulcis afficitur.

℞ Vitrioli calcinati Lib. j. salis Marini calcinat. nitri opt. ana Lib. ss. Mercurii purgati Lib. j. terantur in mortario vitreo, aut ligneo ad perfectam mixtionem, addendo parum Aq. fortis, aut sp. aceti. sublimentur in ferno arena, igne per gradus ad summum aucto; repetatur labor, si opus fuerit, ut materies ad latera vasis sublimata colorem niveum acquirat. Hoc opus multo facilius procedet si argentum vivum dissolvatur in aq. forti ex prædictis mineralibus destillata, dein materies, humiditate abstracta, sublimetur igne intenso.

Utriusque Aetiologia.

Quod vero ad medicamenti prædicti Aetiologiam spectat, imprimis de sublimato corrosivo satis obvium est, Mercurium à salibus (sive in ipsis mineralibus, sive in aqua forti illi scateant) dissolvi: cumque ipsis velut coagulatum, vi ignis in sublime ferri: Porro ab iisdem salibus, salinas Mercurii particulas congelantibus, cæterasque intra poros suos

suos occulentibus, colorem velut niveum produci; simulque ob eorundem salium superficieculas summe aculeatas, vim corrosivam subnasci. Dein quod sublimatione post argentum vivum in æquali serè quantitate adjectum & incorporatum repetita, a-credo ista tollatur; ratio est quod aculei salini à particulis mercurialibus copia auctis, & iisdem ubique accrescentibus adeo obtunduntur, & refringuntur, ut fibras sensiles minime uti prius fodient, aut lancinent: insuper hujus sublimati in mortario triti pulvis ob Mercurii quodammodo emergentis copiam flavescit. Quod autem Præcipitatum commune, in quo particulae mercuriales salinis congelatis præpollent, summe corrosivum existit, ratio est, quoniam ignis corpuscula particulas quasque minerales exacuunt, in quantum mulcimina quæque abigunt, iisque ipsis summe pungentibus accrescunt.

2. *Resina Jalapii.*

*Resina
Jalapit.*

R Rad. Jalap. ponderos. nigr. & splend. crassiuscule contus. Lib. j. sp. vini Lib. iij. digerantur clausæ & calide per duos vel tres dies, dein spiritus tinctus in cucurbitam vitream effusus ad quartam partis remanentiam avocetur, cui cum aq. frigida instillatur, Resina ad vasis fundum præcipitabitur, qua à sordibus abluta, & exsiccata servetur ad usum. Pul. ejus dosis Gr. vj. ad xij. vel xiv.

In hac præparatione, sp. vini extrahit *Præpa-
sul-*

*rationis
Astro-
logia.*

fulphureas istius concreti particulas , coque
facilius , in quantum hæc prius ex se separatae
& simul collectae in mixto fuerunt ; prout
ex venis resinosis , & splendentibus collige-
re datur. Dum pars sulphurea extrahitur,
aliquota etiam salina conjuncta videtur ;
quamobrem resina hæc graveolens & sa-
pore acris fortiter purgat , & facile inflam-
mabilis existit. Hoc in minore quantita-
te & fortius , quàm ipsumet mixtum inte-
grum , operatur ; in quantum particulae
omnes activæ , hebetioribus amotis simul
concresecunt.

*Resina
Scam-
monis.*

3. Resina Scammonii.

Hæc simili ritu ac resin. Jalap. paratur;
verum in isto medicamine in quantum par-
ticulae salinae inter dissolvendum complures
evadunt , nec in resina cum Sulphureis si-
mul omnes colliguntur , operatio ejus mi-
tior & debilior est quam totius mixti.
Quamvis enim Sulphuris copia ingens
Scammonio insit , à particulis tamen sali-
nis operatio ejus plurimum dependet : qua-
propter dum pulvis ejus à sulphure accenso
fumigatur , vis purgans multum infringitur:
quatenus sales acidi cum fumo emissi con-
creti istius particulas alijsmodi salinas , subi-
gunt aut figunt. Eodem apparatu uti ex
Jalapio , & Scammonio , ex Turbith , &
Mechoacâ extracta resinosa conficiun-
tur.

4. Extractum Hellebori nigri.

Extrac-
tum
Hellebo-
ri nigri.

℞ Fibrar Hellebori nigri Lib. ss. con-
tund. grosso modo in mortario lapideo, irro-
rando cum sp. salis opr. Drachm. iij. dein Ma-
tracio inditis affunde sp. vini tenuoris cum
sale Tartari ad flavedinem impragnati Lib.
iij. addendo ligni Aloës & Caryophyllor. con-
cus. ana Drachm. ij. digerantur clause, &
calide in arena per dies tres vel quatuor : li-
quor totus filtretur, & leni Balnei calore a-
vocetur ad consistentiam extracti. Dosis Scr.
j. ad Drach. j.

Pharmacum hoc, quatenus particulæ a-
ctivæ & benignæ à reliquis tum hebetiori-
bus, tum virulentis secretæ, ac insuper à
menstrui salibus magis fixatæ, & subactæ
per se in massam rediguntur, in minori
copia, & mitius quam radicum pulvis ope-
ratur; porro ob sales adjunctos, qui cum vis-
cerum & humorum corporis nostri salibus
effervescent, efficacius existit.

Hæc de medicamentis, quæ ventriculo
ingesta operationes suas fere tantum viis
maxime apertis, & quasi regiis, nempe sur-
sum aut deorsum, per Oesophagum in os,
aut per intestina versus Anum dirigunt. Re-
stant alia multiplicia, quæ, utrumque quo il-
la tendunt tramitem destinantia, actiones
suas in sanguinem, & systema nervosum
cum vario respectu ad Cor, Cerebrū, Renes,
aliaque viscera, aut totius corporis habitum
exerunt. De quibus demum methodice di-

cemus, postquam de Hypercatharseos remedio, & speciatim Dysenteria Londinent nonnulla subjecerimus.

Sectio III. Cap. III.

De Hypercatharseos remedio, sive de Medicamentis purgationem nimiam, aut Diarrhæam sistentibus. Item de Dysenteria Londinensi, in cujus Theoriam, & Therapiam inquiritur.

CIRCA Purgationem haud minus quam Vomitionem rite ordinandam, freni æque ac calcatibus opus est. Quemadmodum enim medicamenta Cathartica ad alvum lubricandam, aut copiosius dejiciendam necessarij interdum sunt usus, ita, si Evacuatio istæc immoderata, aut non facile tolerabilis fuerit, remedia opposita seu Diarrhææ aut affectus Dysenterici Antidota indicantur. Quo ritu, & quibus afficiendi modis, Purgantia operationes suas perficiunt, item ob quas præterea causas, & occasiones Catharses spontaneæ frequenter eveniunt, in superioribus ostensum est. Præsentis negotii erit in quibusque his casibus, nempe tum in Hypercatharsi Medicamentosa, tum in Diarrhæa, & pathematis Dysentericis, Medendi rationes una cum selectis remediorum formulis proponere.

Hyper-
cathar-
Medicamentum Purgans aut qualitate, aut quantitate impropotionatum, fortius, & diu-

& diutius operatur, & quatenus fibras ner-^{ſeos me-}
veas nimium irritando, ſpiritus animales in ^{dicamē-}
excandefcentias non facile ſedandas adigit, ^{toſe ra-}
& quatenus ſanguinem, & humores fun-^{110.}
dit, & quaſi liquat; proinde ut liquamina
eorum in viſcerum cavitates depoſita ir-
ritationes excretorias adhuc majores fa-
ciant.

Methodus Therapeutica, Hypercathar-
ſeos tum præcautionem, tum curationem
reſpicit. Quoad prius ante pharmaciam in
operatione ejus, & poſt eam, conſideratio-
ne, & cautela opus eſt. Primo namque im- ^{Ejus}
primis perpendere oportet, tum corporis ^{præcau-}
purgandi conſtitutionem, robur, & con- ^{tio.}
ſuetudinem; tum medicamenti exhibendi ^{1. Ante}
naturam, doſin, operandi modum, & ef- ^{pharma-}
fectus ordinarios; dein, ſymbolis collatis, ^{ciam.}
agentis virtutem juxta patientis tolerantiam
proportionare. Secundo dum Pharmacum ^{2. In o-}
operatur, coctionis viſcera, ſanguis, & ſpi- ^{peratio-}
ritus animales à quavis alia perturbatione ^{ne ejus.}
immunia ſerventur. Quare hoc tempore nec
alimenta craſſa, viſcoſa, aut copioſa, quæ
ventriculum moleſtant, ingerantur; frigo-
ris externi occuſus, quo pori corporis con-
ſtipentur, ſedulo vitetur; denique animus
placidus uſque ac ſerenus curis & ſtudiis ſe-
rioribus vacet. Tertio Pharmaci opera- ^{3. Poſt}
tione finita, & ſpirituum animalium ex- ^{eam.}
candefcentiam ſedari, atque ſanguinis, &
humorum efferveſcentiam compeſci o-
portet; in quos fines medicamentum

Anodynum, aut blande hypnoticum exhibeatur, juxta formulas sequentes.

℞ *Aq. florum Paralyseos* Unc. ij. *Cinnamomi* hordeat. *Syrup. de Mæconio* ana Unc. ss. *margarit.* Scrup. ss. *f. haust.* hora somni sumendus. Vel ℞ *conser. Ros. rub. Vitriolat.* Scrup. ij. *Diascordis* Drachm. ss. *Margarit.* Scrup. ss. *Diacod. q. s. f. Bolus,* sumatur hora somni.

*Hyper-
cathar-
seos Cu-
ratio.*

Quod si omissa aut non obstante hujusmodi cautione medicamento purgant Hypercatharsis supervenerit, illico Patiens, lecto calenti impositus, methodo sequenti tractetur Imprimis ventriculi, & totius epigastrii regioni aut Emplastrum ex Theriaca, aut fotus è decocto Absynthii Menthæ, cum Aromatis in vino rubro, cum stuphis laneis calidissime intinctis, & expressis adhibeatur: ore protinus assumatur aut Bolus è Theriaca Andromachi, vel solutio ejus in aq. cinnamomi facta. Porro vinum ustum, & aq. menthæ dilutum cochleatim crebra vice propinetur. Si alvi tormina infestent, Enema ex lacte tepido, cum Theriaca dissoluta injiciatur; interim membris exterioribus frictiones calidæ, ac interdum ligaturæ, quibus sanguis extra devocetur, & à nimia colliquatione inque viscerum cavitates effusione detineatur, admoveri debent: dein vespere, si vires consent, & pulsus satis robustus sit, aut Diacodii, aut Laudani liquidi dosis cum vehiculo idoneo sumatur.

Quod

Quod ſpectat ad Alias Puigationis nimix *Quid in*
 ſpecies, quæ, ſine Cathartico exhibito, prop- *Diar-*
 ter varias cauſas, & occaſiones ex oriri ſoli- *rhææ*
 tæ, medicinam poſtulant; dico pleraſque il- *Symp-*
 larum mere ſymptomaticas, ab aliis affe-cti- *tomaſi-*
 bus pendere, earumque Therapiam ean- *cus agen-*
 dem proſuſe eſſe, ac pathematum iſtorum,
 quorum ſoboles exiſtunt. Ita ſiquidem in
 Scorbuto ac Phthiſi, uſitatum eſt laborantes
 crebro ventris fluxu moleſtari, Methodus
 medendi minime ſymptoma hoc, ſed ægri-
 tudinis primariæ cauſam ſummovendam
 reſpicit. Attamen præterea, Alvi fluor (qui
 aut Diarrhæa, aut Dyſenteria appellari ſolet)
 interdum per ſe morbus videtur; & quidem
 in hac urbe Londinenſi, cum huiusmodi
 Affe-ctus, fere quotannis regnare ſolitus, vul-
 go Endemus habeatur, opportunum erit hic
 loci, in Naturam ejus, cauſas, & Therapiam
 paulo altius inquirere.

Quamvis Dyſenterix vocabulum, com- *Dyſen-*
 muni acceptione Alvi fluxum cruentum, *teria*
 ſicut Diarrhæa humoralem denotet; attamen *Londi-*
 ſalva Etymologia, libet nomen iſted *nenſis.*
 morbo huic Londinenſi, etiam quando mi-
 nime ſanguinolentus eſt, applicare. Etenim
 sæpe, & jamdudum obſervavi, fluxus iſtius,
 qui ferè quotannis hic circa Autumnum in-
 crebeſcere ſolitus, vulgo ventris tormina
 (ſive noſtro Idiomate *Gripping of the Guts*)
 appellatur, duas, & longe diverſas eſſe Spe-
 cies, in una ſedes Aquoſæ & quaſi limpidæ *Dua*
 cum ſubita virium proſtratione, in altera *Species*

ejus.
Viz.
Aquo-
ſa &
Cruenta.

cruentæ attamen tolerabiles exiſtunt; dejectiones interim bilioſæ, aut phlegmaticæ (dum alteruter morbus graſſatur) rarius eveniunt, & morbum non ita mali motis eſſe denotant. Quo utrique iſti morbi Dyſenterici, quoad rationes formales, cauſas, & ab invicem differentias, clare innotefcant, ex re fore videtur utriuſque Typoſ, quibuſdam annis quando Endemii fuerunt, à me obſervatos, & tunc graphice deſcriptoſ, hic ſubjicere.

Prioris
Deſcri-
ptio.

Anno 1670. circa Æquinoctium Autumnale quamplurimi Dyſenteria incruenta, verum atroci admodum, & valde periculofa laborabant. Affectuſ, & ſubito, & frequenter abſque manifeſta occaſione invadens, laboranteſ cum vomitu immani & ſedibus crebris, & aquoſis cito in maximam debilitatem inque ſpirituum horrenda deliquia, & virium omnium proſtrationeſ redigebat. Novi plureſ pridie ſatiſ ſanoſ, & valde robuſtoſ intra 12. horaſ morbi hujus Tyrannidi adeo miſerrime dejectoſ, ut cum pulſu debili, & exili, ſudore frigido, atque reſpiratione anhelâ, & elatâ, jamjam moribundi viderentur: & quidem non pauci, quibuſ remedia idonea aut medendi opportunitaſ deſuerunt, ab eo cito interibant. Ægri-tudo hæc per menſem integrum deſcæviens circa Iduſ Octobriſ decreſcere cœpit, & ante calendaſ Novembris fere in totum evanuit. Pauci eo tempore ſedeſ cruentaſ, & non multi bilioſaſ, pluimi vero & vomituſ
& alvi

& alvi defectiones aquosas & fere limpidas, & copiosas, habuerunt. Dumque intra hanc Urbem Dysenteria ista popularis adeo immaniter grassata est, ruri aut saltem ultra tria millia fere nullus decubuit. Porro hic loci quamvis plurimi aegrotabant, morbus haud per contagium propagari, sed tantum prae-dispositos afficere videbatur. Nam in eadem familia cum affectis conversati, haud magis quam eorum contubernia vitantes, corripiebantur.

Pro curatione hujus morbi, nulla eva- *Curatio*
cuatio juvabat, quinimo phlebotomia, vo- *ejus.*
mitus, & catharsis nunquam non noce-
bant; verum remedia fere tantum cardiaca
eaeque calidissima, sc. spiritu, ac sulphure
aut sale volatili abundantia, commoda fue-
runt: in tantum, ut spiritus vini cum sac-
charo parum deflagratus remedium popu-
lare, & quasi epidemicum fuerit; atque in
tali dysenteria fere semper proficuum: etsi
in altera cruenta indifferenter usurpatum
saepe noxium deprehenderetur. Medendi
methodus, quam in plurimis satis feliciter
tunc adhibui, & in simili casu etiamnum
soleo, juxta modum sequentem fuit.

R *Theriaca Andromachi* Drach. j. vel *Bolus.*
Drach j. ss. *sumat. in lecto superbibendo lu-*
lapis sequentis cochl. viij. vel viij. & repetat
tertia vel quarta vel quinta quaque hora.

R *Aq. Menthae, Cinnam. bord. ana* Unc. *Iulapiti.*
iij. *Aq. Cinnam sort. Epidem. Theriacal.*

152 *Dysenteria Londinensis Incruenta.*

ana Unc. ij. *Margar. pul.* Drachm. j. *sacchari crystall.* Unc. ss. *misce f. Julap.* Eodem tempore *placenta*, ex *plane rosto Theriaca* illinito, & *vino generoso aut rubro calycto* intincta, *ventriculo calidissime applicetur*, & *subinde mutetur.*

Opiata. *Vesperj si pulsus, & respiratio satis robusta fuerint, propinetur Laudani liquidi Cydoniati Gr. xx. in haustu Aq. Epidem.*

℞ *Diascordii* Drachm. j. *Laudani liquidi.* Scrup. ss. *pul. è chelis compos.* Scrup. j. *Aq. Cinnam. q. s. f. Bolus sumend. hora somni.*

Quibus *Theriaca & Mithridatium* nauseæ sunt, aut minus congruunt, exhibeatur *dosis pulveris sequentis, aut spiritus Theriacalis, tertia quaque hora cum Julapio.*

Pulveres. ℞ *Pul. è chelis compos. rad. contrayer. serpentariae, Virgin. ana* Drachm. j. *Cinnam. rad. Tormentilla, ana* Drachm. ss. *croci, coccinella, ana* Scr. j. *s. pul. dosis* Drachm. ss. *ad* Scrup. ij.

Spiritus. ℞ *Sp. Theriacalis Armoniaci* Drachm. iij. *dosis* Scrup. j. *cum Julapio quarta quaque hora, vel intermediis temporibus inter doses pulveris. Eodem modo sp. CC. vel fuliginis exhiberi possint. Potus sit cervisia cum crusta panis, macere, & Cinnam, coctis, & edulcorata: aut vinum ustum, & aqua Menthae dilutum. Victus sit jusculum pulli, aut avenaceum, aut panatella cum rasuræ CC. cboris, rad. Scorzon. &c. incoctis.*

Circa

Circa morbi hujus endemii Ætiologiam imprimis quæ causa ejus conjuncta fuerit, disquiramus: cujusmodi nempe humor peccans, & excernendus viscera adeo infestabit, inque spasmos excretorios cum torminibus, totius corporis perturbatione, & virium omnium subita prostratione irritaverit. Certe nullus hunc bilem, vel succum pancreaticum, aliumve quemvis intro ductus intestinales genitum putabit: nec quidem à mero sanguine (prout aliquando in febrium crisiibus accidit) eum in viscera suffusum credimus. Quin potius (uti ex subito languore, & cita spirituum animalium concidentia, & partium omnium enervatione conjicere licebit) suspicamur in hoc affectu succos corporis præstantiores, sc. nervosum, & nutritium solidis partibus adpositum, à crasi sua penitus vitari, & quasi fluorem passos delinquari, inque massam sanguineam redundare; dein statim ex ea (siquidem incongrui, & immiscibiles, atque per urinam aut diapnoen amandari inhabiles fuerint) versus stomachum, & intestina per vasa cœliaca transferri, ibidemque arteriarum osculis consitissimis exundantes, horrenda istæc symptomata dysenterica excitare. Porro videtur quod insimul ipse sanguis aliorum humorum gurgite persusus una colliquescat, inque crasi solutus liquamina sua, cum alteris recementis in viscerum cavitates profundant.

*Oritur
impro-
bis a li-
quoris
nervi
villo.*

Certe ex nulla alia causa fibræ omnes motrices, cum totius Animæ concidentia è vestigio resolvi possint, nisi quod humor eos actuens, & in quo spiritus Animales hospitantur, eas prorsus destituens, efflueret; & quidem effluere censemus, quatenus in crassi vitiatum, & quasi lac coalescens partes continentes molestet, inque corrugationes, quibus excutitur iste, irritet. Præterea morbum hunc fere semper cum rigore cepisse advertimus, cui tamen calor & æstus febrilis minime succedebant, quia sanguis, licet per se parum in vitio, nihilominus succi alterius invadentis diluvio pene obrutus, haud emergere aut se recolligere potuit, ut febriliter ac in crisin effervesceret. Hinc Cardiacæ non nisi fortiora, & calidissima, uti aquæ ac spiritus ardentes, Theriaca, Mitridatum, & similia juvabant; quorum viz. particulae summe activæ, dum vasorum sphlanchnicorum oscula facile subierint, humores exundaturos repellerent, porro sensim in massam sanguineam se insinuant, ipsum vigorarent, inque fermentationem & diaphorescos motum cierent; quo & crasin pristinam recuperare, & quicquid ei incongruum ingeritur, in habitum corporis retorquere queat.

*Causa
ejus re-
motio-
res.*

Hæc de morbi hujus causa conjuncta si-
ve proxima, remotiores sunt *αεθυσιαί*
sive antecedentes, & manifestæ sive evi-
dentes: illæ denotant à qua *αεφύσις* si-
ve apparatus diathesis hujusmodi morbida
& epi-

& epidemica procedit ; atque hæc propter
 quas occasiones , in Affectum Dysenteri-
 cum citius prorumpit. Quoad priorem, *Quare*
 morbus hic siquidem frequentius in Au- *Autū-*
 tumno grassatur , immoderatæ fructuum *nalis*
 æstivorum seu potius *Ὠρεσιών* comestioni, à *& Epi-*
 pluribus ascribitur : quod equidem pro dy- *demia*
 senteria cruenta in cause partem facile ad- *existit.*
 mittimus ; quin etiam in aliquibus, morbum
 prædictum inde seminium quoddam habu-
 isse merito suspicamur. At vero hanc causam
 istius morbi haud integram & adæquatam
 esse, vel hinc constat, quia multi hujus ur-
 bis incolæ, fructibus abstinentes, aut parcius
 utentes, Dysenteria incruenta, dum epide-
 mica fuit, passim laborabant: atq; alii fructi-
 vori in pagis vicinis ab ea prorsus immunes,
 febribus aliis sine alvi torminibus, aut fluxu
 afficiebantur. Enimvero sæpius observavi
 (quod etiam hoc Anno contigit) post æsta-
 tem impense calidam & siccam, in Autum-
 no febrem Epidemicam, & Anomalam, in
 pluribus Angliæ locis increbuisse, atque tunc
 temporis Londinenses pauciores quidem ab
 ista febre, quamplurimos vero à morbo Dy-
 senterico decubuisse ; cujus ratio videtur
 esse, quod cum corpora nostra propter æ-
 statis prægressam intemperiem, in febres *Causa e-*
 Autumnales disponantur, in fumoso & *mi pro-*
 spississimo hoc aere, illæ potius in hanc mor- *νησιν*
 bi speciem determinantur. Quippe transpi- *ρε-*
 ratione impedita, humorum degenerum *σις*
 corruptelæ, per cutis poros efferri inhábiles, *sunt.*
1. Aeris
Londin-
 intus

*sensu
crassius-
tius.*

intus restagnant : ibidemque, ex arteriis simul omnibus erumpentes, horrenda istæc viscerum pathemata inducunt.

*2. Anni
inter-
peries.*

Porro tempestas æstiva, juxta quod magis aut minus calida aut frigida, insimulque humida vel sicca fuerit, magnam in corporum nostrorum humoribus, prout etiam in succis quibusque fermentativis, alterationem facit : eosque à crasi sæpe genuina, in naturam acrem, aut acetosam, aut adustam pervertit. Insuper in quibusdam Annis mutatio istæc potissimum Sanguini, inque aliis magis Liquori Nervoso imprimitur. Ratione prioris, plerumque febres Autumnales, vel synochæ acutæ, vel intermittentes, atroces insequuntur; respectu alterius, febres anomalæ, & mali moris oriuntur; in quibus sine magna sanguinis incallescencia, aut morbi crisi, cerebri & nervosi generis affectiones periculosæ increbrescunt. Porro in hujusmodi pathematis, aut liquoris nervosi sensim degeneris recrementa, pigri motus sine turgescencia critica lente ac paulatim aggesta, ac intra partes continentes diu permanentia, febres *καρπώδεις* cum torpore, & stupore (quales in spasmologia nostra olim descripsimus) pariunt : aut succi istius in crasi sua multum ac subito mutati corruptelæ, magis efferræ, & activæ cum fluore quodam turgescunt, atque è fibris, partibusque nerveis, & solidis ubique in massam sanguineam redundant, & exinde statim in viscerum cavitates exudantes, dysenteriam hu-

hujusmodi incruentam, qualis modo describitur, producunt; & quidem hunc ventris fluxum aquosum à succi nervei, & nutritii potius, quam ipsius sanguinis depravatione, & colliquatione exoriri, propter subitas & magnas spirituum dejectiones (quas tanta meri sanguinis effusio non pareret) hinc insuper constat, quoniam hoc morbo laborantes, non æstu ac faucium ardore, aut linguæ scabritie molestantur, quin medicamenta calidissima bene tolerant; & quamprimum ab iis exhibitis humoris peccantis inversio, inque habitum corporis rectorio procuratur, illi sine febre, vigilia, aliisque sanguinis corrupti consequentiis facile convalescunt.

Circa morbi hujus causas evidentes non est ut multum disseramus, quando talis Anni constitutio est, ut propter iniquam aëris aut cœli influentiam succi à sanguine procreati sc. nerveus, & nutritius à debita crasi, in alienam naturam infestam, ac uti videtur acetosam, & proinde dysentericam degenerent. Errores in victu aliisque non naturalibus tunc temporis admissi pravam ejusmodi diathesin fovant, adaugent, citiusque in turgescentiæ eccatharticæ plenitudinem perducunt: singulas, à quibus fiunt, causas manifestas, & occasiones, non operæ pretium erit hic particularim explicare, quin potius ad dysenterici alterius, nempe cruentæ, Theoriam exponendam transceamus.

*Causa
ejus evi-
denter.*

De Dysenteria Cruenta.

*Typus
ejus de-
scribi-
tur.* Autumnum Anni 1670. dysenteria in-
cruenta modo descripta insignem, Hyems
impense frigida, qualem vix quisquam tunc
vivens cognoverat, insequuta est: nec minus
alterius extremi particeps erat Æstas succe-
dens, calidissima nempe & siccissima; in-
gruente posthæc Æquinoctio autumnali
Febris epidemica exorta, per totam fere An-
gliam grassabatur. Hæc febris intermittens
typum servans, paroxysmōs modo quoti-
dianos, modo tertianos habuit, cum nullo
tamen aut perexiguo tantum frigore, sed
calore valde insenso, qui per plures horas, &
non raro ultra nycthemeri spatium protra-
ctus, vix in sudorem, cumque non nisi par-
tialem, & sæpe interruptum transibat,
ἀπυρεξία minime succedente. Laborantes
statim languore insolito, vigiliis, vertigine,
& frequenter cephalalgia immani afficie-
bantur: atque morbus raro aut nunquam cri-
si perfecta judicatus, diutissime protelaba-
tur, & non raro capiti, aut pectori noxam
incurabilem affigens, in affectionem Sopo-
rosam aut Phthisicam, & sæpe lethalem de-
sinebat. Febrem huic similem in Puerolo-
gia nostra, unâ cum Theoria & Therapeusi,
olim descripsimus; quam & similis Anni
constitutio præcessit.

*Huic fe-
bru A-
nomala* Dum vero hæc febris ruri per vicos, &
oppida ubique fere palabatur. Londini Dy-
senteria vere cruenta, utpote tum sanguino-
lenta

lenta tum crudelis valde defæviens, com-
plures in sepulchrum subito præcipitabat. A
primo hujus morbi invasione, plerumque
cum ventris dolore, & torminibus, cruor co-
piose & crebro deiciebatur; vigilæ pertina-
ces, cum febre & siti ingenti urgere sole-
bant; usque tamen vires mediocriter consta-
bant, ita ut affecti, postquam circiter hebdo-
madam ægrotantes, fere vigesies quotidie
dejecerint, lecto exsurgere potuerint. Deje-
ctiones cruentæ licet terribiles viderentur,
attamen laborantes haud cito interibant,
quin plures septimanas, inimo interdum
menses sanguinem quotidie in magna co-
pia excernentes persistebant: & demum, si-
quando morbus usque in pejus vergens in
exitium tenderet, ante lethum symptomata
alia, ac imprimis vigilæ, linguæ ac oris sca-
brities, sitis, & nonnunquam Aphthæ exitia-
les apparebant: quinimo fluxu intempesti-
vo, & debito citius cohibito symptomata
istâ citius erumpentia, magnum vitæ peri-
culum indicabant. Pauperes mala victus
ratione, à longo tempore prius usi, etiam
quorum cura ab initio prætermissa, aut per-
peram administrata fuit, sæpe interibi-
bant, aut ægrius convalescebant: è contra
meliori corporis habitu præditi, atque medi-
cina tempestiva ac idonea freti sæpissime e-
vaserunt. Porro ipse morbus licet Epidemi-
cus, haud tamen pariter in omnibus malig-
nus, sed in quibusdam mitior, inque aliis a-
trocior videbatur: viz. Alii fluxus ab initio
modo

*in aliis
Angliæ
locis con-
tempo-
ranea
esse solet.*

modo lenis, & diarrhææ non abfimilis fuit, in qua defectiones licet crebræ, sine dolore tamen, aut multo sanguine facile, ac interdum cito curabantur. Modo, affectus iste valde teter, ac horrendus apparebat, in quo nempe sanguis in copia ingenti cum torminibus, & cruciatu acerrimo profundebatur. Cæterum defectiones in his liquidæ, & sanguine diluto tinctæ, in star loturæ carniū, in aliis crassiores cruore saturatæ, ac insuper mucō albicante, & non raro membranarum frustis refertæ fuerunt. Doloris sedes modo superior, modo inferior, in his intestina tenuia, in illis crassa magis affici indicabat.

*Medē-
di Me-
thodus.*

Medendi methodus, cum remediis quæ in plurimis iuvamen contulisse deprehendi, juxta modum sequentem fuit. Imprimis ad fluxum paulo sistendum, aut moderandum.

*Electua-
rium.*

℞ *Theriaca Andromachi* Drach. j. *Laudani liquidæ Cydoniati* Gr. xx. *f. Bolus hora somni sumend.*

℞ *Conser. rosar. rub. vitriolat.* Unc. ij. *Theriaca And.* Unc. j. *pul. rad. Tormentilla, Contrayer. Margarit. corallii præ. ana* Drachm. j. *Syrup. è rosis siccis q. s. f. confect. sumat. quarta vel quinta quaque hora q. nuci castan. superbibendo Iulapii sequentis* Unc. iij.

Iulapiū.

℞ *Aq. Mentha, Meliss. Cinnam. bord. ana* Unc. iij. *Theriacalis, Epidem. ana* Unc. ij.

Unc. ij. *Marg.* Drachm. j. *sacchari* Unc. j. *misce, f. Iulap.*

Post diem unum aut alterum exhibeatur *Purgatio ienu.*
potio purgans & astrictoria.

℞ *Rhab. incis.* Drach. ij. *myrobalanor. citrin. incis.* Drach. j. *ss. sant. rub. Cinnam. ana* Scr. j. *f. infusio per noctem in aq. plantag. & Cinnam. hord. ana* Scrup. ij. *ss. f. express. fortis, cui add. Aq. Cinnam. fort.* Drachm. ij. *ss. f. haustus.*

Unoquoque vespere, ac insuper in quibusdam casibus interdum Laudani Dosis satis magnam exhibere solebam; nec unquam dysenterico cuiquam medicamentum hoc obfuisse novi; siue quod medicamenti vis narcotica à ventriculi succo acidiori perdometur & quasi cicuretur, seu potius, quod particulæ ejus ad sanguinem transmissæ, exinde rursus, quo minus cerebrum afficiant, cum sedibus cruentis cito eliminentur. *Opiat.*

Quibus Confectio superior, aut nausæ, aut minus commodo fuerit, loco ejus pulvis sequens exhibeatur.

℞ *Pul. pannonici rub.* Drach. j. *rad. Contrayer.* Drach. ss. *f. pul. divide in tres partes, sumatur pars j. in quolibet liquore.* *Pulvis.*
Vel ℞ *Boli Armen. Alexit. (hoc est succis solior.) Tormentil. Bistort. ros. rub. &c. imprægnat. & sole exsiccat. rad. Contrayer. ana* Drach. j. *Marg. Corallii rub. succini albis. ana* Drach. ss. *f. pulvis. Dosis* Sc. ij. *ad* Drach. j.

℞ *Rad.*

*Apothe-
ma.*

℞ *Rad. Caryophyll. Scorzovera*, ana
 Unc. j. *Torment. Bistort. Contrayer.* ana
 Drach. ij. ss. *C. C. usti* Drach. iij *rasuræ eboris,*
C. C. ana Drach. ij. *Coccinel.* Drach. ss. *flor.*
ros. rub. Drach. ij. *coquantur in s. q. aq. font. ad*
Lib. ij. circa finem adde conf. ros. rub. Unc.
 iij. *colatura clarificata adde Aq. Epidem.*
 Unc. iij. *Dosis* Unc. iij.

Ad sedanda intestinorum tormina, & e-
 rosiones sanandas enemata crebro ex usu
 esse solent.

℞ *Decoct. summitatum hyperici, cum*
pedibus vervecinis, aut mesenterio ovino
 Unc. viij. *vel xij. Theriaca Andr.* Drachm. ij.
olei hyperici Unc. j. ss. *f. enema.*

Omitto hic plures alias medicamento-
 rum formulas, quæ in libris practicis passim
 extant, & quas unusquisque pro re nata
 præscribere possit, ac debeat. Quod su-
 perest in morbi hujus Epidemici seu po-
 tius Endemii Ætiologiam paulum inquiramus.

*Morbi
hujus
Ætio-
logia.*

Dysenteriam, uti non incruentam, ita nec
 cruentam à meris intestinorum conten-
 tis acrioribus procedere ex prædictis satis
 constat. Porro sicut alter iste morbus, à
 Liquoris Nervei, & Succi Nutritii degeneris
 fluore, ita hic potissimum à Sanguinis cor-
 ruptela & vitio originem habuisse videtur:
 ac ideo quemadmodum istius hic loci En-
 demii alibi ægritudo *vel epidem.* contempora-
 nea fuit, ita cum Dysenteria cruenta Lon-
 dinensis afflixit, febris intermittens ter-
 tianæ

tiant hæmitritæ (prout à Medicis describitur) similis reliquam Angliam infestabat. Et quidem satis obvium erit concipere, cum sanguis æstivis caloribus assatus, proindeque circa Autumnum in effervescentias febriles, & tanquam vina excelsa in fermentationes, quibus expurgentur, immodicas aptus fuerit, si particulas degeneres & excernendas propter Diapnoen, in aura spissiori impeditam, ordinaria per diaphoresin via amandare nequeat: quod iste effervescens adhuc, eas versus intestina transferat, perque arteriarum ibi confitissimarum oscula magis patientia eliminare satagat. At vero siquidem cruoris degeneris recrementa incongrua, sive *μεισμονα νοσση* ei penitus incocta, & intime confusa non facile extricari, aut secerni possunt, propterea iste saburra hac gravidus, ac onustus, inter circumlandum, vasa exiliora dum pertransit, plurimum coarctatur; proindeque circa intestinorum superficies internas, ubi arteriarum tunicæ sunt teneriores, & oscula laxiora, sanguis ibi turgescens, simulque ob particulas heterogeneas, quibus satur est, in crassatus, & ad coagulandum aptus, facile erumpit; eumque recrementa sua secernere & exuere nequeat, suisque portionibus iis maxime infestas effundit.

Itaque ad Dysenteriam Popularem excitandam, tria hæc concurrere oportebit. Viz imprimis adsit massæ sanguineæ dyscrasia, propter Anni intemperiem exorta, qua

*Tria ad
hunc
morbum
consti-
tuendū*

erantur-
runt.

qua in effervescentias febriles, aut sponte, aut occasionaliter incundas, valde proclivis sit. Quapropter dum hic morbus Londini febris Anomala in plerisque aliis locis grassari solet. Secundo sanguinis ita effervescentis, & crassi degeneris recrementa, & corruptelæ ipsi intine adeo confunduntur, & incoquantur, ut neq; facile secerni, nec Diaphoresi, aut Diuresi cito eliminari possint. Quare observavimus Febrem Dysenteria huic contemporaneam usque diuturnam, & judicatu difficillimam fuisse, ejusque paroxysmos vix unquam in ἀπυρεξία desuisse. Tertio his accedat (quæ diatheses prædictas in Dysenteriam cruentam determinat) pororum constipatio, propter fumosam & crassio rem aëris constitutionem inducta: Hæc etenim sanguinis effervescentiam ὑπερ-ζέουσαν versus intestina dirigit; ubi cum purgamenta ejus secerni, ac à reliqua liquoris massa facile abscedere nequeant, ipse per portiones maxime infectas, & proinde extrahendi aptas, sponte effluit.

Affe-
ctus hic
aut mi-
nor aut
malignus
est.

Propter hujusmodi apparatus Dysenteria Londinensis ordinaria, & non admodum maligna exoriri solet; quæ licet præsedibus cruentis, horrenda statim, & plerumque diuturna est, haud tamen valde contagiosa, aut sæpius lethalis existit. Verum insuper hic morbus interdum virulentus & quasi pestilentialis plures interficit, & miasma suum per contagium late explicat. Porro in tali statu sanguinis portiones maligni-
tate

tate quadam tactæ, velut in peste corrumpi incipiunt, & statim à reliqua massa, ne tota mox pessundetur, secerni, & eliminari debent: quæ tamen siquidem crassiores, proindeque per alvum potius, quam per habitum corporis aut urinam, expurgari aptæ, Arteriæ Cœliacæ, & mesentericæ ductu intestinorum tunicis inferuntur: ubi cum à reliquo sanguine non facile abscedunt, partim è vasis erumpentes, sedes cruentas inducunt, partimque intestinorum membranis infixæ, diathesin in iis aut phlegmonocidentem aut ulcerosam, quandoque item sphacelosam, & cito exitialem pariunt.

Hæc de Dysentericæ cruentæ, quatenus circa Autumnum hujus loci morbus endemicus esse solet, causis, tum Conjuncta tum Antecedenti: quod spectat ad causas manifestas, sive occasiones quæ diathesin *ποσ-εγγ* citius in actum deducunt, huc imprimis referri debent mala victus ratio, atque aëris inspirati pravitas; quapropter in quacunque regione, ob pedorem, & vitiosa alimenta militum castris, & captivorum carceribus familiaris existit: porro ad hunc censum pleraque alia in non naturalibus errata pertinent, de quibus nec otium, nec operæ pretium erit hic particularius disserere.

Indicationes Therapeuticæ, in quas medendi ratio sive praxis superius adumbrata resolvi potest, præcipuæ, sive primariæ sunt
qua-

*Indica-
tiones
curatio-
ria.*

*Dua re-
spectu
sanguini-
na.*

*Dua
item re-
spectu
visce-
rum.*

quatuor, sc. duæ respectu Sanguinis, ac toti-
dem respectu Viscerum. Primo quoad san-
guinem, tum recrementa & corruptelas
ejus intus vergentia exterius versus habitum
corporis, quo per *διαιρέσις* exhalent, pro-
pellere, tum coagulationes ejus dissolvere,
& crasin, quantum, & quamprimum fieri
potest, restituere oportebit: Prius horum
Diaphoreticis, & alterum Alexipharmacis
idoneis perficitur. Secundo quod spectat ad
viscera, fibrarum nervearum sensio mole-
sta, & carnearum ad spasmos excretorios
irritatio sedari, atque vasorum oscula, ne
sanguinem, & humores in ductus intesti-
nales profundant, occludi debent. Prius ho-
rum Opiata, & alterum remedia Styptica
sive astringentia efficere solent: Insuper his,
symptomata maxime urgentia, & malos
affectus huic morbo supervenire solitos, cu-
jusmodi imprimis sunt Febris cum Siti ac
Vigiliis, intestinorum tormina, ac interdum
erosio, inflammatio, ac ulcera, sanare opor-
tet.

Indicationibus istis primariis non singu-
latim & successive insistendum erit, verum
eas simul omnes complicare, & eodem
tempore prosequi incumbit. Quapropter
medicamentorum formulæ, remedia diver-
si generis sc. Alexiteria, Styptica, Diaphore-
tica, & Opiata comprehēdere debent. Quo-
niam non facile erit hæc in methodum cer-
tam, & præcepta, quæ plurimis convenient
redigere: ideo satius duxi curationum dy-
sen-

sentericarum Autumno Anni 1671. quando hic morbus atrociter defævit, factarum, exempla quædam nunc in medium proferre.

Juvenis illustris 25 circiter annos natus, *Historia prima.* temperamenti sanguinei, & constitutionis prius sanæ, circa calendas Octobris, sine causa manifesta in dysenteriam incidit; & quamvis à primo statim die, sedes copiosæ & cruentæ cum torminibus erant: attamen robustus, & viribus adhuc constans medicinam, ad tertiam usque diem distulit; quo tempore, sciâ nocte accersitus præscripti bolum sequentem.

℞ *Theriacæ Androm.* Drachm. j. laud. liquid. *Cydoniat.* Scr. j. misce, superbibat Iulapri sequentes haustuim.

℞ *Aq. Tormentilla, Mentha, Cinnam,* horæ. ana Unc. iij. *Theriacalis Epidem,* ana Unc. ij. *Margar.* Drachm. j. *sacchari* Unc. j. f. Iulap. porro tertia quaque hora cepit elevarii sequent. circiter Drachm. j. fs. cum eodem Iulapio.

℞ *Conserv. ros. rub.* Unc. ij. *Ther. Andr.* Unc. j. *pul. rad. Torment. contrayer. margarit. corall. præ.* ana Drachm. fs. *syr. papav. Rhead.* q. s.

His remediis morbis ferocia cito minuebatur, ut nycthemeri spatio vix supra 6 aut 7 sedes habuerit, quæ item non valde cruentæ ut prius, sed carunculis, & quasi membranarum frustis refertæ apparebant; quod ita procul dubio fiebat propter tunicæ villosæ

villosæ portiunculas quasdam erosas : unoquoque vespere opiata cum laudano sumebatur.

Die morbi quinta cepit haustum sequentem.

*Purgat.
tio.*

℞ *Rhab. incis.* Drachm. ij. *myrobalanor. citrin.* Drach. j. *ss. sant. citrin.* Drachm. ss. *Cinnam. pul.* Scrup. j. *salis absynt.* Scrup. ss. *f. infus. per noctem in aq. Plantag. & Cinnam. hordeat. ana* Unc. ij. *ss. colatura adde aq. Cinnam. fort.* Drachm. ij.

Ter vel quater purgabatur cum levamine, & die postero, febre imminuta melius habuit, adeo ut convalescere visus carnes comederit; inde tamen mox recidivam passus est, ut dysenteria cum febre rediens statim atrocior quam ab initio fuerit; eo tempore, cum medicamenta priora nauseæ esse ceperint, juxta modum sequentem præscripsi.

Pulvis.

℞ *Pul. rad. Tormentill. Contrayer. boli alexiterii ana* Drach. j. *marg. coral. rub. pr. succini albiss. ana* Drachm. ss. *f. pul. dosis* Drach. ss. *in aq. destill. Unc. iij.*

*Aqua
destilla-
ta.*

℞ *Summit. Cupressi. Myrti. ana.* M. iijj. *sol. Vimaræ. pimpinel. Hyperici, Caryophyll. ana* M. iij. *rad. torment. Pistort. ana* Drach. vj. *flor. ros. M. iijj. Baccar. Chermes* Unc. iijj. *Cinnam. maceris, ana* Unc. j. *concis. omnibus, & simul confusis affunde vini rub. Florentini, Aq. rosar. rub. ana* Lib. iij. *destillentur organis communibus, liquor totus misceatur, & edulcoretur inter sumendum cum*
Syr.

Syr. è coralliis. Item ter, vel quater in die cepit decocti sequentis Unc. iij. vel iijj.

℞ *Rad. Caryoph. Scorzon, ana* Unc. j. *Apothe-*
ma.
Torment. Drachm. ij. CC. usti, & pul. Drach.
vj. ras. Eboris CC. ana Drach. ij. *summitat.*
Hyper. M. j. flor. ros. rub. balauſt ana p. j. co-
quantur in aq. font. Lib. iij. ad ij. addendo
circa finem vini rub. Lisbon. Unc. iijj. conser.
ros. rub. Unc. iijj. efferveſcant claue per ho-
ram j. dein coletur per Manicam Hippocratis.

Singulis noctibus cepit Laudani liquidi
Scr. j. in aq. dysenterica modo deſcripta cum
Syrupo caryophyll. Drachm. iij.

Pro potu ordinario decoctum C C. uſti, Deco-
cum hordeo, cruſta panis, macere, & Cinnam. etum pro
cujus Lib. j. ſs. lactis recentis Lib. j. adde- *potu or-*
dinario.
batur.

Infusio purgans iterum ſumebatur, cujus,
& priorum uſu, intra 10 dies febre evaneſ-
cente dysenteria longe mitior evaſit, quæ li-
cet ſine torminibus aut multo ſanguine, uſ-
que tamen cum carunculis, membranarum
fructis, & phlegmate ſive gelatina cruenta
quotidie excretis, perſtitit.

Itaque ad inteſtina corroboraſſanda, & ſa- *Enema.*
nanda ſequentia exhibebantur.

℞ *Summitatum Cyperici, ſolior, vinca*
pervinca pilofella ana M. j. *flor. ros. rub. pug.*
ij. coquantur in jure inteſtinorum vervecin.
colatura Lib. j. adde olei. Hyperici Unc. ij.
mellis ros. Unc j. ſs. miſce pro duobus clyſteri-
bus, quorum unus mane, & alter hora quin-

Empla- *ta pomerid. injiciebatur, emplastrum de Mi-*
strum. *nio & Paracelsi sup. abdomen gestabatur,*
porro bis in die cepit succi plantaginis cum
Aq. Scordii & epidemica expressi Unc. iij.
item quotidie comedebat pomum Cydonium
Cydoneū excavatum, atque pulvere olibani, Masti-
medica- *chis, & balsami Tolutani impletum ac sub*
ium. *cineribus coctum.*

His remediis constanter usus, intra men-
sem perfecte convalescebat.

Historia Circa idem tempus Juvenis alter robu-
secunda. *stus in Dysenteriam terribilem incidit : à*
primo statim die sedes crebræ, & valde
cruentæ cum dolore & torminibus erumpe-
bant; insuper febris intensa, cum vomitu
atroci, siti, & vigiliis infestabant : cum ab
opiatiss assumptis symptomata hæc paulo
mitigarentur, mox delirio, & vertigine, cum
pulsu intermittente, & rigoribus horrendis
afficiebatur; in quantum sc. materies maligna
intus cohibita, illico in cerebrum, & ner-
vos redundaret; qui tamen affectus quoties
alvi fluxus, & vomitus redirent, illico seda-
bantur. Die quinta materiam cruentam
evomens, de insigni stomachi cruciatu, &
dolore velut ulceroso conquestus erat; reve-
ra ut suspicio esset illic phlegmonem, aut
ulcus, prout circa intestina allolet, incepit-
se; verum à jussulis emollientibus, & lactea-
ris adhibitis, vomitio, & stomachi tormina
brevi cessabant, aucto interim alvi fluxu.
Cepit ista nocte Diacodii Unc. j. cum aq.
Paralyseos, & Cinnam. aquosa ana Unc. j. ss.
à quo

à quo remedio in tantum alleviabatur, ut nycthemeri spatio, sine vomitu, aut doloribus, & paucis tantum sedibus cumque pulsu laudabili, & crebro somno mediocriter habuerit, verum nocte insequente repitita licet eadem opiata alvi fluxus valde frequens, & cruentus redibat. Postridie cepit *injectionem Rhabarb. cum myrobalan. sant. rub.* & *Cinnam.* crebro deiecit biliosa, summe acria, & prorsus incruenta: dein vesperti isto sumpsit laudani liquidi cydoniati *gt. xxv.* in *cochl. aq.* Cinnamomi hordeat somnos modicos, & magis placidos habuit. Postea medicamentorum plurium abhorrens, cepit tantum opiata unoquoque vespere, modo hanc modo istam, & brevi convaluit.

Sectio I V. Cap. I.

De Diuresi & Medicamentis diureticis.

URINÆ natales, compositionem, ejusque, dum sanguinis aut pars aut recrementum est, officia, & secretionis modos olim satis fuisse declaravimus. Insuper hic loci an- Diure-
notamus huic cum sudore affinitatem sis &
quandam intercedere, ut non raro vices suas Diapho-
commutent, & alterutrius materia per alte- resis in-
rius emunctoria foras convehatur. Quippe ter se af-
emanationes cutaneæ, si fortiores, & impe- fines.
tuosæ fuerint, multum serosi laticis renibus
destinati secum rapiunt, ac in sudorem
transferunt; etiam vice versa, quando se-
rum copioso affluxu per renes trajicitur,

corpuscula quamplurima per cutem exhalare solita intus devocat, & torrente suo involvens per vias urinarias amandat. Hinc accidit medicamenta Diaphoretica, & Diuretica, usus esse valde affinis; & interdum reciproci. Ab utriusque eorum assumptis massa sanguinis funditur, aut præcipitatur, saltem in partes secedere cogitur, propterea ut serum à reliquo cruore distractum quadata via faciliiori foras abigatur.

*Urinæ
materies
quam
ac unde
provenit.
Ea triplex
existit.*

Quamvis immediata urinæ materies tantum à sanguine profluat, & unico arteriarum emulgentium commeatu ad renes & ureteres deferatur; tamen sæpe ista mediate scatutrigines multiplices, & quidem diversas, habere solet; quæ triplici ut plurimum respectu distingui possint: sc. Lotium aut mere excrementum est, atque sanguinis inveterascentis pars aquosa existit, quæ cum eo aliquamdiu circulata à particulis salinis, & sulphureis tincturam lixiviam acquirit: Aut secundo illud chyli adhuc crudi dilutum est, quod, siquidem in magna copia sanguine suffunditur, rursus ab eo, priusquam tinctura inficitur, secretum urinam plane limpidam constituit. Tertio denique non raro Lotii materies magna ex parte est lymphæ quædam è sanguine in partes solidas, glandulas, & lymphæductus suffusa, seu velut extillata, quæ copiose aggregata, ac dein sponte, aut pro data occasione fluorem concipiens, è receptaculis suis per lymphæductus exudans, in venas regeritur; unde

unde celeri transitu, sanguinem illibata transiciens per arterias in renes deponitur: cumque huic salis & sulphuris particulae, ob brevem in sanguine moram, minimè inquantur, exinde urina etiam limpida producitur. Urinae sanorum fere semper singula horum quodammodo participant, & juxta quod materies hæc aut illa, vel ista præpollet, plus aut minus, aut non omnino tinctæ apparent. Serum undicunque veniens, & sanguini admixtum, ab eodem denuo inter circulandum, variis in locis, præcipue vero in renibus, secernitur. Quippe sanguis intra arterias ebulliens, & plurimum rarefactus, quo exinde secretus in venas transeat, & serositates suas exuere, & alio divertere necesse habet. Hoc cum ubivis in toto corpore, tum copiosius, & peculiari quodammodo intra renes peragitur. At vero hic loci seri secretionem fieri, quamvis vulgo satis innotescat, tamen de fiendi modis plurimum controversitur, dum hiliticem serosum ad renes attrahi, isti illum ibi tantum percolari statuunt, alique fermentum quoddam in renibus stabulari autumant, cujus afflatu serum sanguinis, veluti istud lactis, à coagulo acido fundatur, & præcipitetur: atque rem ita quadantenus habere visceris hujus odor, & sapor rancidus & ingratus arguere videntur. Priusquam de medicamentorum quæ urinam provocant virtutibus, & operandi modis quidquam certi determinare possumus, necesse

*Quomodo intra
Renes
serum à
sanguine
separatur.*

incumbit hoc dubium explicare ; quid ex solenni naturæ ritu in renibus , & quid in massa sanguinea pro feri secretionem peragatur.

*Serum
ad renes
non attrahi-
tur.*

Et primo serum ad renes non attrahi apud Philosophos probatione non opus est, cum nuper à plerisque Virtuosis similis attractio penitus explodi ceperit, omnisque motus localis impulsu tantum fieri perhibeatur. Et quidem ad rem præsentem quod spectat, quibuscunque sanguinis circulatio innotuit, etiam plane constat, uti sanguinem, ita serum ejus intra vasa comitem individuum, mero cordis motu sive impulsu ad renes propelli. Utrum vero ibidem Percolatione tantum, vel etiam Præcipitatione quadam secernatur, ut manifeste pateat, ex re fore videtur, in renis Anatomem & usum paulo accuratius inquirere.

*Renum
structura
& usus.*

De Renum structura & usu cum varium prisci tum moderni Authores varia protulerint, eorum Anatomem clarissimus Bellinus accuratissime tradidit. Profecto sanguinem ad renes per arterias emulgentes deferri, & per venas reduci, unusquisque facile advertit. Hoc circulationis sanguinæ leges & αὐτοψία manifesto declarant: At tamen quibus in locis, per quos ductus, ac qua mechanica serum in renibus à sanguine separetur ac in pelvim deponatur, perscrutatores maxime sedulos diu latebat; donec prædictus Author felici invento detexit

renum

renum substantiam nec parenchyma esse, sicut hepatis ac lienis, nec fibras carneas, uti cordis, & muscutorum corpora, sed tubulorum membranaceorum aggeriem; atque horum ductibus, ut ut perexiguus, serum, à renis peripheria versus centrum ejus delatum, in pelvim extillari. Quippe Arteria emulgens in ramos majores, deinde in minores, ac demum in furculos perexiles divisa sanguinem quaquaversus in extimam renis superficiem convehit, hic autem cum effervescens & rarefactus vasorū osculis exudat, dum pars cruenta à venis reducenda excipitur, pars serosa per angustis tubulorum poris cruoti imperviis insinuat, eorumque ductibus undiquaque versus pelvim affluens in substantiam papillarem deponitur, è qua sensim in pelvim destillat.

Ex his constat serum à sanguine percolatione quadam in renibus secerni, pari quidem ritu ac cum idem ex arteriis passim in glandulas pro lachrymarum, salivæ, naris stillicidii, aliarumque excretionum materia deponitur. Verū insuper opinari subest hoc etiam sanguinis fusione quadantenus fieri, nempe quod sanguis ex sua natura grumosus & ad coagulandū aptus, dum renes pertransit, à fermento lixiviali hujus partis àndatur plurimum, & attenuetur; proinde, ut latex serosus ab eo facilius secedat. Quippe Lotium falsedine imbutum dum per angustos Renum meatus continue perluit, iis particulas salinas affigit, proindeque odore

Serum percolatione intra Renes, à sanguine separatur.

Renes quasi fermento pollent.

sive oblinimento quodam lixiviali inficit, quo dum sanguis ea viscera pertransiens inspiratur, à grumescendo usque fluidus, atque percolatione in partes secedere aptus præservatur; quemadmodum etiam lac per salem Tartari infusum à coagulatione vindicatur. Quinimo ipse sanguis cum vase emissus statim grumescere, & coagulari soleat, propter solutionem salis Tartari aut Armoniaci affusam fluidus perstat. Itaque fermentum renale non, uti vulgo creditur, sanguinem præcipitat, verum à tali statu quo liberius ipse circulari, atque serum ejus percolatione in debita quantitate secerñi possit, tuetur. Et quidem Renes tali fermento lixiviali imbuti, satis constat ab eorum carnibus in escam paratis, quæ propterea & saporem, & odorem valde rancidum & ingratum habent.

*Succi
nutritii
pars,
una cum
sero per
renes a-
manda-
tur.*

Dum serum hoc ritu in renibus partim percolatione partim fusione separatur, non modo pars cruenta, sed & nutritia quoad maximam ejus portionem per angustos colatorii istius poros evadens, cum sanguine per venas remandatur; ipse interim latex serosus, falsedine tum in massa sanguinea tum à fermento renali imbutus, per tubos urinarios perpetuo in pelvim delabitur, atque succi nutritii partem quandam tenuem, & magis elaboratam (quæ urinæ sanæ hypostasis est) abluit, & secum abripit.

Urina

At vero Lotium sive urinæ materies quoad

quoad substantiam, quantitatem, & qualitates suas potissimum à massa sanguinea procedit. Quippe cum hujus prout alibi ostendimus tria sint munia præcipua, sc. accensio pro flamma vitali sustinenda, spirituum animalium in cerebrum instillatio, & nutrimenti in partes omnes distributio; propter hæc omnia & singula necesse habet multo aquoso humore dilui, eoque recenti continue perfundi, veterano usque amandato; atque hoc debito & constanti ritu fieri magni momenti est pro sanitate conservanda.

*mate-
ries à
sanguine
potissi-
mum
procedit.*

Latex serosus recens in sanguinem unà cum succo nutritio facili negotio introdu-
citur, eique ut plurimum sine ullo obstaculo permiscetur; attamen veteranus non ita prompte semper ac rite, uti par est, ab eo discedit; quin variis modis circa excretionem ejus delinquitur, & exinde plurimum morborum occasiones præbentur. Enimvero serum quandoque sanguini importunius adhæret, ejusque amplexibus se extricare nequit; uti in febribus male aut non omnino judicatis, etiam in leucophlegmatia, & cacochymia. Interdum vero illud, licet cruore expulsum, relictis renibus (quæ præcipua excretionis via est) alio divertitur; uti in catarrhis, fluxionibus arthriticis aut scorbuticis, etiam in hydrope quocunque; quandoque item è contra serum à sanguinis consortio nimis cito evadens, antequam pensâ obiyit, aufugit, atque humo-

*Serum à
sanguine
modo a-
gre, mo-
do nimis
facile se-
cerni-
tur.*

rum magis utilium portiones absorbens, eas secum abripit; uti in Diabete, magnisque urinæ profluviiis, quæ interdum eveniunt, & mox iterum cessant. In huiusmodi casibus, quoties nimirum urinæ quantitas aut deficit, aut exsuperat, renes non semper vel præcipue, sed cerebrum, & potius sanguis in vitio esse solet; quatenus sc. massa ejus modo stricta nimis & compacta serum aliaque contenta excernenda non facile dimittit, modo laxa nimis & fundi apta & serum & succum nutritium satis diu continere nequit: quibus de causis, & fiendi modis tales Anomalix contingunt, paululum disquiremus.

Huius ratio per lactis fusionem, coagulationem & reductionem optime explicatur.

Et quidem ad hunc nodum solvendum sanguinis cum lacte analogia (quam, alibi fufius explicatam, hic breviter perstringemus) plurimum conducit. De lacte advertere est, donec mixtio ejus integra servatur, etsi supra ignem effervescat, aut ebulliat, particulas ejus omnes promiscue temperatas liquorem uniformem constituere: si vero eidem efferventi quidquam acidum instilletur, mox particulas crassiores in coagulatum spissius abire, atque aquosas interim cum plurimis salinis in laticem teneum & copiosum fundi. Quinimo satis trita & vulgaris observatio est, lac diutius aservatum ut coacescat, si quando super ignem effervescat, sua sponte & sine acido infuso coagulari. Insuper è contra si quando lac sale quopiam status à sale acido diversi, uti
nimi-

nimirum fixo, nitroso, aut volatili, primum in eo dissoluto imprægnetur, ab acido dum supra ignem ebullit infuso minime coagulatur. Hoc etenim cum sale Tartari, & Absynthii, cum Chrystallo minerali, cum floribus salis Armoniaci, spiritu C. Cervi, aliisque ejusdem farine sæpius expertus sum. Porro quod magis mirum subest, si lacti super ignem efferventi & ab acido infuso coagulato quilibet è salibus istis, aut solutio quæpiam instilletur, coagulatio prius facta maxima ex parte tollitur, & crassamentum album & durum mox evanescit; atque liquor denuo tenuis & fere limpidus redditur, etsi speciem lacti formem, & homogeneam, haud prorsus resumat. Et quidem hujusmodi mutationes constanter evenire experimento sæpius facto satis didici;

*Lactis
coagula-
tio qui-
bus mo-
dis inhi-
betur
aut tol-
luntur.*

viz. si lacti super ignem efferventi cervisia, aut vinum album, Pomaceum, acetum, aut succi quivis acidi instillantur, totum illico lactis formam amittens, in crassamentum album, & serum dilutum abit. Dein si toti adhuc calenti, sal Tartari, Absynthii, aut cujusvis vegetabilis deliquatus, vel solutio salis nitri, aut Armoniaci, quinimo hujus flores, aut spiritus, uti & spiritus C.C. fuliginis, & similium infundantur, & mixtura parum agitetur, crassamentum fere totum evanescet, residuis tantum portionibus minutis, & frustulis quibusdam coagulatis, quæ per totum liquorem sparsim innatabunt. Porro è contra. si lacti ebullienti

sal fixus aut nitrosus , aut flores , aut spiritus salis Armoniaci , vel etiam spiritus C. C. aut fuliginis injiciantur, & dein liquori efferventi cervisiam aut vinum album , Pomaceum , aut quemvis alium liquorem acidum infuderis, nulla exinde lactis fusio, aut coagulatio succedet. Quibus de causis singula hæc fiunt, & qualem cum seri in massâ sanguinea fusione, aut inextricabilitate analogiam gerunt, operæ pretium erit hic considerare.

*Horum
rationes
tradun-
tur.*

Ex lactis Anatome plane constat ei particulas spirituosas pauciores , aquosas plurimas, sulphureas & terrestres mediocres, pariter & salinas (quæ partim volatiles, partim fixæ sunt) inesse; itaque dum mixtio integra servatur , particulae salinae sulphureis adhaerentes eas ab invicem dividunt , etiam , ne avolent aut cum terrestribus combinentur, impediunt ; interim serosæ cæteris æquabiliter ita permixtis interjectæ vacuitates omnes implent , totumque liquorem quasi homogencum constituunt : quod vero ab acido instillato, liquoris statim fusio, & coagulatio succedant , ratio est , quia particulae salis Fluidi in Acido , alias quasunque Salinas nempe tum Fixas , tum Volatiles in lacteprehendunt ; quibus dum strictè uniuntur , particulae Sulphureæ acido salinarum complexibus elapsæ coeunt , adeoque mutuo inter se, cumque terrestribus combinatae , crassamentum illud à reliquo liquore secedens constituunt; interim latex aquosus,

poris

poris ejus Sulphure & Terra pene vacuis, atque salium combinationibus fere tantum imprægnatus, mox tenuis & dilutus evadit. Rem ita se habere experimentis modocitatis plane constat, in quantum sc. ista lactis coagulatio salis aut fixi aut nitrosi aut volatilis injectione impeditur, aut tollitur; unusquisque enim è salibus istis, sallem acidum coaguli infusiprehendit, ejusque adeo combinationes cum particulis salinis lacti insitis præcavet, aut abrumpit: quod autem lactis coagulatione sublata, ejus forma pristina non restituitur, ratio est, quia salium adjectorum particulae extraneae, usque in misto permanentes, ejusdem mitionis redintegrationem inhibent; sin vero rursus illae eliminari possint, certe mixtio prior & lactiformis rediret. Quapropter de sanguine opinari licet, cum, quandoque licet fusione aut coagulatio depravatum, quia particulas quasque heterogeneas à se exterminare solet, mixtionem debitam & pristinam recuperare posse.

Quod autem lac diutius asservatum & coalescens super ignem sine acido infuso sponte coaguletur, ratio est, quoniam in liquore isto, tunc ad putredinem tendente, particulae salinae volatiles (uti mos est) in fluorem depressae, acidae evadunt: quomobrem hæ, lactis poris inter coquendam reseratis, particulas consocias salinofixas corripunt; quibus dum cohærent sulphureae iis elapsae, ac mutuo inter se, ac cum terrestribus

com-

combinatæ, crassamentum album constituunt, sero una cum salium combinationibus in aquositatem fuso. Lac frigidum nec sponte, nec ab acido infuso coagulatur: quia, dum pori occluduntur, particulae intestinae quomodocunque dispositæ, quo nova conjugia aut divortia incant, non facile se expediunt; meatibus vero per calorem patelactis data occasione statim schismata, & combinationes privatæ incuntur.

*In sanguine
quid Analogum
ad lactis
Coagulationem
hujusque
inhibitionem
aut reductionem.*

His ita de lactis fusione & coagulatione, atque ab eo statu inhibitione & reductione præmissis, consideremus modo an quidquam his simile aut analogum sanguini competat? & quidem licet cruorem vasis exemptum non, uti lac super ignem ebulliens, salinorum affusione in partes constitutivas resolvere, varie fundere, & coagulare, & dein ab eo statu reducere detur: quia nimirum sanguinis quam lactis consistentia crassior, & ad grumescendum aptior existit; insuper hæc flamma sive vita ejus extincta, plurimum ab ista, quam in vasis habet, alteratur: attamen crebro tentamine didici, quod & aliorum experimenta confirmant, eosdem liquores quæ lac fundunt ac præcipitant, uti acetum destillatum, spiritum vitrioli, salis aut nitri dilutum, aliosque acidos, etiam sanguini calenti affusos, istum mox coagulare, & discolorare ita, ut cum tota massa statim nigresceret, portio una in placentam grumosam, atque altera in serum tenue, & aquosum abiret. Insuper hæc,
quæ

quæ lactis coagulationem inhibent ; aut tollunt , uti sunt oleum Tartari , sales herbarum fixi , solutio salis nitri, calcis vivæ, sp. salis Armoniaci, C. Cervi , & similia sanguini calenti affusa mixtionem ejus integram conservant , vel emendant ; prout ex colore rutilante , ac splendido , & consistentia æquabiliter diu manente arguere licebit : proinde ut hinc facilè sequatur, ejusmodi particulis elementaribus , quibus lac , etiam sanguinem , in dispari licet proportionem , constare. Huic nimirum spiritus, sulphur , sal & terra copiosius , atque serum parcius , quam lacti insunt. Unde concludere licebit sanguinem rite dispositum, sc. crassiozem, ad concrendum sive grumescendum nimis aptum , ad fundendum vero ac in serositates multas exolvendum minus habilem existere; ab eo tamen, dum inter circulandum renes pertransit , aquositates superfluas partim à renum colo, partimque ab eorum fermento , cruorem à nimia coagulatione vindicante , secerni, ac sensim amandari. At vero quando sanguis in crasi vitatur , & quoad Constitutionem ejus, & circa seri secretionem multifariam delinquitur. Quoad prius , cruor modo nimis calidus & aeris , modo crassior & fæculentus; quandoque item supra modum tenuis & aquosus existit : & pro vario hujusmodi statu ejus degeneri ægitudines variæ oriuntur , de quibus particulatim tractare hujus loci non est. Attamen utcunque Sanguis

*Liquores chy-
mici
sanguinis
calenti
affusi
quales
altera-
tiones
produ-
cunt.
Ut san-
guis se-
rum rite
deponat
tum ab
intras-
sione
tum à
fusionem
nimia
præsera-
ri aut
reduci
debet.*

guis in crasi peccat, dummodo Serum ejus mensura ac modo debitis secernitur, status admodum valetudinarius haud propterea statim succedit. Plurimum vero morborum origines propter seri secretionem haud rite peractam contingunt. Quoad hanc vero, cum diversimoda sint delicta, ut plurimum vel in defectu, vel in excessu peccatur. Namque interdum latex serosus in cruoris sinu nimis pertinaciter hæret, & è contra

*1. Seri
secretio
in excessu
peccatur.*

quandoque nimis cito elabitur; atque hoc respectu sanguis, seri incontinens, ipsum Arteriarum osculis, pluribus in locis, & fere ubique exspuit; adeoque in viscera aut habitum corporis deponens Asciten aut Anasarcam producit, & modo ad renes immoderate

*Item in
defectu.*

ablegans Diabeten infert. Sanguis seri nimis retinens, ut plurimum vel à febre effervescens compagem suam, particulis simul crassioribus incoctis, & complicatis, nimis strictam habet, ita ut particulae tenuiores non facile erumpant; vel iste, sale & sulphure scorbuticis refertus, admodum viscidus ac tenax evadit, proinde ut serositates à reliquorum amplexibus ægre elabantur.

*Diure-
ticorum
distribu-
tio.*

*1. Quo-
ad si-
nem.*

Cum ita variis modis serosi laticis à sanguine decessus impeditur, aut pervertitur, etiam medicamenta Diuretica diversæ indolis, ac operationis existunt; quæ tamen distingui possunt; & primo quoad finem, juxta quod massam sanguineam, vel renes, vel utraque simul respiciunt. Secundo quoad materiam, quo respectu sunt vel Sulphurea, vel Sali-

na;

na; atque hæc rursus varia existunt, juxta quod particulae salinae in Fixitatis, Fluoris, aut Volatilitatis statu sunt, vel insuper Nitrosae, aut Alchalisatae existunt. Tertio quoad formam medicamenta hæc diversimoda habentur, ut plurimum vero compositiones illorum quoad speciem sunt vel Potus, vel Pulveres, vel Boli, vel Pilulae, vel liquores chymici, de quibus infra particulatim disquiramus. Interea quamvis singulos Diureticorum scopos sive fines explicare ad Pathologiam potius, quam ad Pharmaceuticam, spectare videatur, attamen ex re fore arbitror præcipuos eorum hic breviter designare. Dein secundo medicamenta Diuretica quoad materiem, que in singulis fere tantum Salina est, in classes quasdam distinguere; ac ultimo in unoquoque genere selectiores præscriptionum formulas subungere.

2. Quoad materiam.

3. Quoad formam.

Primo igitur, si quando cruor à sale fixo cum sulphure, & terra simul incoctis, & mutuo combinatis adeo crassus & tenax evadit, ut particulae aquosae à reliquis haud facile secedant; Diuretica, quae compagem ejus laxent, & serum fundant, ejusmodi sint oportet, quae sale volatili, vel acido pollent: tales namque particulae combinationes à sale fixo initas potissimum dissolvunt. Quandoquidem vero hæc Diathesis & febris, & Scorbutus communis est, in priori affectu Diuretica maxime propria sunt, tum acida vegetabilium temperata, item sal nitri.

1. Diuretica salina.

1. Quae in sanguinis compagem nimis stricte.

sp. salis

sp. salis marini, vitrioli, &c. tum sale volatili prædita, uti sp. C. C. Salis Armoniaci, sal succini, viperarum, aliaque hujus farinae; quæ supra etiam in Diaphoreticorum classe recensuimus. In dispositione scorbutica cum urina & pauca & crassa est, herbarum succi, & præparata tum acia, tum acida, egregii sunt usus; item sal, & sp. urinæ, salis Armoniaci, Tartari, &c.

*Et secundo
qua in
nimis
laxa
conve-
niunt.*

Secundo interdum sanguis serum intra compagem suam non diu satis retinet, quin, vel fluxionibus seu potius coagulationibus obnoxius, illud hic, illic in magna copia affatim deponens, catarrhos, aut tumores variis in locis concitat; vel sanguis habitualiter debilis simulque *διεργατος*, sc. in acorem vergens, quoad particulas suas crassiores ad coagulandum aptus est; proinde ut tenuiores inter circulandum ubivis ablegatæ, ac in partes imbecilliores decumbentes, affectus modo cephalicos, aut thoracicos, modo Asciten, aut Anasarcam inducant. Porro à simili causa Diabetem exoriri mox declarabitur. Enimvero plures difficiles morbi, qui viscerum dyscrasis perperam imputantur, ab hac causa oriuntur; nempe quod sanguis male temperatus, & coagulationibus obnoxius, cum circulationis filum integrum continuare nequeat, serum prompte nimis abscedere aptum, variis in locis deponit. Diuretica in his casibus exhibenda sint ejusmodi, quæ sanguinem haud fundant, sed coagulationes ejus tollant;

uti

uti sunt sale fixo , volatili , ac etiam alchali-
fatto prædita : insuper quæ renum fermentum corroborant aut restituunt, uti sulphurea quædam, ac spirituosæ. Ad hos fines Diuretica sulphurea & mixta sales , herbarum lixiviales, pulveres testacei, sal, & sp. urinæ, &c. millipedes, radices raphani silvestris, semen Apii, nux moschata, Terebinthina, ejusque præparata, spiritus vini; quorum omnium virtus non est sanguinem fundere , & serositates è massa ejus præcipitare (hæc acida imprimis faciunt, ac in istis casibus diuresin sæpius impediunt) sed cruoris coagulationes dissolvere ; proinde ut compages ejus mixtionem integram recuperans, & per vasa expeditius circulata , serum ubivis extravasatum, aut depositum resorbeat, & demum renibus amandandum tradet : quo ritu, juxta utrosque hos fere oppositos mendedi fines , Diuretica cujusque generis operentur , & sub quibus potissimum formulis dispensentur ; jam proxime ostendemus.

Sectio IV. Cap. II.

*Diureticorum Species , & Formula; nec non
quarundam ex iis præparationum
Chymicarum Aetiologia.*

PRimo igitur quod spectat ad Diuretica Salina , huc referri debet , quod sæpius inculcavimus , sales quoscunque diversi status simul commissos , se mutuo prehendere,

*Salium
diversi
status.*

dere, & mox simul conjungi; dumque ita combinantur, particulas alias à mixtura solutas in partes secedere, aut avolare. Hoc plane cernitur, quando Sal fluidus, sive acidus, fixo, sive Alchalisato, item quando fluidus, aut fixus volatili, sive acri committitur. Revera ab unica hac salium affectione, solutionum & præcipitationum quarumcunque res omnis dependet. Quapropter cum sanguis, & humores corporis nostri plurimo sale, eoque ab uno statu in alterum varie immutari, proindeque diathesin morbidam inferre solito, abundet; cumque insuper Diuretica salina diversimoda, nempe sale fixo, fluido, nitroso, volatili, aut Alchalisato referta, existant, magna semper medici discretione & judicio opus erit, ut particulae salinae in medicamento ab istis in corpore nostro discrepent. Quo ritu hoc fieri debeat, singulas Diureticorum salinorum species percurrendo designabimus.

*Eorundem
varia
Affectio-
nis.*

*Diure-
tica sale
acido
prædita.*

Inter Diuretica, sale acido imbuta, spiritus salis, aut Nitri, item succus Limonum, & Oxalidis, vinum album, Rhenanum, & Pomaceum, primæ apud vulgus notæ sunt, & intentionem istam sæpius perficiunt: sola etenim hæc sanguinem fundunt, ac in serositates præcipitant, uti cum acidum lacti ebullienti instillatur. Attamen hoc non pariter omnibus, nec etiam quibusvis ex æquo contingit. In constitutione sana, aut non multum ab ea remota, Sal cruoris partim fixus, & partim nitrosus, partimque vola-

*Quibus
conve-
niunt.*

tilis

tilis existit : Item in Scorbuticis & Hydropicis quibusdam iste plerumque fixus evadit. Quamobrem in singulis his casibus diuretica, sale acido prædita, cum fructu adhibentur : in affectibus autem Catarrho-
sis, & in quibusdam Hydropicis, & Scorbuticis, cum in fluoris statum sanguinis particulae salino fixe evehuntur, ac volatiles deprimuntur, (uti crebro evenit) remedia Acetosa obesse potius, quam prodesse solent : quatenus sanguinem à crassi recta degeneratione, magis pervertunt : quinimo his medicamenta sale fixo, aut volatili, prædita potius ex usu erunt.

Diureticorum, quibus sal acidus probasi est, Formulæ.

℞ *Tartari albi selecti pulv. Chrysalis Pulver. mineral. ana* Drachm. j. ss. *Ocul. cancri pul. res.* Drachm. j. f. *pulvis.* Dosis à Drach. ss. ad Scrup. ij. in vehiculo idoneo, repetendo sexta vel octava quaque hora.

℞ *Tartari vitriolati vel Nitrati* Drach. ij. *pulv. è testis ovorum* Drach. j. ss. *sem.* *Apii, vel Dauci silvestris* Drach. ss. f. *pulvis:* *dosis* Drach. ss. eodem modo.

℞ *Sp. salis opt.* Drach. ij. *C. Cervi ustri & pulv. q. s. ad imbibendum f. pulvis.* Dosis Scrup. j. ad Drachm. ss.

℞ *Succi Limon.* Unc. ij. *Aq. raphani Potus, composs.* Unc. j. ss. *Syrup. è s. radicibus* Drach. iij. f. *potio.*

℞ *Succi*

℞ *Succi acetosa* Unc. ij. *vini albi* Unc. vj. *misce, f. potio.*

℞ *Aq. Raph. compos.* Unc. ij. *parietaria* Unc. iij. *sp. salis* Scrup. j. *gut. xv. salis Tartari* Gr. xv. *Syrupi violacei* Unc. ss. *f. potio.*

Diuretica sale fixo prædita.

Quibus conveniunt.

2. *Medicamenta sale fixo, sive Lixiviali, prædita* urinas movere, & *medicina vulgari & Empirica pro sanandis Hydropicis adhiberi solita*, satis manifesto liquet: quippe usitatum est in *Anasarca*, & nonnunquam in *Ascite*, quando viscera aut carnes aquarum aggestione plurimum intumescunt, Lixivium è cineribus *Absynthii*, vel *genistæ*, vel stipitibus *fabarum*, cum vino albo factum propinare; unde frequenter accidit mictionem valde copiosam succedere, & morbum tolli. Observavi tamen medicamentum illud in quibusdam minime diureticum extitisse, atque *Diatthesin Hydropicam* auxillis potius, quam sanasse: quorum ratio si inquiritur, ex superioribus constat, sales lixiviales, neque lac, neque sanguinem fundere sive præcipitare, & propterea ex propria virtute diuretica non esse: veruntamen effectus iste nonnunquam sequitur, quatenus sal fixus, copiose assumptus, salis acidi & coagulativi in sanguine præpollentis energiam destruit: proinde ut cruor, cum antea, nimis fundi aptus & seri incontinens, illud in quibusvis locis extruderet, salis fixi adventu crasin debitam recuperet: & propterea serum extravasatum resorbens, & ad

Renes

Renes continenter deferens, διέρεσιν copiosam inferat.

2. Diureticorum, quibus sal fixus pro basi est, Formulae.

Eorum
Formulae.

℞ Salis Tart. vel Absynthii Drachm. ij. Coral. ad albed. calcinati Drachm. j. ss. Nucis Moschat. Drach. ss f. pulvis. Dosis Drach. ss. ad Scrup. ij.

℞ Tincturae Salis Tart. Drach. j. ad Drach. j. ss. Aq. Raphani Compos. Unc. j. ss. misce, detur in haustuliquoris Possetici cum rad. & sem. Bardanae incoctis.

℞ Deliquii salis Tart. (dum tinctura extrahitur) subtus fluitantis, & vini sulphure impragnati Scrup. ij. ad Drachm. j. ss. vini albi Unc. iiij. ad vj. Syrupi è s. Radic. Unc. ss. m. f. haustus bis aut ter in die repetendus.

℞ Cinerum Sarmentorum vitis albiss. Lib. ss. Nucis Moschatæ Drachm. ij. affunde vini albi vel Rhenani Lib. ij. ss. stent calide & clausæ per diem, dein colatura usui servetur: dosis Unc. vj. bis aut ter in die.

Silices in igne candefacti extinguantur in vino albo, vel Cerevisia vetusta Martialis: Liquor propinetur ad Unc. vj. vel viij. bis in die.

℞ Aq. Calcis viva Unc. iiij. ad vj. Tinct. salis Tart. Drach. j. ad Drachm. j ss. f. haustus sumendus bis aut ter in die.

3. Propter eandem rationem ac sal fixus etiam interdum volatilis in sanguinis dyscrasia

Diuretica sale

*volatili
prædita.*

*Quare
juvant.*

dyscrasia acetosa ad movendas urinas cum fructu adhibetur: viz. in quantum hujus particulæ in cruorem admissæ sales fluidi in eo præpollentiam destruunt; proinde ut sanguis, mixtionem debitam recuperans, atque coagulatione & Catarrhis immunis factus, seri quicquid extravasatum est, resorbeat, & quod superfluum est, Renibus per ureteres amandandum tradat. Interea tamen medicamenta è sale volatili parata, quia particulas nonnihil efferas, & Elasticas habent, quando sanguinis crasin emendant, quod seri superfluum est, per Diaphoresin æque interdum ac per *diaphoresin* excernendum disponunt. Huic Diureticorum classi, non tantum sal volatilis purus putusque ex animalibus, aut mineralibus per distillationem elicitus, verum & Viventium & Vegetabilium partes integrales, (cujusmodi sunt insectorum & Vegetabilium acrium pulveres, & extracta) accenseri debent.

*Eorum
Formu-
la.
Pulve-
res.*

3. Medicamentorum, quibus sal volatilis probasi est, Formulæ.

℞ *Salis succini, salis Natri purissimi, ana* Drach. ij. f. pulvis. *Dosis* Scrup. j. ad Drach. ss. in vehiculo idoneo.

℞ *Flor. salis Armeniaci, Crystalli Mineralis, ana* Drachm. ij. m. *Dosis* Scrup. j. ad Drach. ss. in cochl. aq. Raph. Composita. Sal. *urina exhibeatur eodem modo.*

℞ *Pul. Apum* Scrup. j. sem. *Levistici* Scr. ss. f. pulvis. *detur in cochl. aq. destil.*

℞ *Sp.*

℞ Sp. urina Scr. j. ad Drachm. fs. Aq. Potiss-
Raph. Compos. Unc. j. ad Unc. j. fs. aq. Iu- nes.
niperi Unc. iij. misce, s. haustus. Sp. Tart.
exhib. eodem modo in dupla quantitate.

℞ Milleped. præp. Drach. ij. Flor. salis Pilula.
Armeniaki Drach. fs. Nucis Mosch. pulv.
Drachm. fs. Terebinth. Venet. q. s. f. Pil. su-
mat. iij. bis in die.

℞ Pulv. sem. Bardana Drach. ij. Dau-
ci silvest. Drach. j. salis succini Drach. j. olei
Nucis Mosch. Scr. fs. Balsam. Capivi q. s. f.
massa form. in pillu. exiguas, quarum iij.
sumantur vesperti, & mane primo.

℞ Rad. Charesolii, Petroselini, Fœni- Apoze-
culi, Eringii, ononidis, ana Unc. j. Fol. sa- ma.
xifragia, Aparines, ana M. j. sem. seselcor,
Miliis solis, ana M. fs. Bac. Iuniperi Drach. vj.
coq. in Aq. font. Lib. iij. ad medietatem: dein
adde vini Rhenani Lib. j. mellis opt. Unc. ij.
f. Apozema Dosis Unc. vj. bis in die.

℞ Milleped. recentium Lib. ij. Fol. Apa- Aqua
rines, Charesolii, saxifragia, virga Aurea, Destil-
ana M. ij. Rad. Raph. sylvest. Unc. vj. Nucis lata.
Mosch. Unc. j. Bac. Iuniperi, sem. Dau-
ci silvest. ana Unc. ij. concisis & contusis affun-
de seri Lactis, cum vino albo facti. Lib. viij.
destil. organis communibus, liquor totus mis-
ceatur: dosis Unc. iij. bis, vel ter in die.

℞ Milleped. recent. lotorum num. 40. Expres-
ad 60. Nuc. Mosch. Scr. fs. simul contusis siones.
affunde Aq. destill. saxifragia Unc. iij. f.
expressio, & ebibatur.

℞ Fol: Charesolii, Petroselini, Macedo-
I nici,

nici, ana M. iij. simul contusis affunde vini albi Lib. j. fs. f. expressio fortis, servetur in vitro: dosis Unc. iij. bis in die.

Tinctura. Paretur tinctura ex Milleped. ex Apibus, Cicadis, vel ex Cantharidibus siccatis cum Tinct. salis Tartari. Detur ad guttas 15, vel 20, ad 30. in vehiculo idoneo.

Diuretica sale nitrosa prædita. 4. Nitrum quoddam salis genus esse, ex figura, colore, sapore, aliisque ejus proprietatibus, & accidentibus, facile constat. Attamen diversum hoc ab alio quovis sale, aut particularum salinarum statu, neque acidum, neque fixum, aut volatile; sed quasi in medio inter utrumque statum, existit. In tantum de sale volatili participat, ut, dum conficitur, cum cineribus elixivari & sali fixo conjungi debeat, ut concretionem quandam ad piscatur, porro cum liquatur, à sulphure quovis injecto, mox inflammatur, & avolat: cæterum cum sale fixo in tantum communicat, ut, in crucibulo liquatum, fusionem diuturnam, & forsitan perpetuam, absque partium aut particularum dispendio quovis notabili, toleret. Revera Nitrum illud est, quo plantæ omnes vegetant, Animalia quæque vivunt, & respirant, atque flamma, sive ignis omnis sublunaris accenditur, & sustentatur; prout in alio tractatu fusiùs ostendimus, quod non opus erit hic repetere.

Effectus ejus Rationes. Quod vero ad præsens institutum est, satis vulgo innotescit, salem Nitri sanguinem refrigerare, & urinas potenter movere: attamen

attamen utriusque effectus ratio, non ita li-
quido patet: quippe tantum abest Nitrum
particulas frigorigas in se continere, ut è
contra nihil magis igniparum fuerit: uti
cernitur in pulvere Pyrio: atque si destille-
tur, flamma potius, quam vapor, aut fumus
in recipiens prodire videtur: quinetiam stag-
ma exstillatum, instar ignis actualis, corpo-
ra quæque apposita exurit, aut corrodit.
Nec minus mirari subest, quomodo hic,
cujus natura in tantum ignea est, sangui-
nem ita diluat, inque aquositates pro diure-
ficienda fundat.

Super his ut conjecturas nostras propo-
nam, dico Nitrum duplici respectu ad effe-
ctus istos producendos conferre: viz. &
quatenus sal est, tum fixo, tum volatili
nonnihil affinis, & quatenus $\pi\lambda\acute{\epsilon}\nu\pi\upsilon\rho\omicron\varsigma$ exi-
stit. Quoad prius observavimus Nitrum
(prout etiam salia fixa, & volatilia) lacti
impositum, coagulationem ejus impedire,
vel tollere: pariter item huic, non minus
quàm illis, sanguis, adhuc calens, affusus à
coagulatione & discoloratione præservatur.
Quapropter siquidem Nitri particulae, intus
sumptæ, sanguinis mixtionem integram
servant, aut restitunt: proinde quidem
illæ fusiones & coagulationes ejusdem, à
quibus æstus, & Ischuria sæpissime oriun-
tur, præcavebunt, aut tollent.

Verum insuper Nitrum, quatenus ignia-
rium est, intus assumptum sanguinem effla-
grantem refrigerat, & urinas movet; in

quantum scilicet (sicut prius innuimus) cruoris flammam, prius turbidam atque fumis interspersam, adventu suo plus accendens, eam claram magis ac puram, proindeque mitiorem reddit: cumque ita sanguis, dum clarius à Nitro ardescit, in compage sua plus laxatur; particulæ serosæ crassioribus facilius extricantur, & uberius abscedunt.

4. Diureticorum, quibus Nitrum probasi est, Formulæ.

Pulveres. \mathcal{R} Nitri preparati Drach. ij. Aq. Hordei cum radicibus Graminis, & Eryngii conditi incoctis Lib. ij. Syrupi violacei Unc. ij. misce. Dosis Unc. iij. bis in die.

\mathcal{R} Salis Prunella Drachm. ij. Sacchari canai Drachm. j. fiat pulvis dividendus in 6. partes: sumatur una, in conveniente liquore ter in die.

\mathcal{R} Salis Prunella Drachm. iij. Salis succini Drach. j. s. pulvis: dosis Drach. ss. ter in die.

\mathcal{R} Salis Prunella, Ocul. Cancr. Salis Absynthii, ana Drach. ij. misce: dosis Drach. ss. ter in die.

Diuretica sale Alchalizato præparata. 5. Pulveres testaceos, & Lapideos quosdam, sale Alchalizato sive petrificante præditos, quandoque διῶρναι promovere, etiam satis vulgo notum est. Quippe in magnis Ischuriis, pulvis è testis ovorum, è Chelis aut oculis cancrorum nonnullis præsentata-

sentaneo remedio fuit. Quorum operandi modus & ratio si inquiratur, facile constat Pharmaca hæc sanguinem non fundere, neque sensibilibiter præcipitare. Itaque dicendum erit, hæc, in dyscrasia sanguinis & humorum acetosa, interdum diuretica existere, quatenus sales acidos combinatione sua ligant & compescunt; proinde ut cruor, fluxionibus & coagulationibus immunis, serum extravasatum resorbeat, & ad renes transferat.

5. Medicaminum Diureticorum, quibus sal Alcalisatus pro basi est, Formulæ.

*Eorundem
Formu-
la.*

R^x Pul. è testis ovorum Drach. ss. ad Drach. j. detur in haustu vini albi, vel liquoris Possetici, vel decocti diuretici, bis in die.

*Pulve-
res.*

R^x Pul. è chelis, vel oculis cancerorum Drach. ij. salis succini, Nitri, ana Drach. j. nucis Moschata Drach. ss. f. pulvis: dosis Drach. ss. ad Scrup. ij. in vehiculo idoneo. Vel pulvis prædictus excipiatur Terebinthina Veneta s. q. & f. Pilula exigua: dosis iij. vel iij. vesperi, & mane.

Pilula.

Diureticorum familiæ non tantum Salina, est insuper, Sulphurea quædam, & spirituosæ, quatenus effectum istum sæpe producunt, jure accensentur. Pleraque Laricea, uti imprimis Terebinthina, ex iisque præparata, olea Juniperi, Nucis Moschatæ, ceræ, aliorumque pinguium stillatitia intus sumpta in plerisque urinam copiosam, & violaceo odore imbutam, cient. Novi in Hydro-

*Diure-
tica sul-
phurea
& spiri-
tuosa.*

dropicis quibusdam & Scorbuticis spiritum vini, & Aquas ardentcs, quin & vinum generosum uberius epotum *διύρνωσις* promovisse: quorum omnium ratio est, quod, cum sanguis debilis, aut acefcens, vel, ob fermentationis defectum, vel salis acidi, & coagulativi dominium, haud satis vegete, & æquabiliter circulatur, ut serum superfluum usque intra se contineat, donec illud renibus tradat; prædicta remedia, quatenus cruoris inixtionem integram conservant, aut vacillantem restituant, ad *διύρνωσις* promovendam conducunt.

*Forundē
Formu-
la.* *Aqua
Destil-
lata.* *R* Baccarum *Hedera*, *Juniperi*, & *Lau-
ri recentium*, ana Lib. ss. sem. *Dauci silve-
stris* Unc. iiij. *nucis Mosch.* Unc. ij. *Contusis*
*omnibus affunde in retorta vitrea Terebin-
thina Veneta opt.* Lib. j. *Sp. Vini Rectificati*
Lib. iiij. *destil. in furno arena calore modera-
to ad siccitatem, cavendo Empyrcuma, &
habebo spirituum, & oleum flavum, utrum-
que egregie diureticum: dosis spir.* Drach. j.
ad Drach. ij. *vel* Drach. iiij. *olei* Scrup. ss. *ad*
Scr. j. in vehiculo idoneo.

*Tinctu-
ra.* *Magmati in retorta residuo affunde*
Tinct. salis Tart. Lib. j. *digerantur clausa*
in furno arena per plures dies, ut tinctura
rubicunda extrahatur: cujus dosis Scrup. j.
ad Scrup. ij. *vel* Drach. j. *in conveniente ve-
hiculo.*

*Spiritus
& oleū.* *R* *Millepedum præp.* Drach. iiij. *nucis*
Mosch. Drach. j. *contusis affunde spir.* *Tere-
binth. purissimi, & tinctura salis Tartari,*
ana

ana Unc. vj. destil. leni calore balnei: & habebis spiritum, oleum, & salis Tart. deliquium, unumquodque virtute diuretica insigniter praditum.

Præparationum quarundam Ætiologiæ.

1. Sal Prunellæ, sive Crystallum Minerale, quod solummodo est Nitrum purificatum.

℞ Nitri selecti q. v. dissolve in aq. fontana, vel pluviali, parum coque, & in vase vitreo altiori, ad Crystallizandum, in loco frigido reponatur: Crystalli candidiores tantum & purissima seligantur, quæ insuper crebris solutionibus, & Crystallizationibus, ad summam puritatem rediguntur: quæ denique, in crucibulo susa, & in vas argenteum effusa, in lapidem albißimum concreſcent. Hujus pulverisati dosis Scrup. j. ad Drach. ss. vel Scrup. ij. sanguinem astuantem refrigerat, & urinas movet.

Sal prunella.

Præparatio hæc in eum finem instituitur, *Ejus* ut particulæ nitrosæ, quantum fieri potest, *Extrahantur* putæ putæque à sale fixo separentur, & *logia.* seorsim in Crystалlos concretae habeantur: quippe cum Nitrum ex terra conficitur & primo elixiviat, particulæ ejus adeo ad concreſcendum sive crystallizandum, inhabiles sunt, ut necesse fuerit lixivium nitrosum amplius cum cineribus elixivari, & sale fixo imprægnari: quo particulæ nitrosæ partim lixivialibus unitæ, partimque ha-

rum interventu aquæ poris extrusæ, concretionem quandam acquirant : quare cum Corpus sive sal Nitri eo ritu formetur, quo in usum medicum purius reddatur, ab eo particulæ salis fixi, crebris solutionibus, & crystallizationibus, quantum abesse possunt, ablegentur.

*Spiritus
nitri.*

2. Spiritus Nitri.

℞ Nitri purissimi Lib. j. pulv. laterum Lib. ij. probe trita, & simul mixta, retorta vitreæ loricata, vel terreæ indantur, atque in furno reverberii igne per gradus aucto destil. Fumi rubentes recipiens quasi colore quodam flammeo rutilare facient, & condensati stigma acidum & summe corrosivum constituent. Dosis guttæ iiij. ad vj. in vehicula idoneo.

*Ejus
Etiologia.*

Quamvis Nitrum, sulphure commixtum, ab incendiculo quovis citissime igniatur, ac in flammam erumpat; eo tamen destitutum, absque ulla deflagratione, in crucibulo liquari, aut in retorta destillari potest. Pulvis laterum additur, ut, cum sales ab igne funduntur, non mutuo seprehendant & concatenent, sed divisi, & ab invicem distracti, vi ignis à subjecto suo foras propellantur.

Nitrum liquatum virtutem suam inflammabilem retinet; liquor vero destillatus, ignis extinctivus potius, quam incendiarius evadit. Si quando enim sulphuri committatur, mistura ista ægre, & minus quàm sulphur,

sulphur, per se accendi potest; cujus ratio est, quod sal Nitrosus, fluorem passus, à statu primigenio prorsus alteratur, atque parem fere indolem acetosam, ac alii sales fluorem passi, adipiscitur; quinimo ex sulphure stagma acidum prolicitur, quod ignem destruit potius, quam ut ab eo inflammetur.

3. Spiritus Salis Marini.

Spiritus

℞ Salis marini fusi, pulverati Lib. j. laterum crassiusculè pulv. Lib. iij. simul tere, *Salu ma-*
& misce, deinde adde frustra laterum majora ad Lib. ss. probe mista, & retorta firma indita, destill. ignè reverberii fortissimo per 24. horas, liquorem exstillatum rectifica calore arena in cucurbita vitrea, avocando phlegma sive partem aquosiores. *rins.*
Spiritus coloris flavi aut sub viridis, ac odoris & saporis valde grati, in fundo manebit.

Hic sal difficillime in liquorem acetosum propellitur, quoniam particulæ ejus, *Atia-*
præ aliis mineralium salinis, scil. vitrioli, *logia.*
Nitri, Aluminis, &c. strictissimè combinatæ non facile à se invicem dissociari, aut à terræ complexibus divelli possunt; quare cum ab igne laxantur, ne simul confluant, pulvis laterum in tripla quantitate admiscetur: ac insuper frustra laterum majora interponere visum est, ut massa destillanda, velut foraminibus excavata, igni sit ubique pervia. Nihilominus inter destillandum, sales

les ab igne fusi sæpissime confluent, postea ut nulla vi ignis foras propelli queant.

*Ejus
modus
compen-
diosior.*

Rem ita habere constat, quoniam, si artificio adhibito hæc salium inter se & cum terra cohæsiō abrumptur, facili negotio in stagma acidum urgentur. Ex. gr.

℞ *Spir. vitrioli non rectificati Lib. j. in retorta vitrea affunde hunc salis marino calcinato & pulverisato, & mox in arena destilla: spir. salis, quasi ab altero abactus, facillime ascendet, spir. vitrioli ejus sedes occupante viz. hic ponderosior, & fortior, simulque domicilis terreni orbis, & avidus, alterum sedibus suis propellit, easque invadit.*

4. Spiritus Urinæ.

*Spiritus
urina.*

℞ *Urina hominis sani vinum bibentis q. v. Cucurbita cum Alembico cæco indita putrescat in fimo per mensem: dein destill. in arena. Liquor extillatus in Cucurbita altiori rectificatus, exhibet spiritum, & salem volatilem. Hæc operatio compendiosius perficitur, si urina recens evaporetur ad quartam partem remanentiam, nempe ut phlegmate exhalante particula salina cum sulphureis & terrestribus densius agglomerentur. Crassamento huic, cucurbita indito, affundatur vel lixivium è cineribus, vel sale Tartari, vel solutio Calcis vivæ: dein Alembico imposito, destil. in furno arena: facili negotio habebis spiritum, & salem volatilem, qui rectificatione depurantur, & separantur.*

Processuum horum ratio hæc est : quod, *Ætio-*
 siquidem urina constet sale duplici, scil. tum *logia.*
 nitroso, tum volatili, una cum sulphure ac
 terra copiosis, particulæ salis volatilis (dum
 mixtio integra est) ab aliis salinis una cum
 aliis elementis crassioribus inviscantur adeo,
 & striçte combinantur, ut spiritus erumpe-
 re, aut vi ignis divelli & separari nequeant;
 attamen postquam à longa putrefactione
 liquoris mixtio laxatur, particulæ salino vo-
 latiles, se demum cæteris extricantes, inter
 destillandum primo ascendunt. Porro idem
 effectus etiam facilius succedit, quando Sal
 fixus à nitroso diversus infunditur; quippe,
 dum hujus particulæ ab istis alterius infusi
 occupantur, sal volatilis catenis suis elap-
 sus, facile abscedit. Huc faciunt, quæ de
 salis Armoniaci destillatione infra adver-
 temus.

5. Tinctura Salis Tartari.

*Tinctu-
 ra Tar-
 tari.*

R Salis Tart. purissimi Unc. vj. lique-
 tur, & fluat in crucibulo, donec colorem cæ-
 ruleum seu sere viridem acquirat: dein eidem
 dum incalescit pulverisato, & matraccio fir-
 mo colli oblongi imposito, affunde spiritum
 vini rectificatum, ad super eminentiam iij.
 aut iiij. digitorum: & digeratur in furno are-
 na, calore satis intenso per plures dies, donec
 tinctura extrahatur. Quippe longa digestionem
 spiritus vini colorem rubicundum acquirit, in
 quantum scilicet particula salis fixi, qua-

dantenus exaltata, sulphuri vinoso uniuntur. Interea sal Tart. residuus, Phlegmate vini dilutus, in deliquium infra subsidens, & per se subtus fluitans abibit: quod oleo Tart. vulgari, in quantum sulphuris vinosi participat, longe prastat: ac in quibusdam casibus, ubi Diuretico lixiviali opus est, remedium laudabile existit. Dosis Scrup. j. ad Scr. ij. vel Drach. j. Tinctura exhibetur à Drachm. j. ad Drachm. j. ss. aut Drachm. ij.

Ætiologia.

Tinctura salis Tartari, ob salis & sulphuris vinosi conjugium, tum sapore tum odore fragrantissimis imbuitur. Si liquorem ad medietatem destilles, pars residua plus salis ac sulphuris, sed parum spiritus vinosi in se retinebit; atque spiritus avocatus, & sali Tartari recenti affusus, si digeratur, in quantum sulphuris qui cum sale uniatur expers est, haud facile tincturam acquireret.

Profecto quod in spiritu vini pars sulphurea à spirituosâ distincta fuerit, hoc experimento didici.

*Sulphur
sive oleū
vini.*

℞ Spiritus vitrioli acerrimi Lib. ss. Spiritus vini rectificati Lib. j. misce in reiorta vitrea, & destilla in furno arena, donec liquore (qui primo homogeneus videtur) avocato, crassamentum nigrum copiosum in fundo remaneat: Spiritus hic capiti mortuo reaffundatur, & duobus vel tribus cohobis Restillatio repetatur: demum habebis duos distinctos liquores immiscibiles: viz. unum acido-spirituosum inferius subsidentem, & alterum limpidissime oleosum supernatantem;

tem; qui proculdubio vini pars sulphurea pura putaque est, separata & per se manens, dum pars spirituosa sali acido connubitur.

6. Sal Succini.

R Succini albiſſimi pulveriſati Lib. ſs. deſtilletur in retorta vitrea, aut fortiſſimo calore arena, aut levi reverberii; aſcendent primo Phlegma; & oleum citrinum, cum aliquanto ſpiritu: dein ſal volatilis in collum retortæ & latera recipientis ſublimabitur: ac ultimo oleum nigrum prodibit antequam aſcendat, hoc ne ſal ab eo polluat, eximi, & recipiens mutari, debet.

Sal iſte primo albus, & ſatis grati odoris & ſaporis, niſi in vaſe ſtriſtū clauſo aſſervetur, brevi flavus, ac dein cum graveolentia rubicundus evadit. Cujus cauſa eſt, quod medicamentum hoc multum ſulphuris in ſe continet; cujus particulæ, donec ſal dominium habet, ſubjugatæ & aliis involutæ, prorsus obſcurantur: poſtea tamen laxata mixti compage emergentes illæ, aliis-que ſupereminentes, plerisque ſenſibus noſtris præpollentiam ſuam produnt. Doſis e-juſ *ſcrup. ſs. ad ſcrup. j.* Optimus ſalem ſuccini tum conſervandi tum exhibendi modus eſt, ſi cum Salis Nitri puriſſimi duplo miſceatur.

*Alia-
logia.*

Sectio IV. Cap. III.

De Diuresi nimia, ejusque remedio, & speciatim de Diabete, in cujus Theoriam, & Therapiam inquiritur.

Diabetes morbus olim rarus, & necdum bene notus.

Diabetes apud Antiquos morbus adeo rarus fuit, ut multi celebres medici nullam ejus mentionem fecerint, & Galenus tantum binos ab eo laborantes noverit; in nostro autem seculo computationibus, & imprimis vini meracioris ingurgitationibus dedito, affectus hujus exempla, & instantiæ satis crebræ, ne dicam quotidianæ occurrunt: verum ut ut familiaris, & quoad Typum satis sit notus: quæ tamen sint ejus causæ, & ratio formalis fere in totum nescitur. Super his ut philosophari seu potius conjectare ausim, imprimis morbi hujus descriptionem quoad omnia, aut præcipua ejus phænomena trademus; dein, cujus partis aut humoris vitio ea singula oriuntur, perquirere nitimur.

Eius Descriptio.

Diabetes à διαβαίνω transeo dicitur matericæ potulentæ nimis celer transitus, item urinæ profluvium. Hoc affectu laborantes multo plus mingunt quam bibunt, aut alimenti liquidi assumunt; insuper sit im continuam, atque febrem lentam, & quasi hecticam semper adjunctas habent. Quod autem plerique Authores potum

tum aut parum aut nihil immutatum reddi
asserunt, à vero longissime distat : quoniam
urina in omnibus (quos unquam me no-
visse contigit, & credo ita in universis habe-
re) tum à potu ingesto , tum à quovis
humore in corpore nostro gigni solito,
plurimum differens , quasi melle aut sac-
charo imbuta , mire dulcescebat. Prædicti
erroris occasio , (ut opinor) fuit urinæ co-
lor ; qui semper crudus , & aquosus , velut
Pica , aut hydropelaborantium , apparet.
Ut symptomatum horum rationes indage-
mus , primo inquiratur unde urinæ excre-
tio tam copiosa , & celer est , dein ad reli-
quam affectus hujus Ætiologiam proceda-
mus.

Quod nonnulli pro Diabetis causa , re- *Causa e-*
num vim attractricem assignant , nobis mi- *jus , nota*
nime arridet : quippe sanguis ad renes non *Renum*
attrahitur , sed motu cordis pellitur. Porro *Attrac-*
nec serum è sanguine eos perluciente hau- *tio.*
riri , aut emulgeri , sed partim percolatio-
ne , & partim fusione quadam sive præci-
pitatione (prout superius clare ostendimus)
secerni videtur : quapropter Diabetem
sanguinis potius & immediatius , quam
renum affectionem esse , & originem suam *Sed pot-*
inde sumere credimus , quatenus cruo- *tius san-*
ris massa velut deliquescit , & in serosi- *guinis*
tatem copiose nimis funditur : quod equi- *deli-*
dem ex urinæ quantitate ita in immensum *quum*
aucta , quæ non nisi à sanguinis deliquio,
& consumptione procedat , facile con-
stat ;

stat : Propterea item cruor residuus , sero ejus ita ubertim abscedente, multo crassior, & ad coagulandum aptior evadit ; uti ex pulsu celeri , & laborioso arguere licebit : nam idcirco cor rapidius movetur , ut sanguinem , plus solito dum exagitat , à coagulatione præservet. Potio ut hujus fluiditas , ob nimia serosi laticis impendia periclitari apta , continuari possit, materies potulenta siti immani urgente copiosissime ingeritur ; ac insuper humores solidis partibus impacti à sanguine resorbentur ; quini-
mo ipsarum sarcimenta in hujus reparationem deliquescent : hinc ut morbo isto laborantes, plurimum sitiant , & brevi emarcescant.

*Causa
conjuncta po-
tissima
in
sanguine.*

Itaque, ut Diabetis causam conjunctam, & rationem formalem designare ausim, opinari ducor sanguinis crasin sive mistionem ita laxari , & quadantenus dissolvi , ut particulæ aquosæ à crassioribus contineri nequeant, quin illæ harum amplexibus cito elapsæ , & salinis imbutæ , per vias renum maxime patentes excurrant. Interim vero ad sanguinem diluendum, & à coagulatione vindicandum , humores alii , tum ab extra, tum intus in eum corripuntur ; atque præcordia magno usque molimine in motum rapidiorem urgentur.

*Ali-
quando
partim
in reni-
bus.*

Præterea tamen in causæ conjunctæ partem aliquam renes quandoque accedere putamus, utpote quorum fermentum ità nonnunquam vitiari solet , ut sanguinem non

Salis

Salis lixivialis influxu in debita mixtione atque fluiditate contineat, proinde ut serum mera percolatione ab eo separetur; sed interdum accidit à Sale acido in renibus deposito cruorem, dum eos pertransit, velut à coagulo quodam in serositatem copiosam, quæ mox per ureteres amandatur, præcipitari. Hinc observare est, in plerisque Nephritidi obnoxiiis paroxysmo ingruente urinam limpidam, & copiosam reddi. Cujus causa est, quod humor acidus per ductus nerveos illuc delatus, & dolorem (prout alibi ostendimus) excitans, imprimis sanguinem renibus illabentem fundit, serique uberioris ab eo decessum producit.

Cæterum non improbable est *διεργασιν* copiosam, aliquatenus à renum mala conformatione procedere, in quantum sc. horum tubuli lymphatici nimis amplii, & patentes, serosum laticem nimis prompte excipiunt, & sine remora quavis celeriter transmittunt; propterea ut major ejus quantitas in urinam excurrat. Verum enim vero ut tubulos hos quandoque, & præsertim in calculosis, nimis patere concedam; attamen proinde lotium cruentum potius, quam copiosum excerneretur. Et revera mictionem sanguineam à tali potissimum causa exoriri putamus. Porro cum urina copiosa, & cruenta simul existit, sanguinis dyscrasiam cum mala Renum conformatione concurr-

currere censemus ; prout in casu cujusdam ægrotantis notabili mox declarabitur.

Morbus iste ut plurimum oritur à sanguinis compage nimis dissoluta.

Interea non est ut dubitemus , præcipuam & maxime crebram Diabetis causam, in sanguinis mistione dissoluta nimis, & laxa consistere : quinetiam pari ratione *διύρησις* minutam, & debito pauciozem, sæpenumero à sanguinis compage nimis stricta , & velut obscurata pendere. Porro hic opportunum erit inquirere an non totalis urinæ suppressio interdum à tali causa procedat ? Quanquam enim satis vulgo notum est , Ischuriæ fortioris & pertinacis causam , sæpissime infra renes consistam , omnino à ductibus urinariis penitus obstructis pendere ; cumque egomet plures ab urina totaliter suppressa defunctos aperui , in omnibus reperi mortis causam invincibilem , ureteris unici paulo antea patentis (altero dudum occluso) à calculo recens impacto , obstructionem fuisse. Attamen Doctiss. Dr. Riverius duos refert Ægrotantium casus , in quibus Ischuria totalis & plurium dierum sola phlebotomia curabatur ; & propterea morbi causam ascribit Venis Emulgentibus supra modum distentis , adeo , ut propter seri expulsionem se contrahere nequirent : quemadmodum observatur passim in vesica urinaria , quæ valde impleta non facile ad miCTIONEM componitur. Verum enim vero , ut Historiis istis (ut i par est) fidem præstemus , isti tamen Ætiologia assen-

Urina suppressio interdum à sanguinis compage nimis stricta.

affensus minime debetur. Quippe vasorum emulgentium non illud munus est, quod vir Clarissimus assignavit; non venæ enim, sed Arteriæ serum una cum sanguine, absque ullo urinæ plenitudinis aut rigiditatis periculo, constanter deferunt; cum autem serum in vias patentes non cito excurrat, ratio videtur esse, quod cruoris massa stricta nimis, & compacta, laticem aquosum, intime permixtum, è sinu suo ægre dimittit.

Hoc facit observatio Anatomica super cadavere Reverendissimi Episcopi Cestrensis nuper facta. Cum Illustrissimus ille Dominus, diu calculosus, demum à suppressione urinæ diuturna fatum obierat; mox præsumebant omnes lethi causam fuisse, ureteres à lapide aut materia sabulosa penitus obturatos: attamen disquisitione per Anatomiam accuratissimam adhibita, nulla omnino in ductibus istis obstructio, aut lotii impedimenta deprehendi poterant. Similem huic observationem anatomicam haud pridem à se factam retulit mihi Vir Doctis. D. D. Lower, ubi nimirum Ischuria lethalis, nulla prorsus circa vias urinarias sui vestigia reliquerat: Hinc ut conjicere obvium sit, siquidem renes insuper facti tecti erant, morbi causam omnino in sanguinis concretionem, & compactionem nimiam constituisse.

*Hoc observationibus
Anatomicis
confirmatur.*

At vero à diverticulo hoc regressi, post Diabetis causam conjunctam, & rationem

Diabetis causam

*proca-
tarctica.*

nem formalem explicatas , ad causas ejus
procatarcticas cruendas procedamus. Ita-
que si inquiritur , unde sanguinis compages
ita laxa , & dissoluta , inque serositates deli-
quescere apta evadat ; dicimus , hujus sicuti
& lactis , fusionem ex eo procedere , quod
cum in massa ejus Sales diversæ indolis
conveniunt, & associantur, reliquæ particu-
læ Salinis (quæ eas ab invicem sejungunt,
& in mixtione continent) liberatæ statim
in partes secedunt. Quod si amplius inqui-
ratur , undenam Sales isti , quorum privata
combinatione , sanguinis mixtionem solvi,
ejusque fusionem introduci supponimus ,
adveniunt : non est pro illis designandis ut
longe disquiramus : etenim plane con-
stat massæ sanguinæ particulas Salino-
fixas , & volatiles , naturaliter semper
inelle: quibus si quando Sal acidus, seu fluo-
re potitus , satis ubertim accedat , prædi-
ctam affectionem facile excitabit. Hinc
est, quod vinum Rhenanum , Pomaceum,
& liquores acidi epoti *διψησιν* copiosio-
rem provocant : propterea item in quibus-
dam valetudinariis , quorum sanguis Sale
acido abundat , medicamenta Sale fixo aut
volatili prædita urinam movere solent.
Nec tantum ab assumptis , sed ab humori-
bus intus productis , affectus iste passim e-
venit. Observare est plurimos pathematis
Spasmodicis obnoxios , ante , vel post pa-
roxysmos , urinæ limpidæ copiam ingen-
tem reddere ; cujus certe causa est , quod
san-

*Impropri-
um sunt
humores
acidi
sanguinis
acciden-
tes ,
cumque
lactis
ritu ,
funden-
tes , sive
precipi-
tantes.*

sanguinis, & Succi nervei recrementa, in partibus solidis aggesta, siquando in aco-rem degenera turgescant, & in sanguinem refluant, fusionem ejus, & proinde urinæ profluvium inducunt. Quapropter cum talis urinæ profusio constans, & habitualis existit, nihil verisimilius dici potest, quam, quod humores excrementitii, in partes solidas ablegati, indeque, postquam aco-rem illic contraxerint, in sanguinem rever- si, hujus liquorem in serositatem nimiam fundunt, proindeque perennem adeo, & immensam excretionem cient.

In præcipuam vero hujus noxæ partem, *Ejusmo-*
succum nerveum merito referimus: quippe *di hu-*
hunc, siquando à recta crasi desciscat, ad- *mor acci-*
modum malignum, aliisque tum humori- *dus im-*
bus, tum partibus solidis infestum evadere, *primis à*
alibi ostendimus; quapropter ab eo depra- *Nervis*
vato, etiam sanguinis mistio perverti ma- *& ner-*
xime periclitatur. Ipsum vero succum ner- *voso ge-*
veum depravari arguere licebit, quoniam in *nere.*
Diabete spiritus animales plurimum oblan-
guescunt, & nutritio statim omnis frustra-
tur.

Porro quod sententiam hanc egregie *Hinc*
confirmat, observavi in pluribus huic mor- *Affe-*
bo per intervalia obnoxiiis, quod paulo an- *ctus*
tequam in urinæ profluvium inciderint, in *spasma-*
toto corpore partium nervearum dolores *midis sa-*
vagos, & corrugationes, modo cum stupo- *pe Dia-*
re, aut fornicationis sensu, modo cum cre- *beten*
bris Spasmodis, ac tendinum subsultibus aliis- *præca-*
dum.

que

que spirituum perturbationibus, & inquietudinibus paterentur, : indicio sane manifesto liquorem fibras nerveas irrigantem, à crassi degenerem, & sæculentiis refertum, spiritus irritare, inque *ἀναξίας* cogere. Dein postea cum succi nervei recrementa, & superfluitates, fluore oborto in massam sanguineam exundantia, Diabetem inferrent, prædicta symptomata cessabant, succedente vero spirituum languore, & virium concidentia.

Diabetes & Hydrops ut differunt.

Diabetes dicitur vulgo hydrops ad matulam, & nonnulli contendunt utrumque morbum revera eundem esse, easdemque causas & rationem formalem habere, & symptomata tantum quoad serosæ excretionis modum variari; nempe quod sanguis in utroque pariter affectu feri incontinens, & arteriis exspuere coactus, in uno, ipsū in corporis habitum, & viscerum cavitates, profundat : inque altero, idem in renibus assatim per ureteres amandandum deponat. Verum enim-vero, si res accuratius perpendatur, inter hos morbos notabilis differentia occurret. Nam Anasarca plerumque originem suam inde primo desumit, quia sanguis imbecillis, & nimis frigidus, non satis accenditur, & effervesceat, ut chylum continenter advectum coquat, & assimilet, adeoque volatilifet, quo inter circulandum cum in sinu suo contineat; quin necesse habeat hunc una cum latice seroso ubique locorum exspuere, & juxta vasorum interstitia relin-

relinquere : dein postea morbo ingravescente sanguis non modo debilis cruditatibus, verum in crasi degener fluxionibus, & coagulationibus obnoxius fiat, proindeque humores serosos, & copiosius progignat, ac in partes indebitas impetuosius suffundat. Verum è contra in Diabete cruor satis, immo ut plurimum nimis effervesceat & accenditur, ac chylum advectum celeriter & supra modum coquit: quinimo partes solidas colliquat, earumque liquamina absorbet, secum per vasa circumfert, & super quam satis est coquit; attamen cum, ob salium concursus, sanguinis compages penitus dissolvitur, ac in serositates funditur, portiones, quæcunque abscedere possint, intra renes secretæ, per ureteres excurrunt. Si morbus Diabeti similis sed inversus (sc. in quo sanguis in serositates exsolutus liquamina sua in totum corpus profuderit) uspiam ullus occurrit, procul dubio erat febris olim epidemica (Sudor Anglicus) dicta: ubi sanguis in aquositates deliquescens humores omnes, tum utiles, tum inutiles, usque ad pabuli vitalis impendium, in poros corporis per sudorem amandandos profundeat.

Hæc de morbi Diabetis ratione formali, & causis, sc. Conjunctis, & Procatareticis; quod ad Evidentes spectat, propter quas mirum occasiones, Succii acidi, sanguinis fusionem sive coagulationem excitaturi, in corpore nostro gignuntur: hæc varii generis, ac originis existunt. Mala victus ratio, ac im-

Diabetis causa evidenter.

imprimis assiduus, & immoderatus pomacei, cervisiæ, aut vinorum acidorum potus; interdum mœror, & tristitia diuturna, item affectus convulsivi, aliaque spirituum animalium depressiones, ac inordationes, diathesin hanc morbidam parere aut fovere solent. Novi quendam, vino Rhenano pro potu ordinario per 20 dies usum, Diabetem incurabilem contraxisse: ex qua, non obstantibus medicorum plurium insignium consiliis, & remediis quibuscunque intra mensem interibat. Memini duas mulieres, pathematis spasmodicis & hypochondriacis obnoxias, quibus subinde magna urinæ profluvia cum languore, & carniū intabescencia accidebant.

Symptomatum in Diabete notabilium explicatio. Unde mictio crebra & copiosa. Unde febris cum siti & marcore.

Explicata jam nunc morbi hujus Theoria, adhuc restat symptomatum notabilium rationes exponere. Harum nonnullas ex præmissis satis constare arbitror, sc. quamobrem in Diabete urinæ excretio ita celer, & copiosa existit: quod autem laborantes febricitant, & valde sitiunt, ratio partim est, quoniam humores, & Succī quibus tum sanguis, tum solidæ partes & humectantur & refrigerantur, continuo per diuēsin impendio plus nimis exhauriuntur: quare fauces arent, & præcordia insigniter æstuant: & partim, quoniam urgente naturæ instinctu cor, & pulmones in motus rapidiores urgentur, ut sanguis, sero diluente privatus, à coagulatione sive concretionē vindicari, ac in circulatione debita continuari possit.

Attamen

Attamen explicatu magis arduum videtur, quare Ægrotantium urinæ adeo mire dulcescunt, sive saporem mellitum referunt; cum potius è contra si juxta hypothesin nostram sanguinis fusio, & (quæ propterea succedit) urinæ profusio ob Salium combinationes accadat, certe liquor his imprægnatus potius falsus esset quam dulcis. Verum huic referre obvium est, dicendo imprimis urinam sapore falso privari, in quantum plures Sales, qui diversæ sunt indolis, in ea combinantur. Nam hoc multiplici in chymicis experimento constat, quod cum Sales, qui diversæ sunt indolis, uti fixus, aut volatilis, cum acido miscentur, utriusque acrimonia obtunditur, aut amittitur: quare quod urina Diabete laborantium minime Salsa sit, non est quod miremur. Cur autem instar Sacchari, aut mellis ea mire dulcescat, nodus vindice dignus est.

Hunc effectum ex eo quispiam oriri putaret, quod una cum sanguinis sero, per renes excurrente, tum liquor recens nutritius, tum solidarum partium liquamina amandarentur: quare non improbabile videtur dulcedinem istam ex succis hisce opimis lotio permixtis conciliari. Verum enimvero ex mixtione ista sapor tantum lenis ac instar lactis aut jusculi carniū blande demulcens, sed non mellitus, excitabitur: quinimo ad hunc, qui non solum gratus, sed quodammodo purgens est, spicula Salina, una ac mulcimina Sulphurea (prout alibi

Quare Ægrotantium urinæ instar mellis dulcescunt.

Sapor mellitus non à succo nutritio, verum à Salium cum Sulphure combinationibus.

ostendimus) concurrere debent. Quare prout Saccharum, & mel merito ad concre-
tiones Salino-sulphureas referimus: ita sus-
picari fas sit, urinam in Diabete adeo dul-
cescere, eo quod Salibus in sero combinatis
particulæ quædam Sulphuræ ex colli-
quatione solidarum partium delibatæ ac-
crescunt.

*Morbi
prognosis.*

Quoad prognosin hic morbus incipiens sæpe ac facile curatur, confirmatus autem raro admodum & difficillime; quatenus nempe sanguinis crasis paululum laxata, si-
ne magno negotio reducitur: illa vero multum soluta, ita, ut plurimæ partes aliæ ab aliis secedant, vix aut ne vix restitui potest.

Quod vero ad Therapiam spectat, difficillimum videtur in hoc morbo veras m-
dendi intentiones designare: in quantum causa ejus ita profunde latet, altasque adeo, & valde remotas origines ducit. Nam quod vulgo putatur Renes, aliasque partes soli-
das, serum, & sanguinem continentes aut transmittentes peccare, quatenus contenta sua propere nimis dimittunt; proindeque Astringentibus potissimum, ac fere tantum insistendum esse: dico huic tum hypothesi tum Praxi, & rationem, & experientiam refragari; in quantum pauci, aut nulli hac methodo curantur: & summe improbabile (ut non dicam impossibile) est, *διότι* istam à tali causa procedere.

Itaque in hoc Affectu, sicut in plerisque aliis

aliis tres erunt Primariæ Indicationes Therapeuti-
 rapæuticæ, viz. Curatoria, Præservatoria,
 & Vitalis. Harum Prima morbum respiciens
 & *διύψην* nimiam cohibere nitens, absque
 Secunda quæ in morbi causam collimans,
 sanguinis mixtionem, sive crasin debitam
 præservare, ac restituere conatur, peragi
 nequit. Quapropter circa morbi hujus The-
 rapiam præcipuæ medendi intentiones
 erunt, Sanguinis fusionem ne fiat præcave-
 re, atque ullatenus factam tollere. Primo
 sanguinis fusio inhibetur, dummodo partes
 ejus crassiores, & Aquosiores se invicem
 contineant & contineantur, neque aliæ ab
 aliis ita continuo & præpropere abscedant;
 quod quidem efficitur per Remedia increas-
 tantia vulgo dicta; quorum sc. corpuscula
 viscosa admodum & glutinosa, in massam
 Sanguineam admissa, particulis ejus activis
 pertinaciter cohærent, adeoque eas ab in-
 vicem separant, & ne fluoribus obortis mu-
 tuo inter se, aut cum Salinis aliunde suffusis
 combinentur, impediunt. Propter hunc fi-
 nem Oryza, Amylum, vegetabilia mucila-
 ginosa, nec non Gummi, & resinosa quæ-
 dam in hoc morbo juvare solent. Secundo
 ut Sanguinis fusio aliquatenus facta tollatur,
 ejusmodi remedia indicantur, quæ saliū
 concretiones dissolvūt, ita, ut particulæ quæ-
 que elementares insitæ, denuo sui juris factæ,
 situs priores recuperent, adeoque Sanguinis
 crasin primævam redintegrent. Hujusmo-
 di effectum in Lacte coagulato, Salis fixi,

*Tres In-
dicationes The-
rapæuti-
cæ.*

*Meden-
di inten-
tiones
præci-
puæ.
1. San-
guinis
fusionem
inhibe-
re, ne
fiat.*

*2. Factam
tollere.*

*Quod
probabi-
le est per
salina
quæ di-
versa
sunt in-
dolis ef-
ficæ posse.*

volatilis , aut nitrosi additione , nec non spiritus C. C. Salis Armoniaci & similium infusione produci supra ostendimus. Cujus ratio (prout ibidem innuimus) procul dubio hæc est , ut dum particulæ Salino-fixæ, volatiles , aut nitrosæ , in uberi satis copia lacti inditæ , particulis acidis sive præcipitatoriis occurrunt , cumque iis combinantur, reliquæ Salinæ quæ prius ligabantur , jam liberatæ , perque liquoris massam diffusæ, Sulphureas & terrestres inter se combinatas diffocient, & quaquaversus dispergant, proinde ut particulæ rursus omnes æquabiliter permixtæ , se mutuo contineant , & contineantur. Quantum hisce ἀνάλογως Sanguis propter stigmata Salina ipsi calenti affusa alteratur, per experimenta ibidem citata declaravimus. At vero pro curanda Diabete, medicamenta Salina quoniam à plerisque fere semper Diuretica æstimantur, non facile , aut temere exhibemus ; quamquam interea huic methodo , uti non ratio , ita nec dum experientia refragatur. Nam sæpius in hoc morbo tincturam Antimonii cum bono successu præscripsi , atque Aqua solutionis calcis vivæ , cum rasura Salsaphras seminibus Anisi , passulis , & liquiritia , juxta receptum vulgare à nonnullis eximie commendatur.

*Indica-
tio vita-
lis.*

3. Indicatio Vitalis , per diætam incalescentem , & modice refrigerantem , perque cardiaca temperata ac imprimis per Hypnotica idonea , & tempestiva perficitur , quorum

rum species præcipuæ ac formulæ quædam selectæ, in capite sequente subjiciuntur, in- que hujus calce coronidis loco cujusdam Nobilis ab hoc morbo, interea dum hæc primo meditarer, ac postea scriberem, Æ- grotantis Historiam proponere visum est.

Comes quidam Insignissimus, tum nata- Histo-
ria. lium splendore, tum propter insignes Ani- mi dotes prænobilis, temperamenti Sanguinei, vultus floridi, atque in ipso ætatis sue vigore, incertum ob quas ~~αἰσχροδιδασκαλία~~, ad diuresin nimiam proclivis evasit: cumque adeo per plures menses, urinæ proflevium subinde pati solitus esset, tandem in Diabe- tem (uti videbatur) confirmatam, ac pæne deploratam incidit. Præterquam enim quod nycthemeri spatio, urinæ lymphidæ, mire dulcescentis, & quasi mellitæ, fere sesqui- congium excerneret, insuper siti immani, ac febre velut hectica, cum insigni spiri- tuum languore, virium concidentia, & to- tius corporis intabescencia afficiebatur. Cum hoc tempore ad consulendum eum Medicis celeberrimis D. D. Michlethwait & D. D. Witherly accesserem, remedia sequen- tia (quorum usu brevi convalescere visus erat) præscripta fuerant.

℞ Summit. Arboris Cupressi M. viij. Curatio.
Albuminum ovorum conquassat. Lib. ij. mis exē-
Cinnam. Unc. ss. minutim incisus affunde plum.
lactis recentis Lib. viij. destil. organis com-
munibus, cavendo empyreuma. Capiat Unc.
vj. ter in die.

℞ Gum. Arabici, Tragac. ana Drach. vj. Jacch. pened. Unc. j. f. pulvis. Sumat. circa Drach. j. vel Drach. j. ss. bis in die cum aq. destil. Unc. iij. vel Unc. iijj.

℞ Rhab. pul. Gr. xv. Cinnam. Gr. vj. f. pul. sumat maxe, repetendo intra 6 vel 7 dies.

℞ Aq. Paralyseos Unc. iij. Cinnamomi bord. Diachm. ij. Syrupi de Mæconio Unc. ss. f. haustus sumend. omni vespere.

Diæte fere tantum ex lacte, quod modo crudum, & vel aqua destillata vel aqua hordei dilutum, modo coctum, cum pane albo, vel hordeo aliquoties in die sumebat. Horum usu cum in dies melius habuerit, intra mensem pæne sanatus videbatur: quando modice convalescere cœpit, urina insipida liquidi assumpti quantitatem haud multum superabat, & deinceps nonnihil Salsa, potulentis ingestis copia minor fuit; dein paulatim solito spirituum tenore, & viribus pollens, ad pristinam Diætam redibat.

Ejusdem morbi recidiva. At vero Diathesis in hunc morbum haud ita penitus cessabat, quin postea crebra vice, propter inordinationes in victu, & forsân ob mutationes circa Anni tempora, in recidivam aptus, urinam primo copiosiore, & dein limpidam, & dulcescentem, cum siti & febricitatione, & spirituum languore reddebat. Eotundum vero medicamentorum usu, brevi rursus evadere solebat. Non ita pridem, post longius rectæ valetudinis intervallum, paulo antequam urinæ profluvium

fluvium pati cœperat, magnas in nervoso genere enormitates, & deliquia passus est: viz. in crebro torporem, & vertiginem, in membris subitos Spasmos, tendinum subsultus, & quasi venti huc illuc repentis varios transcursus persensit. Deinde cum remedium idoneorum usu, prædicta symptomata sanari videbantur, Diabetes more solito (sc. materia è fibris, & partibus solidis in Sanguinem, & inde ad renes, & vias urinarias exundante) recrudescebat.

Sub hoc tempore, prædicti Medici in consilium vocati methodo, ac remediis pæne iisdem ac prius utendum præcipiunt, quorum usu cum intra paucos dies melius habere cœperat, Aquam calcis vivæ ter in die ad *unc. v.* vel *vj.* sumendam præscribere visum erat: quo remedio per quatrîdium usus urinam in quantitate modica, bene tinctam, & nonnihil Salsam reddebat, & quoad reliqua fere sanus, uti olim fuerat, videbatur.

Seçtio IV. Cap. IV.

Medicaminum Ischureticorum Species, & Formula.

PHarmaca astringentia proprie dicta, nimirum austera, acerba, & styptica, quæ viscerum fibras corrugando inque spatium brevius contrahendo, vim illarum expultricem, & excretoriam sistunt, proin-

deque $\alpha\lambda\omega\kappa\epsilon\iota\tau\omega$ catharsin impediunt, et si vulgo præscribi solita, pro Diuresi cohibenda parum aut nihil efficiunt: quippe horum virtus in massa sanguinea nihil valet, atque illa ad renes, & vesicam minime pertingit. Quare in Diabete frustra est, quod cortices Granatorum, balauſtia, fructus mespilorum, radices tormentillæ, & similia, præscribuntur; uti ratio hoc dictitat, ita experientia confirmat. Attamen remedia, quæ in Diabete maxime juvare deprehenduntur, atque hypothese nostræ satis exacte quadrant, prout supra innuimus duplicis sunt generis; sc. primo quæ Salium combinationes, & consequenter sanguinis fusionem, impediunt: cujusmodi sunt, quæ vulgo incrassantia dicta, particulas viscosas, & glutinosas habent, quæ in massam Sanguineam admixtæ particulis ejus activis pertinaciter adhærent, easque dissociant; &, ne mutuo inter se, & cum Salinis aliunde suffusis, combinentur, inhibent. Secundo quæ Salium accretiones dissolvunt, proindeque Sanguinis missionem, restituunt; cujusmodi sunt alterius indolis Salina, quæ Sali acido coherere, ipsumque adeo à combinationibus, intra Sanguinem initis, avocare apta existunt: uti imprimis sunt medicamenta Sale fixo, nec non volatili, ac alcalisato prædita. Præter bina hæc primaria Ischureticorum genera, restat aliud secundarium, sc. hypnoticum: quod sc. œconomix Animalis sufflumen ponendo, regimen

*Astringentia
in Dia-
bete mi-
nime ju-
vant.*

*Meden-
di tres
præcipue
Intentio-
nes sunt.*

vitale

vitale multo sedatius, proindeque cum minori sanguinis fusione, aut serosi nutritiue humoris præcipitatione, peragi facit. Restat modo cujusvis horum medicamentorum generis formulas quasdam selectas subijcere.

1. Primus medendi scopus, quo nempe Sanguinem incrassando, fusionem ejus tollere, aut præcavere nitimur, sequentibus perficiatur.

1. Sanguinis
incrassatio.

℞ Gum. Arabici, Tragac. pul. ana Pulvis.
Unc. j. sacch. penidior. Unc. ss. f. pul. divi-
de in 16 partes. Sumatur pars j. ter in die,
dissolvendo in Aq. destill. vel in decocto rad.
Symphyti, in Aq. font. vel lacte.

℞ Electuarii resumtivi Unc. iij. specier. Electua-
diatragacant. frigida Unc. j. Coral. rubri pr. rium.
Drachm. ij. conject. de Hyacint. Drach. j. ss.
gelatina de exuviiis viperar. q. s. f. elect. ca-
piat ter in die quant. nucis Juglandis.

℞ Succini albiss. Mastichis, Olibani pul.
ana Unc. j. pul. Haly Unc. ij. bals. Tolutani
Unc. ss. f. pul. subtilis, dosis Drach. ss. ter
vel quater in die.

℞ Rad. Symphyti majoris, Nymph. ana Deco-
Unc. iij. dactylorum incis. Unc. ij. sem. Mal-
va, bombacis, phantag. Psyllii, ana Unc. ss.
coq. in Aq. font. Lib. iij. ad medietatem,
colatura adde Syrupi de Nymphaa Unc. ij.
dosis Unc. iij. ter in die.

℞ Decoct. bord. cum radicibus Nymph. Emulsio.
Lib. j. ss. amygdalar. dul. pr. Unc. j. ss.
sem papaveris albr. portulaca, lactuca, ana
K 5 Unc. ss.

Unc. ss. f. art. f. emulsiō : dosiſ Unc. iiii. ter in die.

Aqua
deſtilla-
ta.

R Summis. Cupreſſi M. vi. fol. Eſcla-
rea M. iiii. flor. Lamii, ſymph. Nymph. ana
M. iiii. rad. Nymph. ſymph. ana Lib. ſs. ma-
ceris Unc. j. omnibus ſimul minutim conciſis
affunde lactis recentis Lib. viii. deſtill. or-
ganis communibus. Doſiſ Unc. iiii. ter in die
cum pulvere ſeu electuario ſupra præſcriptis.

2. San-
guis re-
ductio ſi-
ve fixio.

Secundo quamvis medicamenta Salina
cuiuſque generis, & ſtatus, diuretica ha-
beantur, & unaquæque illorum in quibuſ-
dam caſibus, quatenus ſanguinem fundunt,
& ſeroſitates ejus copioſius abſcedere fa-
ciunt, aliquatenus Diuretica exiſtant, prop-
terea ut horum uſus in Diabete merito ſuſ-
pectus fuerit : attamen ob rationem ſupra
citatam, nempe quod Sali acido (quando in
ſanguine præpollet) occurrendo, huius fu-
ſionem, & deliqueſcentiam tollunt, & præ-
cavent, minime dubito quin ad urinæ pro-
fluvia ſananda nonnunquam cum fructu
exhiberi poſſint : & , quamprimum oppor-
tunitas dabitur, huius veritatem, caute
tentando, explorare ſtatutum eſt : & qui-
dem hoc tuto ſatis experiri licere, inde con-
ſtat ; quoniam infuſione calcis vivæ quen-
dam Diabete laborantem curatum fuiſſe
pro certo audivi. Quandoquidem autem
medicamenta Salina (quæ Salis acidi domi-
nium tollere, ipſumque velut catenis ligare
ſupponimus) aut Sale fixo, aut volatili, aut
a'chalifato prædita ſunt ; Iſchureticorum,
quibus

quibus singuli horum pro basi sunt, formulas quasdam citabo.

Primo igitur quando Sal fixus per se aut Sulphure conjunctus pro basi requiritur.

℞ *Tinctura Salis Tart. aut deliquii ejus* 1. Me-
q. ſ. detur in haustulo decocti, vel Aq. destill. dicami-
modo descript. ter in die. na sale
fixo pra-
dina.
Tinctu-

℞ *Tinctura Antimonii, sumatur eodem* ra.
modo ter in die, hujus usum crebra experien-
tia didici in hoc morbo valde proficuum esse.

℞ *Tinct. Salis coral. Scrup. j. sumatur*
eodem modo.

℞ *Infusionis calcis viva Lib. j. dosi* Electua-
Unc. iij. vel Unc. iij. ter in die, praemissa rium.
dosi Elect. vel pulveris supra praescripti.

℞ *Cons. flor. Lamis, & Symphyti ma-* Pulvis.
joris Unc. iij. croci martis rubicundissimi
Unc. ſs. Corallii ad albedinem calcinati
Drachm. ij. Syrupi de Symphyto q. ſ. ſ. elect.
dosi Drach. ij. ter in die.

℞ *Lapidis specularis calcinati Unc. j.*
dosi Drachm. ſs. ad Drachm. j. bis vel ter
in die. Rustici hoc pharmaco jumenta sua
mictione cruenta laborantia satis feliciter
citant.

℞ *Coral. ad albedinem calcinat, & pul.*
Drach. iij. pul. Gum. Arab. Tragac. ana
Drach. j. f. pulv. divide in 10. part. suma-
tur j. ter in die cum vehiculo idoneo, sc. de-
cocto, vel Aq. destil.

℞ *Croci Martis rubicundiss. Drach. vj.*
Gum. lac. pul. Unc. ſs. sant. rub. Drach. j. f.

pul. divid. in part. 20. quarum j. sumatur ter in die.

*Deco-
ctum.*

℞ C. C. ust. & pul. Unc. fs. coquatur in Aq. extinctionis ferri Lib. iiij. ad medietatem addendo circa finem crustam panis, rad. symphyti majoris, Nymph. siccata ana Unc. j. fs. colaturæ adde sacch. perlat. Unc. ij. capiat. Unc. iiij. ter in die.

*2. Re-
media
sale Al-
calisato
prædita.*

2. Medicamina Sale alchalisato prædita; cujusmodi sunt Corallia, Margaritæ, os sepiæ, C. C. ebur, pulveres testacei, & similia, veluti contra affectus Rheumaticos, ita & ad Diabetem satis vulgo usurpantur: & quidem juxta hypothesein nostram, quatenus Salem acidum in sanguine scatentem excipiunt, proindeque massam sanguineam à fusione liberant, ab iis commodum & sæpe non frustra, expectatur.

Tulvis.

℞ Corall. rub. tenuissime levigati, ossis sepiæ ana Unc. fs. C. C. philosophice calcinas. Drachm. iiij. Margarit. eboris, oculorum cancri, ana. Drachm. j. misce, f. pul. dosis Drachm. fs. ter in die cum vehiculo idoneo.

℞ Ejusdem pulveris Unc. iiij. specier. diatragac. frag. Unc. ij. sacch. candi Unc. ij. f. pulvis, cum q. s. solutionis gum. Arabici f. pasta, formetur in trochiscos pond. Drach. fs. sumantur iiij. vel iiij. ter vel sæpius in die.

*Electua-
rium.*

*℞ Ejusdem pul. Unc. ij. Electuarii re-
sumptivi Unc. iiij. conser. flor. Nymphaeæ Unc.
iiij. Syrupi ejusdem q. s. f. Electuarium: su-
mat quantitatem nucis Castaneæ ter in die
super-*

superbibendum haustum Apozematis, vel aq. destil. supra præscripta.

3. Propter eandem rationem, qua medicamina Sale fixo & alchalisato, etiam volatili prædita, pro Diabete sananda convenire videntur: Hæc enim, pariter ac illa, Salem acidum (à quo sanguis in serositatem funditur ac deliquescit) excipiunt, avocantque, proinde ut hujus liquor crasin suam debitam recuperet.

℞ *Tinct. solaris cum Sale Armoniaco* Tinctura
(prout ego facile soleo) parati *Unc. j. dosis* ra.
Gt. 20. ter in die. Sp. sanguinis, fuliginis, C.
C. etiam in hoc morbo tentari possint.

℞ *Salis succini Drachm. j. croci Martis rubicundissimi Drachm. ij. misce, dividatur in partes 12. dosis part. j. ter in die.* Pulvis.

Quod spectat ad tertium in Diabete remedium genus, sc. Hypnotica, quæ, spiritus Animales sistendo, sanguinis cursum retardant, proindeque effervescentiam, & fusionem ejus nonnihil impediunt; soleo in quibusdam Diacodium omni vespere sumendum præscribere; &, si quando illud minus efficit, Laudanum liquidum, aut Cydoniatum, aut Tartarifatum noctibus modo singulis, modo alternis bono cum successu exhibere.

℞ *Decoct. hordei cum rad. Symphyti*
siccæ. Unc. ss. Unc. vj. sem. papaveris
albi

*albi Drachm. ij. amygdalar. dul. pr. numero
vj. s. art. s. emulsio, sum. hora somni singulis
noctibus.*

*℞ Aq. destill. magistralis supra præ-
scrip. Unc. iij. solutionis Tragacant. Drachm.
ij. Diacodii Unc. ss. ad Drachm. vj. sumatur
hora somni.*

*℞ Conser. flor. Nymph. Drachm. ij. Lau-
dani Tartarizati vel Cydoniat. Scr. j. Tinct
croci gt. vj. s. bolus hora somni sumend.*

Sectio. V. Cap. I.

De Sudatione, & Medicamentis Hy- droticis.

PRO nutriendis Animalium corporibus,
unico tantum aditu, scilicet per os,
alimenta ingeruntur; at natura satis pro-
vida, exitum multiplicem, sive plures eva-
cuationum modos efformavit, quibus ma-
teriæ alibilis recrementa, vel particulæ quæ-
vis incongruæ, aut aliunde susceptæ, aut
intus genitæ, foras ejiciantur: Eodem sem-
per Ostio, quicquid pabuli offertur, ingredi
oportuit; nempe ut satis dignosci, & exami-
nari queat; per plures enim aut posti-
cas fores, introsum patentes, facile cum
alimentis una irrepant venena. Quod si
invita hac ostii singularis custodia mate-
ria quæpiam hostilis intraverit, aut in-
terni regiminis culpa, progenita fuerit;
hæc in nullo recessu, aut angelo latere
po-

*Ingestio-
nis via
unica.*

*Egestio-
nis plu-
res pa-
te sunt.*

*Hujus
ratio in-
quiritur.*

potest, quin ibidem pro exclusione ejus foramina pateſcant. Nam ſi heterogeneum aliquid in primis viis ſubſiſtat, Vomitu aut Purgatione excernitur: quod ſi ulterius pergens Sanguini vel Liquori Nervoso ſe immiſceat, aut ſolidis partibus adhæreat, mox Transpiratione, & Sudore, aut etiam Urina eliminatur: ſin vero per has vias Natura, utpote ſegnſ, aut impedita, res extraneas ſua ſponte, aut non cito, aut ſatis amandat, Medicina, quibus omni circa Excretionum modos, aut vias defectui, aut vitio ſuccurratur, remedia perquam idonea ſuppeditat. Quemadmodum igitur de Vomitu, Purgatione, & Diureſi, in ſuperioribus ſatis fuſe differentes, cujuſmodi tum Humorum, tum Spirituum, tum Viſcerum affectionibus pharmaca ad fines iſtos deſtinata Operationes ſuas producant oſtendimus; ita jam proxime explicandum reſtat, quo ritu, & quibus Medicamentis, Diaphoreſis uberior, aut Sudatio, ſi quando indicatur, provocari ſoleat. Quo hac melius innotefcant, imprimis declarare oportet, quænam Sudoris Materies, & ratio formalis fuerit & in quibus & quot modis *ἰσίδρωσις* abſque Pharmacia propter accidentia externa, vel inteſtino humorum aut ſpirituum orgaſmo, sæpenumero contingat.

In Diaphoreſi, contra, ac in Catharſi, à primis viis ac velut intimo corporis centro, verſus Peripheriam excretionis mo-

Quomodo ejus defectibus per Diaphoreſin, æque ac alias excretionibus medicina ſuccurrit.

*sis à cathar-
si differt.*

tus tendit : in utrisque His Arteriæ ad Evacuatum loca plus deferunt , quàm venæ regerunt : interim à locis, quæ istis opposita sunt, Venæ plus referunt, quam Arteriæ perduxerunt. In Catharfi, Arteriis splanchnicis, simulque Venis habitum corporis respicientibus , major sarcina bajulanda imponitur : at omnino è contra habet in Diaphoresi ; quippe in hac dum Arteriæ plus solito versus corporis ambitum corripunt. Venæ Mesaraicæ à coctionis visceribus majorem penum auferunt , quam Arteriæ illuc attulerunt. Pariter in altera Evacuatione, dum Arteriæ splanchnicæ plus debito visceribus suffundunt, venæ extrinsecæ plus à corporis habitu regerunt , quam Arteriæ illic deponunt. Quapropter cum utraque Evacuatio pluribus modis, ita non minimum hac etiam via, procuratur : viz. dum Arteriæ, aut ad viscera, aut ad habitum corporis spectantes , in motus rapidiores urgentur , in venas , quæ ditionis oppositæ sunt , major humorum saburra urgebitur. Quo ritu Diaphoretica utrasque has intentiones perficiunt , mox dicetur : Interea circa Diaphoresin in genere advertimus , Sudationem respectu *διαιρέσεως* ordinariæ , pariter habere , ac Diarrhæam ad Secesum Alvi naturalem ; illa nimirum est tantum transpiratio citatior , & magis intensa. Nam quoties sanguis , plus solito effervescent , ac velut efflagrans , effluvia caloris copiosius emittit ; hæc, complures feri particulas

culas secum convehentia, Sudorem constituunt.

Sudoris Materies dicatur aut Elementaris, aut Humoralis; quoad priorem hic, pariter ac Urina, constat ex Spiritu, Sale, ac Sulphure mediocribus, sero copioso, ac terræ pauxillo. Rem ita habere, ex spirituum inter sudandum dispendio, excrementi hujus substantia aquosa, sapore Salso, unctuositate, & sæculentia, facile colligitur. Enimvero dum sanguis, pro vita Animalium proroganda, in pulmonibus continue accenditur, & dein efflagrans, è corde per Arterias in partes omnes corripitur, è liquore ejus rarefacto, & accenso particulæ subtiles, nempe spirituosæ quædam, ac Sulphuræ, utpote ad avolandum maxime habiles, copiose decedunt; quæ per poros corporis emanantes, secum seri corpuscula complura, & reliquorum aliquota una foras rapiunt. Quod si hujusmodi *ἀπορροαί* pauciores fuerint, sensim effugiunt, & modice exhalantes fere inconspicuæ in auras evanescent; sin vero effluvia hæc magis agglomerata dense erumpunt, dum poros cutis vix pertranscunt, in aquam condensantur; pari scilicet, ac cum vapores, ab aqua ebulliente emissi, operculum ollæ impositum madefaciunt.

Sudoris materies humoralis ordinarie vix alia est quam Serum sanguinis, cui interdum, siquidem excretio istæ inordinata

Sudoris materia aut elementaris aut Humoralis.
1. Prioris quæ sint particula.

2. Posterior è quibus

fue-

Consistit. fuerit, liquoris Nutritii, & Nervosi, portiones, alique humores è visceribus, glandulis, vasis lymphicis surrepti, immo & partium solidarum farcimenta, aut liquamina adiunguntur: iste tamen qualiscunque fuerit, potissimum ex arteriis ejicitur, etsi præterea haud inficias imus, etiam è nervis nonnihil exsudare; insuper è fibris, & partibus solidis humoris quidpiam vi caloris in vaporem attenuari, quod rursus circa cutem in madorem concrevit. At vero ipse tantum est sanguis, qui calore suo humorem quemvis evaporare facit, & è proprio sinu, istius qui exsudat, partem maximam emit-
tit.

Ad sudationem tria requiruntur.

Ut sudor copiosus, & facile erumpat, hæc tria requiruntur, sc. primo ut sanguis plus solito effervesceat, rapidius circuletur; secundo ut latex ejus particulis pluribus aqueosis, iisque solutis, hoc est, à reliquo liquore secerni, inque vaporem resolvi aptis, abunde scateat. Tertio demum ut totius corporis pori satis reclusi, & patentes fuerint.

Conditio prima est, ut sanguis rapidius circuletur.

1. Primæ conditionis ratio satis manifesta videtur: nisi enim sanguis rapide circulus, per Arterias in tanta copia effertur, ut à venosa reductione residuum, in totum à vasis lymphicis excipi, aut per *διαπνοή* insensilem exhalari nequeat, nihil superfluum erit, quod per sudationem emanet: hujus enim latex ex illorum ductuum materia superflua aut rejectanea constat. At ve-

ro sanguis pro ciēda ἰσίδρωσὶ rapidius circula-
latur, quatenus ob crebriores, & vehemen-
tiores cordis systolas, cum majori impetu
circumpellitur. Cujus effectus cū plures sint
causæ evidentes, illæ omnes, aut saltem præ-
cipuæ, ad duo genera sequentia reducantur.

Pro Cordis motu tum actuando, tum va- *Quæ*
rie alterando, causa efficiens sunt spiritus *partim*
Animales à cerebello affluentes; causa au- *à san-*
tem finalis, est sanguinis circulatio: namque *guine, &*
hujus gratia uti motus ejus primitus insti- *partim*
tuitur, ita juxta quod sanguis, propter mul- *à spiriti-*
tas occasiones, subinde citius, aut tardius, ve- *bus? A-*
hementer, aut sedate, aliisque modis circu- *nimali-*
lari debet, etiam cordis pulsus diversimode *bus de-*
variatur. Quotiescunque igitur ad eo inten- *pendet.*
ditur iste, ut sudationem cieat, ita fieri con-
tingit, aut sanguinis necessitate sive indigen-
tia, vel spirituum Animalium instigatione.

1. Quandoque sanguis plus debito *Quomo-*
effervesceat, sive accenditur, ne intra cordis *do hæc*
sinus suffocetur; rapidius circumagi debet. *causa, &*
Talis vero effervescentiæ sive accensionis *parte*
nimix plures sunt causæ, & αἰσχροσὶς. *sanguis.*
Nam cruor interdum à proprio Sulphure
nimis evecto, vinorum ritu, sponte turgescit.
Porro iste à calidis ore assumptis, prop-
ter æstum ambientem, motum corporis ci-
tatiorem, pororum occlusionem, & mul-
tas occasiones supra modum agitatus aut
excalfactus, & plus solito accensus, adeo ra-
pide circumagi postulat, propterea ut suda-
tio succedat.

*Et quomodo
habet ex
parte
spirituum
Animalium.*

2. Interdum sanguis, ex se quietus, spirituum Animalium instigatione, in effervescentiam hydroticam cietur. Enimvero in doloribus acutis, passionibus violentis, functionum naturalium aut vitalium magnis impedimentis, ipso mortis agone, aliisque spirituum deliquiis, aut affectibus, ubi corporis salus valde periclitatur, Anima sensitiva, ut sanguinis flammam vitalem ab expirando conservet, cor in motum rapidissimum, quo, dum cruor impetuosius circumPELLITUR, plerumque etiam sudor accietur, instigat.

2. E' - Secundum pro Sudatione excitanda requisitum est, ut, dum cruor valde effervescit, sive plus solito, accenditur, & effluvia copiosa emittit, latex ejus humore seroso, qui insuper à massa reliqua ejus, ad abscedendum, & exhalandum aptus fit, abunde scateat; secus enim evaporatio tantum sicca, velut ab oleo cocto, urgente licet calore febrili, aut alias intenso, ac minime sudor erumpet. Quorum sanguis sero refertus compagem laxam, & non nihil solutam habet, à levissima quavis incitatione, in sudorem exsolvitur. Veruntamen si serum deficiat, aut à cruore nimis compacto, vel ob faculentias incoctas valde incassato, non facile secernitur; & si febris Causonis incendium urgeat, simulque Diaphoretica potentissima exhibeantur, Sudatio vix omnino succedet.

3. *Suda-*

Tertio ad Sudationem rite procurandam

requiritur, ut dum cruor effervesceat, & humore aqueo facileque separabili satis diluitur, etiam cutis pori satis reclusi, & patentibus fuerint; nisi enim corpus sit perspirabile, frustra erit quod diaphoresin moliamur. Quorundum cutis valde crassa, & fere imperforata existit, cui si siigus hybernus accedat, sæpe aquam ex pumice citius, quam eorum corio, exprimas.

*tionis
conditio
tertia,
ut pori
satis pa-
teant.*

Hæc de præcipuis ad ἰσίδρωσιν faciendam necessariis, quæ prout interdum ex parte deficiunt, propterea ut sudor ægre, aut vix omnino succedat: ita aliquando propter horum excessus, insuper ob alias quasdam circa Humores, aut habitum corporis inordinationes, Sudatio crebra, & copiosa nimis quosdam infestare solet; ita nimirum ut succus nutritius, haud citius sanguini convehatur, quin totus statim, cum latice seroso, è poris cutis exsudans, in madorem profundatur. Hujus rationes si inquiramus, hæc tria potissimum occurrunt, in quorum aliquibus, aut simul omnibus, illæ consistere videntur.

*Suda-
tionis
nimia
causa
innume-
ratur.*

1. Nimia igitur in sudationem propensio, interdum oritur, quoniam sanguis in crasi vitiat, & debilior factus succum nutritium, quem è chylo excipit, assimilare nequit; quare, velut stomachus toni perfracti, humorem infusum, quamprimum ejus saturatur est, evomere cogitur. Hinc est, quod Sudationes nocturnæ, ac valde molestæ febribus diuturnis ut plurimum succedunt; quæ

*1. Cujus
prima
est san-
guinis
dyscra-
sia, aut
debili-
tas, sive
accensio
parcior.*

quatenus nempe in his massa sanguinea (instar lactis acrescentis, quod super ignem incalescens sua sponte, & sine coagulo adjecto funditur, & in serositatem præcipitatur) compagis adeo laxæ existat, ut à levi quavis occasione in mixtione solvatur. Cui accedit, quod sanguis depauperatus haud plene accenditur, quapropter succi crudi, quo minus per Efflagrationem absumantur, eo necesse habent, dum sanguis incitatur, copiosius per sudorem erumpere.

Secunda Secundo non improbabile est nimiam
est, scilicet in sudores propensionem aliquatenus e-
per alias etiam ab hac causa pendere, viz. quod aut
vias so- renes, aut lymphæductus, ubique officio
litas e- suo non satis defunguntur. Namque si for-
vacua- san hæc aut ista via sanguinis arteriosi sero-
zio inhs- sitates superfluæ non statim eximantur, ne-
bita. cesse erit eas alicubi ad plenitudinem con-
gredi, proindeque, nisi per sudorem excernan-
tur, sanguinis circulationem impedire, &
non raro hydropem inducere.

Tertia Tertio si quando ob rationes prædictas
perorum diathesis hydrotica invaluerit, eadem in-
aperio. super augetur, & sudores crebri & co-
piosi magis emanant, si cutis pori, &
meatus solito apertiores fuerint; cujus-
modi affectio interdum à natura inest,
quandoque propter accidens quoddam-
contrahitur. Novi quorundam corpora a-
deo cribrosa extitisse, ut ne levissimum
aëris afflatum sufferre potuerint; qui etiam
à motu quovis citatiore, aut à solis, ignis,
aut

aut lecti calore protenus in madorem solverentur.

Ex his quæ, ad ἰφιδρωσιν omnino accien-
dam requiruntur, atque nimiam faciunt, ita
statutis, facile erit colligere, quæ sit sudoris
Ratio formalis, tum Causa conjuncta;
utraq; nimirum in eo consistit, quod san-
guis sero scatens, & in compage nonnihil
solutus, dum à cordis pulsu citatiore rapidius
circulatur, adeoque plus effertur per arterias,
quam ut pars cruenta per venas regeri, &
serosa per renes, & lymphæ ductus mox to-
ta amandari queat; idcirco necesse erit, quic-
quid feri superfluum est, particulis etiam a-
liis imbutum, per cutis poros satis patentes
exsudare.

Quod spectat ad alias sudandi Causas, sc.
Procatareëticæ & Evidentes; quæ Prioris
generis sunt, vel massam sanguineam, vel
spiritus, animales respiciunt. Hi namque
(prout supra innuimus) affectionibus spas-
modicis, aliisq; anomaliis obnoxii, inter-
dum aut sponte, aut occasionaliter motus
explosivos, & inordinatos meunt; quibus
etiam præcordia immaniter agitata, sangui-
nem impetuosius circumpellunt, proin-
deque in sudores exsolvi faciunt. At vero
ἰφιδρωσικὴ Spontanæ Causa Antecedens
sæpius in massa sanguinea delitescit: si quan-
do enim particulæ heterogeneæ, & pror-
sus incongruæ in hujus sinu ad plenitudi-
nem congerantur, iste demum aggravatus
fluore oborto effervescit, ut, quod mole-
stum

*Sudor
ratio
forma-
lis, &
causa
conjuncta*

*Ejus
causa
proca-
tareëtica*

stum est, una cum latice seroso secernatur, & per sudorem foras ejiciatur. Cujusmodi sudor juxta materię peccantis facilem, difficilem, aut impossibilem excretionem, dicitur vel Criticus (qui insuper plus aut minus perfectus est) vel Symptomaticus. Super his in *πυρετολογία* nostra satis fuse disseruimus, ut non opus sit hic plura dicere.

*Sudationis
causæ e-
viden-
tes.*

2. Sudationis Causæ Evidentes, quæ nempe sine procatarxi, aut indicatione medica *ἰφίδρωσις* solitarie, & per se passim cient, cum variæ ac diversimodæ fuerint, scilicet ore assumpta, exterius admota, nimia animi, aut corporis commotio, cum multis aliis; libet hic illarum præcipuas una cum distinctis afficiendi rationibus breviter notare: A quibus rite intellectis, melius innotescet, quo ritu & quali discrimine, pharmaca in hanc rem destinata, Diaphoresin cum sudore movent.

*1. Corporis
agitatio.*

1. Imprimis igitur, à motu corporis citatiore, laborioso, ac diuturno sudor provocari solet; uti passim cernitur in cursu, saltatione, ponderosi vectiōe, tractiōe, & similibus. Cujus ratio est, quod muscoli totius corporis vehementer exerciti, vasa interjecta comprimunt, proindeque sanguinem exagitant, & huc illuc rapide impellunt; cumque hoc modo venæ potissimum constriunguntur, sanguis per earum ductus magis usque ac magis patentes, facilius elabitur, ac multo celerius versus cor proripitur; cumque adeo intra dextrum ejus sinum copio-

copiosius aggestus, ipsum opprimit, aut fere suffocet, & cor, & pulmones pro sanguine rapidius circumpellendo, per nixus crebriores, & fortiores impigrelaborant: hinc demum uti iste intra præcordia magis accensus, proindeque rarefactus, & compage solutus, caloris, hoc est, spiritus, & sulphuris corpuscula longe plura exhalet; quæ *Cui ad-
duntur
etiam
Animi
passio-
nes.* serositates (dum vasa omnia ita turgent) reduci inhabiles, secum foras convehentia, sudorem constituunt. Prout corporis sic etiam Animi exercitia immodica sudores movent.

2. Calor ambiens, prout à sole, igne, *2. Calor
ambiens.* Balneo, hypocausto, & similibus, sudorem provocare aptus est; quoniam effluvia calida, corporibus nostris ab extra immissa, & cutem subingredientia, tum poros, & meatus ejus reserant, tum sanguinem effervesfaciunt, ipsumque velut aquam ab igne supposito, ebullire cogunt; proinde ut è compage ejus soluta, & rarefacta, vapores sudorifici copiosius exhalentur. Nec tantum calor mere extrinsecus, sed etiam proprius circa ambitum corporis, à quo exhalavit, detentus, sudorem movet. Nihil enim usitatius est, quam ut quisquam in lecto jacens, dum pluribus stragulis cooperiatur, in sudorem incidat. Cujus ratio satis liquet, in quantum halitus jamjam decidui, & circa superficiem corporis coërciti, Balnei sicci naturam habent.

3. Transpirationis solitæ cohibitio non- *3. Transpi-
nun-*

*spiratio-
nis sol-
ta inhi-
bitio.* nunquam sudorem accersit ; cujus ratio est ,
quia sanguis à *διαπρην* liberiore prohibitus ,
velut mustum dolio arcte nimis inclusum ,
impetuosius fermentescit ; proindeque ma-
gis rarefactus , & consequenter circuitu ra-
pidiore agitatus necesse habet in sudorem
exsolvi. Olim Hybernici in more fuit febre
quapiam laborantes , pannis se laneis , aqua
frigida madefactis , involvere , ex quo su-
dor copiosus succedens non raro morbum
solvebat. Simile huic experimentum , etiam
apud nostrates , bono cum fructu tentatum
audivi.

*4. Cali-
diora in-
tus sup-
ra.* 4. Alimenta calidiora assumpta , præ-
sertim sale , pipere , & Aromatis condita ,
item aquarum ardentium , cervisiæ fortio-
ris , & vini generosi potus , quatenus aut
sanguinem particulis activis , velut stimulis
sive æstro quodam , imbuunt , aut eidem
efflagranti pabulum sulphureum , & inflam-
mabile , velut oleum lampadi , ministrant ,
uberiorem materiæ halituosæ *διαπρην* ,
proindeque feri abundantis exsudationes
maiores cient.

*Sudoris
differen-
tia.* Hæc de sudoris natura , & causis tum
conjunctis , tum manifestis. Quod ad dif-
ferentias ejus spectat , multifariam distingui
solet ; nimirum quod sit spontaneus , vel
coactus ; vel partialis , vel universalis ; vel
criticus , vel symptomaticus ; quorum om-
nium rationes ex prædictis satis clare inno-
tescunt. Porro sudor aut Calidus est , de quo
hæcenus disseruimus , vel actu Frigidus ,
*Sudoris
frigide
causa.* cujus-

cujusmodi frequenter à timore panico, dolore valde acuto, in lipothymia, & subito quovis spirituum deliquio, inque mortis agone excitatur. Hujus causa in eo consistere videtur, quod à passione subita, ac inhumani tota Anima subsidens, Ambitum suum contrahit; proindeque spiritibus consternatis, & sanguine cum calore versus cor retracto, effluvia extima per cutem emanantia à sequentibus derelicta, & calore destituta, illico in vaporem frigidum condensantur: pari quidem ratione, ac inter destilandum accidere solet. Nam si ignem subito reprimas, vel extinguas, mox exhalatio calida Alembicum replens, in madorem exsolvetur.

Ex his ita præmissis, & ostensis, quæ sunt præcipua ad sudorem provocandum *Medicamenta* requisita, & propter quas potissimum occasionones, & accidentia ordinaria hic excitari solet; non difficile erit designare quibus potentiis & particulis medicamenta *Diaphoretica* Diaphoretica pollere debent, & qua ratione *cujusmodi esse* effectus suos edunt. Et primo, quod ad illorum *se debet* *Δυσμετε* spectat, Hydrotica intus sumenda ejusmodi esse debent, quæ sanguinem plus solito effervesce, & per consequens evaporare faciant; item quæ massam ejus, sæpe compactam nimis, & incrassatam, quadantenus referent, & fundant, proinde ut serositates ejus facilius decedere ac secerni possint, simulque eas ita secretas per Diaphoresin potius quam per

Urinam aut Sedem eliminandas disponant. Hæc sunt duo ad *ἰφιδρωσιν* primaria requisita, siue indicantia; quibus rite complendis Diaphoretica varii generis, & *ἰεσπερίας* adhiberi solent. Quod ad tertium requisitum (cujus supra mentionem fecimus) sc. Pororum Apertionem spectat, hoc fere tantum per Administrationes externas peragitur; quo tamen ritu, & quot modis fieri solet, infra ostendetur. Interim ut de medicamentis Hydroticis ore assumendis dicamus, imprimis ostendere oportet, qua Ratione Generali hæc operantur; dein quo discrimine, & particulari afficiendi modo; quibus demum cujusque speciei, nempe aut totius mixti, aut unius cujusdam elementi, viz. spiritus, sulphuris, aut salis virtutibus insignita, tum in visceribus tum in humoribus circa sudoris provocationem, vires suas exerunt.

*Eorumdem
energias
ratio ge-
neralis.*

1. Quoad prius igitur, circa medicamenta Diaphoretica in genere, annotamus ea ex particulis ejusmodi constare, quæ ventriculo ac intestinis satis amicæ, nullum in iis spasimum, aut excretionis motum cieant; insuper ut nullatenus ab iis subigi, aut alimentorum instar assimilari queant; at vero stomacho ingestæ, illico tum spiritus animales, tum sanguinem ad *ἰφιδρωσιν* obcundam disponant. Enim vero quædam ex iis ventriculo immersa; & dissoluta, mox spiritus Animales intra fibras nerveas (ex quibus Tunica interior constat)

constat) ubique scatentes exsuscitant , recreantque , proinde ut totius Animæ sensitivæ hypostasis statim erecta , ac in majorem ambitum expansa , præcordia vegetius actuari , adeoque sanguinem rarefactum , & plus accensum rapidius circumagi , proindeque in Diaphoresin adigi faciant. Porro interea ejusdem pharmaci particulæ , etiam sanguini vasa stomachica (quæ Tunicam nerveam densissime obducunt) perluenti sese ingerunt , ipsumque dum mox fermentant , & effervesfaciunt , per venas solito rapidius versus præcordia urgeri cogunt ; quibus cum impetuosius infertur , statim aucto cordis pulsu , tota cruoris massa rarefacta , & magis accensa , simulque à medicamento particulis intime admistis agitata , per Arterias ad partes omnes exteriores citatius provehitur ; ubi , cum totus ejus latex , per venas , aliosque ductus reduci , aut excipi nequeat , necesse incumbit plurimum serosi humoris in sudorem exsolvi. Cæterum pharmaci hydrotici particulæ , juxta modum prædictum in sanguinem admissæ , non modo liquorem ejus fermentant , & exagitant , at sæpe miltionem ejus ita laxant , reserantque , ut serum aliaque ejus recrementa facilius secerni , & amandari possint. Quandoquidem autem hoc vario ritu , juxta diversimodam tum sanguinis constitutionem , tum medicamento indolem aut appa-

*Medica-
menta
hydroti-
ca, ple-
risque
cardia-
cis affe-
ctibus.*

tum, fieri contingat, operæ pretium hic videtur, præcipuas circa diaphoresin adhibendam indicationes, & varios easdem prosequendi modos, una cum singulorum Ætiologiis breviter explicare. Super his autem imprimis adnoretur pharmaca hydrotica quoad operandi vias, & operationes cum Cardiacis plerisque ita vulgo dictis, magnam affinitatem habere, in tantum, ut multa utriusque generis, usus sint communis, sive reciproci; cumque adeo potissimum quoad majorem, aut minorem efficaciam differant, quoties à genere uno ad alterum transire incumbit, fere tantum opus erit dosin augere, aut diminueri, & maxime idonea exhibendi tempora eligere.

*Hydro-
ticorum
materies
aut sunt
mixti
partes
integra-
les.*

Quod itaque spectat, ad variam materiæ tum speciem, tum apparatus, ex quo medicamenta hydrotica conficiuntur; illa ut plurimum mixti cujusdam aut partes Integrales, aut Elementares existunt. Nempe aut concreta naturalia in tota substantia sua aut simplici, aut extracta exhibentur; velut cum folia, radices, aut semina, Cardui, Contrayervæ, Angelicæ, aut similium in pulvere, decocto, conserva, aut magisterio sumuntur: vel Diaphoretica particulis hujus aut illius Elementi, nempe spirituosiss, sulphureis, aut salinis, vel simplicibus, vel quibusvis aliis præpollentibus constant; veluti si ex Carduo, aliove corpore vegetabili, minerali, aut animali, aut sal,

*Aut E-
lementa-
res.*

aut

aut spiritus , aut oleum , extrahantur , & seorsim per se , aut cum aliis præparatis in medicamento formam redigantur. Singulas , aut saltem præcipuas , harum species breviter perstringemus.

1. Diaphoretica , quorum virtus in totius concreti particulis integralibus consistit , inæqualiter mista , etiam uno quodam elemento (viz. salino) præ cæteris eminenti pollere , eique virtutem suam potissimum debere videntur : Atqui sal iste , à quo vis hydrotica dependet , sub duplici statu occurrit : Nam in quibusdam concretis iste Volatilis , & acris , vel amarus est ; inque aliis Alchalisatus , & quodammodo fixus. 1. In priori censu pleraque vegetabilia , à veteribus pro Antidotis habita , uti folia Scordii , Cardui , Scabiosæ , vincetoxici , flores Galendulæ , Chamomeli , radices Petasitidos , Zedoariæ , Galangæ , &c. Item confectio- nes Mithridatii , Theriacæ , Diascordii ; Item Guiaci , Buxi , aliorumque decocta similia ponuntur. Cujusmodi pharmaca ventriculo ingesta , & dissoluta , tincturam constituunt , cujus particulæ , utpote calidiores , & exoticæ , spiritus Animales exsuscitant , unde præcordia , vegetius actuata , sanguinem rapidius circumpellunt. Quin & sanguinem in vasis stomachicis scatentem subeunt , & fermentant , ipsumque adeo dum versus cor citatius per venas regeri faciunt,

1. Quæ
sunt pri-
us gene-
ris.

Et quo-
ritu ope-
rantur.

faciunt, etiam in causa sunt, ut iste per arterias in habitum corporis vehementer, & sudorifice propellatur. 2. Diaphoreticorum species altera, quæ, dum ex misti partibus integralibus constant, salem Alchali præpollentem habent, sunt lapides, & Animalium, ac vegetabilium partes Ossæ, vel Testaceæ; uti Bezoar, Margaritæ, oculi, & chelæ Cancrorum, & similia, quorum virtus Diaphoretica potissimum à sale Alchali procedit; quatenus nempe hujus particulæ, Sali Acido tum in visceribus tum in sanguine interdum occurrentes, cumque eo effervescentes, proinde massam sanguineam fundi, ejusque serositates secerni, inque sudorem exsolvi faciunt.

*II. Hydrotica
quorum
particu-
lae sunt
Elemen-
taries,
cujus-
modi &
quotu-
plicia
existunt.*

III. Medicamenta hydrotica, quæ post Analysin spagyricam particulis elementaribus, aut his, aut illis virtutem suam debent, è variis subjectis, & cum diversimodo apparatu formata, potissime sunt aut spirituosæ, aut salinæ, aut utraque simul inter se, aut cum particulis, aliquoties sulphureis combinata. Nam quæ sunt mere, aut maxima ex parte Sulphurea, huic intentioni minus accommoda existunt; quippe talia, ut plurimum visceribus infesta, sæpe nauseam, & non raro vomitum cient. Porro quæ ob sulphuris copiam oleosa, & pingua sunt, particulas suas intra sanguinis massam non ita promte insinuant. Quo ritu, & quasi spiri-
tuum,

tuum, aut sanguinis affectione istæ altera Diaphoresin movent, speciatim disquiremus.

1. Et primo ad Spirituosa referimus A- *1. Spirituosa.*
 quas Ardentes, & liquores quosvis spiritu
 vinoso præditos; cujusmodi passim è vege-
 tabilium fructibus, aut succis fermentatio-
 ne maturatis, aut putrefactione resolutis,
 arte chymica destillantur; uti sunt spiritus
 vini, Pomacei, Cervisiæ, Baccarum Juni-
 peri, Sambuci, Cerasorum nigr. cum
 multis aliis, quæ vulgo spiritus dicuntur,
 atque vel simplices & limpidi per se sumun-
 tur, vel aliorum simplicium infusione im-
 prægnati, rursus destillantur, aut sub for-
 ma tincturæ exhibentur. Hujusmodi li-
 quores vinosi intus sumti, & quatenus spi-
 ritus Animales erigunt, inque majorem ex-
 pansionem (qua itidem cordis motus in-
 tenditur) cient, & quatenus sanguinem
 exagitant, & (velut olei ad flammam ac-
 cessu) plus accendi faciunt, Diaphoresin
 movent. Propter eandem rationem, & af-
 ficiendi ritum, quo hæc Diaphoretica, etiam
 Cardiaca, siquidem in minori dosi exhi-
 beantur, appellari solent.

2. Ad Diaphoresin ciendam Præparata *2. Salina.*
 Salina varii generis, & diversimodi status,
 & quidem bono cum fructu præscribi
 solent; quæ tamen non, uti particulæ to-
 tius mixti, aut mere spirituosæ, sanguinem
 vel ob heterogeneitatem exagitant, vel in-
 flammabilitatem accendunt, at solum-
 modo

modo in salinas ejus particulas agendo ;
Qua ra- quas dum in amplexus suos rapiunt , à com-
ione o- binatione cum aliis nimis stricta divellunt,
peran- proinde ut laxata sanguinis compage , &
tur. pulsu actò serositates superflue , aliaque
Particu- recrementa facilius secedere , perque su-
la eorū dorem amandari possint. Ad hunc cen-
salina in sum (quod pariter in diureticis habere su-
quoti- pra ostendimus , etiamque in Cardiacis,
plies sūt uti postea liquebit) sales cujusque fere sta-
stati. tus , præsertim vero sal Volatilis , Fluidus ,
 Fixus , & Nitrosus referri debent ; ex qui-
 bus singularibus , aut intra se compositis ,
 Diaphoretica præcipuæ notæ conflantur ;
 quæ intus sumta , atque salibus aliis tum in-
 tra viscera , tum intra massam sanguineam
 scatentibus occurrentia , eosque à parti-
 cularum aliarum complexibus avocan-
 tia , sanguinem referant , ac rarefaciunt ,
 proindeque ad Diaphoresin disponunt.
 Præcipuas horum species , & operandi mo-
 dos inferius explicabimus ; interea tamen
 cum eadem medicamenta salina , quæ ad
 sudores , etiam ad urinas movendas , quan-
 doque etiam pro Cardiacis exhiberi so-
 leant , ostendere oportet , quo apparatu ,
 & quibus insuper requisitis , dum eadem
 pharmaca propinamus , Diaphoresin seor-
 sim ab alteris istis intentionibus prosequi de-
 bebimus.

Diapho- Et quidem advertimus , Sudorifica in-
retica tus sumta , raro aut nunquam sua sponte ,
quasi cū sicut Emetica , Cathartica , aut Diuretica ,
 ope-

operari ; quinimo regimine semper opus est , ad Medicamentum actuandum , ac ad *apparatu. &* *admini-*
stratio-
nis modo
exhiben-
da sunt.
 istam determinandam. Quapropter à Diaphoretico exhibito , illico Patiens eo rita tractandus est , tum ut pori corporis aperiantur , tum ut cordis pulsatio plurimum intendatur. Propter hos fines , vel in lecti , balnei , aut Hypocausti calore destineatur , vel corporismotu citatiore , aut duriore exerceatur ; quæ ut melius pro sudore concitando succedant , & Tempus & Subjectum , quoties in nostra potestate fuerit , maxime idonea eligantur ; quando nimirum sanguis crasi laudabili , aut non admodum maligna potitus , tum seroso humore satis abundat , tum quoad particulas suas , haud nimis confusus aut perturbatus existit , quin facile reserari inque partes secedere ac fundi aptus sit. Quippe in temperamento bilioso , constitutione gracili , ac sicca , inque medio causone , cum omnia perturbata , ac indigesta sunt , Diaphoretica sæpius incassum , aut perperam cedunt. Porro quoties ex usu fore videntur , non quælibet indifferenter exhibere convenit ; verum juxta variam sanguinis conditionem , & diversimodas in eo elementi modo hujus , modo illius præpollentias , atque salium status , etiam pharmaca appropriata seligantur. Super his , quo cum delectu , & in cujusmodi formulis præscribi debent , in sequentibus dicemus.

Ad
Diapho-
resin. &
subjectu
& tem-
pus ido-
nea seli-
gantur.

Sect. V. Cap. II.

*Diaphoreticorum species, ac Formula, nec-
non quorundam ex iis chymico-
rum Ætiologia.*

*Medi-
camen-
torum
Diapho-
reticorū
sensus.*

*Et for-
mula.*

Medicamenta Sudorifica quandoquidem multiplicia, & diversimoda existant, atque vario respectu ordinari, inque classes redigi soleant; ideo imprimis tum quoad formam sive constitutionis modum, tum quoad materiam ex qua constantur, eadem hic loci distinguere, ac recensere visum est. Formulæ eorum maxime usitatae, sunt 1 pulvis, 2 liquores Chymici, 3 potio, 4 bolus, 5 Diæta. Cujusque horum Materies aut totius mixti partes Integrales sunt, aut sunt mixti cujusdam per spagyriam resoluti Partes quædam Elementares; illæque aut simpliciores, viz. aut Spirituosæ, vel Salinæ; quæ itidem posteriores, aut Volatiles, aut Fixæ; aut etiam Acetosæ, aut nitrosæ existunt: aut denique particulæ sudorificæ, ita per chymiam divisæ, & separatæ, sunt Elementares inter se compositæ, viz. Spirituo-salinæ, atque Salino-sulphuræ. Dum singulas hasce species ordine percurtimus unicuique materiæ generi, selectiores præscriptionum formulas adaptabimus.

*§. Qua
pro ba-
si ha-*

1. Diaphoretica, quorum Bases sunt mixti partes integrales, in quibus itidem sal acris, sive volatilis præpollet, sub hac
ratione

ratione ad sudorem provocandum sæpe conferunt, quatenus eorum particulae in sanguinem admissae, cum immiscibiles simulque indomabiles fuerint, massam ejus exagitant, valde dividunt ac quasi in minutias distrahunt; proinde demum ut cruoris compage plurimum laxata, atque in effervescentiam acta, una cum pharmaci particulis, propter heterogeneitatem eliminandis, serositates superfluae, atque sanguiniscrementa, ac corruptelae foras ejiciantur. Quæ sunt hujus census, exhiberi solent in specie Pulveris, Boli, Potionis, & Diætæ, juxta sequentes præscriptionum formulas.

bent
mixti
partes
inte-
grales.
Quomo-
do ope-
rantur.

Eorum
Formula.

℞ Pul. radicum Contrayerva, serpentina virginiana, Petasitidos ana Dragma. unam. Coccinella, croci, ana Drag. ss. f. pul. dosis Drag. ss. cum vehiculo idoneo.

1. Pul-
veris.

℞ Pul. viperarum Dragma unam. detur in liquore conveniente.

℞ Pul. Bufonum pr. Drag. ss. ad Drag. unam.

Cum Diaphoretica sale alchali singulari, aut prioribus admisto pollere debent.

℞ Bezoar orientalis Scrupulum ss. ad Dragma ss. detur è coch. aq. destil. aut alterius vehiculi.

℞ Pul. è Chelis compos. Scrupulum unum ad Drag. ss. exhibeatur eodem modo.

Pul. Bezoarticus ad hunc modum conficiatur.

℞ Pul.

℞ Pul. rad. Contrayerva, è Chelis Can. simp. ana Uncias duas. Margarit. Corallii utriusque, succini albis. oculor. Can. C. C. Chrystalli prepar. ana Unciam unam. Bezoar. occident. terra Lemnia, ana Unciam fs. Cerus. Antimonii Uncias duas. Coccinella Unciam fs. Ambragriseæ Dragmam unam fs. Moschi Drag. fs. f. pul. subtilis, qui cum gelatina è viperarum exuvii in globulos formetur. Dosis Scrup. unus. ad Dragmam unam.

℞ Pul. huius Bezoart. Scrupulum unum. Busonum pr. gr. vj. f. pul. detur in cochl. j. aq. Theriacalis.

1. Boli 2. Boli, quorum bases sunt partes mixti integrales, in confectionis, extracti, aut conservæ formam redactæ.

℞ Mithridatii Drag. fs. ad Drag. unam. pul. Bezoart. Scrup. unum ad Drag. fs. syrup. è succo citri q. s. f. bolus. Loco Mithridatii substitui potest Theriaca, aut Diascord. vel confec. liberans, de Hyacint. etiam pulveris Bezoartici locum supplere potest Bezoar. pulverat. aut rad. contrayer. aliorumve similiarum pulvis.

℞ Extract. Theriacalis Drag. fs. ad Drag. unam pul. Bezoart. Scrupulum unum. f. bolus.

℞ Extract. Cardui Drag. fs. pul. Bezoart Scrupulum unum. salis absynt. gr. xv. cam q. s. syrup. è succo citr. f. bolus.

3. Pot.
tiones.

3. Potiones, quarum bases sunt vegetabilia

bilium decocta communia, vel infusiones, & Tincturæ.

℞ Rad. Petasitidos Unciam unam. sem. *Dicentra* ejusdem Drag. ij. rad. Eryn. condit. Drag. vj. sem. Cardui Drag. ij. coquantur in aq. font. lib. ij. ad lib. ss. in colatura clara dissol. Mithridatii Drag. ss. vel scrupulos duos. sumatur calide in lecto.

Pari modo solia Cardui, flores Calendula, aut chamomeli, coquantur in q. s. liquoris posset. Cujus Uncias sex vel octo, dentur calide per se, vel cum pulvere, confectioe, aliove diaphoretico adjecto.

4. Infusiones, & Tincturæ varii generis *4. Infusiones & tincturae.* Diaphoreticæ parari possint extrahendo virtutes vegetabilium simplicium, & confectioe cum vino, aceto, aut aq. destillat. quæ dein colatæ, & per subsidentiam clarificatæ, aut per se, aut aliis liquoribus adjectæ, sæpius cum fructu exhibentur. Huc referri debent aquæ, vina, & aceta Bezoartica per infusionem parata, quorum formulæ passim apud Authores prostant. Porro vegetabilium Tincturæ, in parva dosi plurimum efficaces, ad hunc modum conficiuntur.

℞ Rad. Contrayer. lib. j. contus. & Ma- *Tinctura chymica.* tracio indit. affunde spiritus vini lib. iij. digerantur ad extrahendam tincturam, quæ coletur, & in balneo abstrahatur ad consistentiam mellis. Spiritum primo abstractum serva seorsim à reliquo, reaffunde residua, & denno Tincturam extrahere; cujus dosis

dosis Drag. ss. *ad* Drag. unam *in vehiculo idoneo.*

5. *Dia-*
ta.

5 Diætæ, quorum Bases sunt liquorum decocta pro luis venereæ, & quorundam aliorum Affectuum Chronicorum, in sanguine, & humoribus altius radicatorum, curatione designata.

Enimvero pro morborum quorundam sanatione sudatio valde intensa, & crebra, viz. per longum tempus, assidue requiritur; nempe ut viscerum, & humorum non tantum impuritates, & corruptelæ expurgentur, verum & tincturæ morbificæ iisdem altius impressæ deleantur proisus, seu velut eradicentur. In hunc finem non satis erit pulverem, aut Bolum sudorificum per vices quasdam exhibere, verum Diæta integra in hunc scopum institui debet: quapropter potus omnis sit decoctum Diaphoreticum, post cujus dosin quoque mane assumtam adhibito insuper Balnei, aut laconici calore, sudatio copiosa provocetur. Deinde cum hac ratione, & cutis pori reserantur, simulque natura ad Diaphoresin inclinatur, toto præterea die sanguinis, & succi nervei recrementa per *διαπρῶλον*, usu ejusdem potus, usque continuatam, evaporent. Hac methodo non tantum lues venerea tutissime, & plerumque certissime curatur, sed & alii quidam morbi Herculei interdum feliciter sanantur.

℞ *Rasura ligni sancti* Uncias quatuor.
Sarsap. Uncias sex. *China* Uncias duas. *sant.*
omnium ana Unciam unam. *rasura Eboris*,
C. C. ana Unciam ss. *Antimonii pul.* & no-
duloligat. Uncias sex. *f. art. insundantur*
 & coq. in aq. font. lib. xvj. ad medietatem:
 & fiat colatura: *Magmati* *Ingredientium*
residuo affunde parem aq. quantitatem; f.
infusio, & decoctio ad tertiæ partis consum-
tionem, addendo passularum lib. j. liquiritiæ
Unciam unam, colatura servetur pro potu or-
dinario.

In temperamento bilioso, & sanguine
 acriori, & calido, omittatur lignum Guia-
 ci, augendo quantitatem Chinæ, &
 Sarsæ.

Diaphoretica, quæ ex totius mixti parti-
 culis integralibus constant, pro pauperibus
 facile parabilia, juxta formulas sequentes
 præscribantur.

Diapho-
retica
facile
parabi-
lia.

In febribus malignis. ℞ *Conser Lu-*
jula dragmam unam. *Mitridatii* *Scru-*
pulum ij. ss. misce; sumatur superbibendo
hæustum liquoris posse. Cum soliis Card. Scor-
dii aut floribus chamomeli, vel Calend. in-
coctis.

℞ *Rad. pul. serpentaria virgin.* Drag. ss.
ad Drag. unam detur cum vehiculo idoneo.
 Vel ℞ *pul. radi Petasitidos* Drag. unam
eodem modo.

In casibus ordinariis exhibeatur *De-*
coctum

coctum milii solis, rad. Petasitidos, vel serpentaria Virg. vel rad. & sem. Bardanae. In lue venerea Decoctum Saponariae, vel rasura ligni Buxi, & similia, Decocti ex lignis quæ majoris sunt pretii vicem supplere possunt.

1. *Diaphoreticorum thymicorum formula.*

2. *Medicamenta sudorifica è mixti partibus Elementaribus parata, pro basi habent aut spirituum, aut salem, modo simplicem, modo cum sale altero vel cum sulphure combinatos. Spirituosa juxta formulas sequentes præscribantur.*

1. *Qua pro basi partem las spirituosas habent.*

1. *Spiritus Theriacalis camphorat. Drag. ss. ad drag. unam vel Drag. j. ss. exhibeatur in conveniente vehiculo. Eodem modo spiritus plures alii, è vegetabilium succis fermentatione maturatis exstillati, & affectibus quibusdam appropriati, ad sudationem siquando indicatur ciendam exhiberi possunt. Cujusmodi nimirum sunt spiritus cerasorem nigror, è baccis sambaci, Hedera, & Juniperi, cum multis aliis. Sp. C.C. fuliginis, sanguinis, & similia, salinorum potius classi accenseri debent.*

2. *Qua partem las spirituosas cum aliis combinatas habent.*

2. *Diaphoretica, quorum bases sunt spiritus cum particulis aliis elementaribus combinatis, ad hunc modum præscribantur.*
R *Mixtura simplicis dragmam unam detur in conveniente vehiculo. Huc etiam referantur, quæ ex spiritu, sale fixo, aut sulphure combinatis constant. Cujusmodi sunt Tinctura salis Tartari, & Antimonii, quarum*
dosis

dosis Scrupulus unus ad Scrupulos duos in alio liquore. Porro aqua destillata, in quibus particulæ spirituosæ aquosis diluuntur, ad sudores movendos sæpe cum fructu exhiberi solent.

℞ Rad. Petasitidos, Valeriana, ana Aqua unciās duas. Zedoaria, Contrayerva, Ser- destilla-
pentaria virgin. ana unciām j. ss. florum Pe-^{ta.}
tasitidos M. iv. croci Drag. ij. incis. & con-
tus. affunde vini Xeroersis lib. iv. destil. s. a.
liquor totus misceatur. Dosis Unciæ. ij. ss.
ad unciās iij. Vel ℞ rad. Angelica, Impe-
ratoria, ana unciās iv. Zedoaria, Ennula
campanæ, Vincetoxici, Gentian. Galang.
min. an. unciām unam. sumit. Cardui, Ru-
ta, Angelica ana M. iij. Cort. mediani fra-
xini unciās vj. incis. & contus. adde Mi-
thridatii, Theriacæ Androm. ana unciās
ij. misce, & affunde vini generosi lib. vj.
Aceti destil. lib. ij. destil. s. a. dosis Un-
ciās iij.

Aquarum prædictarum doses actuari possint additione liquorum, aut salium chymicorum. Hujusmodi medicamenta spiritu vinoso prædita senibus, item temperamento frigidiori præditis, atque paralyti, aut hydropi obnoxiiis præcipue, ac ferè tantum conveniunt; in constitutione autem calida, cumque adest viscerum æstus, aut sanguinis effervescencia febrilis, quatenus ista torrefaciunt, & hunc plus nimis accendunt, obesse potius, quam juvare solent.

Dia-

3. Quo-
rum ba-
sis salina
est.

Diaphoretica, quorum basis salina est, prout variae sunt indolis, viz. (juxta quod sal volatilis, fixus, acetosus, aut nitrosus existit) ita diversimodi sunt usus, & operationis, hinc in quibusdam casibus ut melius haec, inque aliis illa, vel ista adhibeantur, quemadmodum in Diureticis habere supra notavimus.

1. Qua
sale fixo
aut vo-
latili
non-
stant.

1. Sal fixus, & volatilis maxime conveniunt iis quorum sanguis seroso humore plurimum scatet. Insuper si quando succus tum viscera, tum nervosum genus irrigans, in acorem vergit, prout habere solet in hydropicis, cacoehymicis, & qui affectibus spasmodicis obnoxii sunt, medicamenta ista ad *ἰσίδρωσις* ciendam utilius adhibentur; quin, dum particulis humorum acido-salinis occurrunt, cumque iis combinantur, sanguinis compagem referant, simulque obmixturam heterogeneam, ejus massam exagitant; hinc ut serositates facilius secernantur, & exterius per cutis poros adigantur, praescribuntur ista, in forma pulveris, boli, & liquoris.

Eorum
forma-
la.

Pulve-
res,

℞ *Florum salis Armoniaci* Scrupulum
ss. *Chrystalli mineralis* gr. xv. pul. Bezoart.
Scrupulum unum. misce: detur in cochl. Aq.
Sudoris.

℞ *Salis Tart.* Scrupulum unum. *Cerus.*
Antimonii Diaph. gr. xxv. f. pulv; detur eo-
dem modo.

℞ *Pul. Bezoart. mineralis* Scrupulum
unum

unum ad Drachm. fs. pul. Gascon. Scrup.
unum f. pul. detur similiter.

℞ *Cerus. Antimonii Diaph.* Scrupulum
unum ad Dragm. fs. *florum salis Armoniaci*
Scrupul. fs. f. pul.

2. Exhibeantur ista in forma boli, mis-
cendo doses prædictas cum Theriaca, Mi-
thridatio vel Diaiscordio, aut cum extracto
Cardui, Gentianæ, vel similibus.

℞ *Besoart. mineralis* Scrup. unum. *flo-*
rum salis Arm. gr. vj. *Mithridatii* Drag. fs.
f. Bolus.

℞ *Salis C.C.* gr. viij. pul. *Bezoart.* gr. xv.
extracti Theriac. Scrup. unum. f. Bolus,
vel pul. iij.

3. Si in forma liquoris magis conveniet; *Lique-*

℞ *Sp. C.C. vel fuliginis, vel salis Armo-*^{res.}
niaci gt. xv. ad xx. *Aq. sudoris.* Unc. unam
ad Unc. tres f. haustus, sumatur cum regi-
mine.

℞ *Florum salis Armoniaci* Scrup. fs. *sa-*
lis Tart. gr. xv. *Aq. sudoris.* Unc. tres misce,
f. haustus.

3. Diaphoretica, quæ pro basi sua salem 3. Quo-
nitrosum habent, in iisdem fere casibus, ac rum ba-
superiora ex sale fixo, & volatili conflata, sis sal
juvare solent; quatenus nimirum salis acidi nitro-
præpollentias destruunt, adeoque sanguinis sus est.
mitionem disponunt, ut, dum effervesceat
ille, serum, & recrementa ejus facilius secer-
ni, & amandari queant.

℞ *Chry-*

℞ *Chryſtalli mineralis* Drag. tres *ſalis C.C. aut julig. aut viperarum* Dragm. j. *miſce. Doſis* Scrup. unus. *ad* Dragm. ſs. *in vehiculo idoneo.*

℞ *Salis prunellæ* Dragm. duas *Bezoartæ mineralis, vel ceruſ. Antimonii* Dragm. unam. *f. pul. Doſis* Scrup. duo *ad* Dragm. unam.

4. Quorum
basis sal
acidus
est.

4. Diaphoretica, quorum basis est ſal acidus, præcipue contra ſalis fixi, ac ſulphuris præpollentias valent. Siquando nimirum ob particulas ſalino-fixas cum ſulphureis vel terreſtribus combinatas, ſanguinis maſſa obſerata nimis, & conſtricta evadat, ut ſeroſitates ſuas per ſudorem amandandas haud facile dimittat (prout interdum in febribus continuis, & affectione ſcorbutica fieri ſolet,) Sal acidus à medicamine exhibitò, ſali fixo in corpore occurrens, inque amplexus ſuos rapiens, combinationes ejus iniquas tollit, proindeque ſanguinem efferveſcentem reſerat, ac in ἰσίδρωσιν disponit.

Petiones

℞ *Spiritus Tart.* Dragm. ſs. *ad* Dragm. unam *Aq. ſudoriſ.* Unc. tres *ſorum ſalis Arm.* Scrupulum ſs. *miſce.*

℞ *Mixtura ſimpl.* Dragm. ſs. *ad* Scrup. duos *detur in cochl. Aq. Theriac. vel Bezoartica.*

℞ *Aceti Bezoart.* Unc. ſs. *ad* Unc. unam *Aq. Card.* Unc. duas *Aq. Peſtilent.* Dragm. ſex *miſce, f. hauſtus.*

℞ *Sp.*

℞ *Sp. Guiaci* Dragma. unam *Aq. Sudo-*
f. Unc. tres. miscet, f. haustus.

5. Diaphoreticorum classi, quædam s. *Di-*
 ere, aut maxima ex parte sulphurea vulgo *phoreti-*
 censentur; uti nimirum Balsama quædam *ca sul-*
 naturalia, aliaque factitia, insuper olea chy- *phurea.*
 mica, ac imprimis Guiaci, Buxi, Camphoræ,
 Cervi, & fuliginis; item lignorum ponde-
 osior. extracta resinosa, cum multis aliis,
 quæ sudori ciendo licet per se parum effi-
 ciant, attamen aliis salinis conjuncta haud
 proorsus inutilia fore arbitror; quatenus in
 constitutione frigidior, & nimis phlegma-
 tica, sulphureo salina, haud minus quam
 spirituosâ, sanguinem nimis aquosum rare-
 faciunt, & ad liberius evaporandum dispo-
 nunt.

℞ *Opobalsami* gt.vj. ad xij. *Aq. Melis.*
vel hederæ terrestis Unc. tres. *sudorifica* Unc.
 ss. *sumatur omni mane per plures dies provo-*
cando ἰσίδρωσιν. Convenit Phthisicis, & in
Ulcibus renum.

Pariter, sed in majori dosi exhibeatur
Balsamus Peruvianus, item Tinct. Bal-
Sam. Tolutani, etiam Balsama composita
Pillatitia.

℞ *Resinæ Guiaci* pul. Dragma. duas *olei Pilula.*
Chymici ejusdem Scrup. unum *Bezoart. mi-*
neralis, Gum. Guiaci ana Dragma. unam ss.
Balsam. Peruv. q. s. f. massa pilularis: Dosis
Dragm. ss. ad Scrup. duos. superbibendo dosim
Aq. Sudoris. vel Decoct. lignor.

Dia-

Diaphoreticorum quorundam præparationes chymicæ, cum earundem
Ætiologiis.

Pezzoarticum minerale.

*Pezzoarti-
ci mi-
neralis
præpa-
ratio.*

℞ *Batyri Antimonii rectificati* Unc. tres. *assunde guttatim spiritus nitri, vel aq. Stygia tantundem; abstrabe in calore Arena, & reasfunde, addendo menstrui ejusdem novi* Unc. unam. *iterumque abstrabe, repetendo per iij, vel iiij, vices. Materia exempla, & pulverata calcinetur crucibulo per horam, dein edulcoretur abluendo, & desuper accendendo spiritum vini ter, quaterve; Dosis* Scrup. unus *ad Dragm. unam.*

*Ejus
Ætio-
logia.*

In hujus præparatione observatu dignum est, quod dum liquores hi acerrimi committuntur, mox sales sibi invicem occurrentes striete combinantur; interim particulæ sulphuræ, quæ uberi copia suppetunt, prorsus exclusæ, & manumissæ avolant, atque salina quædam corpuscula secum auferentes, calorem, & fumum (quasi aliquid actu combureretur) valde tetrum cient; dein his abactis, salinæ relictæ cum aliquotis Antimonii terreis strictius combinantur, demumque ignem passæ, ut sulphur Emericum penitus exhalet, atque salium aculei corrosivi destruantur, Diaphoreticum insigne constituunt; in quantum scilicet medicamenti sales diversimodi, corporis nostri salibus occurrunt, quibus dum uniu-

tur,

tur, sanguinis, & humorum compages laxantur, ut recrementi serosi exitus patefcat; pari omnino ritu, ac cum spiritus nitri Butyro Antimonii, etiam Aquæ fortis limaturæ ferri affusa, ebullitionem magnam cum calore, & fumo nigrescente ciet; in quantum sc. particulæ sulphuræ, dum sales combinantur, velut ab igne accenso confertim avolant. Quodque flamma actualis hic non accenditur, ratio est, quia particulæ plures salinæ, una cum sulphureis ascendant; à quibus hæ, ne prorsus coeuntes efflagrent, ubique se junguntur.

Bezoart. minerale compendio magis parandum perhibetur ad hunc modum. *Butyrum Antimonii aq. font. infusum, precipitabitur in pulverem album, Mercurium vitæ dictum: qui exsiccatuſ injiciatur sensim ſali nitro in crucibulo fuſo, & per horæ quadrantem una fluere ſinatur. Poſtea nitro aq. font. affuſione crebra ſoluto, calx alba, & fixa remanebit.* Quæ tamen, etiamſi pro diaphoretico uſurpetur, longe differt à Bezoart. minerali; quoniam in illa ſales menſtruorum, à quibus medicamentoſi virtus plurimum dependet, ſere in totum abluuntur: quinimo illud propius ad naturam Ceuſſæ Antimonii accedit, ſeu potius idem cum ea eſſe videtur.

2. Antimonium Diaphoreticum.

2. *Antimonii*

Antimonium bis, vel ter calcinetur, Diaphoreticum nitri aquo pondere, dein in Crucibulo relictum.

M

liqua-

liquatum, vel aliquamdiu fundatur, vel carbone injecto tamdiu detonet, donec, sulphure penitus absumto, calx sale & terrâ fere tantum constans, atque particulis igneis imbuta remaneat: qua, cum crebra ablutione (uti mos est) edulcoratur, mere caput mortuum, sive terra insipida evadit. Et, quamvis diaphoretici nomine insigniatur, nescio cujusmodi ejus particulis hæc virtus attribui possit; atque talem effectum ab hoc pharmaco sæpius frustra expectavimus. Pro sistendis feri, aut sanguinis fluxionibus non raro cum fructu adhibetur, eo quod hæc terra propriis salibus orbata, alienos (quibus forte in corpore nostro occurrit) acidos sales imbibit; qualem energiam Crocus Martis, per reverberii ignem paratus, à simili causa, prout alibi innuimus, obtinere videtur.

Ejus
Actio-
logia.

Cerussa
Antimonii.

Cerussa Antimonii, è puriore ejus parte, sc. Regulo cum nitro calcinato, parata, solummodo calx ejus purior, seu magis defacata, existit. In cujus preparatione Tartarus additur, quoniam Regulus Sulphure (sine quo nitrum non efflagrat) pauciore dotatur; quamobrem ut calcinatio melius peragatur, Tartari, qui particulis sulphureis abundat, additione opus est.

3. Flores
salis
Armoni-
aci.

3. Flores salis Armoniaci.

\mathcal{R} Salis Armoniaci pul. lib. j. limatura ferri uncias duodecim, simul trita, & mista destillentur in retorta colli amplioris igne

igae reverberii per gradus aucto : liquor flavescens, qui spiritus salis est, in recipiens exstillabit, atque flores partim in hujus latera, partimque in retorta collum sublimabuntur, qui collecti in vitro servantur. Dosis gr. v. ad xv.

Hæc operatio peragitur miscendo salem *Appa-*
Armoniacum cum colcothare loto, etiam *raius*
cum calce aut sale tartari. Hujusmodi mix- *hujus*
turæ ratio est, Primo ut sal Armoniacus à *varia-*
fusione impediretur. Secundo ut cum salis *tio.*
fixioris particulae ferro, colcothari, aut
calci Tartari adhærent, volatiles eorum,
vinculis liberæ, facile ascendant. Ter-
tio ut flores, dum ascendant, quidpiam
alterius concreti, sc. Martis, Veneris,
aut salis Tartari secum vehant, ejusque
virtute imprægnentur. Quando sublima-
tio cum ferro, aut calce Tartari peragitur,
è capite mortuo utroque, Tincturæ cum
spiritu vini non contemnendi usus eli-
ciuntur.

4. Spiritus salis Armoniaci.

℞ Tartari cum nitro calcinati, & salis *4. Spi-*
Armoniaci, ana lib. iij. singulatim pulvera- *ritus sa-*
ta, & mista, ponantur in cucurbita ampla, *lis Ar-*
affundendo aq. font. lib. vj. vel viij. & de- *moniaci.*
stillentur furno arena. Spiritus lenissimo ca-
lore ascendet, purus, & valde penetrans, si-
ne ullo empyreumate; hunc si Cucurbita al-
liore rectifices, sal volatilis purissimus in
alembicum sublimabitur.

*Proces-
sus ra-
tio.*

Processus hujus ratio hæc est. Sal Armoniacus constat sale volatili ex fuligine, & urina, & sale marino; qui omnes cum inter sublimandum combinantur, particulae salino-volatiles, sulphureis adhærere solitis exutæ prorsus, à salino-marinis figuntur adeo, & statuminantur, ut aufugere nequeant. Quamprimum vero hoc vinculum solvitur, viz. quando hic sal compositus, cum sale Tartari in aqua dissolutus intime miscetur, Particulæ salis marini, salino fixis Tartari cohærent; proindeque volatiles earum complexibus dimissæ, & ad avolandum paratæ, facillime ascendunt: quod autem spiritus sale Armoniaco extillatus, nullam, uti fuliginis, aut urinæ stigmata, graveolentiam habet; ratio est, quoniam in compositione ista, sal volatilis, salis marini interventu particulis quibusque sulphureis exuitur; quæ, cum fuligo aut urina per se destillantur, sali volatili pertinaciter adhærent: quod ex utriusque fœtore plane liquet: tum insuper quæ liquores è concretis istis extillati, primo limpidi & clari, postea flavescunt, ac demum rubri, ac nigri, & opaci evadunt; viz. in quantum particulae sulphureæ à salinis primo subjugatæ, & occultatæ, sensim emergentes, sese explicant, aliisque supereminent.

*Spiritus
salis
Armo-
niaci, se-
cus ac
spiritus
C. C. a-
liique e-
jus fari-
na, par-
ticulis
sulphu-
reis ex-
uitur.*

*Et qua
ratione.*

Quod vero in compositione salis Armoniæ, particulae Salis marini, urinæ, ac fuliginis partem sulphuream abigunt, atque

salem

falem volatilem figunt, etiam hoc experimento (quod Clarif. Zwelferi, pro figendo fale volatili, inventum est) manifeste patet: Ex. gr.

R Salis volatilis è viperis, urina, aut C. C. proliciti q. v. huic Cucurbita stricti, & excepto parvo foramine, clausi orificii indito, guttatim instilla spiritum salis marini, ad eminentiam 2. vel 3. digit. donec sal omnis dissolvatur: solutionem hanc filtra, & incucurbita ad siccitatem abstrahere. In fundo sal boni odoris, subacidus, & salini saporis remanebit; cuius usus ad plures affectus eximie prædicatur: super hoc amplius expertus sum, nempe quod, falem tuum volatilem si recuperare velles, huic falem Tartari committas, & in phiala sublimes, sal volatilis purissimus ascendet. Hoc modo spiritus fuliginis, C. C. & sanguinis ita rectificare possis, ut sulphure eorum penitus abacto, remedia magis grata, & minus corruptibilia evadant.

Spiritus salis Armoniaci etiam aliis mediis destillatur, viz. siquando salis istius solutio cum lixivio salis fixi, aut calcis vivæ in æq. p. miscetur; namque his, & forsan quibusdam aliis modis, dum particulæ salis marini nova connubia incunt, priores nuptæ aufugiunt. Pariter habet circa destillationem urinæ, uti proprio in loco ostenditur.

Spiritus iste cum calce viva, & lixivio cinerum quomodo destillatur.

5. Spiritus Fuliginis, Sanguinis, C. C. &c.
 5. *Fuliginis* è lignis combustis ponderosa, ac instar picis cum nigredine splendentis q. s. ut retorta terrea supra medietatem impleatur, dein recipiente amplo adaptato, destillatio igne reverberii, per gradus ad mediocritatem aucto instituatur; brevi ascendente spiritus in fumo albicante, dein oleum flavum, cum sale volatili, ac ultimo oleum nigricans; sal per se colligatur, liquor reliquus ab oleo nigro per filtrationem separatus, rectificetur, destillando in Balneo Mariae, aut arenae, bis vel ter: etiam sal volatilis, rectificando in cucurbita altiore depuratus servetur ad usum. Dosis sp. gr. xij. ad xx. salis à gr. vj. ad xij. vel xv.

Fruscula vel ramenta C. C. vel eodem modo, igne nudo, vel in retorta vitrea furno arenae destillantur; Pariter item è cranio, ossibus, & sanguine, spiritus, cum sale volatili ac oleo fætido proliciuntur.

6. Spiritus Guaci, Buxi, & similium.
 6. Guaci, Buxi, aliorumque lignorum ponderosorum spiritus, & Extracta resinosa.

Hujusmodi ligna Diaphoreticis merito accenseri inde constat, quod decocta sudorifera potissime ex iis parantur. Horum virtus Hydrotica in principio tum salino, tum sulphureo consistere videtur; quippe utriusque generis particulis hæc corpora abunde referciuntur. Quare præter communem per infusionem, & coctionem, præparandi

randi modum, Analyſi chymica principia illorum activa nempe ſalis, & ſulphuris ſeoriſim educuntur, atque in concreta peculiaria, nempe in ſpiritum, oleum, & reſinam redacta, Diaphoretica elegantia, jucunda, & magis efficacia conſtituunt.

1. *Spiritus, & oleum ad hunc modum parantur. ℞ Scobis ligni Guaiacilib. ij. deſtilles igne reverberii, vel in furno Arena cum calore ſorti. Prodiſcit liquor acris, & nonnihil acidus, oleumque flavum, ac nigrum; ultimum hoc ſepara, & reliquum in cucurbita rectifica, habebis ſpiritum clarum. & odore acrem, atque etiam flavum & ponderoſum oleum, quod in fundo laticis aquoſi ſubſidet. Doſis ſpiritus Diag. ſs. ad Dram. unam. ſs. olei gr. vj. ad xv. in convenienti vehiculo.*

Medicamentum utrumque Diaphoreticum eſt, & cum fluētū in Hydrope, Scorbuto, & Lue venerea uſurpatur. Proculdubio huius concreti pars ſalina, quæ partim in fluore eſt, partimque volatilis, una cum plegmate, ſpiritum ita dictum conſtituit; & pars ſulphurea purior oleum flavum, quod inſuper ob ſalis portionem adhaerentem grave eſt, ac ſubſidet: Quinimo ſpiritui, ſive ſtagmati acido acri, particule quedam ſulphureæ pertinaciter adhaerent, propterea ut ſemper ſceteat, & limpiditatem cito amittens in flavum, & rubrum degeneret. Oleum nigrum conſtat ſale, & ſulphure craſſiore, hoc eſt,

*Ejus
Ætio-
logia.*

cum terræ portione admista. In Guiaco Elementum salinum, quoad maximam partem, ultra fixitatis, in fluoris, & volatilitatis statum evahitur; quare lixivium è cineribus ejus, minus salis exhibet. Longe secus habet in Tartaro, cujus particulæ salinæ aliquotæ tantum in fluore, & volatilitatis statu sunt, plurimæ tamen manent fixæ.

7. Resina
Guiaci.

7 Resina Guiaci paratur eodem modo, quo resina Scammonii, aut Jalap. sc. tinctura extrahitur cum spiritu vini, dein abstrahitur ad medietatem, atque lymphæ cucurbitæ infusa, resina in copia ingenti præcipitabitur, quæ exsiccata & pulverata, detur à Scrup. uno ad Dragm. ls. cum aliis sudorificis in forma solida.

Ejus
Etiologia.

Resinam hanc Guiaci partem sulphuream esse, inde constat, quia post extractionem hujus, si magma residuum in retorta calore Arenæ, aut igne nudo destillabis, phlegma, & liquorem acidum in portione solita habebis; olea vero in perexigua tantum quantitate prodibunt. Quamobrem à spagyrica hac ligni istius Analyfi concludere licebit, elementa chymica, quot, & qualia olim alibi asseruimus, mixtis revera inesse; & non ab ipsa *εὐχρησία* (pro ut nonnulli ajunt) tantum apparenter produci.

8. Spiritus
Tartari.

8. Spiritus Tartari.

℞ Tartari albi electi, ac splendentis, loti, & exsiccati (seu potius uti Zwelferus præscri-

prescribit soluti ac unica vice chrySTALLATI)
 lib. iv. destill. in Retorta cum recipiente am-
 plo, igne per gradus aucto, donec sumi peni-
 tus cessabunt. Habebis phlegma, spiritum,
 oleum flavum, & nigrum: hoc ultimo se-
 parato, liquor reliquus cucurbita vitrea in-
 ditus, calore Arenæ bis, ter verectificetur, ab-
 strahendo quaque vice tertiam solummodo
 partem. Dosis sp. Dragma. ss. ad Dragma.
 unam olei dimid. Scrup. ad Scrup. unum
 in corpore preparato satis potenter sudores
 movent.

Tartarigenesin, & Analysin, conside-
 ratione multa dignam, non est ut hic loci
 plene tradamus: verum, ut breviter Ana-
 tomen ejus perstringamus, concretum hoc
 plurimo sale (cujus particulæ plurimæ in-
 fixitatis, & aliquotæ in fluore, & volatilita-
 tis statu sunt) multo sulphure, paucio spi-
 ritu, atque phlegmate, & terra mediocri-
 bus constat. In destillatione sal volatilis
 cum spiritu ascendens, liquorem nonnihil
 acrem, & pungentem reddit; qui insuper, ob
 salis fluidi, & sulphuris copiam, aliquantu-
 lum acidus est, ac insigniter a deo foetet, ut
 vix ulla rectificatione bonum odorem ac-
 quirat. Quoad hujus stigmati exstillati con-
 tenta, haud multum à Guiaci producto dis-
 crepat, nisi quod spiritus minus acidus est,
 ac non ita promptè corallia, ac testacea dis-
 solvit: verum inter hujus, & illius caput
 mortuum discrimen ingens occurrit, quo-
 niam è Guiaci cinere salis fixi minimum

*Prepara-
 rationis
 Analogo-
 gia.*

ac è Tartari calce ejus plurimum elixi viatur.
Cujus ratio è prædictis patet.

SECT. V. Cap. III.

De Diaphoresi nimia aut Depravata , ejusque Remedio.

CUM vita nostra in perenni sit fluxu, ideo sicut nova addi, & apponi, ita vetera, & effæta continue substrahi, & amandari debent. Quapropter ut particulæ quæque superfluæ, aut incongruæ, perpetim amoveantur, multiplices extant decessuum & excretionum viæ; in quibus tamen faciendis natura sæpe nescit modum, & vel citra vel ultra illud, quod maxime commodum est, subsistit. Quomodo Evacuationes istas, quæ à Peripheria sive exteriori corporis ambitu introrsum ducentes, per cloacam quandam particularem excernunt, quoties in excessu, vel defectu peccant, moderari, aut corrigere oporteat, in superioribus ostendimus: Methodi ratio nunc postulat, etiam ut Diaphorescos, (quæ à centro versus circumferentiam tendens, excretio maxime generalis, & diffusa est) si quando nimia aut depravata fuerit, medelam tradamus.

Diaphoresis nimia affectio frequens est.

Et quidem ejusmodi Affectionem sæpe numero accidere observationi vulgari satis obvium est. Quippe nihil usitatus est, quam quosdam Phthisi, aut Scorbuto laborantes, aliosque à febribus diuturnis tandem

tandem ægre convalescentes , quinimo nonnullos absque alio morbo , aut *αἰσφύ-
σσι* evidenti sudoribus assiduis , & sæpe im-
mensis obnoxios degere. Itaque circa *ἰσφί-
δευσι* nimiam , primo inquiramus quot
modis , & quibus de causis talis evacua-
tio exoriri possit , deinde quæ remedia , &
quale Administrationum modi in singu-
lis ejus casibus maxime conveniunt , expo-
namus.

Quoad prius horum , Sudatio crebra , & *Interdū
alterius*
immodica nonnunquam alterius cujusdam *morbi*
morbi præsentis symptoma est ; namque in *sympto-
ma est.*
Phthisi , & Scorbuto (prout jam dictum est)
hoc familiare est : cujus ratio in eo consistit ,
quod nempe cum sanguis aut miasmate
quodam impuro inquinatus , aut dyscra-
siam nactus , succum alibilem massæ ejus
jugitur suffusum rite concoquere , & assi-
milare nequit , eum usque degenerem , &
subinde cum aliis recrementis ad plenitudi-
nem aggestum , secernit , & per sudorem
foras ejicit.

Sudationis hujus Cura omnino à morbi ,
cujus symptoma est , Therapia dependet ;
interea circa hanc , quantum ad victus ra-
tionem pertinet , ex symptomate isto Indi-
catio utilis , & necessaria desumitur ; nem-
pe , ut , cum affectibus istis sudores noctur-
ni , & copiosi superveniant , Diæta ex ali-
mentis omnino tenuibus , viz. lacte ,
jusculis avenaceis , cremore hordei , &
similibus , quorum particulas lenes ac

molles massa sanguinea ferat, ac minime ex carnibus, aut cibis fortioribus, instituat.

2. Quā-
doque
item ef-
fectus.

2. Ἐφιδρώσις nimia, interdum alterius morbi prægressi, & aboliti Effectus est, uti cum febribus diuturnis succedit: namque ita passim accidit, incendia febrilia, in maiores hydroticos terminari (uti cum torrida in Autumnum pluviosum cedit,) ut vix quisquam à morbo isto longiore, absque indispositione hac relicta convaluerit; quæ tamen in aliquibus moderata, & facile curabilis est, in aliis vero gravior, & affectu isto, cujus soboles erat, haud minus infesta. Novi Adolescentem, qui, postquam à febre quartana decimestri convalescens paroxysmis carere cœperat, in sudores adeo profusos quotidie deliquescebat, ut necesse habuerit, camisiā, & alodices per totum (veluti si aquis immergerentur) madefactos ter in unaquaque nocte mutare. Propter evacuationem hanc, ita per plures hebdomadas continuatam, adeo caro contabuit, & vires exhaustæ fuerunt, ut fere in sceleri marcorem redigeretur. Hic, cum variis remediis sine magno fructu diu usus fuisset, demum lactis Asinini vespere & mane potu, & diætā reliqua ex lacte vaccino instituta, brevi tempore convaluit.

Exem-
plum
notabile
Diapho-
reseos
nimie.

Ætio-
logia e-
jus.

In hujusmodi casibus sanguis contenta sua perpetuo rejiciens, & per Arteriarum oscula velut evomens, haud so'ummodo chy-

do chylum, è visceribus suffusum, statim foras eliminat; at in super in pabulum suum, & succum nerveum, & partium solidarum farcimenta resorbens, ea mox omnia una cum liquore nutritio fastidians, per cutis poros expellit.

Affectus hujus causa potissimum in sanguinis dyscrasia & debilitate consistere videtur; quatenus nempe liquor ejus, instar lactis acescentis continue fundi, inque serositates præcipitari aptus fuerit; quapropter tum propria ejus deliquia, tum humores quique aliunde suffusi, siquidem assimilari nequeant, protenus secernuntur, cumque pori cuti valde pateſcant, per diaphoresin potius quam per aliam quamvis excretionis viam foras amandantur. Quod autem sanguis adeo in fusiones sive fluores disponatur, plerumque in causa est, Salis fluidi, sive acidi (quemadmodum in lacte acescente) in massa ejus dominium. Interdum vero Succus Nerveus in acorem degener, prius & potius in culpa est, proinde namque recrementa ejus acida in sanguinem remandata, massam ejus fundunt, inque serositates præcipitant: porro è tali causa Diabetem, & sudorem Anglicum ita dictum (quoniam hic Endemius fuit) origines suas habuisse censuimus.

Ἐφίδρωσις hujusmodi nimia, haud tantum à sanguinis crasi & fermentatione vitiat, verum quandoque propter accensio-

Diaphoresis nimia causa.

Partim a sanguinis crasi vitia.

Partim ab accensione ejus

nem

deficien-
te.

nem ejus depravatam exoriri solet. Quo ritu sanguis, ob sulphuris excessum febriliter effervescens, subinde in sudores erumpit; superius ostensum est. Porro haud minus ob sulphuris defectum symptoma hoc interdum succedit: siquando cum sanguis depauperatus, & aquosior factus, minus accenditur, propterea, quoties à calore ascrititio, aut corporis agitatione, in motum rapidiorem urgetur, necesse erit serositates ejus, (siquidem efflagrando absumi, aut insensibiliter exhalare nequiverint) in sudorem exsolvi. Sulphur in sanguine deficit, vel quoniam absumitur, uti post febres diuturnas, vel quoniam ob pabuli inopiam non satis progignitur. Posterius hoc observare licet non tantum in plerisque hominibus, qui aut Annona angustati, aut Diæta Quadragesimali usi, à cursu aut deambulatione citatiore, mox in ἰσθιδρώσει incidunt, sed insigniter etiam in jumentis, quæ cum gramine aut fœno recenti vescuntur, à labore quovis plurimum sudant & cito oblanguescunt.

CURATIO
ἡ.

Quod spectat ad ὑπερσθιδρώσεως ob prædictas causas, & πρὸς τὴν ὀρίανδæ, curationem; Intentiones Therapeuticæ erunt potissimum hæ tres, viz. primo humorum dyscrasias, aut debelitates tollere, vel emendare. Secundo cutis poros nimium patentes paululum constringere. Tertio sanguinis serum, & recrementa aquosa, versus renes derivare.

1. Harum prima, ejusmodi remediis per-
 ficitur, quæ sales acidi in sanguine, aut suc-
 co nerveo præpollentias destruunt, item
 quæ sulphuris (si forsan deficiet) exaltatio-
 nem promovent. In quos fines Antiscor-
 butica, Chalbeati, item medicamina sale
 volatili, nitroso, & alchalisato prædita sæpius
 juvant: singulorum ex his formulas quas-
 dam subjiciemus.

s. Ind-
 catio
 prima.
 Huma-
 rum
 Dyscr-
 asias tol-
 lere.

℞ Conser. florum cichorei, sumaria, ana
 Unc. duas. pul. eboris, C. C. Corallis præp. ana
 Dragma. unam. Margaritar. Dragma. ss. Spec.
 diarrhod. Abbatis Dragma. unam. ligni Aloes,
 sant. Cistrin. rub ana Dragma. ss. salu prunellæ
 Scrup. quatuor. cum s. q. Syrupi de sumaria;
 f. confectio, sumat. quant. nucis Juglandis
 vespere, & primo mane, superbibendo aut
 Julapii sequentis, aut aq. destillata Unc.
 tres.

℞ Aq. sumaria, Jugland simp. ana Unc.
 sex. Limacum, Lumbrici, ana Unc. unam. sac-
 chari Dragma. sex. misce f. Julapium.

℞ Summitat. Abietis, Tamarisc.
 Cupres. ana M. iv. Myrti M. ij. folior.
 Nast. aq. Becabun. Eupatorii, Hyperici,
 ling. Cervina, veronica, ana M. iij. cor-
 tices exteriores xij. Auran. incis. & contus.
 affund. cervisia Brunswicensis lib. viij. de-
 still. organis communibus; liquor. totus misc.
 & edulc. ad placitum. Dosis Unc. tres. bis
 in die.

Aqua-
 destilla-
 ta.

℞ Floriorum Taraxici, nastur, aq.
 Expressio.

aq. Plantag. becabung. una M. iij. contusis affund. aq. destil. præscript. lib. j. f. expres. fortis. Dosis Unc. tres. ad quatuor. mane horâ nona, & quinta pomerid.

*Chaly-
beata.*

Juxta hanc methodum in virium languore, & nocturnis sudoribus post febres diuturnas præscribere soleo; quæ tamen remedia si minus juvabunt, ad chalybeata perveniendum erit.

*Syrn-
pus.*

℞ *Surypi de Chalybe Unc. sex. sumatur cochl j. mane & horâ quintâ, cum aq. supra præscript. Unc. tres.*

Pulvis.

℞ *Pulv. eboris, Corallii præana Drag. duas. croci Martis, salis chalybis, ana Drag. unam. ss. s. pul. Dosis Drag. ss. bis in die cum aq. ejusdem destillat. Unc. tres.*

*Tinctu-
ra.*

℞ *Tinctura salis Tart. Unc. unam. dosis gr. xx. ad xxx. bis in die cum aq. destill. Eodem modo Tinctura è coral. item è gum. & balsamis parata exhiberi possunt. Porro in his casibus sp. C. C. urina, aut juliginis sæpe cum fructu exhibentur.*

*Secunda
intentio
consistit
in poro-
rum al-
teratio-
ne.*

Secunda intentio pro sudationis nimie Therapia in pororum debita constitutione consistens, fere tantum per administrationes exteriores perficitur; in quem finem totius corporis inunctiones cum oleis amygdal. Palmeti, unguento è floribus Aurantiorum, & similium, adhibeantur; quinimo lintea his imbuta gerantur. Nonnunquam Balneationes in aqua frigida, aut fluvio, quandoque aëris mutationes conveniant.

niant. Circa horum usus (cum satis vulgo innotescant) non opus erit, particulare hic regimen præscribere.

At vero hic opportunum videtur de affectu quodam molesto ad Diaphoresin, aut saltem ad *διαπρωσι* nimiam, aut inordinatam, spectante, verba quædam facere. Sæpius observavi quosdam poros corporis (sive transpirationis organa) eo modo dispositos habuisse, ut à nihilo magis, quam ab aëris appulsu inassueto, læderentur; in tantum, ut, cum *ἔνχρησι* & *ἐνσώρκεισι* etiam quoad appetitum, somnum, & membrorum robur recte habentes, satis sani viderentur, attamen ne levissimum illi nudi aëris aut venti afflatum perferre potuerint, quin statim maxima spirituum perturbatio, cum facultatum omnium concidentia & totius corporis indispositione sequeretur; cujusmodi *ἀπεξίσις* adeo leviter *Ejus*
contractam nec cito nec facile excutiunt, *Descriptio*
verum ægre, & non nisi post longum tempus ad pristinum statum se recuperant: in hanc *δυσπαιδείαν* proclives, aërem, plusquam alii ignes, aut aquas formidant. Hinc quidam extra fores progredi non audent, alii intra cameram clausam degentes, nec ostium, aut fenestram aperiri patiuntur, & si forsàn levis aura alicubi per foramen occultum inspiraverit, illico persentiunt, & noxam ejus luunt. Novi quosdam à tali *περὶ φέσει* per plures menses lecto affixos. Memini Pedaneum satis sanum, & robu-

robustum, qui supra decennium cubiculo suo non exivit, nulloque ad excundum pretio, aut suasu adduci potuit: cumque postea, Aedibus incendio conflagentibus, vextraheretur, per plures exinde menses, sine alia quavis læsione periculose decumbebat alii super aream, aut pavementum lapideum terreum, aut lateritium stare, aut ambulare verentur, magnam exinde noxam contrahere soliti. Plures alii hujusmodi casus passim eveniunt, quibus insuper hæc infelicitas accedit, quod taliter affectos pauci miserentur, nec reipsa sed tantum imaginatione laborare credunt.

*Ætiologia in-
quiri-
tur.*

Itaque in Pathematis hujus naturam, ut paulo inquiramus, haud prius de nihilo esse, quod querantur isti, censemus, quin proculdubio pœnam quandam, sive molestiam ipsis à frigore suscepto, sive *διαπρὸς* modo alterato inflictam persentiunt: ut vero constet, quænam ea sit, & in quo ratio ejus consistat, imprimis considerare oportet, quo ritu ordinario, aeris ambientis particulae in cutis nostræ poros agunt, eorumque subjecta nempe spiritus Animales, circa corporis superficiem ubique diffusos afficiunt. Enimvero hos siquidem æthereæ cujusdam indolis, sive naturæ fuerint, à congeneribus tum auræ, tum lucis particulis, dummodo iis proportionatæ adveniunt, refici valde, inque blandam quasi expansionem accieri constat: Pariter & sanguis, dum circuitu suo exte-

*Quo-
ritu
tum
sanguis,
tum spi-*

terio-

terio rem corporis oram pertransit , ibidem *ritus, ad*
perinde ac in præcordiis , tum fuligines suas *Aere*
per arteriarum oscula exhalat , tum pabu- *ambien-*
lum nitrosum pro flamma sua sustinenda *te affi-*
per venarum hiatus suscipit. Propter hæc *ciuntur.*
& sanguinis , & spirituum animalium be-
neficia , poriculis rite conformari , eoque
modo patefieri debent, ut aëris, & lucis par-
ticulæ in copia , moderata nonnihil refrac-
tæ , cumque blando allapsu utriusque
istorum hypostaseos oras extimas feriant.
Nam secus si agentis ad patiens hoc , aut
illud, vel simul utrumque , appulsus impro-
portionatus fuerit , statim in hac , vel
illa , aut simul in utraque animæ par-
te perturbationes oriuntur. Nam si spiritus
exterius degentes , aut ex se debiles , infir-
mi , ac cito dissipabiles fuerint , aut ob
poros cutis nimis apertos Aere nudo &
asperiori objiciantur , passim accidit , eos
à levi quavis occasione in fugas , & distra-
ctiones adigi ; proinde ut non tantum
circa corporis partes exteriores , dolores,
spasmi, aut resolutiones hic, illic excitentur;
sed nonnunquam à frigore (uti dici solet)
suscepto , totius animæ concidentia (quæ
non cito nec facile sublevatur) succedit.
Et quidem hinc prædictæ circa *διαπολὴν*
inordinationes potissimum oriuntur , in
quantum Anima sensitiva, aut non robusta,
aut non munita satis , aeris externi injuriis
nimium patescit ; proindeque ad appulsus
ejus fortiores , in hac aut illa parte , aut
simul

simul in tota ejus hypostasi , perturbatur , inque ἀταξίας non statim recuperabiles adigitur. Porro hinc etiam Animæ pars flammea, consensu, haud minus quam idio-
pathia , propter aëris occursum impropor-
tionatum affici , & commoveri solet. Quippe fibræ & propagines nervæ in cor-
rugationes, & spasmos adaectæ, vasa sangui-
fera ab ipsis circumligata , varie stringunt,
proinde ut sanguis in fluctuationes inordi-
natas compellatur. Insuper massâ sangui-
nea per se , tum quoad accensionem , tum
crasin ejus transpirationis depravatæ vi-
tia plurimum luit. Respectu prioris, flam-
ma vitalis, circa corporis superficiem , glis-
cens , à duro aut asperiori ejus sufflatu in-
nutus , & trepitationes, variasque inæqua-
litates (quibus tota anima succutitur) co-
gi solet. Dein satis vulgo innotescit, cruoris
mixtionem à nihilo magis quam à διαπνοῇ
vitiata periclitari : hinc enim fluores , & in
massâ ejus serositatis præcipitationes, à qui-
bus catarrhi , tussès, paroxysmi Asthmatici,
Nephritici, & Arthritici contingunt, oriun-
tur.

Ab illo-
rum
Affe-
ctione
prædicta
sympto-
mata
proce-
dunt.

Ex his facile erit Affectionis, de qua nunc
agitur , rationem formalem , simulque
causas , & curationes designare. Enimve-
ro quod aliquis à frigore , aut nudi aëris oc-
cursu protinus in hoc , aut illo membro
dolorem , aut stuporem, vel paralyfin con-
trahat , ideo fit , quia spiritus Animales,
intra fibras membranaceas scatentes , per-
culsi,

culsi , & fugati in distractiones aguntur : quod si amplius à tali *περσάσει* totius corporis languor , & vitium prostratio contingunt , non privatus spirituum manipulus , sed tota eorundem hypostasis , sive integra anima sensitiva plecti videtur ; quæ nempe perculsa , adeoque in minorem ambitum contracta , & decurtata , intra corporis organa subsidit , ejusque facultates flaccescere sinit. Insuper his , si cuipiam aëri incautius exposito , brevi tumor , aut phlegmone , odontalgia , catarrhus , tussis aut pluriis superveniunt , vel si rigor subsequente mox æstu , & incallescencia febrili exoritur , indicio est sanguinem , haud minis quam spiritus Animales , ab improporcionado aëris appulsu affici , proindeque liquorem ejus , aut in motu , & accensione perturbatum , ad effervescentias febriles disponi , aut mistione solutum , in varios fluores & serosilaticis præcipitationes adigi. Immensi hic operis ac toedii esset , singulos affectus describere , qui interdum tali *περσάσει* origines suas debent. Hinc cephalalgia , vertigo , affectus soporosi , catarrhi , Coryza , Angina , ophthalmia , tussis , vomitus , diarrhæa , aliorumque morborum illas sæpenumero procedunt ; in tantum , ut vulgus , morborum fere omnium causas evidentes ad bina hæc genera , sc. crapulam , & frigus contractum referre soleat.

Haëte.

*Morbi
prædicti
proca-
tarxis
consistit.*

Haftenus *διαπρὸς* depravatæ rationem formalem, & causas conjunctas descripsimus. Quod vero spectat ad procatarxin si ve prædispositionem, propter quam alii præ aliis, ad frigus captandum apti sunt, dico hanc, aut in spirituum Animalium, aut sanguinis, aut pororum (sc. unius ex his, aut simul plurium) vitio consistere.

*1. Partim in
Spiriti-
bus.*

1. Spiritus Animales quandoque in culpa sunt, quia debiles admodum nihil durum, aut asperum, quod exterius iis obijcitur, sufferre valent, quin statim à nudi aëris appulsu in fugas, & distractiones vertuntur; quemadmodum plurimi post longas ægrotationes, sub dio versari horrent, & quamprimum aprico exponuntur, sæpissime in recidivas incurrunt: porro spiritus interdum ad Diaphoreses vitium istud inclinant, quatenus degeneres illi, indolemque acrem, & irrequietam nacti, à quovis aëris appulsu in *ἀνέξιας* aguntur. Quapropter qui ob spiritus ita dispositos hypochondriaci fiunt, etiam affectioni (quam descripsimus) obnoxii, à levi quavis occasione frigore tentantur.

*2. Partim in
Sanguine.*

2. Sanguis duplici ratione ad *διαπρὸς* depravatæ habitudinem disponit: viz. tum respectu temperamentum, tum mistionis ejus. Quoad posteriorem hanc, sæpe cruoris compages adeo laxa, & dissoluta existit, ut à *προφάσει* quavis exigua, & præci-

pue

que ob aëris frigidi, aut humidi appulsum, à fluxiones, & serositatum præcipitationes vertatur, in tantum, ut tali sanguine præditi, nequaquam extra fores progredi, immo vix prospicere audeant. Cæterum massa sanguinea quoad temperamentum tum sæpe calida & vaporosa admodum, Fluvia summe acria, & penetrativa exhalat, à quibus dum cutis pori referantur nimis & patentiores fiunt, tum spiritus, tum flamma vitalis, aëris nudi, æntique injuriis, plus debito exponuntur.

Tertio mala pororum constitutio, aut *3. Mala* à ægrotatione, vel aliis modis producta, *la poro-* ut etiam naturalis & ingenita, ad istum *ris con-* pravæ diaphoreseos habitum valde inclinat. *stutia-* Nam siquidem meatus isti nimis patuli, fere *ne.* semper dehiscunt, sanguis, & spiritus in toto, aut partibus quibusdam, contra externi aëris occursum haud satis muniuntur. Talis pororum amplitudo quibusdam insana & naturalis est, utpote qui carne molli, & laxa præditi sunt, cutem plerumque tenuem, & valde cribratam habent: insuper propter varia accidentia frequenter contrahi solet: post diætam sudorificam diu continuatam, item post sudationes crebras, quæ circa febrium declinationes erumpere solent, cutis pori per longum tempus ad summum extensi, & patefacti, diu postea dehiscunt, & fere semper apertiores manent.

*Cura sio
Ejui.*

Affectio hæc, etsi mortem non minetur quia tamen vitam valde molestant aut profusus inutilem reddit, Therapeiam ad primam meretur: ad quam moliendam intentione Curatorix erunt potissimum hæ tres: viz primo ut tum spirituum, tum sanguinis debilitates, sive dejectiones, aut depauperationes sanentur. Secundo ut utriusque illorum dyscrasix (si forte adsint) tollantur. Tercio ut pororum conformatio debita procuretur.

*1. Inten-
tio prima
Spiri-
tuum
corrobo-
ratio.*

1. Præcipuus hujus negotii cardo, circum primam Intentionem, quatenus ea spirituum Animalium corroboracionem sive totius Animæ sensitivæ ampliacionem respicit, vertatur: quippe nisi Patientibus confidentiam quandam assumere persuaserit, ita, ut foras prodire, vires ultimas exere, & naturam ad duriora indies aspi-randa assuefacere tentent, medela omni frustratur; quapropter victu lautiore, & alacritate haud minus quam medicinis opus erit, nimirum ut spirituum Animalium copix, indies instaurari ac augeri, illæque insuper ausis subinde majoribus obfirmari queant: in quos fines, vix generosa cum cibis opiparis moderate sumpta egregie conveniunt. Porro studiis & curis (quibus Anima deprimi-tur) omissis, tempus otio, & recreationibus, aut exercitiis modicis teratur. Per hujusmodi victus rationem rite institutam uti spiritus animales reficiuntur valde, ita

ita sanguinis casus, & depauperationes instaurantur.

Propter eosdem fines etiam medicamenta sequentia cum fructu exhiberi possunt.

℞. *Sp. succini Armoniaci q. s. sumantur Spiritus* Spiritus
gt. xv. ad xx. vespere, & primo mane in tus.
cochl. 1. Aq. destillata sequentis, superbibendo
ejusdem cochl. 9.

℞. *Folior. Salvia, rorismarini, thymi, Aqua*
Satureia, majorana, balsamita, ana M. iiij. destilla-
rad. Angelica, Imperatoria, ana Unc. sex. 1a.
Zedoaria, Galang. minoris, calami aroma-
tici, Ireos Florent. ana Unc. unam ss. Cubeb.
Unc. unam ss. nucis Moschat. Caryophyl.
Cinnam. ana Unc. unam Cort. exteriores
12 Aurant. 6 Limon. incis. & contus. af-
funde vini albi, & Canarini ana lib. iiij. de-
fil. organis communibus, liquor totus mis-
ceatur, & edulcoretur cum saccharo perlato:
inter destillandum Alembici capitulo suspen-
datur nodulus ex Ambra gris. Scrup. unum
Mosch. Dimid. Scrup.

℞. *Tinct. Antimonii, vel balsami To-* Tinctura
utani Unc. unam sumantur gt. xv. ad xx. 1a.
mane hora nona & quinta p. merid. in cochl.
aq. prescrip. superbibendo ejusdem Unc.
es, seu potius mane superbibatur haustus
Tea, vel Coffee, vel Chocholat. ex decocto sal-
is paratus.

Paulo ante Prandium, sumatur haustus
ni Xeroensis.

Quando hæc aliquamdiu usurpata intermittere visum erit, sequentia eorum vice subeant.

Loco sp. Electuarii sequentis dosis vespere & primo mane sumatur cum aq. destill. aut cum vino viperino.

Electuarium.

R Cort. Citri humide condit Unciam unam ss. *Myrobal. condit.* Unciam unam nucis *Moschat. Zinzib. condit.* ana Unciam ss. *Conjec. de Hyacintho, Alcherm. ana Dragmas tres. Margarit. pr. coral. rub. pr. ana Dragmam unam* ss. cum syrupo de iucca *cochermes, f. Elect.*

Alia medicamentum.

Pro potu ordinario bibatur, alia medicamentum juxta modum sequentem parata, viz doliolo iv. Congiorum indatur sacculus sequens.

R Gallum vetulum semicoctum, & minutim incisum, folior. Salvia, lingua cervina siccata, ana M. ij. Dactylos incis. numero 6 rasura Sassafras Uncias duas. incis. & contus. misce, f. sacculus post fermentationem indendus.

2. Intentio secunda, humorum Emendatio.

2. Intentio secunda, spirituum & sanguinis dyscrasias, aut depravatas indolem emendandas suscipiens, iisdem remediis quæ in Affectione hypochondriaca & melancholia conveniunt, perficitur; quare eadem Affectuum istorum Therapeia olim à nobis tradita, præscriptionum formulæ huc referri possunt.

3. Intentio

3. Circa intentionem tertiam, quæ

ad poros cutis rite conformandos, debitam ^{ratio ter-}
 quoad vestitum, aëra, & focos, victus ^{tia, po-}
 rationem instituit, medico haud multum ^{rorum}
 relinquitur. Nam affecti sese, & vires suas ^{Alter-}
 iuxta propriam Imaginationem metientes, ^{no.}
 a se vestiunt, intra cameram velut clau- ^{Qua op-}
 rum obfirmant, lecto, aut foco indul- ^{tine}
 gent, quemadmodum ipsi, à genio suo, ^{perfici-}
 nullis amicorum aut medici præceptis au- ^{tur cœli}
 ultrantes, ducantur. Quicquid circa res ^{transactio-}
 has alii consulant, isti experientiam suam, ^{ne.}
 & indicationem à juvantibus, & lædenti-
 bus sumtam obijcientes, plerumque repu-
 niant. Consilii ratio, quæ ab illis accipi, &
 servare solet, fere unica est, uti Coelum,
 Solum (unde non raro Animum quo-
 que) mutant. Nam ædibus clausis, aut
 ibili quantumvis addicti, ad regiones
 lateras, ubi Auram calidiorē, & magis
 genam spirant, profecti, vix credibile
 quam brevi convalescunt. Hæc de Diap-
 horesi perversa, sive depravata. Cujus af-
 fectus Theoriam ideo plenius tradimus,
 quoniam ab aliis intactus relinquitur: nunc,
 hinc digressi sumus, ad Diaphoresin ni-
 tam revertamus.

Restat adhuc Tertia pathematis huius, ^{Suda-}
 nempe sudationis immodicæ species, quæ ^{trionis}
 non uti prior, morbi alterius præsentis, ^{Species}
 & prægressi symptoma, aut effectus ^{tertia}
 est; verum ipsa primo incipiens, aut per ^{qua per}
 morbus est, aut affectionis morbidæ pa- ^{se mor-}
 batur. ^{ba est.}

rens existit. Ad primum censum præcipue spectat sudatio ista pestilens, apud nostrates olim Endemia, proindeque per totum orbem sudoris Anglici nomine insignitus, in cujus Ætiologiam mox inquiremus. Cæterum ut de sudore sanguineo nigro, aut cæruleo, fœtido, aut suaveolente (quorum mentio ad Authoribus fide dignis facta est, & quorundam ex illi Typi observationi nostræ quandoque occurrerunt) nihil hic dicamus; sæpe advertimus quosdam sine causa manifesta, in ἐφιδρωσεως habitum incidisse, & deinde evacuationem istam indies adauctam, non raro in immensum excrevisse; in tantum, ut totius corporis humiditates in sudorem profundi viderentur. Et quidem haec mirum est affectionem hanc semel inceptam quotidie augere; nam multum aut crebro sudantes, valde sitiunt, proindeque immaniter bibunt, atque dein quo plus bibunt, eo magis sudant; adeoque reciprocè bina istæ, causæ & effectus vices gerunt, & longa serie se mutuo producant.

Vivit adhuc in hoc regno Domina illustris jam à multis annis ob ἐπιδρωσιν immensam seu potius stupendam celebris, quippe singulis noctibus non solum linthea, & lecti contenta quæque madefacit, seu potius inundat, sed insuper in pelvim femoribus suppositam meri sudoris plures unciae, immo juxta vulgi famam, plures librae extillant; interea necesse habet ob sitin

*Ejus Historia
notabilis.*

continue urgentem paulo uberius potum
ingerere; à quo uti vires instaurantur, ita su-
datio perennatur. Admirandi hujusce affe-
ctus historiam tum à multis fide dignis, tum
à proprio Dominae laborantis ore (et si nun-
quam pro valetudine ejus recuperanda con-
sulerer) accepi. Cepit tamen à pluribus me-
dicis remedia, diversimodas circa victum, &
non naturalium regimen methodos ten-
avit, Acidulas cujusque fere generis bibit,
Regionum exterarum, & imprimis Galliae
curam experta est; verum his omnibus in-
iis Insignissima Domina stillicidio hoc
perquam molesto etiamnū laborat. Quan-
doquidem quæ circa hujus morbi initium,
progressus, & alterationes contigerunt,
quæque à juvantibus aut lædentibus obser-
anda fuerunt, mihi nondum innotuere, &
olummodo eam semel videre, & in transitu
tantum colloqui dabatur, non facile erit ca-
is hujus Ætiologiam tradere: utcunque *Ætio-*
aspicari fas est, in hac, sicuti in aliis naturæ *logia*
stantiis, sanguinis serum promte nimis ab- *ju.*
cedere aptum, relictis per renes, lymphæ-
uctus, glandulas, aliisque excretionum
rdinariis viis, hanc per poros cutis pri-
mo occasionaliter cœptam, & postea ha-
tudine quadam facilitatem deinceps affec-
isse, & constanter observasse; cui forsan ac-
cedat, quod salis fluidi in sanguine, & succo
erveo præpollentia sanguinis fusionem
erennem, serique secretionem uberio-
ficiat. Ad morbum hunc sanandum,

quando nunc habitu diurno confirmatus, simulque naturæ œconomia ab eo penitus inversa fuerit, nescio an remedia quævis, aut medendi methodus quicquam prodesse. Mihi certe nulla, cum forte quondam eam alloquerer, proponere visum erat. Si magnum illud pro diapnoë vitiata remedium sc. æris mutatio repetenda foret, non amplius Gallia, verum Dania potius aut Suecia adeantur.

*De Sudore
Anglico.*

Appositum ad hanc rem esset de sudore Anglico apud nostrates tum domi, tum foras olim Endemio, & funesto admodum pauper hic disserere. Veruntamen cur morbus hic intra seculum hæc conspectus fuerit, atque Typum ejus solummodo e. aliorum scriptis cognoscere datur, non licebit circa naturam, & causas ejus hypothesein quamvis contexere, sed, post historiam ex Authoribus descriptam, commentarii loco, conjecturas nostras proponere.

*Morbis
Historia.*

Sudor Anglicus cœpit Anno 1485. circa initium mensis Augusti, duravitque usque ad finem Octobris: & quamvis Sennertus dicat, hoc malum deinceps 40 Annos regioni hunc familiare, & perpetuum fuisse, tamen Nostrates & Medici, & Historici, qui tunc aut prope ea tempora vixerunt, cum perfecta, & magna interval- la habuisse observabant; cumque 66. annorum spatio solummodo quater redierit, viz. 1506. 1517. 1528. 1551. vix unquam
supra

supra sex menses defæviisse, & nonnunquam spatio trimestri terminatum fuisse, eumque, tempestatem valde humidam semper præcedaneam habuisse. At vero singulis, quibus incribuit annis, maximas ubique edidit mortalium strages; ut ab unoquoque ejus regno, quibusdam in locis tertia pars hominum brevi desideraretur. Tanta fuit ejus malignitas; ut, quainprimum urbem aliquam invaderet, singulis diebus quingentos, aut sexcentos occuparet, & ex ægris primo vix centesimus evaderet. Morbi Typum à Sennerto *Morbi* compendiose, & methodice descriptum, *Typus.* etiam nostris Authoribus consonum hic *Ex Sennerto.* inserere visum est. Morbo hoc correpti statim sine bubone, Carbunculo, exanthematibus, languore dissolvebantur, & animo deficiebant cum summo virium languore, inquietudine, κεφαλαγμία, capitis dolore, pulsu crebro celeri, inæquali, cordisque palpitatione maxima; sudore vero diffuebant perpetuo, & copioso, qui non finiebat, antequam morbus solveretur, quod intra 24 horas contingebat. Nam qui sudorem non proliciebant, neque cardiacis moriebantur, & qui impatientius calorem crebant, auramque frigidam captabant, omnes subito intra 24. horas moriebantur. Postea ubi morbi hujus ratio innotuit, ut agri sudores elicerent, ac Cardiacis se junirent, pauciores moriebantur. Sen. de

Curatio feb. lib. iv. cap. xv. Circa curationem paulo accuratius scribit Polydorus Virgilius

Post agrotantium plurima experimenta & observationes, à Juvantibus, & Ladentibus factas, ita usu venit, ut remedium unicuique promptissimum inventum sit quod hujusmodi est. Si quis interdiu sudore correpiebatur, cum vestitu protinus cubatum eat, si nocte, & in lecto, tum quiescat, nec se à loco moveat, usque ad 24. horas exactas, interim ita se stragulis oneret, quo non provocetur sudor, sed sua sponte molliter stillet, cibi nihil capiat, si tam diu famem tolerare possit; neque plus potionis consuetae, ac calefactae hauriat, quam modice satis sit ad sitim extinguendam; inter hanc curationem imprimis caveat, ne manuum quidem aut pedem suum refrigerandi, recreandique causa extra stragula proferat, quod fatere lethale est. Addunt alii toto isto nycthemeri spatio à somno prorsus abstinendum fuisse. Affectus iste, quia tam brevi intervallo, in vitam, aut mortem terminari solebat, à medicis plerisque febris Ephemera dicta fuit. A sudatione hac pestilenti recuperati postquam aliquamdiu sani perstitissent, quandoque in eam rursus, immo interdum vice tertia, incidebant.

Ætiologia ejus inquiri-
tur.

Ex hisce Phænomenis, ut diri hujus pathematis Ætiologiam tradere præsumamus. Imprimis suspicari fas sit, ἐπιδημιᾶς istius pestilentis rationem formalem simulque causam conjunctam in eo consistere, quod

solet in affectibus intra massam sanguineam altius radicatis.

In li-
quore
nerveo.

Quamobrem existimare potius adducor, morbi huius labem, in liquore nerveo primitus fundatam, exinde in cruorem, dum *ἰφιδρωπικῶς* istius malignæ tragoedia peragitur, communicari. Videtur enim quod humor iste, fibras omnes totius corporis irrigans, & spirituum animalium ubique vehiculum existens, propter Anni intemperiem, à crasi debita, nempe à spirituo-salino-volatili desciscens, versus indolem acetosam, aliamve plus vitiosam; & demum malignam degenerarit; cumque is ad depravationis statum illum pervenerit, ut vel sponte, ob plenitudinem, vel propter contagii fermentum excitus, turgescentiam sive fluorem conceperit, è partibus istis irritatis excussus, inque massam sanguineam redundans, hanc illico totam venenet, compagem ejus dissolvat, inque effervescentiam, illius mox expellendi gratia, maximopere eccriticam incitet. Hinc sudores (quoniam hæc excretionis via tum proxima, tum amplissima est) copiosi erumpunt; quo naturæ nisu extremo si forsan accidat virus totum è sanguine in habitum corporis reman-dari, indeque per *ἰφιδρωπικὴν* universalem, & aliquamdiu continuatam prorsus ejici, brevi salus, velut sudum post nubes penitus discussas, effulget; sin vero à fermentatione ista, & *ἰκνερωπικῶς* nisu in quam sanguis miasma-

tis

tis maligni expellendi causa excitatur, particulae venenosae non subito, nec intotum ejiciantur, cruoris massa tum quatenus sero orbata, tum crassi pessendata, ad flammam vitalem amplius prorogandam inhabilis evadit.

Ex his non difficile erit symptomatum causas & curationis ejus Empiricae rationes assignare. Nam quod morbo urgente, aut circa primum ejus insultum, antequam febris accendi videbatur, languor statim insolitus, Animi defectio, summa virium prostratio, capitis dolor, cordis palpitatio, cum pulsu crebro, celeri, & inaequali, aliaque nervosi generis pathemata laborantes infestabant, indicio erat, partes nerveas, prius sanguine affici, ab iisque malum illud originem suam ducere.

Symptomatum rationis.

2. Cum sudor copiosus (qui & symptomaticus, quandoque etiam criticus erat,) circa febris hujus principium, secus ac in plerisque aliis, exoritur, ratio est, quod latex morbificus, è fibris, & partibus nerveis in massam sanguineam redundans, exinde statim à primo ejus appulsu rejicitur, nec diutius in sanguine morari, aut intime permisceri sinitur. Enimvero, in statu non admodum invaletudinario, liquor Nerveus cum sanguineo vix unquam congruit: quare si quando iste per vices quasdam in hunc regurgitet, mox iterum excutitur; &, priusquam tinctura lixiviali inficitur, per renes amandatus,

*A simili
causa
ex qua
hic mor-
bus, dy-
senteria
incrue-
ta, &
Diabetes
oriuntur.*

urinæ limpidæ profluvium excitat ; quod quidem in affectibus spasmodicis sæpius evenire advertimus. Sin liquor nerveus degeneret, aut depravatus in sanguinem continuo refluat, modo Dysenteriam incruentam, qualem supra descripsimus, modo Diabetem, prout prius ostendimus, producit. Cæterum propter ejusdem humoris restagnationes minores & privatas, tumores canerosos, strumosos, scirrhosos, aliosque mali moris exoriri olim evicimus. At vero in affectu, de quo nunc agitur, latex iste nerveus, siquidem valde malignus, & pestilens existat, sanguinem primo contactu venenat, inque serositates per sudorem citissime amandandas fundit ; secus enim, si per horas aliquot intra massam sanguineam manere, cumque ea circulari, & penitus commisceri permittitur, ipsum penitus corrumpit, & plane mortificat: hinc in medendi methodo ista, per experientiam crebram inventa, ita sedulo cautum est, ut primo morbidi insultus momento, laborantes confestim (non opperiendo dum vestibus exuantur, lectoque inferantur) stragulis cooperti ad sudandum componantur, atque ἰσίδρωσις mox æquabilem in toto corpore excitatam per 24 horas continuent, interim ut nec manum, nec pedem movere, nec cibum aut somnum capere sinantur; hoc est, nihil omnino agant, quo latex iste pestilens cum sanguine plus, aut intime

magis

magis confundatur , aut quo celerrima , & totalis ejus exclusio inhibeatur. Quod si ejusmodi cita , copiosa , & æquabilis sudatio per naturæ instinctum accita , perque medicinam regulata tam diu producat , ut virus totum per cutis porose exhalet , affecti statim sine eruptionibus cutaneis , febre lenta , infirmitate diuturna , sudoribus nocturnis , aliisque sanguinis vitiiati consequentiis integre convalescunt. In quantum vero liquor nerveus , post corruptelas ita expurgatas , rursus eodem more depravari , & dein , ob plenitudinem aut contagium commotus , è partibus nerveis in sanguinem redundare , ipsumque pariter venenare aptus est , propterea nonnulli postquam perfecte convaluerant , ab eodem morbo secundo , immo nonnunquam tertio , corripiti solebant. Non opus erit medicamentorum formulas in hoc casu ullas subjicere ; quia totum Curationis negotium , fere tantum à recta Ægrotantium tractatione , sive administratione dependet. Cæterum valde ἀπεργασίωτος esset , pharmaciam , ac methodum præscribere contra morbum adeo insolitum , quem speramus nunquam rediturum ; & , si forsân olim aliquando redierit , incertum est , an eadem rursus medendi ratio in omnibus observari debeat.

Recuperatis ab hoc morbo eisdem rursus obnoxii sunt &

Sect. VI. Cap. I.

De Medicamentis Cardiacis & Alexiteriis.

*Cardia-
ca &
Alexi-
teria,
commu-
nissimi
semper
usus
fuerunt.*

IN veteri medicina, etiamque in nostra adhuc vulgari & Empirica, quam mulierculæ & Agytæ passim exercent, medicamenta dicta Cardiacæ & Alexiteria communissimi semper usus & maximi fuerunt census. Horum simplicia numerosissima habentur, eorundem compositiones Dispensatoriis quibusque tum Antiquis tum modernis molem addunt, & fere cunctas implent paginas: quod vero ad effectuum rationes & operandi modos spectat, Viz. à cujusmodi particulis eorum virtus dependet, & quali aut cordis aut sanguinis vel spirituum vel aliorum humorum affectione potentias suas exerunt; super his, inquam, nihil uspiam, quod animo veritatis avido satis faciat, à Medicis aut Philosophis dictum reperio. Ad explicandas Cardiacorum vitutes non, uti in reliqua pharmaceutice, qualitatibus manifestis & sensibilibus insistitur; verum ad occultas, & específicas, immo ad totius substantiæ actiones recurritur: interim si res attente consideretur, ejusque Ætiologia vera & genuina eruatur, facile constabit, ipsam remediî cardiaci notionem omnino perperam institui, atque errorem vulgarem esse.

Reme-

Remedia Cardiacæ ejusmodi habentur, *Illorum*
 quæ cordi quovis modo laboranti succur- *Attribu-*
 rant; quare passim ab Autoribus dicuntur *buta*
 hoc cor insigniter confortare, illud cor *vulga-*
 ab omni putredine illæsum præstare, qui- *ria.*
 nimo alia cor imbecillum, aut oppressum
 relevare, tremorem, aut deliquia ejus
 sanare, ipsumque à corruptione præser-
 vare. Porro, quoniam in Peste, variolis,
 & febribus malignis cor veneno, aut ma-
 lignitate correptum aut absessum esse cre-
 ditur, idcirco remedia, quæ in morbis
 istis juvare solent, non simpliciter Cardia-
 ca, sed Alexiteria, & Alexipharmaca dicun-
 tur.

Hæc de medicamentis, tum Cardiacis, *Unde*
 tum Alexiteriis, opinio inde exorta vide- *remedia*
 tur, quatenus olim putabatur, & etiam vul- *que ut*
 go creditur cor vitæ omnis, & caloris prin- *tam tu-*
 cipium esse, & proinde salutem, aut mor- *entur*
 tem nostram, ab immediata illius affectione *Cardia-*
 pendere: hinc quæcunque animam re- *ca ap-*
 creant, atque nos vividos, & alacriores *pellata.*
 faciunt, illud agere creduntur, quatenus
 cordi benigna & amica sunt; & è contra
 alia mœrorem & melancholiam inducere,
 quatenus cordi inimica, & incongrua exi-
 stunt.

Verum enim vero cum alibi satis fuisse *Hæc*
 ostendimus vitæ subjectum minime cor, *non præ-*
 sed imprimis & fere tantum sanguinem *prie in*
 esse, ipsamque Animam (à cujus existen- *cor.*
 tia, & actu in corpore, vita dependet) par-
 tim

tim in sanguine , partimque in spirituum animalium aggerie fundari , facile sequetur remedia , quæ vitam integram conservant , aut periclitantem instaurant, has animæ partes , nempe sanguinem , & spiritus animales potius & immediatius , quam cor respicere. Hoc enim non viscus nobile & princeps est usque adeo uti perhibetur , sed merus musculus, carne tantum & tendinibus more cæterorum constans, & sanguini circumpellendo inserviens : quoties autem ab hoc munere rite peragendo deficit , aut delinquit ; hoc non propria ipsius culpa , sed aut sanguinis , aut spirituum animalium , quibus actuatur , vitio contingit.

Itaque ut medicamentorum , quæ Cordialia dicuntur , rationes & operandi modi innotescant , considerare oportet hæc duo ;

Sed in sc. primo quot , aut quibus præcipue modis , sanguis aut quoad accensionem , aut quoad missionem suam perperam habens, & non raro periclitans , subsidia , quibus præservetur aut emendetur , medica requirat. Secundo quo ritu ob defectum aut delictum in regimine animali cor à debito motu impeditur , aut pervertitur , & propterea medicamenta , quæ spirituum copias adaugeant, & rectius componant, indicantur.

Quomodo in Quoad prius , sanguis, respectu accensionis suæ , aut deficit , aut excedit ; & utroque respectu , medicamenta diversimoda, nem-

nempe calida , aut frigida , ceu velut oleum , aut aqua requiruntur ; & propterea vulgo Cardiacæ appellantur , etsi cor non omnino afficiant. Nam licet ab iis assumptis sæpenumero cordis motus alteratur , & proinde pulsus statim crebrior aut tardior , fortior aut debilior evadat ; attamen hoc ideo fit , quia cordis motus , omnino à spirituum animalium influxu dependens (miro inter utramque animæ portionem consensu , & *συμπερίξει*) juxta sanguinis accensionem , exactissime proportionatur : quare prout sanguis à pharmacis ingestis effervescentiam sive æstum suum intendit aut remittit , è vestigio spiritus animales , qui cor agitant , conditioni ejus ad amissim obsequentes, cor ocius, aut tardius vibrare faciunt ; dein, si ab eodem medicamine spirituum animalium systasis afficitur , propterea item pulsus magis, aut minus fortis , aut vehemens efficitur ; cum interim istius medicamenti virtus haud magis ad cor ipsum , quam ad manus , aut pedes , aut ad musculum quemvis alium pertingat. Itaque ut cardiacorum , quibus sanguinis enormitates sanantur , classis prima rite instituatur , perpendere oportebit , quot , & quibus modis liquor ejus tum quoad Accensionem , tum quoad Crasin suam perverti aut depravari solet , dein cujusmodi remedia Cardiacæ vulgo habita , pro quibusque ejus vitiis requiruntur.

*Sanguis
peccat
quoad
accensionem &
quoad
crasin*

Primo igitur sanguis interdum non satis accenditur, nec cum vigore circulatur, prout observare est in multis languidis, scilicet ab ægitudine diuturna decumbentibus, aut hæmorrhagias magnas, aliasque evacuationes immoderatas passis, aut senio confectis; quibus utique cum pulsu debili, & viribus prostratis, extrema ut plurimum frigent, & pallent: quorum ratio est, quod cruor ob particulas sulphureas nimis assumptas, & depressas, sere vapidus & effœtus evasit; proindeque parce admodum, & minute in pulmonibus accenditur: cui sæpenumero accedit, quod regimine animali etiam fatiscente, cor plenior spirituum influxu destitutum, sanguinem, quo vegetius effervescat, & accendatur, non satis exagitat.

1. *Quā-
do minus
debito
accendi-
tur.*

*Quæ re-
media
indican-
tur.*

Remedia in hoc casu adhibenda sunt vina generosa, Aquæ ardentes, aut mitiores cum aromatis destillatæ; pulveres, species, & confectiones Aromaticæ; olea & spiritus chymici; Tincturæ, Elixires, aliaque particulis sulphureis & spirituosiss prædita; quæ nempe sanguinem exagitent magis, eumque magis inflammabilem, & turgidum reddant: cumque eadem simul spiritus animales exsuscitent, & confortent, propterea cor vegetius & fortius pulsare faciunt. Horum formulæ in calce hujus capituli subduntur.

2. *Quæ
item*

Secundo sæpenumero sanguis ab particulas sulphureas nimis solutas, & in effervesc-

vescentiam actas, plus debito accenditur, ac *quando*
 calorem nimis intensum, & valde mole- *nimius*
 stum in toto corpore dispergit: quapropter, *accen-*
 ter, ut iste ita plurimum rarefactus, & effla- *ditur.*
 grans, intra vasa contineri, simulque even-
 tulari possit, cor vehementer, & celeriter
 pulsans sanguinem magno labore & nixu
 circumpellit: id circo in hoc casu remedia
 cardiaca frigida, & attemperantia, quæ
 sanguinis fervorem refringunt, & sedent,
 simulque spiritus animales, quo magis ar-
 dua nunc vitæ pensa præstare possint, blan-
 de refocillent, adhibere oportet: in quos
 fines aquæ destillatæ Borraginis, Melissæ,
 florum paralyseos, Calendulæ, Tunicæ to-
 tius citri, nec non syrupi, & conservæ è flo-
 ribus & foliis ejusmodi vegetabilium, suc-
 cus acetosæ, citri, Aurantii, Chry stallum mi-
 nerale, & similia ex usu esse solent; quibus
 opiata sæpissime cum fructu adjunguntur;
 nam cordis impetu nonnihil refrænato, san-
 guis effervescentiam suam facilius, ac citius
 remittit.

Hæc sunt Cardiacas simpliciores, quæ uni- *2. Sanguis*
 cam intentionem, nempe flammæ sangui- *quoad*
 næ elationem, aut depressionem efficere de- *crasin*
 signantur. Verum insuper, sanguis haud so- *sive mi-*
 lummodo quoad accensionē, sed etiam mi- *stionem*
 stionem sive crasin suam depravari, & di- *peccant*
 versimode perverti solet. Attamen non sta- *tantum*
 tim quibuslibet dyscrasiis ejus Cardiacas exi- *in febr-*
 guntur, sed tantum iis, quæ in febribus *bus Car-*
 cicatæ, cum subitæ ac immanes fuerint, *diaca e-*
exigit,
inno.
 massæ

massæ sanguineæ corruptionem totalem minantur.

*Incom-
page sua
aut ni-
mis stri-
ctus est.*

1. Sanguis febriliter effervescens, duobus præcipue modis quoad crasim suam periclitatur nempe aut misionis vinculum nimis strictum existit, proinde ut particulæ omnes ita inter se complicentur, ac mutuo combinentur, ut inutile & excrementium ab utili, & tenue à crasso nequaquam extricari, aut secerni queat; prout in febribus quibusdam continuis, & putridis accipit; quæ licet parum aut minime sint malignæ, quia tamen per sudorem, aut diaphorem judicari nequeunt, quandoque in mortem terminantur. Quare in hoc casu pro Cardiacis exhibeatur, quæ sanguinis compagem referant, & aperiant, proinde ut latex serosus cum recrementis aliis, à reliquorum concretionibus abscedere, & amandari possit.

*Aut ni-
mis so-
lutus.*

2. Sanguinis crasis alio insuper, & plane diverso, modo in febribus subverti periclitatur, proindeque remedia aliusmodi Cardiacæ, viz Alexipharmaca, sive Alexiteria indicantur. Enimvero sæpe accidit compagem ejus à particulis heterogeneis, aut intra proprium solum genitis, aut illic aliunde suffusis laxari nimis, & quoad crasim dirimi, proinde ut misionis vinculo communi soluto ubique in partes secedatur; atque dein sanguinis coagulati, aut extravasati, & stagnantis portiones hic, illic defixæ putrescant, & corrumpantur; & de-
mum

num liquor totus sanguineus in tantum vi-
tietur , ut non amplius ad flammam peren-
nandam , aut ad spiritus Animales in cere-
brum extillandos idoneus existat : quam-
obrem tunc necesse erit functiones om-
nes sensim fatiscere , & denique vitam per-
ire.

Cardiaca , in hoc casu maxime requisita, *Virtutem*
ejusmodi particulis constent, quæ in sangui- *ejus po-*
nem traductæ , cumque eo circulatæ , indo- *sterius*
mabiles usque , simulque benignæ persistent; *qua re-*
quare dum massæ sanguineæ poros omnes , *media*
& meatus subeunt , particulas alteras ma- *exigit.*
lignas ubique exagitant , à contretionibus
suis divellunt , & demum aut subigunt ,
aut foras expellunt. Cumque adeo sanguis
à mitione istac venenosa liberatus , simul-
que à coagulationibus quibusque privatis
expeditus , in particulas rursus minimas ,
& elementares dirimitur , mitionem suam
pristinam , & brevi salutiferam recupe-
rat.

Profecto ut melius constet , quo ritu A- *Viz. A-*
lexiteria sanguinem , & succos corporis *lexite-*
nostri , ab afflatu pestifero conservant , aut *ria.*
eo jamjam tactos à corruptione vindic-
cant ; considerare oportet quomodo alii
liquores putrefactioni obnoxii diu præser-
vari , aut ea correpti denuo restitui possint.
Itaque de Cervisia observare est , eam ,
ex sua natura cito coalescere aptam , flo-
rum lupuli incoctione durabilem effici : *Quomodo*
quinino aquam communem , cum alias *do has*
brevi

sanguinem à putredine vendent.

brevi putresceret, vegetabilium amarican-
tium (cujusmodi etiam Alexipharmaca ex-
sistunt) coctione aut infusione impragna-
tam, diutius illibatam perstare : præterea
herbarum succos, & liquores quosdam al-
ios jam jam putidos, si modo sulphure ac-
censo fumigantur, pristinum vigorem recu-
perare : insuper vina, cervisiam, aliaque po-
tuum genera fere vappida, & exoleta,
per fermentationem in iis de novo conci-
tatam sæpius reviviscere. Quorum ratio est,
quod siquidem rei cujusque corruptio in
particularum elementarium exolutione,
& mutuo ab invicem decessu consistit,
quicquid eas ab fugam, & confusionem
tendentes, adhuc in motu & perfecta mi-
stura detinet, concretum istud usque sartum
tectum præservat. Porro siquid Elementa
ab invicem soluta & mutuo decessura, de-
novo simul cogit, inque novam fermenta-
tionem suscitatur, putredinem, licet incep-
tam, à concreto arcet, eique constitutio-
nem rursus firmam conciliat. Hujusmodi
alterationes, & à corruptione vindicias,
liquoribus ab arte paratis induci, cui-
vis è plebe notum est. Et quidem in pe-
ste ; & morbis malignis, Alexiphar-
maca eundem effectum præstare viden-
tur. Hæc enim sæpius assumpta, quate-
nus sanguinem continue exagitant, inque
fermentationem alteriorem cogunt, non
obstante *μασμήτων* noxiorum influentia,
mulsionem ejus integram conservant, quini-

mo post malignitatem impressam , atque sanguinis crasim prædicto modo laxari , & solvi inceptam , ejusmodi remedia usque ad diaphoresin promovendam exhibita , quatenus labis susceptæ miasmata decoquunt , & fermentationem novam alteri corruptivæ oppositam inducunt , sæpenumero luis pestiferæ impetus , aut impressiones obliterant. Hujusmodi Pharmacorum Alexiteriarum species & formulæ inferius subduntur.

Interim , quod spectat ad Cardiacæ istæ altera , à quibus nimirum sanguinis effervescentis compages nimis contricta laxatur , & pro materia febrili , aliisque recrementis manumittendis aperitur ; ut horum *δυνάμεις* & operandi rationes melius innotescant , huc referri deberent , quæ superius circa Diureticorum & Diaphoreticorum *εργείας* protulimus. Enimvero medicamina ista Cardiacis quibusdam valde affinia sunt , immo interdum usus communis , aut reciproci existunt ; in quantum sanguinis crasis vitiosa interdum relevari nequit , nisi prius reserata ejus compage , seroso latici , per renes aut cutis poros amando , exitus patefiat. Singulos hosce medendi scopos Salina potissimum exequuntur. Nam , prout olim sæpius notavimus , corporis cujusque tum liquidi , tum solidi apertio clave fere tantum salina perficitur.

*Cujusmodi
cardiacæ
in sanguinis
compagibus
nimis
strictæ
inducantur.*

Quomodo ob varias salinorum infusiones
lactis

lactis coagulatio , atque ab eo statu red-
 ctio , aut inhibitiō præstantur , & quantum
αἰαλόγως in sanguine hæc fiunt , in capite
 de Diuresi per experimenta declaravimus
 quemadmodum in lacte , aut sanguine
 fluido, pariter in metallis fixissimis , aliisque
 minerabilibus res habet. Etenim concre-
 tio sive compactio fere omnis à Sale uniu-
 generis , dissolutio à quodam alterius , quod
 sale primū in complexus suos rapit , &
 dein præcipitatio fit à sale quodam statu
 diversi , qui priorum combinationes de-
 struit : hæc omnia tam clare , & fuse supra
 exposuimus , ut non opus sit hic repetere
 Quod itaque salina Cardiacis haud minu-
 quam Diureticis & Diaphoreticis accense-
 mus , ratio eadem est in omnibus : resta-
 modo , quæ hujus generis ad censum il-
 lum pertinent præcipuas species , & ope-
 randi rationes & Ætiologias breviter delig-
 nare.

*Ea po-
 tissi-
 mum sa-
 lina
 sunt , ac
 diversi
 generis.*

*1. Car-
 diaca sa-
 le volati-
 le præ-
 dita.*

1. Itaque in primo ordine sese offerunt
 & plerisque aliis facile palmam præcipiunt
 Cardiacæ sale volatili prædita , uti Spiritu
 C. C. sanguinis, salis Armoniaci compositi
 viz. cum succino , Theriaca , radicibus ser-
 pentariæ virginianæ , aliisque Alexiteriis de-
 stillati ; item, quod nuper Doctoris Medic
 ad sectam Empiricam transmigrantis medi-
 camentum unicum & universale fuit , Spi-
 ritus craniorum è sepulchris effossorum
 Huc etiam sal viperarum , item pulvis Bufon-
 um clausæ calcinatorum (quem olim in
 febre

febre pestilentiali Oxonii An. Dom. 1643. Epidemica celebrem & valde proficuum novi) cum multis aliis referri debent. Hujusmodi remedia multos ab ipsis sepulchri faucibus revocarunt : & quidem respectu vario , & multiplici , sæpe juvamen præstant ; viz. imprimis quatenus sali , aut fixo , aut acido occurrendo , eosque in amplexus suos rapiendo sanguinis ab effervescencia febrili nimis inspissati , & constricti massam aperiunt , adeoque materiæ morbigicæ separationem & excretionem promovent ; tum insuper quod spiritus animales relevant , atque segnes ad munus suum defungendum exuscitant ; quibus accedat , quod in febribus malignis pharmaca hæc materiæ morbigicæ particulas venenosas subigunt , & non raro extinguunt.

2. Secundus inter Cardiacæ salina locus, 2. *Quæ*
remediis sale alchalisato sive petrificante *sale Al-*
præditis , jure debetur ; hæc enim vulgo *chiali si-*
Cordialia maxime insignia habentur. Hu- *ve petri-*
jusmodi nimirum sunt lapis Bezoar , Mar- *ficante*
garitæ , Corallia , os è corde Cervi , & cor- *pollent.*
nu ejusdem , pul. eboris , oculi & chelæ
Cancror. alii que pul. lapidei , & testacei ;
quos sæpenumero cum fructu exhiberi com-
munis experientia testatur , atque juvami-
nis ratio in hoc consistere videtur , quod
salis alchali particulae in medicamine , sa-
lis acidi intra corpora nostra particulis oc-
currunt , & mox intime cohærent , eorum-
que proinde efferationes , & quascunque

alias combinationes iniquas destruunt. Huiusmodi Cardiacorum classi Bolus Armena, terra Lemnia, Sigillata, aliqua cretacea etiam merito accensentur; non ideo tamen, quod cordi laboranti (uti vulgo perhibetur) succurrunt, sed quatenus salis acidi aut fixi, aut in visceribus, aut in massa sanguinea, præpollentias destruunt, atque enormitates, ab iis productas, mox sedant, aut corrigunt.

3. *Quæ
salsæ sunt
sive
acetosæ.*

3. Si medicamenta acetosa, sive sale fluido, prædita, ab hoc Cardiacorum censu excluderem, Medicorum fere omnium, ac imprimis veterum, Autoritas contra me insurgeret. Hæc enim plerisque contra pestilentiam Alexiteria eximia habentur. Pro curatione febrium malignar. Aceta Theriacalia, & Bezoartica summe prædicantur; quinimo aquas in eum usum destillatas, Acerum, aut acetosa ingrediuntur. Propter eandem rationem spiritus vitrioli, succus citri, Iujulæ, Granatorum, cum multis aliis ejusdem farinæ, in Cordialium, & Alexipharma^{orum} numero habentur; & quidem jure optimo, quoniam hæc salis fixi cum sulphure adusto combinationes optime dissolvunt, atque efferationes subigunt; proindeque huiusmodi remediis sanguinis coagulationes, & extravasationes, in febribus malignis evenire solitæ, præcaventur sæpe, aut curantur.

4. *Quæ
salsæ sunt
fixæ.*

4 Propter easdem aut consimiles rationes, quibus salina prædicta, etiam alia quorum

quorum basis sal fixus est, Cardiacis annumerantur, aut eorum compositiones ingrediuntur. Quippe cum sales diversimodi in corpore nostro gignantur, illique passim ab uno statu in alterum transeant, hinc propter quamcunque intentionem salina non unius sed varii generis exhiberi debent. Qua ratione sale fixo sive lixiviali prædita salis acidi, intra viscera vel sanguinem præpollentis, enormitates tollunt, aut corrigunt, superius ostensum est.

5. Sal nitrosus jure optimo Cardiacis *s. Quæ* accensetur, utpote sine cujus particulis cum *sale ni-* *troso.* aëre inspirandis vita Animalium non potest subsistere: cæterum hic intus ore assumtus celebre Antipyreticon habetur, quatenus sitim tollit, atque æstum febrilem valde compescit; quod tamen efficit, non tantum sanguinis missionem, sed etiam ejus accensionem juvando. Alibi ostendimus ad flammam constituendam una cum particulis sulphureis, nitrosas requiri; & quo uberius hæc subeunt, eo clarius, & nitidius ardescere. Quapropter cum materies, quæ maxima ex parte sulphure cum sale, & terra admixtis constat, accensa flammam non nisi obscuram cum fumo & fuligine vitiatam emittit; si nitrum adjiciatur, ea mox splendida, & mitis cum candore effuget. Pariter in febribus habere censemus, quando sanguis, sæculentiis adustis resertus, cum calore suffocativo sumigat, potius quam aperte effla-

O 2

grat,

grat, nitri particulæ ore assumptæ, inque sanguinem traductæ, cum mox clarius, & propterea benignius, ardescere faciunt: proinde ut, liquoris compage magis reserata, recrementa ejus tum serosa, tum fuliginosa liberius decedant. Quamobrem recte observat Verulamius noster. Nitri particulas tum ventriculo ingestas, tum una cum aëre inspiratas, ad vitam nostram & tuendam, & prolongandam plurimum conducere.

Hæ sunt præcipuæ medicamentorum Cardiacorum species, quorum operatio potissimum in massam sanguineam destinatur, cujus nempe compagem, aut nimis strictam, & coctione diuturna inspissatam, nonnihil fundunt, & aperiunt, ut materiæ morbificæ exitus pate fiat: vel ea cruorem à mistura heterogenea, & maligna, dissolutum, inque portioniones venenatas, proindeque stagnationibus, & coagulationibus corruptivis obnoxias fractum, à putredine vindicant; in quantum sc. Cardiacorum istorum Alexiteriorum particulæ, in sanguinem traditæ, cumque eo inter circulandum confusæ, haud tamen ab eo assimilatae, aut subactæ, particulas venenatas ubique adoriuntur, easque aut subigunt, vel foras expellunt; proinde ut massa sanguinea malignitate omni liberata, & coagulationibus quibusque extricata, brevi crasin pristinam recuperet. Utraque hæc pharmaca, quatenus sanguinem à cor-

ruptione aut extinctione præservant, vulgo Cardiacæ, sed proprie magis Vitalia dicuntur.

Quod si amplius inquiratur, quomodo hæc, aut illa ventriculo ingesta, absque notabili actione, vel passione ibidem excitatis, energias suas fere illibatas tam subito in massam sanguineam transferant: Dico imprimis, pharmaca istæ spiritibus Animalibus neutiquam adversari, sed valde congruere; quare ventriculi fibras nerveas, nec in molestiæ sensum, nec in motus excretorios irritant; quin potius spiritus earum incolas in ovationem quandam, sive complacentiam cient; cujus undulatione tota mox Animalatius expanditur. Dein secundo, è ventriculo in sanguinem transitus non, prout olim putabatur, tam longus est, aut per tantas ambages producitur, ut timor sit, ne ne medicamento virtus in via amittatur: veruntamen è vestigio, è finibus his, in illos proditur. Nam, prout supra observavimus, interiorem ventriculi tunicam nerveam vasa sanguifera innumera confitissime obducunt, proinde ut pharmacà non solum cathartica, verum alia quæque in præcordia, aut cerebrum, immo in extimam corporis oram destinata, nondum ventriculo egressa operationes suas in sanguinem ordiuntur.

*distap-
tius vi-
talia di-
cuntur.*

*Quomo-
do hæc
ventri-
culo in-
gesta mox
in san-
guinem
operan-
tur.*

Hactenus de Cardiacis ita vulgo appellatis, quatenus sanguinem quoad accensionem, aut missionem suam, nempe

*2. Scilicet
dñ Car-
diacorum*

genus
quæ Spi-
ritus, A-
nimales
refici-
unt.

aut alteram, aut simul utramque deprava-
tam restitunt, vel ad meliorem crasin re-
ducunt. Quorum operatio & virtus cum
vitæ periclitanti suppetias ferat, ea (prout
innuimus) proprie magis, Vitalia dicantur.
Verum insuper medicamina quædam, isto
cordialium nomine insigniuntur, quate-
nus prius, & immediatus in Spiritus A-
nimales energias suas exerunt, adeo-
que Animæ sensitivæ aut portionem quan-
dam, aut totam hypostasim nimis con-
tractam, depressam, aut alias perturba-
tam, erigunt, vigorant, & compo-
nunt. Et quidem huiusmodi remedia cor
ipsum, etsi remotius, quadantenus tamen
afficiunt. Quippe cum ab illis exhibitis, to-
ta Anima Sensitiva elevatur, & latius ex-
panditur, etiam Spiritus, Præcordiis desti-
natus, in eadem uberius influunt, & vege-
tius actuant; proindeque pulsus, prius de-
bilis, aut vacillans, mox fortius vibrat, &
sanguis cum majore impetu circumpellitur.
Huiusmodi Pharmaca, pro Cardiacis jure
quodam habita, quoad Materiam ab alte-
ris vitalibus, sanguinem imprimis respi-
cientibus, haud multum discrepant; im-
mo nonnulla utrique generi communia
sunt. Quoad afficiendi rationes poste-
riora hæc ad duo capita satis apte reducun-
tur, & quatenus aut Lenia, aut Aspera
sunt, eundem scopum assequuntur; ea
nimirum, vel spiritus Animales demul-
cendo, & quasi blande, & molliter pal-
par-

Hæc du-
plicis sunt
generis.

pando erigunt, & confirmant; vel ipsos vexando, atque velut stimulis, ac contis urgendo, in motus citatiores, & quandoque magis regulares, cogunt.

Cardiaca prioris generis quam primum stomacho ingeruntur, immo interdum ore tantum libata, virtutes suas exerunt, & cum grato appulsu, spiritus in prianis viis, sive corporis velut porticu, degentes refocillant, aut instaurant; dein horum continuitate, ovatio eadem in spiritus alios, & subinde in alios, successive tradita, brevi per totam Animæ sensitivæ compagem undulat; proinde ut tum cerebrum, tum præcordia pleniore spirituum quasi exultantium influxu irradiata, functionum suarum munia multo vegetius, & alacrius obeant. In hunc finem (cavendo nimiam sanguinis incitationem) faciunt Aquæ vulgo cordiales dictæ, cum vino aut spiritibus vinosis, cumque Aromatis destillatæ; item moschi, & Ambriæ griseæ præparata. Etiam pulveres Aromatici iisdem commisti. Porro huc spectant coralliorum & Margaritarum magisteria, & tinctura, item elixires, aliaque quamplurima ejusdem farinæ, saporem, aut odorem gratum spirantia: hinc etiam suaveolentia, ac visibilia jucunda, quatenus spiritus Animales recreant, Cardiacis annumerantur: quæcunque enim spiritus, Sensorii cujusque præfides, blande afficiunt, & delectant, mox totam Animam erigunt, & amplificant.

1. Bland-
da &
Spiritus
demul-
centia.
(Inif-
modi ef-
fectum
cient aut
mox in
visceri-
bus aut
senso-
riis.

ἢ *Ant de-*
mum
antra
ἰγκέ-
φαλον.

Interim alia hujus census Cardiacæ, sine magna spirituum in vestibulo consistorum affectione, immo primis viis, & massa sanguinea fere insalutatis, intra ἰγκέφαλον primo operari videntur; cujusmodi sunt Cephalica quædam ita dicta, quæ cum palato aut ventriculo minus grata sint, & cruorem vix fermentent, aut exagitent, tamen cerebrum illustant, ejusque incolas spiritus animales exacuunt, & corroborant. Hujus indolis videntur esse Salvia, Betonica, Rosmarinus, Verbena, cum multis aliis.

2. *Aut*
Cardia-
ca ista
sunt as-
pera &
irruan-
tia.

2. Medicamenta quædam alia, & Administrationum genera (quæ non immerito Cardiacis accenseantur) modo longe diverso operantur, & ob rationem prorsus aliam juvamen præstant: ea nimirum spiritus Animales non blande demulcent, & æqualiter expandi faciunt; verum irritant potius, & huc illuc excurrere, & efferrî cogunt; cum nempe ob finem, ut, cum ipsi, prius inordinate habentes, & inæqualiter dispersi, in quibusdam locis densius, inque aliis tenuius scaterent, proindeque functionum suarum munia quædam, ac potissimum intra cerebrum, aut præcordia intermitterent, aut perversè agerent; optimum tunc remedium est, ut à pharmaco ingrato perturbentur, & exagitentur magis: propterea namque illi tanquam à loris inflictis exuscitati, & velut flagellati, αἰτιας priores relinquunt, & sponte sua in ordi-

ordines regulares redeunt. Ita namque usitatum est in lipothymia, syncope, cordis oppressione, aut spasmo, immo in quibusque fere aliis spirituum deliquiis, languoribus, aut Anomaliis, aut spirituum C. C. fuliginis, Salis Armoniaci, aut tincturam Castorei, vel Asæ foetidæ, cum aliis liquoribus propinare; hæc, & similia, uti imprimis sales volatiles, & olea chymica empyreumatica, naribus admoveere; porro in subitis Animæ defectionibus, faciei aquam frigidam inspergere, nares convellere, corpus valde concutere, & non raro alampam infligere expediat. Hujusmodi Administrationes levamen conferunt, quatenus spiritus Animales oppressos, vel distractos, vel à proprio munere aliud agentes, exuscitant, ipsosque dein expansos, ac velut in aciem conscriptos, ad pristina officia sua jubent. Quod vero nonnulli juvamen illud inde procedere existimant, in quantum sanguis, in cursu suo impeditus alicubi, ac præsertim intra præcordia stagnans, prædictas affectiones parit, illisque remediis, & administrationum modis in motum vindicatur; dico pathematum istorum, & causam, & curationem secundario tantum, & mediate à sanguine pendere; primitus vero, & sanguinis stagnationem, à cordis motu animali impedito procedere; & non, nisi ab hujus restitutione, illius impedimenta tolli. Recensitis nunc variis medicaminum pro Cardiacis

*Qua spiritus
velut
flagellando, in
ordines
cogunt.*

habitorum speciebus , eorumque in Sanguinem , aut Spiritus, vel simul in utrosque operandi modis , & rationibus (uti opinor) rite designatis , restat adhuc illorum , unicuique ex prædictis intentionibus medicis appropriatorum , selectas quasdam formulas subicere.

Seçt. VI. Cap. II.

Cardiacorum Species , ac formulae.

*a. Cardiacis
sanguinis
accensionem
attenuantia.*

Quandoquidem Pharmata , pro Cardiacis vulgo habita in duo genera distinximus , viz. alia quæ sanguinem , & alia quæ spiritus Animales potissime ac immediatius afficiunt ; in primo illorum censu , quæ ad sanguinis accensionem regulandam destinantur , ea posuimus , quæ liquorem ejus nimis frigidum , & motu tardum , plus æstuarè , atque particulis sulphureis copia magis auctis , aut exaltatis , uberius accendi , & efflagrare cogunt ; qualia sunt vina generosa , Aquæ ardentes destillatæ compositæ , spiritus , & tinctura Croci, Elixir vitæ Quercetani , Tinctura salis Tartari , Chalybis , aliaque spiritu imprimis ac sulphure copiosis referta ; quorum modo hæc , modo illa pro cujusque patientis libitu sumantur. Quoties ob sanguinem minus accensum , proindeque intra præcordia aggestum nimis , & fere stagnantem , languor & spirituum fatiscencia , magna cum cordis oppressione , infestant ; in hoc casu

casu Aqua mirabilis, Cinnamomi, Caryophyl. Absynthii compos. item è cort. Aurantii cum vino destillatæ conveniunt; quibus interdum spiritus, elixiris, vel Tincturæ cujusdam dosis addatur.

Attamen hic magna cautione opus est, ne frequenter nimis hujusmodi cordialibus indulgeatur. Novi enim plures tum viros, tum feminas insignes à crebriore horum usu, in malam hanc consuetudinem lapsos, ut necesse habuerint sæpius in die, aut vini generosi, aut spiritus, vel aquæ cujusdam fortioris haustulum ingerere. Porro eorundem doses (siquidem natura extraordinariis parumper assueta, haud diu iisdem contenta persistat) indies augere, ac sæpius repetere; proinde tandem ut stomachus nihil mediocri sufferre, aut digerere possit, potentiora usque & calidiora expetens. Cæterum viscera alia, ac imprimis hepar exsiccantur adeo, & assantur, ut, sanguine quoad penum suum diminuto, & quoad crasim depravato, cacochymia morbilifera, aut vitæ abbreviatio supervenerit.

Plures, & variae sunt occasiones, propter quas multi in pessimam hunc liquores Cardiacos pitissandi morem adducuntur. Nam præter subitos languores, forsitan ab ingenti mœrore, labore improbo sudoribus immensis, aut dolore acuto excitatos; insuper si quando Alimenta minus congrua stomacho gravamen, aut nauseam inferant,

*Horum
Abusus
notabilis
describitur.*

*Propter
quas oc-
casiones
iste in-
vale-
re solet.*

rant , vel propter diathesin spasmodicam syncope aut *ἀναισθησία* impendere videatur: porro ob multas alias causas , usitatum est spiritus vinosos , sive Aquam vitæ , et- si minus propriæ ita dictam, ingeneri ; dein postquam ejusmodi cordialia aliquoties sumpta congruere , & delectare incipiunt , à quovis eorum libamine , massa sanguinea paulo uberius expansa , & magis accensa , totius Animæ hypostasim ampliari, inque ovationem quandam accieri facit ; quæ postquam denuo subsidit , Anima istius complacentiæ memor , & presenti statu minime contenta , eandem denuo affectat , eique rursus captandæ mox inhæat. Quare ad omnem molestiam corporis , aut Animi , quamprimum spiritus paulo fatiscunt , ad eos statim erigendos , haustus cardiacus expetitur , & , si præsto fuerit , ingeritur ; adeoque propter Animæ vela sæpe inutiliter expensâ , ipsius corporis , tanquam navis , febricula labefactatur. Nec tantum apud gulosos , & bibones , mala hæc consuetudo invalescit , sed viri interdum Docti , feminæque perbellæ , ac ingeniosæ , quo mentis indolem excolant magis , aut exhilarent , spiritus , & aquas ardentes sæpius libando , sanitatem propriam subruunt , & non raro penitus evertunt. Non opus erit hujusmodi cardiacorum formulas vulgo satis notas , & tritas hic adjicere : abunde satis videtur , hic eorum abusus innuisse.

In secunda Cardiacorum classe posui-
mus ea, quæ sanguinis effervescentiam ni-
miam nonnihil sedant, ejusque incendium
immodicum paulo cohibent, & attemde-
rant; uti aquæ destillatæ, acida, nitro-
sa, &c.

2. *Quæ*
sangu-
nis in-
cescio-
nem ni-
miam
sedant.

℞ *Aq. Lujulæ, Citri totius, Fragra-*
riæ, ana Unc. quat. *Syrupi è succo citri* Unc.
unam. *Margar. pul. Drag.* unam, *f. Julap.*
Dosis Unc. duas, *ter vel quater in die.*

℞ *Aq. pomorum redolentium, rubi Idæi,*
ana Unc. sex, *Syrupi violacei* Unc. unam, *ss.*
vitrioli gt. xij. *f. Julap.*

℞ *Aq. font. lib. j. ls. succi limoni* Unc.
duas, *sacchari* Unc. unam *ls, f. potus; cujus*
sumatur ad libitum Unc. tres.

℞ *Rad. Graminis* Unc. tres, *Eryngii* *Apoze-*
cond. Unc. sex, *poma duo incisa (vel uvarum* *ma.*
Cor. Unc. duas, *) ras. Ebor. C. C. ana* Drag.
duas, *foliorum lujulæ* M. j. *coq. in aq. font. lib.*
ij. ad ij. colatura clarif. adde salis prunellæ
Drag. j. ls. Syrup. violacei Unc. j. *ls. f. Apozem.*
Dosis Unc. tres, *vel 4. ter in die.*

℞ *Confer. Ros. rub. vitriolat.* Unc. quat.
Aq. font. lib. ij. dissolve clausæ, & calide; dein
coletur: Dosis Unc. tres, *ad libitum.*

℞ *Confer. oxycant. rob. rubi Idæi, ana* *Confe-*
Unc. unam. ls, margarit. pr. Drag. ls. con- *ctio.*
fect. de hyacint. Drag. unam. Syrup. è suc-
co citri q. s. f. conjeçt. Dosis Drag. ls. *ter in*
die.

Tertia Cardiacorum classis ejusmodi
medicamenta suggerit, quæ, contra sangui-
nis

3. *Car-*
diaca
sangu-
nis

*Alk.
dum, ef-
ferves-
ci, com-
pagem
nimis
strictam
aperien-
tia.*

nis effervescentis vitia destinata compagem ejus strictam referant, & aperiunt, quo recrementa ejus secerui, & amandari possint. Hæc cum præcipue, & fere tantum salina fuerint, pro multiplici particularum, è quibus constant, salinarum statu, etiam diversi-
moda existunt; ut plurimum vero eorundem basis, aut est sal volatilis, aut alchalifatus, aut acidus, fixus, aut nitrosus. Cujusque horum formulas quasdam proponemus.

*1. Hujus
generis
quorum
basis sal
volatilis
est.
Spiri-
tus.*

Primo Cardiacæ sale volatili prædita, tum in febribus respectu sanguinis, tum insuper in deliquiis, & subitis languoribus respectu spirituum animalium, juxta præscripta sequentia utiliter exhiberi solent.

Rx Sp. C. C. gr. xv. ad xx. Aq. Theriacalis Drag. duas, detur è cochleari, superbibendo haustulum liquoris appropriati: eodem modo sp. sanguinis, cranii humani, fuliginis, vel sp. salis Armon. compos. propinari debent.

*Pulve-
res.*

Rx Salis viperarum Drag. unam, chry-
stalli mineralis Drag. duas, pul. è chelis com-
pos. Drag. j. ss. misce. f. pul. Dosis Drag. ss.
ad Scrup. duas, in cochl. Julapii cardiaci,
superbibendo haustulum ejusdem.

Rx Florum salis Armoniaci Scrup. ss. Be-
zoart. mineralis Scrup. unum, f. pul. detur. è
cochl. liquoris appropriati.

*2. Quo-
rum ba-
sis sal*

Secundo Cardiacorum nomine apud vulgus maxime insigniuntur, quorum basis sal alchalifatus est, siye petreficans; uti im-
pri-

primis Bezoar orientalis, margaritæ, corallia, *Alkali*
aliique pul. testacei, & lapidei. *est.*

℞ Pul. Gascon. sive de chelis compos.
Scrup. unum, ad Diag. ss. detur in cochl. Ju-
lapii cardiaci, superbibendo ejusdem Unc.
duas.

℞ Bezoar. orient. gr. vj. ad xx; detur eo-
dem modo.

℞ Pul. è chelis, & oculis Cancror. ana
Drag. j. Marg. corallii utriusque pr. ana
scrup. quatuor Bezoar. utriusque ana Diag.
ss. boli Armen. opt. Auri Diaphoret. ana
Scrup. duas Bezoart. mineralis drag. unam
misce s. pul. cardiacus : Dosis scrup. unus
ad Scrup. duo. vel Dragm. unam cum vehi-
culo idoneo.

In Pleuriticis sequentia pro cordialibus *In pleu-*
maxime appropriatis habentur, quatenus *riticis*
nimirum, salis acidi præpollentias destru- *qua com-*
do, sanguinis coagulationes, & extravasa- *minuat.*
tiones, tollunt, aut præcavent.

℞ Pul. dentis Aprugni Dragm. ss. ad
Dragm. unam. chrystalli mineral. Scrup. u-
num. pul. florum papaveris Rhead. Scrup. ss.
f. pulvis sumendus in quolibet liquore. Eodem
modo pul. oculor. Cancr. & mandibula
piscis lucii exhibetur.

3. Huc spectant etiam nitri præparata, 3. *Cas-*
quæ juxta formulas sequentes, in febribus *diaca-*
sæpe cum fructu exhibentur. *nitrosa.*

℞ Chrystalli mineral. Scrup. unum sa-
lis volatilis C.C. gr. iij. ad vj. misce, f. pul de-
tur è cochl. Julapii cardiaci.

℞ Chry-

℞ *Chrystal. mineral. Antimonii diaphoret. ana* Scrup. unum. *pul. Bezoart.* Scrup. *ss. f. pul. detur eodem modo.*

4. *Cardiaca
quorum
basis sal
acidus
est.*

4. *Medicamenta, quorum basis sal fluidus sive acetosus est, in febribus ad referendam sanguinis compagem, juxta formulas sequentes præscribantur.*

℞ *Spiritus vitrioli* gr. iiii. *ad vi. Aq. Card.* Unc. tres *Thermacalis* Dragm. duas. *Syrupi è succo citri* Dragm. tres *Margarit.* Scrup. *ss. f. haust. sumend. bis vel ter in die.* *Eodem modo sp. salis, vel nitri sumantur. In eundem finem potus de Cherbet. limonens. in aq. font. dissolut. item potus divinus Palmarii conveniunt.*

℞ *Pul. CC. calcinat. vel Antimonii Diaphoret.* Dragm. tres *sp. vitrioli vel salis* Drag. unam *terantur in mortario vitreo, & exsiccantur. Dosis* Scrup. unum *ad* Dragm. *ss. in cochl. Iulapii cardiaci.*

5. *Quæ
sæpe fixo
pollent.*

5. *Sales herbarum fixi sive lixiviales Alexipharmacorum compositiones sæpe ingrediuntur. Insuper medicamina, quorum bases illi sunt, quatenus febrifuga plurimum insignia habentur, etiam Cardiacis accenseri debent. Exempli gratia titum illud proponimus.*

℞ *Salis absynt.* Scrup. unum *Aq. Card.* Unc. tres *sp. vitrioli vel olei sulphuris* Scrup. unum. *Syrupi violacei* Dragm. tres *f. haust. sumend. hora secunda vel tertia ante paroxysmum.*

℞ *Aq.*

℞ *Aq. Citri totius, Lujula ana lib. ss. salis Tart. Dragm. unam ss. succi limonii Drag. duas. sacchari Unc. ss. misce, f. Julapium, cujus usus in febribus Anomalis, quæ sine apurexia exacerbationes quotidianas habent. Dosis Unc. tres. bis in die.*

Ultima Cardiacorum classis, & quidem aliquo respectu potissima, Alexiteriis debetur, quatenus nimirum ea sunt maxime vitalia. Horum species, & formulæ ita numerosæ prostant, ut, singulas, aut præcipuas tantum, si modo recensere vellem, opus hoc ad volumen ingens excreceret. Hujusmodi pharmacorum & multa, & magna jam jam extant Antidotaria; proinde ut nobis super hac re paulo compressius agendum sit. Quandoquidem igitur Alexiteria vel præservatoria, vel curatoria sunt; Imprimis remedia selecta in statu adhuc sano contra Pestilentiaæ aut malignitatis cujusunque contagium adhibenda subdemus, mittendo interim quid circa aeris ambientis curationes & alterationem præscribi soleat; dein secundo præscriptionum formulas selectas, post contagium susceptum usurpandas, proponemus.

1. Antidota Præservatoria.

℞ *Confer. foliorum Ruta Unc. quatuor Mitridatii, confectiõnu liberantis, ana Unc. unam Confec. de Hyacint. Dragm. duas salis absynt. Dragm. duas ss. pul. pannonici rub. Unc.*

Alexiteria Cardiacæ, quæ sanguini, com-pagem nimis solutam à putredine vindi-cant, aut sunt.

1. Præservatoria. Electuarium.

Unc. ss. *Aceti Bezoart. q. s. f. Elect.* Dosis quant. naxis *Castanea*, ter in die.

Pulvis. ℞ *Pul. radicum serpent. Virginiana, Contrayervæ, Zedoariæ select. spec. liberantis, ana Dragm. duas Camphoræ Scrup. duas sacchari solut. in aceto Bezoart. & ad tabulæ. cocti Unc. sex. s. a. s. Tabulæ pond. Dragm. ss. comedat. 1 vel 2 sape in die.*

Apozema. ℞ *Rad. Serpentariæ virgin. Unc. tres. coq. in aq. font. lib. iij. ad medietatem, colaturæ adde mellis opt. Unc. duas. Theriaca Androm. Unciam unam. dissolve calide, & clause, & cola. Dosis cochlar. ij. vel iij. ter, aut quater in die.*

Elixires. ℞ *Florum sulphuris Uncias quatuor. liquefiant in tigillo, dein cochleatim injice salis absynt. Unc. quatuor. simul agitando donec tota massa rubescat, dein adde pul. Aloes Myrrhæ, olibani, ana Dragm. unam. croci Dragm. ss. agitentur amplius, per hora quadrantem, donec incorporentur. Massa frige facta, & patinæ vitreæ imposita, deliquescere sinatur in oleum rubini instar affectus pulcherrimum. Dosis gt. x. ad xx. in aq. Bezoart. Unciam unam ss. vel duas, bis in die.*

Vel pulveri prædicto affunde spiritum vini, super radices Contrayervæ, & Serpentariæ virg. rectificatum, ad altitudinem: ij. digit. eliciatur tinctura, cujus dosis gt. xx. ad xxx. in vehiculo idoneo.

Vel ℞ *ejusdem pulveris Unciam ss. affunde vini generosi lib. ij. dissolve clause, & calide, Dosis cochl. 1. bis vel ter in die.*

2. Post contagium susceptum atque sanguinis crasin vitiatam, & corrumpi incipientem, ejusmodi usque remedia sed in majori dosi & crebriore vice adhibenda conveniunt; quinimo Alexipharmacis tum aceta, tum sales herbarum fixi, bono cum fructu sæpissime adjunguntur, à quibus nempe sanguinis coagulationes solventur, & dein, particulis cujusque heterogeneis evaporatis, aliisque in mixturam debitam coactis, liquor ejus statum pristinum recuperet tandem, & retineat. In hos fines cum innumeræ in liberis medicis remedium formulæ passim extent, unum aut alterum solomodo hic proponere visum est.

Antidota Curatoria.

℞ *Aq. Bezoart.* Unc. duas ss. *aceti Be-* *Hau-*
soar. Unciam ss. *Theriaca Androm.* Dragm. *sin.*
 unam. misce conjungendo in vitro, f. hau-
 stur, sumatur provocando sudorem.

℞ *Pul. Gascon. rad. Contrayer. Serpent.* *Pulve-*
Virginian. ana Scrup. unum ad gr xxv. f. pul. *res.*
 detur in cochl. aq. theriacalis superbibendo
 haustulum ejusdem, aut *Julapii cardiaci.*

℞ *Pul. Bufonum pr. pul. è chelis compos.*
ana Dragm. unam ss. f. pul. detur eodem modo.

℞ *Bezoart. mineralis* Dragm ss. *The-* *Bolus.*
riaca Androm. Dragm. unam *camphora*
 gr. vi. *aceti Bezoar. q. s. f. bolus sumend. eo-*
dem modo.

℞ *Aq.*

*Julap-
pium.*

Rx Aq. Lujula, Dracontii, ana Unc. quatuor Scordii composit. Unc. duas The-riacalis, Bezoart. ana Unc. unam Margarit. pul. Dragm. unam. Syrup. caryophyl. (vel è succo citri) Unc. duas. *ss.* vitrioli gr. xii. f. Julap. Dosis Unc. tres. *sapius in die, modo per se, modo cum aliis medicamentis.*

SECTIO VI. CAP. III.

De Passionibus Cardiacis, earumque remediis.

*Passio-
nes Car-
diacae di-
ci solent.*

POst Pharmaciam Cardiacam, ita vulgo, licet improprie, dictam, modo tractandum sequitur de Passione cardiaca; in qua nempe cor revera laborat, proindeque remedia vere cordialia postulat. Sub isto vero nomine duo affectus, inter se nonnihil diversi, communiter denotari solent; nempe Tremor cordis, & Palpitatio ejus: in utroque pathemate cordis motus, si ve pulsus inordinatus, & quodammodo convulsivus esse videtur: attamen prioris inordinatio in Vibrationum ejus crebritate, ac alterius in earundum vehementia consistit. In posterioris hujus Aetiologiam primo inquiremus, & deinde alterius etiam Theoriam, & tandem utriusque curationem tradere nitentur.

*Tremor
cordis &
Palpita-
tio ejus.*

*Poste-
rioris*

Cordis Palpitatio adeo vehemens, & immanis interdum existit, ut non solum tactu

taſtu manifestius percipi, verum & oculis *descrip-*
conſpici, immo interdum ad diſtans quod- *tie.*
dam audiri poſſit. Porro ab Autoribus fide
dignis narratur à vehementiore cordis vi-
bratione, & coſtarum percuſſione, eas in-
terdum effringi, aut in junioribus foras pro-
pelli, protuberantesque manere.

At vero hic motus quamvis ad Senſum *Ætio-*
ita multiplicem perceptibilis ſit, attamen ra- *logia e-*
tioni nondum conſtat, quæ pars ita mo- *jus in-*
veatur, ut quovis pulſu ſuo pectoris latus *quiri-*
ſiniſtrum exilire faciat. Credo omnes tum *unt.*
doctos, tum imperitos, uno ore profiteri
partem ita motam, & fortiter evibratam, ip-
ſumet cor eſſe; ſed interrogo utrum cordis
rota compages, aut aliqua pars ejus ita exi-
liat, & ſolitam vibrationis ſuæ ſphæram
transgrediatur? ſi dicatur corpus ejus to-
tum, ita efferri, aſſignent vellem, an hoc in *Non à*
Systole ejus, aut Diaſtole fiat: certe non *cordis ip-*
prius, quia dum cor contrahitur, *æνπψία* ſius mo-
patet, moleni ejus quoad omnes ſuas par- *tu con-*
tes minui; nec magis in Diaſtole dicatur, *pulſivo*
quoniam in eo ſtatu cor ad ſitum, & mag- *procedit.*
nitudinem tantummodo naturalem & or-
dinariam redit, inque eo aliquantulum ma-
net. Hinc ſiquidem cor juxta vibrationis
ſuæ, quantum libet auctæ, aut intenſæ, leges
adeo palpitare, & exilire nequit; (quod e-
tiam amplius conſtat, quoniam in paroxyſ-
mo febrili, ubi vehementiſſime pulſat, non
extra ſalit, & coſtas percutit) olim ſuſpica-
tus ſui ipſum durante affectu illo, motum
con-

convulsivum , & ordinario planè diversum obtinere ; quo nempe , velut membrum spasmodice agitatum , cor proisus totum elevetur , & e loco suo moveatur. Attamen neurologia plenius intellecta , ab hac sententia statim recessi , quia certum est , cor à nullo alio musculo , præter suas ipsius fibras motrices , quaquam attoli aut efferri posse. Quapropter super hac re serio magis cogitanti , demum animo occurrit , quod dum cor ad sanguinem , è sinubus suis excludendum contrahitur , atque mucro , & latera undique concidunt , & proprius adducuntur ; si tamen sanguis illico totus quaque systole penitus ejici , & eliminari nequeat , necesse erit , vasorum radices ad summum impletas , & plurimum extensas cum impetu quodam exilire , dein , propter reverberationem hic factam , totam cordis compagem valde concuti.

*A Sanguinis
in Arterias
effluxu
inobedi-
to inter-
dum
proce-
det.*

Profecto à tali interdum causa , Affectum istum oriri , ex observatione Anatomica nuper confirmatum vidi. Theologus insignis , & pius , postquam palpitatione cordis per crebras vices modo sponte , modo occasionaliter obnoxius degisset , tandem ea continue dies , & noctes , cum gravi dyspnœa affligi cœpit , & deinde intra paucos menses , à morbi molestissimi assiduitate attritus , fatum obibat. Cadavere aperto , Cordis sinus dexter mox sanguine concreto tumidus apparuit ; cujus
item

item auricula , in immensum aucta , & extensa cruoris grumosi copiam ingentem continebat. Contentorum horum ratio statim apparebat , viz. quia pulmones summe obstructi , & cruore atro extravasato, & ubique stagnante infarcti , sanguinem è ventriculo isto jugiter explodendum , haud totum admittere potuerint : quapropter dum cor , exclusioni ejus totali summe adlaborans , unaquaque systole juxta conum, & medietatem intus contrahitur , & quoad magnitudinem diminuitur ; Basis ejus ob sanguinem ibi coacervatum, ac in transiui hærentem, aut reverberatum , valde impleta extuberat , atque propter Auriculæ molem magis tumida amplius evibrat, & latus attollit.

Verum enimvero , haud solummodo ab hac causa , cor palpitare constat ; quia morbus iste non semper constans , & perpetuus est , sed plerumque vagus , ac incertus per vices quasdam infestat , & deinde sponte , aut remediorum usu cessat. Porro nonnullos , quorum pulmones satis sani & tæbe quavis immunes sunt , passim incessit.

*Insuper
ob alias
causas
oriri so-
let.*

Utcunque tamen , licet morbus iste à causis diversis exoriri possit , in iis tamen omnibus, eandem usque afficiendi rationem esse judicamus. Videtur enim quod cor solummodo palpitat , quatenus in systole ejus , dum conus, & latera simul contracta angustantur , basis cum vasorum radici-

bus,

bus, ob sanguinem illic aggestum, & non nihil hærentem, aut reperiçsum, ampliata extumescat. Revera sanguinis cursum hic loci nonnihil præpediri, aut reperiçti inde constat, quia dum cor in latere vehementer, & fortissime vibrat, arteria in carpo plorumque languide, & debiliter pulsar, utpote sanguinis rivum non nisi exilem conveyens. Cum itaque morbi istius causa conjuncta, sive ratio formalis, omnino in sanguinis circa basin cordis, & vasorum radices remora, & aggestione consistat, inquirendum sequitur, quot modis, & ob quas alias causas, ejusmodi affectio produci soleat.

*Affectio
istac ple-
rumque
a san-
guinis
aut va-
sorum
cordi
appen-
sorum
ratio de-
pendet.*

*Prioris
ratio ex-
plicatur.*

Super his, ut cordis carnes, sive fibras proprias motrices non multum culpemus, vitium hoc potissimum, & maxima ex parte, aut sanguini aut vasis cordis appensis imputandum videtur. Prioris ratio satis constat, in quantum sanguine aquoso, atque ad efferventiam aut accensionem minus apto præditi, uti virginis *χλωρίσσει* laborantes, atque viri, aut mulieres, cachectici, huic morbo plerumque obnoxii reperiuntur, & insultum ejus à corporis motu quovis citatiore fere constanter pati solent. Cujus causa est, quod cruor siquidem particulis segnioribus, & non satis activis constans, è cordis sinubus non libere & expedite ejicitur, sed partim in iis sæpe residet, & facile stagnat: idcirco quoties à corporis motu iisdem uberius infertur, ut penus ejus
totus

totus quaque systole eliminari nequeat, cor summo nisu laborans, in basin suam & vasorum radices & vix ultra propellit; ubi cum aggeritur, & paululum subsistens partes continentes extumescere facit, passionem cardiacam una cum dyspnoea infert.

Preterea tamen affectio istæ cardiacæ quosdam sanguine præfervido, & promte
2. In ca- su altero aut vasa obstruuntur, aut spasmode afficiuntur.
 satis accendi aut fermentescere apto, præditos sæpenumero infestat. Plerisque enim passioni hypochondriacæ, Hystericæ, aut alias spasmodicæ multum obnoxiiis, hoc malum frequens & familiare est: quapropter in his casibus, Arterias cordi appensas in culpa habendas merito suspicemur. Quo pacto harum obstructio, sanguinis è corde effluxum liberum impediens,
Prioris exemplum proponitur.
 cordis palpitationem inducat, historia modo citata manifesto declarat: porro vasorum istorum occlusiones, & infarctiones aliis modis excitatæ, eundem effectum producere possunt. Novi senem Cervisiæ fortioris ac vetustæ, nec non vinorum potui crebro à multis annis assuetum, prædicti morbi insultus crebros pati solitum; cuius postea, à stomachi sphacelo cum vomitu quotidiano, spirituum languore, aliisque symptomatis defuncti, cum cadaver aperirem, deprehendi arteriæ magnæ truncum mox à cordis egressu plane ossileum, seu potius saxeam, ejusque latera valde compressa fuisse ut rima tantum relicta sanguis

vix per dimidium , quo debebat torrentem effluere potuerit. Proinde ut huic causa palpitationem cardiacam , ei sæpius molestam , merito ascriberem. Cæterum probabile est pathema istud à sanguine , intra cordis sinus , & vasa appensa grumescente , ac in frustra quasi carnea concreto , interdum procedere.

Et diversa species notantur.

Palpitatione cordis quomodo affectio spasmodica est.

Verum insuper his , siquidem palpitatione cardiaca affectus alios spasmodicos , prout modo innuimus , sæpenumero comitari solet , etiam suspicari licet , illius causam quandoque mere convulsivam esse. Olim in neurologia nostra ex observationibus Anatomicis ostendimus , nervos , & propagines nerveas fere innumeras , in pluribus locis , ac præcipue juxta basin cordis , arteriarum truncos complecti , & circumligare ; quorum usus , & actiones ejusmodi fuisse putabamus , ut diversimodi sanguinis æstus , fluxus & refluxus , immo interdum stagnationes propter vehementes iræ , timoris , gaudii , tristitiæ , aliosque affectus , excitari solitæ , propterea contingant , quatenus funiculi isti nervi vasa hæc sanguifera varie stringunt , comprimunt , aut forsan aliquando penitus occludunt. Porro haud multum improbabile est , ob vasa ista spasmodice affecta , & paulo diutius constricta , ita ut sanguinis è corde exilitionem liberam præpediant , palpitationis cardiacæ insultus nonnunquam exoriri. Profecto tum hanc , tum alteras istas

cordis

ordis passiones, tali causæ merito imputamus; Verum circa efficiendi rationem à sententia ista paululum recedere visum est. Postquam enim nervorum actiones, & usus exactius perpenderam, deprehendi tantum ipsos, eorumve propagines nihil omnino trahere, aut constringere, sed totum hoc negotium omnino à fibris carneis perfici, atque nervos solummodo, in has partes motrices, novas subinde spirituum copias, insuper & motuum obeundorum instinctus conveyere: quale pariter munus erga fibras membranaceas pro sensuionibus peragendis exequuntur.

In quas usus plurimæ nervi Arteriarum Tunicis inseruntur.

Dum itaque serio perquirerem, quibus fibris totidem nervi per vasorum tunicas disseminati inserviant; demum reperi, Arterias istas proprio Marte, pariter ac Venas præcordia se contrahere, & dilatare, atque pro motibus illarum tum naturaliter, tum pathetice obeundis, & spirituum copias, & instinctuum rationes, per nervos istos deferri. Enimvero ex observatione Anatomica plane constat, Arteriarum cujusque tunicam mediam esse plane muscularem, atque fibris carneis (cujusmodi sunt ventriculi, intestinorum, & quorundam aliorum viscerum) per totum consistere. Quæ fibræ Annulares densa vel capulamentorum serie, Arteriæ ductum, sive Tubum ubique cingentes, proculdubio systolas suas proprias, & Diastolas,

Arteria fibris motricibus prædita.

Sicut musculi alii & cor ipsū moventur.

æque ac cor ipsum, obtinent. Quapropter imprimis, dum fibræ cardiacæ, & de hæ Arteriosæ successive, & seriatim contrahuntur, necesse erit sanguinem è meta una ad alteram rapidissime propellere. Quare haud prorsus de nihilo est, quod medici quidam etiam Arteriis facultatem pulsificam attribuerunt: quippe multum improbable est, mero cordis tanquam Emboli impulsu, sanguinis circuitum peragi. Quanto veresimilius est, Arteriarum in toto ductu suo, à fluctus cujusque sanguinei tergo aliquatenus contractam, ipsum usque prorsum per rivulos, licet minores, & spatia magis angustata, urgere. Juxta hunc ritum ordinarium, sanguinem æquabiliter circumpellendo, Arteriæ constantes systolæ & diastolæ vices habere videntur. Quæ licet celeres admodum, & ictu oculi citius, successive tamen per omnes tubi arteriosi partes peraguntur. Cæterum vero cum advertamus æquabilem sanguinis cursum, juxta passionum impetus diversimode interrumpi, & perturbari, necesse erit tantummodo ita fieri quatenus Arteriæ (propter instinctum per nervos ad fibras motrices datum) variis locis subito constrictæ, fluentem sanguinem aut sistunt, aut reprimunt, aut prorsum impetuosius adigunt. In timore, tristitia subita pudore, Amore, aliisque perturbationibus, Animi consternationem, atque confusionem magnam inducentibus, præbab

*Et saepe
spasmo
afficiuntur.*

abile est Aortæ truncum, à fibris istis subito, & diutius constrictis, adeo contrahi, & coarctari, ut sanguis ægre tantum, & non nisi per minutas portiones è cordis sinubus exiliat. Quamobrem ab illo ibidem congesto, & stagnante gravamen ingens, & oppressio magna statim sentiuntur: deinde si huic sanguinis Remoræ, cordis ad sanguinem ejiciendum pulsatio fortis, & vehemens superveniat, necesse erit, ob citiorem quaque systole in cordis basin ejectum, ubique percussum, partes eas plurimum distendi, pro indeque palpitationem cardiacam inferri.

*Unde
cordis
palpi-
atio sape
oriatur.*

Quemadmodum autem vehementes Animæ passionēs, affectum istum fere quibusvis accersunt; ita Hypochondriaci, & spasmodici dispositi insultus ejus de levi qualibet occasione, immo interdum sine ulla causa manifesta subeunt. Enimvero in quibus nervi sphlanchnici, & cardiaci materia morifica sæpius obsideri solent; proinde ut illa, ob plenitudinem aut irritationem commota, spiritus istarum partium, & vicinarum incolas frequenter in spasmos, & contractiones inordinatos adigat; passim accidit propter nervos Arteriarum Cardiacarum radicibus insertos, à tali causa affectos, etiam vasorum horum fibras spasmodice affectas, & contractas eo, quo dictum est modo palpitationem cardiacam excitare, Quo ritu nervi cardiaci à causa propinqua, aut remota, à materie

*Quare
Affectio
hæc Hy-
pochon-
driaci
familiari-
us est.*

morbifica, aut in capite juxta originem nervosam, aut circa præcordia aut hypochondria subsistente irritantur, inque spasmo varii generis aguntur, alibi à nobis ostensum est; unde palpitationis cardiacæ, quoti-
cadem etiam spasmodica fuerit, causæ deduci possunt.

*Curatio
ejus pro-
ponitur.* Quod spectat ad affectus hujus Therapiam, siquidem causæ ejus variæ, & multiplices existunt, etiam curatio diversimoda institui debet. Nam quod nonnulli statuunt, ejusmodi remedia, quæ cardiaca vulgo dicta, cor refocillare, eique laborantibus suppetias præbere creduntur, in quibusque his casibus convenire, tum rationi, tum experientiæ communi refragatur. Cum itaque supra declaraverimus Cordis palpitationem, vel à sanguinis, vel ab Arteriarum cordi appensarum vitio, procedere, & utrasque horum varias afficiendi rationes innuerimus, modo restat, unicuique morbi istius speciei aptam medendi methodum una cum selectis remediorum formalis accommodare.

*Qualis
esse de-
bet, quo-
ties san-
guis in
culpa est.* 1. Primo igitur siquando morbus hic à sanguinis vitio procedat, Intentio Therapeutica primaria erit sanguinem nimis aquosum, & accendi, & fermentescere in habilem, ad meliorem crasim exaltare, ejusque principia activa depressa, aut diminuta evehere, aut augere; in quem finem medicamenta spirituosâ, item salina cujusque generis, sulphurea, & imprimis chalybeata

conducunt. Quinimo huc referri possint, quæ in Pica, leucophlegmatia, & scorbuto frigidiore præscribi solent.

℞ Conser. Absynt. pontici, flaved. Au- *Electua-*
rantii & limonis, ana Unc. duas. Cort. *rura.*
Winteran. pul. Dragm. duas specierum Dia-
curcumæ Dragmam unam. chalybis præp.
cum sulphure Dragm. tres. salis absynt.
Dragm. unam ls. cum q. s. syrupi è cort. ci-
tri, f. electuarium: Dosis qu. nucis Moschar.
mane, & hora quinta pomerid. superbibendo
Julapii sequentis Unc. tres & deambu-
lando.

℞ Aq. foliorum Ari lib. j. Pulegii, Hys- *Julapii.*
sopi, ana Unc. quatuor Aq. Lumbr. Lima-
tum, Mirabilis, ana Unciam unam. Jac-
chari Unc. unam. misce f. Julap.

℞ Tinct. Antimonii. Unc. unam Dosis *Tinctu-*
gt. xx. ad xxv. bis in die cum eodem Julapio. *ra.*
Porro huc Tinctura chalybis, aut Syrupus
ejusdem, item elixir Proprietatis cum mul-
tis aliis accenseri possunt.

Secundo Cordis palpitatio, & crebrior, *Quomo-*
& multo immanior ab Arteriis cardiacis in *do affe-*
vitio habentibus exoritur: & tunc illarum *ctio ista*
culpa, aut Obstructio est, aut Affectio spas- *ab Ar-*
modica. *teris ob-*

Prior iste morbus plerumque continuus, *struclis*
& non raro incurabilis existit; præsertim *oriunda*
vero, si à pulmonibus tabidis, aut Arteria- *tractari*
rum radicibus propter Tuberculum, aut ex- *debet.*
crescentiam ossæam semioppletis, aut coin-
pressis excitatur. Cujusmodi causæ si quando

subfint, & perfecte dignosci possint, frustra esset earum sublationes moliri; quin potius id unice agatur, ut levamine quodam per hypnotica subinde procurato, ægrotantium vita, etsi misera paulo diutius protrahatur.

Cæterum vero non improbabile est (prout modo innuimus) Arterias interdum à concretionibus polyposis ibidem, ac interdum intra cordis sinus, progigni solitis, magna ex parte impleri, proindeque sanguinis exilitionem liberam, & totalem impediri. Hujus vero uti diagnosin valde difficilem, ita curationem non minus raram putamus: quando illius suspicio est, maxime ex usu fore videntur medicamenta salina; & ex iis sale volatili aut Acido prædita, exhibenda: eadem vero non simul, sed quodam temporis spatio hæc, (quibus non juvenibus) dein istæ altera experiri oportet.

*Medi-
camenta
sale vo-
latili
prædita.*

℞ *Sp. salis Armoniaci compos. viz. cum millepedis, vel cum aliis Antasthmaticis destil. Drag. tres Dosis gt. xv. ad xx. ter in die, cum Julap. vel aq. destil. appropriata: eodem modo sp. C. C. sulig. sang. Cranii destossi tentari possunt.*

*Quorum
sal ac-
cus pro
basi est.*

℞ *Sp. salis marini, aut vitriolici cum sp. vini herbis pneumonicis imprægnati, destil. & sapius cohobati Dragm. tres. Dosis gt. xv. ad xx. eodem modo. In hos usus sp. Tartari, ligni Guiaci, aut Buxi usurpari solent.*

3. Palpatio Cordis sæpissime affectio *Curatio*
convulsiva est, & à simili causa, & afficien- *morbi*
di ratione, qua pathemata alia hypochon- *ab Ar-*
driaca, vel asthmatica produci solet. Cu- *teriis*
jus item curatio per remedia antispasmodi- *spasmo-*
ca pariter tentari debet: quorum vero de- *dice affe-*
lectus, sub discrimine quodam, juxta quod *ilis o-*
morbus in temperamento aut calido, aut *riundo.*
frigido contingit, instituitur.

1. Respectu prioris sequentia præscri- *Spiri-*
bantur *R̄. Sp. Succini Armoniaci* Dragma. *tus.*
tres. Dosis gr. xv. ad xx. *bis in die cum Julap.*
vel aq. dest. appropriata; eodem modo Tinct.
Tart. Chalybis, vel Antimonii per vices ex-
hiberi possunt.

De Cordis Tremore.

Tremor cordis (qui etiam sub nomine *Cordis*
passionis cardiacæ vulgo cedit) affectus à *Tremo-*
palpitatione ejus distinctus, immo diversus *ra pal-*
existit. In eo namque ipsius fibræ carneæ, *pitatio-*
sive motrices per se affici, nec, prout in *ne ejus*
altero isto pathemate, causa moribifica in *ut dif-*
sanguine, aut in Arteriis cardiacis subsistere *fert.*
videtur.

Cordis tremor optime describi potest, *Illius*
quod sit, carnum ejus convulsio spasmodi- *descrip-*
ca, seu potius trepidatio; qua nempe fibræ *tio.*
motrices celerrime, at tantum semicontra-
ctæ, systolæ & diastolæ vices ocissimas,
verum abruptas & quasi dimidiatas effi-
ciunt; proinde ut sanguis per minutissimas

tantum portiones , tum cordis sinubus inferri , tum ex iis efferri possit.

Ætiologia huius a myologia doctrina dependet. Huius summa traditur,

Quandoquidem hæc affectio sit musculi cuiusdam , sc. cordis motus convulsivus, ad pleniorē ejus notitiā huc referri deberent , quæ alibi de motu muscolari , item quæ de pathematis convulsi vis disseruimus. Ne plura repetendo tœdio fuerim , verbo tantum adnotetur , unumquemque musculum , duobus tendinibus , & ventre carneo constare ; atque contractionem inde peragi , quatenus spiritus animales , è fibris utrisque tendinosi , in carneas prosiliunt, quas dum inflant , & intumesciunt ; propterea decurtant , & contractivas reddunt ; motu autem finito spiritus in tendines redeunt , & fibræ carneæ relaxantur.

Cum Functio motiva sit duplex , sc. spontanea , & mere naturalis ; in priorē advertimus spiritus è tendinibus in fibras carneas , per appetitus imperium evocari , atque intra has , in actione manere , donec illius nutu dimittuntur ; deinde vero in tendines reversos quiescere , donec rursus foras jubentur ; hinc ut illorum motus , & quietis tempora , sint inæqualia , incerta , & pro libitu nostro varie determinanda.

In functione mere naturali , multo secus habet ; quippe Spiritus Animales , è tendinibus in carnes , perpetua vice sive constanti reciprocatione , efferuntur , & contractione brevi facta , mox ex his in illos resiliunt , ac ita vicissim ; ad quem modum cor
ipsum,

ipsum, arteriæ, & respirationis organa, quinimo ventriculi, & intestinorum fibræ carneæ, nisi propter objecta sua alias determinantur, per systolas & diastolas perennes agitantur.

Juxta hos ritus ordinarios, functionis utriusque motivæ munia peraguntur. Quæ tamen juxta quod spiritus Animales, motuum istorum executores, varie afficiuntur, diversimode perverti, aut perturbari solent. Enimvero satis manifesto liquet, motus cujusque contractivi, à quocunque musculo obeundi, instinctum, à cerebro, aut cerebello, juxta appetitus jussum, aut naturæ indigentiam per nervos conveyi; viz. Spiritus Animales intra horum ductus scatentes, juxta impressionem à capite traditam exciti, ac in tota serie commoti, mox alios tendinum incolas exsuscitant, inque motus analogos acient: pari fere modo ac si quisquam pulveris pyrii acervos, per funem ignarium ad distans accenderet. Quamdiu igitur spiritus isti tum in principio, viz. intra ἰνχέφαλον, tum in via, sc. ductibus nerveis, tum in fine, viz. intra tendines consiti, recte ac ordinatim habent, motus cujusque ab Anima aut natura requisiti instinctum illi formant, isti conveyunt, atque hi deinceps exequentur: sin vero spiritus ad functionem motivam destinati, intra quamvis conditionem præternaturaliter affecti, in ἀπεξίς adigantur, propterea statim in membris,

*Musculorum motus convulsi-
vi expli-
cantur.*

*Et distinge-
tur.*

bris, aut musculis respectivis motus convulsivi excitantur. Quo ritu ob causam morificam, juxta originem nervosam in capite, quo item, propter eam alibi intra ductus nerveos consistam, membrorum aut viscerum aut præcordiorum affectiones spasmodicæ exoriri solent, alibi satis fuscè declaravimus; viz. in quantum spiritus intra nervos scatentes, à causa quadam præternaturali, & vehementi irritati, ac velut æstro quodam perciti, dum in has aut illas partes ruunt, motuum ciendorum signa injusta, & falsa deferunt, necesse erit in his, vel illis musculis aut membranis, contractiones aut distentiones violentas, ac convulsivas accieri. Varias hujusmodi affectuum species, & rationes formales in Spasmologia clare designavimus; at vero, quod illic prætermissum, atque ad rem propositam spectat, nunc insuper advertimus, dari alia spasmodorum genera; quæ sine præsentī aut magno τὸ ἐγκεφάλῳ, aut nervorum vitio, ob spiritus Animales ipsorum tendinum incolas potissimum, ac fere tantum in culpa existentes, oriuntur.

*Spasmi
quidam
privati
tantum
ad mus-
culos
pertin-
entes.*

*Eorum
duæ spe-
cies no-
tantur.*

Affectionis hujusmodi singularis, & velut privatae, duæ species observandæ occurrunt: una satis vulgo nota est, in qua spiritus injussi sæpe è tendinibus profiliunt, atque fibras carneas valide atque moleste inflantes, non statim, aut facile recedunt. Altera, licet minus notabilis, tamen frequen-

quenter occurrit ; in qua sc. spiritus musculares , neque intra tendines , neque intra carnes diu permanere possunt , verum summe irrequieti , ex his in illos , & vice versa appetitu vel natura invicis excursus, recursusque suos valde crebros , sed debiles usque, & inordinatos faciunt. Super his affectibus spasmodicis (quoniam à plerisque adhuc medicis fere intraçti manent, eorumque notitia ad passionibus cardiacæ naturam , & causas rite explicandas plurimum facit) operæ pretium hic duco, quamvis extra rem propositam , & quasi in diverticulo , pauca tamen subungere.

Prior iste Affectus qui proprie *πτερυγία* (atque Idiomate tum nostro , tum Gallico , *le cramp* appellari solet) plerumque exoritur , in quantum spiritus animales injussi , è tendinibus sc. aut uno , aut simul utroque in muscui ventrem sponte profluunt , unde pro more solito mox regredi nolunt , verum diutius intra carnes manentes , eas valde inflant , & summe contractivas reddunt ; dein siquidem alii musculis hisce neque cedunt , neque in contractione conspirant , pars rigida & cum summo dolore tensa evadit. Hujus causa est , materies quædam heterogenea ; & *φυσώδης* quæ per ductus nerveos , una cum succo eorum in musculos descendens, & spiritibus cohærens , eosdem elasticos, simulque obstinatos reddit; proinde ut intra
fibras

Prior
cramp
vulgo
dictum
explicatur.

fibras tendineas contineri nequeant, sed spatia ampliora desiderantes, in carnes excurrant, ibidemque, donec defervuit eorum tumor, permaneant.

*Posterior
musculi
cujusdam
subsultus
sive
trepidatio
est.
Cujusmodi
affectus,
Tremor
cordis
est.*

2. Ad posteriorem istam motus convulsivi speciem proprie spectat Passio, sive tremor cordis. Porro ad hunc censum referri debet Affectus satis Vulgo notus, & plerisque familiaris; nempe, ut interdum musculi cujusdam privati, puta, in labro, gena, in oculis, aliisve membris subsultus, sive trepidationes valde crebras, & æquales patiantur; quæ postquam per duo forsan aut tria minuta perduraverint, sponte cessant. Non ita pridem per literas è Gallia huc missas, consulebar pro viro quodam Illustri, cujus musculos omnes, in toto corpore ejusmodi subsultus, seu velut trepidationes fere perpetim exercebant; adeo ut carnes exteriores, ubique exilientes, ipsius cordis vibrationes, sive pulsus ad amussim æmulerentur.

*Ejus ratio
formalis,
&c.*

Hujusmodi Affectuum, uti & Tremoris, Cardiaci, ratio formalis in eo consistere videtur, quod spiritus Animales ad musculos quosdam pertinentes irrequieti, ac velut æstro perciti, è tendinibus continue in carnes profiliant, redeantque, adeoque perpetua vice excursus suos recursusque iterent; interea cum exiguis tantum copiis efferuntur, ut fibras carneas haud plene inflent, in iisque minimo tantum spatio morentur, nixus motivos, creberrimos
licet,

licet, tamen non nisi debiles, & valde minutos edunt; in tantum sc. ut membra, & artus à musculis ita perpetuo agitat, haud loco moveantur, & cor, durante tremore ejus, ut ut celeriter concussum, tamen vix, & ne vix sanguinem circumpellere valeat; uti plane constat ex pulsu parvo, ac velut tremulo, atque virium omnium fatifcentia.

Quod spectat ad pathematum istorum *Causa.* causas, viz. conjunctam, & procataceticam, à quibus nempe spiritus musculares ita instabiles fiunt, siue vim istam defultoriam acquirunt; videatur, quod materies quædam heterogenea, & elastica, cerebrum & ductus nerveos transgressa, demum in musculos, eorumque fines tendinosos defertur; ubi spiritibus subinde accrescens, eos irriter valde, ac velut æstro quodam afficiat, proinde ut nullibi consistant; verum huc, illuc continue discurrant, atque interim pensa debita aut omittant, aut non strenue præstent.

Tremoris Cardiaci causa communiter *Non re-* in lienem rejicitur; etenim vulgo supponi- *ste liem* tur, ab hoc viscere obstructo, aut alias per- *impu-* peram habente, vapores tetros ad cor ele- *tatur.* vari; qui ipsum ferientes, adeo concuti, & trepidare cogunt, immo quodam velut rigore afficiunt. Opinioni huic fides, aut saltem probabilitas inde astringitur, quod hypochondriaci (seu quod idem ferre sonat, splenici) huic passioni cardiacæ plu-

*Cer non
à vapo-
ribus
impeti-
tur.*

plurimum obnoxii reperiuntur. Qualis, & quanta Lienis in præcordia sit influentia, olim sat fuse declaravimus. Ex istis, partimque ex modo dictis, satis liquet sententiam istam, receptissimam licet, de corde à vaporibus affecto, futilem pro: fus, ac erroneam esse. Quod autem pro Lienosis, etiamque Hystericis vulgo habiti, Tremore cordis ita passim infestantur, in causa est, magna ista affinitas, ac intima communicatio, quam nervi splanchnici cum cardiacis habent; adeo ut non solum partis unius affectio alteram facile in consensum trahat, si verum quando materies spasmodica nervorum ramos, ad lienem, aut viscera imi ventris pertinentes, insederit, raro abest, quin eadem pariter nervos ad præcordia spectantes occuparit.

Cura tio.

Quod spectat ad Therapias rationem, in tremore cordis adhibendam, quandoquidem hæc affectio sit mere spasmodica, idcirco remedia non cardiaca, quin potius cephalica, aut *reup' dñ* indicantur; quæ tamen juxta temperamentum, & constitutionem patientis, aut calidiora, aut moderata, aut modo hujus, modo illius naturæ esse debent. Ut rem paucis comprehendam, cum in morbo isto tria remediorum genera maxime proficua esse soleant, viz. restacea, chalybeata, & sale volatili prædita, cujusque illorum formulas quasdam, & usus hic breviter designabimus. Itaque imprimis, factâ per evacuantia totius provisio-

ne,

ne, & pharmaciae, quæ magis usui fore videtur, delectu habito, juxta modos sequentes præscribatur.

℞ Corallii pr. Margarit, ana Drag. Pulver. duas. Bezoar utriusque ana Drag. ss. succini res. albis. Scrup. duas. Ambra gris. Scrup. unum. f. pul. Dosis Drag. ss. bis, vel ter in die, cum aq. destil. aut Julap. appropriato.

℞ Pul. è chelis compos. Drag. duas. pul. rad. Pœonia maris, Cranii humani præp. ana Drag. unam. florum Pœonia maris, Liliior. convallii, ana Drag. ss. f. pul. sumend eodem modo.

℞ Eboris, Corallii rub. pul. ana Drag. Tabula. tres. specier. diambra Drag. unam, sacchari albis. in s. q. Aq. Naphæ, solut. & ad Tabulat. coct. Unc. sept. f. s. a. Tabula pond. Drag. ss. comedat. j, vel ij. sæpius in die ad libitum.

℞ Conser. florum liliior. conval. Unc. Electuar. sex. pul. corallii præparat. Margar. eboris, rium. oculor. Can. ana Drag. unam. ss. vitrioli martis Drag. unam. q. s. Syrupi è coralliis f. electuar. Dosis Diagn. unam. ad Drag. duas. bis in die, superbibendo haustum Julapii sequentis.

℞ Aq. Naphæ, Citri totius, ana Unc. Julaf. sex. è cort. Aurant cum vino destil. Unc. duas. pium. sacchari Unc. ss. f. Julapium.

℞ Syrupi nostri de chalybe Unc. sex. Do. Syru. sis cochl. j. mane, & hora quinta pomerid. pma. cum

cum Unciis duab. Julapii præscript. sine saccharo, vel cum aq. destil.

Tabula. **R** *Pul. eboris, corallii, ana Drag. duas, ss. specier. diambra Drag. unam. salis chalybis Drag. duas. sacchari Unc. Oct. Ambra gris. solut. Scrup. ss. f. Tab. pond. Drag. ss. Dosis Drag. tres. vel quat. bis in die.*

Aqua destilla- ta. **R** *Fragorum recent. lib. viij. cort. exte- riores 12 Augurant. limatura ferri recentis lib. ss. simul contusis affunde vini albi lib. viij. fermentari sinantur in olla clausa, per 24. horas, dein destil. organis communibus.*

Spiri- tus. **R** *Sp. C. C. aut sang. aut similitum Drag. tres. Dosis gt. xx. bis in die cum vehi- culo idoneo.*

Pulve- rei. **R** *Florum salis Armoniaci, Corallii præp. ana Drag. duas. Dosis Scrup. unum. bis in die.*

R *Chryst. mineral. Drag. duas. salis succini Drag. unam. salis C. C. Scrup. unum. misce. Dosis gt. xv. ad xx. bis in die cum aq. destillata.*

De pulsu Intermittente.

Passionibus cardiacis porro accenseri debet pulsus intermittens, & quidem merito; quoniam in hoc Affectu, aut saltem in quadam specie ejus, cor ipsum laborat; tamen more nonnihil diverso, quam in palpitatione, aut tremore ejus: quippe in his, quoad motum suum, in isto vero quoad quietem, perperam & irregulariter habet; hæc nempe interdum duplo lon-
gior

gior est , quam juxta ritum ordinarium assolet.

De Pathemate hoc imprimis distinguere *Pulsus inter-*
 oportet ; cujus (ni valde fallor) duæ sunt *mittent-*
 distinctæ fiendi rationes. Nam licet quan- *is qua*
 doque pulsus intermittat , quoniam cor *species.*
 pro eo tempore à motu cessat ; attamen
 præterea tactu indice pulsus nonnunquam
 in carpo intermittere videtur , dum cor in
 pectore celerrime ac incessanter (uti fit
 in tremore ejus) vibrare sentitur : cu-
 jus causam esse suspicor , quod urgente
 ista cordis passione , sanguinis portio tan-
 tum perexigua quaque systole in Aortam *Prima*
 projicitur. Quare hæc inanita , & flacces- *qua*
 cens , atque sarcina promovenda carens , *propter*
 ne frustra sæpius agat , contractionem *Aorta*
 suam quandoque intermittit. Pariter hoc *culpam*
 fieri videtur , ac circa navem exoneran- *excita-*
 dam, viz. quo tempore merces difficilius ; &
 impeditæ admodum depromuntur , bajula-
 tores exportaturi ituum , & redituum vi-
 ces quasdam prætereunt. Porro in feбри-
 bus malignis , aut funestis , si quando pulsus
 creber , & debilis sit , etiam is subinde inter-
 mittit ; cujus ratio est non quod cor à motu
 interdum cessat , (hoc enim tunc impri-
 mis indefinenter laborat) sed quatenus san-
 guis non uberi satis penu , quaque systole
 in Aortam profertur ; quare hæc , opere
 satis agendo carens , nonnunquam otia-
 tur.

Verum insuper pulsus quandoque inter- *Secunda*
 mit-

qua ab ipso corde procedit. mittit, quia cordis ipsius contractio, pro vice quadam suspenditur, sive pausa ejus duplo longior existit; quod quidem manu pectori admota quispiam in se ipso, aut alio facile deprehendat, immo laborantes per gravamen pectoris, & oppressionem, plane in se sentiunt, quoties cor à motu cessat. Porro hæc affectio non tam languidos, moribundos, aut periculose ægrotantes, quam satis validos, & quoad plurima, recte habentes passim incessit: quare non semper juxta vulgi opinionem pro morbo, aut signo pernicioso admodum, aut valde fontico sumi debet. Huic obnoxii plerumque etiam vertigine, cephalalgia, aut pathematis spasmodicis molestari solent. Cæterum iste cordis defectus quoad typum varius est; nam intermissionum periodi modo sunt certæ, & ad pulsus vicem quandam, puta, tertiam, quartam, quintam, aliamve aut crebriorem aut rariorem, determinatæ; modo incertæ sunt, ac vagæ, ut cessatio post pulsus jam pauciores mox plures contingat. Arteriæ vibrationes, dum continuantur, satis validæ sive fortes existunt, & plerumque sunt æquales; quandoque tamen pulsatio prima post intermissionem maxima est, quæ succedit paulo minor, ac ita sensim minuuntur; donec intermissio repetat; dein postea pulsus magnus incipiens, quasi per scalam rursus ad ἀσφυζία descendit.

Qua non semper maximum indicat.

Varii ejus Typi.

Novi quosdam pulsu intermittente
(quan-

(quantum observationi nostræ res constare potuit) semper præditos, ut nullo non tempore, Arteriam tangens, ita habuisse deprehenderem; interim ut illi satis sani visi, de nulla alia ægritudine quererentur: attamen quosdam alios advertit tantummodo cum adesset, vel immineret, cephalalgia immanis, aut capitis affectio quæpiam gravior, etiam pulsum solito tardior, & intermittentem habuisse.

Ex his constare arbitror, pathematis modo descripti causam, sive rationem formalem, non à sanguinis missione aut crasi, sed tantum ab irregulari spirituum Animalium, è cerebello in nervos cardiacos, indeque in tendines cordis dispensatione pendere. Enimvero suspicari fas sit, propter nervos istos nonnihil obstructos, spiritus Animales, haud pleno satis alveo, aut influxu ad muscoli hujus tendines descendere; quare cum penus eorum nonnihil deficit, cordis motus pro unico pulsu subinde cessat, donec spirituum copiis mox denuo instauratis, actio ejus redintegrari possit: ita vidimus molendinum à rivo per exiguo circumactum, limpha interdum subsidente, & pene exhausta, paulo subsistere; & deinde mox, cum assurgeret aquarum cumulus, circuitus suos repetere.

Quorum pulsus ex se magnus, & satis *Prognosis* fortis intermittere solet, illi non tantum cepha-

phalangiis, & affectibus vertiginosis, ſed plerumque etiam Incubo, & raro Apoplexiæ obnoxii degunt : nam ſi contigerit, nervos cardiacos, prius non ſatis apertos, & expeditos, poſtea in totum obſtrui, propterea neceſſe erit, corde (quod primus Elater eſt) immobili factò, corporis Animati machinam mox totam à motu, & conſequenter à vita, ceſſare.

*Curatio
qualis.*

Quamvis Affectio hæc præſente incommodo, aut periculo ſæpiſſime carens, curationem præproperam non exigat, attamen præſervationis gratia, ne morbi graviores inſequantur, remedia, & methodus quædam therapeutica, adhiberi debent, ſaltem in tota, quæ ſupererit; vita ratio victus quoad omnia rite ordinetur : quinimo medicinæ curſus quidam levis vere, & Autumno ſolemniter obſervandus inſtituatus, Viz. ut, quantum fieri poſſit, morbida quævis ſemina, intra *ἡμέρας* jaſta, aut ibidem progigni apta, tollantur, & præcaveantur. In hunc finem huc referimus methodum, cum medicamentis contra Apoplexiæ inſultus, prophylacticam, alibi à nobis præſcriptam.

Arteria Descriptio Anatomica.

Quandoquidem affectus quosdam, pro cardiacis vulgo habitos, ab Arteriis potius, quam à Corde affecto procedere; atque ſanguinis inordinationes, circa animi pathemata excitari ſolitas, propter vaſa
iſtæ

istæc irregulariter contracta, exoriri supra ostendimus; idcirco hic loci opportunum, & operæpretium videtur, tum Arteriarum in genere, tum præcipue illarum, quæ cordi immediatius appenduntur, descriptionem Anatomicam, una cum usibus, & muniis, brevem subjungere; idque potius, quia, cum Medici Antiqui super his vasis multum disseruerint; recentiores, soli fere cordi, quatenus musculus est, totum circuitus sanguinei negotium attribuentes, circa arterias parum solliciti fuere.

Itaque imprimis ut quod veteres dixerunt recolam, *Galenus* lib. 7. Administ. Anatom., cap. 5. dicit, quod unaquæque Arteria constet duplici tunica, quibus (inquit) possunt addi tertia & quarta. Rursus lib. 3. de facult. naturalibus. Cap. 11. dicit, quod Arteria habent tunicas sicut ventriculus; & quod interior tunica, habet fibras longas, & obliquas, exterior vero transversales. Quomodo, & quam congruenter ad hæc, observationi nostræ Anatomicæ res constitit, paucis exponam.

Pro *ἔργων* hac rite instituenda, sumatur Arteriæ magnæ, sive Aortæ, homini aut bovi exemptæ, portio, quæ bacillo (quæ extensa servetur) super inducitur, A-quæ ferventi aliquoties immergatur, ut tunica, & fibræ non nihil contractæ, & tumidiore factæ melius dignosci, & ab invicem divelli possint; tum, separatione per

Arteria Tunica juxta Galenum.

Apparatus pro Anatomie ejus. Quatuor habet

cul-

*Tunica
044.*

*Exti-
ma de-
scriptio.*

cultellum facta, tunicae quatuor distinctae apparebunt. Harum extrema tenuis, & nervea pro totius vasis integumento inserviens, exterius multas propagines nerveas, huc illuc varie perieptantes habet; in superficie vero interiore, vasorum omnis generis ac praecipue sanguiferorum textura quasi retiformi & delissima per totum obducitur. Arteriae primo à vasis coronariis, & deinceps ex Aortae trunco, ejusque ramis ubique ascendentes in hac tunica, cum venis è cava ejusque ramis pariter emissis, rami-
ficantur. Porro propagines nerveae utrisque illas occurrentes varie complicantur; adeoque ex omnibus intertextis quoddam quasi reticulum, ubique tubum arteriosum obducens, constituitur; è quo surculi perexiles vasorum cujusque generis in reliquas arteriae magnae tunicas substratas exporriguntur.

*Secunda
Glan-
dulosa.*

2. Tunicae huic retiformi altera glandulosa succedit, seu potius huic superpositae ista intime cohæret. Membrana hæc glandulis perexiguis, & albicantibus, per totum consita, pari modo habet ac ventriculi ac intestinorum, tunica interior glandulosa, crustae villosae substrata; à cujus item tergo, plexus vasorum retiformis ubique disponitur.

*3. Ter-
tia fi-
brata &
muscu-
laria.*

3. Tertio in loco habetur Tunica muscularis, sive fibrata, viz. à fibris transversis sive annularibus densissime accumulatis contexta. Hæ fibræ carneæ, & motrices, tu-
bum

bum arteriosum cingentes, haud serie tenui & singulari, prout in tunica venosa struuntur, verum aggerie quadam, aliae super alias stratae, pellem valde crassam constituunt. Earum strues sive ordines, in Arteria semicocta facillime separari, & ab invicem divelli possunt; quae pariter omnino (ac sunt istae ventriculi, & intestinorum superius à nobis descriptae) carneae, ac moti-ces videntur.

Arteriae Tunica quarta, ac interior, cavitatem ejus investiens, & tunicam substratam obducens, tenuis, & fere tantum membranacea est. Fibrillae ejus nervae in longum protensae, fibras annulares ad rectos angulos secant; & videtur, quod hae sint fibrae istae rectae, quarum mentio à Galeno, aliisque Anatomicis passim facta est: quas autem praedicant obliquas, tantum imaginarias fuisse reor; quoniam eas nullibi in hoc vase reperiri datur. Constat vero errorem istum Medicis quibusdam familiarem fuisse, nempe ut visceribus plerisque, & partibus membranaceis assignarent fibras rectas, transversas, & obliquas, ex falso supposito, quod unicuique istorum facultas attractrix, retentrix, & expultrix inesset, quodque tria haec munia fibrae trium istorum ordinum distinctim obirent: quae quidem omnia gratis, & perperam assumi, cuius penitus inquirenti facile liquebit. Interim Galeno eatenus assentior, ut Arteriae quatuor distinctas tunicas agnos-

*Quarta
nervae
fibras rectas
has habet.*

Q

cam,

cam, quinimo eas in hoc vase, quemadmodum in ventriculo, habere; excepto tamen, quod in visceribus, vasorum plexus retiformis, una cum tunica glandulosa, subter tunicam fibratam, sive muscularem, in Arteria vero super eam collocetur.

*Tunica-
rum u-
sus.*

Hæc de Arteriæ conformatione in genere, ejusque partibus constitutivis: quod spectat ad earum munia, & rationes, videtur, quod tunica muscularis, fibris carneis orbicularibus prædita primarii sit usus, & operationis. Hæc nempe, prout supra innuimus, cordis motui obsequens, in sanguine circumpellendo, perpetuas Systolæ & Diastolæ vices obit; quippe dum hujus fibreæ carneæ successive, & mira celeritate, pone sanguinis rivum stringuntur, necesse erit cursum ejus à corde usque ad arteriarum extremitates, rapidissime peragi.

*Fibrata
propter
systolas
& Dia-
stolas.*

*Ceteræ
Tunica
propter
hujus
commo-
ditatem.*

Quoad Tunicas reliquas, & vasa per eas distributa, videntur omnia in unius Tunicæ muscularis commoditatem, & usum institui. Namque imprimis nervi, eorumque propagines, super Aortæ truncum, ejusque ramos majores ubique disseminatæ, & exterius apparentes, fibris carneis & motricibus substratis, more suo, tum spirituum copias, propter continua systolæ pensa obeunda, important, tum insuper contractionum sympathicarum instinctus, (prout supra ostensum est) deferunt. Dein
(quæ

(quæ proxime occurrunt) Arteriæ minores, tunicæ extimæ superficiem internam densissime obducentes, erga tunicam muscularem substratam, quemadmodum Arteriæ aliæ erga musculos alios, & partes solidas, duplici munere defunguntur; nempe, ut succum alibilem, quo nutriantur, & accrescant illæ, & particulas Elasticas, spiritibus jugiter instaurandis, convehant & apponant; dein venæ arteriarum conjuges, quicquid sanguinis non alio impenditur, reducant.

Quod autem hæc vasa sanguifera extra tunicam muscularem confita, & inter se complicata, plexum quasi retiformem constituunt, è quo propagines tantum minutissimæ, & perexiles dimittuntur (pro-ut etiam habet circa ventriculum, & intestina) cum in musculis plerisque aliis, vasa istæ cum fibris carneis intexantur, eaque proinde cubere faciant; discriminis hujus ratio videtur esse, nempe quod opus sit vasa sanguifera à fibris Aortæ, & viscerum motricibus, aliquantulum seponi, ac ad distans quoddam locari; ne forsan cruor, has uberius perluens, interdum obstruatur, adeoque Phlegmonem, aut abscessum cito lethalem pariat. Quapropter, in majorem contra tale accidens cautelam, vasorum istorum plexui retiformi tunica glandulosa semper cohæret; eum nempe ob finem, ut serositates, tum à nervis, tum ab arteriis superfluæ, & per venas non

Vasorū
plexus
retiformis
in
quem
fusa
est.

Tunica
glandu-
losa
est.

statim reductæ , à glandulis istis numerosissimis statim excipi , & donec sanguini remandantur (ne in fibras motrices irruant, easque spasmodice afficiant) contineri possint.

*In Arteria
plexus
vasorum
supra
Tunicā
muscu-
larem
secus ac
in visce-
ribus.
Ratio
hujus.*

Quod autem plexus vasorum retiformis, eique tunica glandulosa cohærens , in Aorta supra tunicam muscularem , ac in visceribus , subter eam disponantur , ratio , ni fallor , hæc est , viz. ut vasa istæc minuta, quæ sanguinem , & succos leniter , & moderate dispensare debent , à torrentis sanguinei intra Aortam æstuatione (quantum fieri potest) procul amoveantur. Veruntamen in ventriculo , ac intestinis , propter coctionis munia rite obeunda , sanguinis foco priori opus est.

*Tunica
internæ
usus.*

Tunica Aortæ interna , cavitatem ejus investiens , præcipue in hos usus constitui videtur , ut canalem sanguineum intus obducatur , & reliquas hujus vasis partes terminet : verum insuper huic sensus aliquid, fortasse etiam motus nonnihil , concedere oportebit. Enimvero hæc fibris nerveis prædita , non secus ac cordis sinus , à sanguine pertranseunte afficitur ; proinde juxta hujus sensationem , tunica muscularis in systolæ & diastolæ motus crebriores , aut tardiores æquales aut inæquales urgetur. Porro hæc tunica prope cor spatium duarum circiter unciarum fibras rectas sive longitudinales majores , & quasi carneas habet, in tantum , ut suspicer hic loci , propter
majo-

maorem sanguinis impulsu, Arteriam pone sanguinis rivum, haud tantum quoad amplitudinem stringi, & coarctari, sed, pariter ac in corde, eam quaque systole etiam quoad longitudinem nonnihil contrahi, & decurtari.

Possim hic plura alia, circa vasis hujus structuram & usus, haud minus utilia quam jucunda scitu, adjicere; adeo uberis, & secundae contemplationis unaquaque, vel minutissima corporis animati pars aut portio est, ut singularis cujuspiam Theoria plenius exarata, multas paginas, immo librum integrum impleat. In digressionem hac si amplius pergam, sequeretur jam proxime de vena agendum; verum hujus consideratione (siquidem ad pharmaciae rationes explicandas parum aut minime faciat) omissa, ad medicamentorum genus aliud, nempe ad hypnotica, transcamus.

Sect. VII. Cap. I.

De Medicamentis Opiatis, sive somnam inducentibus.

POST pharmaciam cardiacam, ex methodi lege quadam, Hypnotica succedit. Quippe somnus, quoties moderata, ac tempestive advenit, ex se remedium maxime Cardiacum existit. Verum haec passio nec semper quando, nec quemadmodum oporteat, adesse solet; sed modo praesentia im-

Somni
& vigi-
lia vi-
cissitudo,
ad sani-
tatem
tuendam
necessa-
ria.

portuna, modo absentia sua, nos male afficit. Ex recto naturæ instituto, somnus & vigilia, tanquam Castor, & Pollux, secundum justos regnandi limites, vice suas alternare, atque alter invicem alteri locum cedere debet. Vicissitudo hæc quamdiu rite observatur, tum ad corporis sanitatem tuendum, tum ad Animi doctes excolendas plurimum conducit: sin vero alterutrius dominium nimis longe protendatur, propterea statim haud diu conceditur, ut sit mens sana in corpore sano. A somno immodico functionis tum naturalis tum Animalis facultates quæque obtorpescent admodum, hinc ut quispiam sepulchro magis, quam societati idoneus evadat: è contra immensæ vigiliæ proterunt vires, & potentias Animales infirmant, aut pervertunt. Quamobrem, inter remedia indigentis nostris accommoda, sapientissimus Creator his usibus abunde prospexit; nimirum, ut in nostra potestate fuerit, somnum & vigiliam, quoties opportunum videbitur, accersere, aut repellere, &, si quando in excessu aut defectu peccarint, moderari. Quæ medicamenta & quibus in corpore humano operandi modis, desideratos hosce effectus procurare solent, jam ostendere incumbit atque imprimis de Opiatis, sive remediis somnum inducentibus, dicendum erit.

Ut melius constet, quid medicamenta *In tra-*
 Hypnotica agunt, & quali cerebri, spiri- *ctatu de*
 tuum Animalium, aliarumque partium *affec-*
 Affectione soporem inducunt, huc referri *tibus cere-*
 oporteret, quæ alibi de Somni natura, *bri.*
 subjecto, causis & effectis satis fuscè dis-
 seruimus: Nimirum ostendimus Subje-
 ctum Somni immediatum esse Spiritus
 Animales, non omnes, sed tantum Cere-
 bri ejusque appendicis nervosæ incolas;
 viz. qui Sensuum omnium, atque motus
 cujusque spontanei munus exequentur;
 illis interim exemptis qui facultatis mere Na-
 turalis, & Vitalis actionibus obcundis in-
 serviunt.

His itaque præmissis, circa Opiatas in- *Optola-*
 quirendum erit, imprimis, quo ritu spiritus *gia con-*
 Animales afficiunt, ita, ut à medicamen- *tenta*
 ti velut afflatu, hi tanquam vinculis con- *sunt*
 stricti illico subsidant, & pensa sua dimit- *quæner.*
 tant. Secundo designare oportebit, ubi-
 nam pharmaca hypnotica operationem
 suam incipiunt; viz. utrum in ventricu-
 lo, aut Cerebro, vel annon simul, aut suc-
 cessive in utroque. Tertio determinan-
 dum erit, quosque opiatae *insperatas* suas
 extendant, utrum in spiritus tantum cere-
 bri, ejusque appendicis incolas, utpote qui
 soli, naturalis somni capaces sunt; vel an-
 non etiam in alteros cerebelli, ejusque di-
 tionis præsides exporrigantur. Quarto de-
 nique operæpretium erit, hypnoticorum
 præcipuorum effectus quosdam notabiles,

& accidentia, una cum eorundem *Ætiologiis* subijcere.

*1. Quo-
modo o-
piata
Spiritus
Anima-
les affi-
ciunt.*

1. Quoad prius horum, nempe ut constet, quo ritu Opiata spiritu Animales, dum eos consopiant, afficiunt, sententiam nostram alibi satis fuse declaravimus: est nimirum quod arbitrer, illa non vapores in caput elevando, nec cerebri poros, quo materies vaporosa aut alias soporifera admittatur aperiendo, vires suas exerere; at solummodo spiritus quosdam Animales perimendo, sive prosligando, propterea ut cæteri aut consternati, aut interius compulsi, aut saltem ab effluxu in partes nerveas solito revocati, pensa sua derelinquant, aut aliquantisper remittant. Rem ita habere manifesto liquet, quia Narcotica, si in dosi nimis magna assumantur, quatenus spiritus in tanta copia pessundant, ut functio vitalis non amplius obiri possit, mortem accersunt. Verum illa in justa quantitate, cumque aliis circumstantiis apte congruis exhibita, quatenus spiritus quosdam debellant, & consternunt, aliosque prorsus extinguunt, Animæ sensitivæ efferationem minuant, & impetuositatem compescunt; proinde ut illa contractior facta, & velut se intro subducens quieta jaceat: pari fere ritu, ac cum flammæ vehementius erumpentis aquarum inspersio mox ambitum coerceri, ac intra limites moderatos redigi facit.

In 114-

Quod si amplius inquiratur, in quali mate-

materia , & quomodo disposita medica- *jusmodi*
 menti virtus Narcotica consistat ? Nulla *particu-*
 hic qualitas manifesta , uti frigoris , caloris, *lis cori*
 aliufve hujus generis prætendi debet; neque *visus*
 statim ad occultas , nescio quas , confu- *consistat.*
 giendum est. Arbitrata fas sit , opiata se-
 jusmodi particulis constare , quæ spiritibus
 Animalibus maxime adversantur , eorum-
 que extinctoria , seu potius venena sunt.
 Non facile erit designare , qualis sub-
 sistentiæ , aut conformationis particu-
 læ utriusque generis contrariæ fuerint,
 quia sensu non sunt perceptibiles , at-
 que in nullis aliis subjectis particula-
 rum pariter adversantium Analogia oc-
 currit. Attamen , ut conjectari liceat ,
 videtur quod , cum spiritus animales sint
 corpuscula subtilissima , è spiritu , fac ale
 volatili simul unitis , ac summe exalta-
 tis conflata ; Opiatæ è contra sulphure
 foetido , hoc est , è sulphure , cum sa-
 le fixo , & materia terrestri simul com-
 binatis , & ad efferationem evectis con-
 steat ; cujusmodi concreta satis notum
 est subtili spirituum. Animalium texturæ
 in tantum adversari , ut interdum ad distans
 per mera effluvia , vix aut ne vix per odo-
 rem perceptibilia , profligent ; eorundem
 vero (postquam intus sumuntur) particule
 per sanguinem , & succum nervicum diffusæ ,
 è spirituum animalium copiis , ubicunque
 iis occurrunt , quosdam quasi manipu-
 los venenant , & velut extinguunt. In
 Quibus

quibus autem locis hoc primario aut potissimum fiat, jam proxime disquirendum erit.

2. In
quibus
locus o-
piata
primo ac
potissi-
mum o-
peran-
tur.

2. Olim de somno agentes ostendimus affectionem hanc, juxta ordinarium naturæ ritum, à cerebri cortice incipere; viz. spiritus ibidem degentes, inque ultimis finibus velut excubias agentes, primo recedere, & quasi positis armis otiosos desidere; dein statim reliquos omnes, quibus hæc otia permittuntur, pariter decumbentes somno indulgere.

Primo
sc. in ce-
rebri
cortice.

Spiritus isti primipili, requie potituri, stationes suas relinquunt, vel quoniam delassati & copiis sunt diminuti, pensa sua, donec recreari possint, sponte dimitunt; vel quoniam exinde pelluntur, vel denique mulcimine quodam interius allestantur. Prius horum ordinarie, & assidue contingit, propter succi nervei, atque interdum laticis serosi influxum, aut inundantiam. Etenim humores isti, è sanguine (dum satur est) cerebrioras extimas perluente, in substantiam ejus corticalem suffusi, poros, & meatus omnes implent, proindeque spiritus reprimunt, & à libera expansione sua (qua fiunt vigiliæ) præpediunt. Horum omnium rationes, & fiendi modos, in alio tractatu jam jam fuisse declaravimus: ex quibus rite perpensis, æquum erit sentire, Opitatae cujusque, paulo postquam assumitur, particulas in sanguinem traditas, cumque eo circulatas, juxta cerebri

cerebri corticem, potentiam suam narcoticam potissimum exercere; illas nimirum hic loci, primis spirituum Animalium copiis occurrere, horumque plures in extrema acie collocatos perimere, seu prorsus extinguere; dein propterea spiritus hujus catervæ reliquos, tenuiores jam factos retrocedere, & emanatione sua cohibita, versus cerebri medullium refugere; dumque adeo hi se ab acie subducunt & receptui canunt, cæteri omnes intra sensoria, velut tot speculas, ubique positi, subsidiis amissis, mox obsequuntur, & excubias suas relinquentes recedunt, otioque indulgent.

Ad hunc modum Opiatarum particulæ, quatenus spiritus quosdam Animales, juxta cerebri corticem in prima acie stantes, profligant, & perimunt, proindeque proximos quosque repellunt, inque fugam vertunt, proinde ut eorum ad sensoria influxus suspendatur; soporem inducunt: attamen qua ratione, tam brevi interdum spatio, (uti, nonnunquam accidit) viz. mox à pharmaco ingesto, & vix dum intra ventriculum soluto, somnus obrepit, cum aliquanto tempore opus videatur, quo particulæ soporiteræ, à stomacho in sanguinem, & dein comœatu ejus ad cerebrum deferantur non obvium est explicare. Huic imprimis refero, iter à ventriculo per sanguinem, ad synciput satis expeditum esse, & exiguo tempore transigi posse: verum

Ubi spiritus exitimos permittit, proximos his intro recedere cogunt. Eorum affluxum ad partes nervæ minuant aut revocant.

Opiata insuper opinari ducor Opiatas nonnunquam immediatius in ventriculum agendo, atque mero contactu ejus, ante ullum sanguinis commercium, somnum aliquatenus invitare. Alibi inter affectus hujus causas evidentes, merito assignavimus stomachi aggravationem; quotus enim quisque est qui cibis crassioribus, & dyspeptis comestis, atque ventriculo molestiam, & onus facessentibus, non statim somnolentus evadit? Cujus ratio videtur esse, quod cum inter spiritus stomachi, ac istos cerebri incolas maxima necessitudo, & symphatia intima intercedat, ita ut utrique alterutrum afflictiones, & mala invicem luant, (quod quidem plurimis instantiis satis obvium est declarare) hinc facile accidit, ob spiritus illos, qui ventriculo præsident, summe oppressos, & ab expansione libera præpeditos, & quasi repulsos, mox totius Animæ hypostasim, ac imprimis partem istam principem cerebro præpositam, pariter coarctari, vela sua contrahere, & se totam somni jugo submittere. Quanto magis opinari subest, siquando spiritus stomachi, succum Opiaticum imbibentes, venenantur, ac in magna copia destruuntur, statim cunctos illos circa ἐγκέφαλον excubantes concidere prorsus, & semino, (qui non tantum imago mortis, sed & interdum eadem & ipsa est) opprimi? Profecto hujusmodi ab Opio assumpto effectus Historiam verissimam, & oppido

raram

*Hujus
ratio
explica-
tur.*

raram alibi retulimus, viz. de viro quodam robusto, & mediocriter sano, qui à Laudani dosi nimis magna, propter dolores Colicos sedandos assumpta, illico circa ventriculum de gravimine intolerabili ac stupore conquestus, intra quatuor horas interiit, neque tamen prius somnum illum, quam ultimum, & lethalem inibat.

Hæc sunt loca præcipua, & maxime usitata, viz. ventriculus, & Cerebri cortex, in quibus Opiata potentias suas exercentia somnum inchoant, aut perficiunt. Attamen præterea ex observatione communi constat, eadem pluribus aliis modis adhibita, toti Animæ sensitivæ, aut saltem portioni ejus, quæ summi naturaliter, & ordinarie capax est, narcosis quandam imprimere. Linimentum ex opio fronti applicatum, nec non Enema solutione ejus imbutum, soporifera existunt. Similem effectum nonnulli ab eodem, denti cavo aut naribus indito, suo cum damno experti sunt; proinde ut constet pharmacum hoc, ubicunque ad spiritus animales admitti potest, eorum proximos quosque mero contactu suo profligare; adeoque interdum, ut totius Animæ quasi commotæ contractio sive subsidencia, cum facultatum principum eclipsi succedat: quanquam insinuat verisimile est, Opii particulas è locis illis, sanguinis com meatu, ad cerebri corticem deferri.

3. Designatis jam opiatarum telis, per 3. *Opiata-*
quæ

*torum
virtus
quous-
que, &
in quas
partes
extendi-
tur.*

*Sangui-
nem
non uti
spiritus
vene-
nant.*

quæ effascinant, atque Dramatum locis, ubi primo aut potissimum operantur; modo agendum sequitur, de illorum Activitatis sphaera, viz. in quas corporis nostri particulas, aut partes, & quousque in illas vires suas extendunt. Ex prædictis satis liquet, illa in spiritus Animales agere; quaeritur annon etiam in sanguinem, & alios humores? Certe quo minus sanguinem ab iis vitari existimem, huc imprimis facit perexigua illorum dosis, à qua summe improbable est, totam massam sanguineam venenari, aut corrumpi posse: deinde quod à narcoticis, crebro licet adhibitis, nulla stigmata aut exanthemata, quæ sanguini quocunque modo venenato supervenire solent, in cute, au visceribus apparent. Porro quibus Opii usus familiaris evasit, ut spiritus Animales non lædat, quamvis in magna quantitate quotidie sumatur, nulla exinde sanguinis dyscrasia produci solet. Interea non putandum est Opii particulas sanguini congruas, & ab eo assimilari, quin potius heterogeneas prorsus, & immiscibiles esse: quapropter haud citius massam hujus subeunt, quam ab eo denuo mox expelluntur, indeque partim in cerebri corticem suffusæ, soporem inducunt, partim per cutis poros ejectæ sudorem, & non raro pruritum (prout in multis observavi) valde molestum cienti. Quod ad alios humores spectat, profecto non est ut judi-

judicemus Opiata , labem quamvis fero aut liquori nerveo , aut denique succo nutritio affigere ; adeo , ut illorum virus & *inipyræa* tantummodo ad spiritus Animales pertinere videatur.

Attamen hos omnes non parî modo affi- *Opiata prima-*
cere solent quin Opiata in dosi modica ex- *ria in*
hibita imprimis ac fere tantum ad spiritus *spiritus*
eos pertingunt quibus somni naturalis ac or- *cerebri*
dinarii privilegia conceduntur , cæteris aut *incolae*
intactis, aut non multum præpeditis. Quare *agunt.*
à Laudano assumpto sensus tum interni tum
externi ligantur , interim pulsus , respiratio,
item coctionis , & separationis munia solito
ritu peraguntur , atque post tēpus quod-
dam spiritus prioris ditionis , copiis ipsorum
instauratis se denuo exerunt, & somni cate-
nis excussis , ad solitas excubias sponte re-
deunt.

Quod si Pharmacum Opiaticum debito *Quan-*
potentius extiterit , non tantum spiritibus *doque*
cerebri eiusque appendicis incolis vincula *vis illo-*
fortiora quibus diutius ligantur , imponit , *rum ad*
sed & vim suam narcoticam latius in regi- *cerebel-*
minis Animalis provinciam alteram expli- *lum per-*
cat; ita ut post majorem ejus dosin, appeti- *tingit.*
tus plerumque obtundatur , respiratio an-
gustetur admodum, & non tantum diffici-
lis , sed etiam inæqualis reddatur ; quando-
que item ipsius cordis motus in tantum
labefactetur , ut pulsus mox debilior , cum
sudore frigido , & facultatum omnium tor-
pore aut eclipsi quadam evadat, proinde ut
talē

tali medicinæ somnus interdum perpetuus succedat : cujus ratio est, quod virus Opiaticum, longius diffusum, cerebelli globum subeat, ejusque spiritus incolas in magna copia perimens, aut prosterbens, cordis motum primo vacillare, & dein prorsus cessare faciat, proinde ut flamma vitalis aboleatur.

4. *Opiatorum effectus boni aut mali.*

His ita præmissis circa Opiati naturam, operandi modum, subjecta, & limites sive Activitatis sphaeram; jam denique incumbit, effecta, & accidentia præcipua, tum bona, tum mala usui ejus supervenire solita, recensere; & dein cautiones aliquot circa rectam medicinæ Hypnoticæ methodum subjungere, itaque imprimis dispiciamus, quali modo, ac in quibus casibus pharmaca Opiatica juvare solent.

1. *Bona illorum aut spiritus, aut sanguinem, & humores respiciunt.*

Bona, sive Emolumenta Opiatarum usu procurari solita pertinent, vel ad spiritus Animales vel ad sanguinem, & humores: illi quidem primo & immediatius, hi vero secundario, & non nisi istis mediantibus, afficiuntur.

Quoties spiritus Animales supra modum incitati, circa muia sua obeunda, aut nimis, aut irregulariter agunt, ad sedandos eorum impetus, aut inordinationes, narcotica tempestive exhibita opem sæpenumero egregiam præstant: tales illorum exorbitantiæ, à quibus Opiatarum usus indicatur, aut sensum aut motum respiciunt. Functio prior cum sit duplex: sensuum inter-

Requiruntur

norum vitia præcipua sunt , vigiliæ , ac deli- *ad spirit-*
 rium ; externorum vero ægritudo , medi- *tus, quo-*
 cinam hanc potissime requirens , est Do- *ad fun-*
 lor. Motuum Anomalix, à narcoticis regu- *ctionem*
 landæ , imprimis sunt pulsus vehementior, *sensiti-*
 præcordiorum , aut viscerum spasmi, quin *vam, vel*
 & horum excretiones nimix ac violentæ. *vam.*
 Adeo plures & diversimodi sunt casus , in *Ad u-*
 quibus , dum spiritus animales, tanquam e- *tramque*
 qui ferocientes aut furiosi decurrunt, aut ex- *vario*
 tra orbitas desiliunt , ab Opiatis , tanquam *respectu.*
 frænis injectis , coerceri , aut reduci debent.
 Cujusque horum instantias, una cum fiendi
 modis , & medendi rationibus hic breviter
 subjiciemus.

1. Primo igitur Opiatæ necessario & *Respectu*
 maxime proprie indicantur à Vigilia ; in *sensuum*
 quantum sc. somnus , affectio huic contra- *interno-*
 ria , proindeque curativa ejus existit. Quot *rum, ad*
 modis , & ob quas causas vigiliæ excitari, *vigi-*
 & diutius permanere solent, in nupero tra- *liam.*
 ctatu satis fusc declaravimus ; in quibus
 singulis casibus , quandoquidem spiritus
 Animales nimis efferi , & irrequieti sese
 importunius exerunt , & tum organa
 sensoria , tum præcipue extimam cerebro-
 ram , usque quaque inflant , & irradiant ;
 particulæ opiatix sanguinis commeatu
 huc traductæ , illico spiritus in prima
 acie excubantes perimunt, aut consternunt,
 proinde ut proximi quique intro compulsi
 sistantur , & ab emanatione sua quaqu-
 versus habenda multum coerceantur : qua-
 prop-

propter mox spiritus omnes extrinseci-
tum sensus tum motus cujusque spontane
organa incolentes , capitalium istorum
affluxu solito destituti , etiam excubias suas
dimittunt , ac intus recedentes otiosi de-
cumbunt.

3. Et
Delirium.

Secundo in affectibus Deliris , Opiata
sæpe cum fructu adhibantur , (quamvis
interdum ea noxam potius efferunt , prout
infra declarabitur. (Prioris ratio est , quod
cum spiritus , intra cerebrum nimis inci-
tati , ac velut cæstro perciti , meatuum
suorum vias solitas , & tritas facile transi-
liunt ; tunc medicina narcotica juxta cere-
bri oram appulsa , afflatus eos, tanquam ca-
nes venaticos exspatiari aptos , reprimit ,
& è motu omni paululum sistit ; ut sæpius,
cum denuo moveantur , tractus suos prio-
res repetant , & functiones pristinas rite
obeant.

Respectus
sensus
externi,
ad dolo-
rem.

Tertio Opium pro doloribus quibuscun-
que sedandis præstantissimi semper usus
habetur ; quamobrem merito Nepenthe
appellati solet , & remedium vere divinum
existit. Et quidem satis mirari vix possu-
mus , quomodo urgente visceris aut
membrum cujuspiam tortura insigni , & in-
tolerabili cruciatu , pharmacum hoc in-
cantamenti instar , levamen & ἀναιλγησία
subitam , immo interdum absque som-
no , aut saltem prius quam advenerit con-
cedit. Porro adhuc magis stupendum est
quod donec particulæ Opiaticæ operari ,
& po-

& potentiam suam narcoticam exerere continuant, immo etiam aliquamdiu postquam somnus finitur, summa allevatio, & indolentia in parte affecta persistit; dein vero, exactis medicamenti viribus illico redeunt tormina, nec atrocitatem suam remittunt, nisi dum ab eodem pharmaco rursus incantantur.

Hujus rationem inquirenti non facile occurrit, in qua parte medicamentum Anodynon potissimum operatur, & virtutem suam exerit, dum absque somno, aut post eum finitum, dolores sedat, & pro stato quodam tempore *ἀναλγησίαν* continuat: Viz. utrum vis ejus narcotica in partem dolentem, vel in commune sensorium, vel in totam Animam sensitivam impendatur. Propositorum discriminis ratio est, quia dolor in uno loco excitatus, in altero sentitur, ejusque effectus per totam animam diffunditur. Productio ejus in hoc consistit, quod fibræ nervæ à quodam incongruo, & valde improporcionado irritantur plurimum, & ab invicem divelluntur, proinde ut spiritus in iis scatentes, mox distrahantur, & ab æquabili sua expansione correpti in confusionem agantur: attamen doloris sensus efficitur, quatenus illa spirituum perturbatio, undulatione quadam per ductus nerveos ad commune sensorium, sc. corpora striata delata, spiritus ibidem confitos, in parem distractionem concitat; cujusmodi affectio, ulterius ad cerebri meditullium pergens, ima-

Qua ratione opiata dolores sedant, absque somno vel post eum finitum.

imaginationem commovet, indeque mox reflexa per totam spirituum hypostasin moleſtiam, ſive inquitudinem quandam diffundit. Cum itaque dolor paſſio ita late extenſa, & tam varii reſpectus fuerit, jure inquiritur cujuſmodi ætivitatis ſphæram Anodyna habeant.

Super his nullus dubitandi locus eſt, quin quoties ab Opio aſſumpto primo ſomnus inducitur, conſequenter *αἰαλγησία* ſuccedit; tunc enim hæc illius immediatus effectus è veſtigio ſequitur; quatenus nempe cum ſpiritibus cerebri incolis, etiam qui *πρῶτον αἰσθητικόν* actuant, ligantur; & proinde, quantumlibet pars dolens irritatur, doloris ſenſus omnis inhibetur: at vero quod, cum patiens evigilet, adeoque perſiſtens, functiones quaſque Animales vegere exerceat, per totidem ab Opio exhibito horas indolens maneat, & deinde pharmaci viribus adſumptis mox eadem trageedia redeat, hic certe nodus vindice dignus videtur.

*Hæc
Ætio-
logia ex-
plicatur.*

Ad quem ſolvendum, non eſt ut dicamus ſpiritus partis dolentis, aut communis ſenſorii incolas, viz. aut hos, aut illos ſingulatim, aut ſimul utroſque, à pharmaco Anodyno ligari. Quippe haud credibile eſt, Opii particulas cerebrum, & nervoſum genus ita penetrare, ac altius ſubire, ut illo ſuperato, & illæſo, ad ultimas hujus oras tam brevi deſcenderent: porro nec putandum eſt, ſpiritus corpora ſtriata incolentes,

tes , (cum durante vigilia ἀναλγησίας aliquamdiu maneat) pro captandis quibusque aliorū sensibilibus impressionibus expergefactos, solūmodo ad appulsus à parte dolente factos, obsurdescere. Quandoquidem igitur indolentia, post somnum finitum, neque ad partem dolentem, neque ad primum sensorium, ab Opio stupefactum referri debeat, videamus quomodo hujus Ætiologia à totius Anima sensitivæ affectione quadam narcotica deduci possit. Hoc autem facile liquebit , postquam hæc duo præmisimus.

Primo ad dolorem quemvis excitandum aut continuandum per opus esse , ut spirituum copiarum satis uberes usque in parte affecta scateant : quippe horum tumultuantium excandescencia , distractio , & mutua aliorum in alios allisio, ipsissima causa conjuncta sunt molesti istius sensus , qui dolor appellatur ; quapropter si nervis constrictis, spirituum ad locum dolentem affluxus inhiberi , aut multum diminui possit , necesse foret dolorem cessare; eo nimirum quod spiritus isti subsidiis , aut supplementis usque novis destituti , tenuiter, & sparsim adeo in fibris jacerent , ut vix se mutuo tangerent, saltem in furorem & indignationem minime erumperent.

2. Cujusmodi hic pro ἀναλγησίας acciendenda spirituum destitutio , sive subductio requiritur , nulloque alio remedio , aut ἰγχειρήσει procurari potest , sæpissime ab pio exhibito produci solet. Enimvero à phar-

*In his
anibus
consistit,
viz.
Primo
ad dolo-
rem re-
quiritur
spirituum
ad
partem
affectum
copiosus
affluxus.*

*2. Quando
opiata
suspendunt.*

pharmaci huius particulis τῆ ἐγκεφαλῶ-
 oram obsidentibus, non solum spiritus qui-
 dam extingui, & velut præcursores (uti di-
 ctum est) perimuntur, sed illorum intra ce-
 rebri, & cerebelli medullia, mox primæ sca-
 turigines, indeque in nervosum genus efflu-
 xus valde supprimuntur, adeo, ut durante
 Opii ἐνεργείᾳ, multo parcius, & diminutius
 illi in præcordia, viscera, immo & in
 quascunque alias partes dispensentur. Hinc
 pulsus, & respiratio de vehementia, & cre-
 britate sua remittunt, & nonnunquam su-
 bito hæc difficiis, & iste debilis evadit; ple-
 rumque etiam membra quæque ac artus
 languor insolitus, ac pigrities incessit. Por-
 ro hinc viscera in spasmos sive excreto-
 rios, sc. per vomitum aut secessum, sive do-
 lorificos, uti in colica, aut Nephritide prius
 irritata inordinationes suas depo-
 nunt: viz. ob hanc rationem, quia dum in
 parte affecta spirituum copię subsidiariæ,
 & supplementa deficiunt, pauciores illi su-
 perstites tumultui, & excandescentiæ non
 amplius vacant; quinimo, ut omnino sub-
 sistere, & se tueri possint, quieti jacent:
 deinceps vero quando difflatis Opii parti-
 culis, spirituum intra ἐγκεφαλῶν penus, co-
 rumque inde in partes nerveas emanatio
 redintegratur, ita, ut pleno rursus alveo,
 illi ad partes affectas descenderint, earum-
 que rursus fibras adimpleverint, illico, ob
 spiritus iterum accumulatos, & sicut antea
 proritatatos, iidē spasmi, aut dolores redeunt.

Pro-

Propter
 eandem
 ratio-
 nem O-
 piata
 & spasmos
 tollunt.

Proculdubio juxta hunc afficiendi modum, & juxta rationem modo assignatam, Opiatæ dolores atrocissimos plerumque sedant, atque indolentiam cum, vel absque, somno procurant, eamque post hunc finitum aliquamdiu, & pro stato quodam tempore continuant, quo spatio elapso dolores mox recrudescent, & brevi ad solitam ferociam augentur. Hujusmodi narcoticorum effectus, in curatione Colicæ scorbuticæ satis vulgo notus, exortismo cuidam similis videtur; quatenus nempe dolor, tanquam dæmon aut spiritus malus, solummodo pro tempore quodam determinato ligari possit, deinde ut rursus desævire incipiat. Inter affectus dolorificos, quibus Opium succurrit, jure hic locum vindicant Podagra, & calculus vesicæ. In doloribus Arthriticis Anodynon istud opem sæpe egregiam, & quasi divinam præstat. Posterior hic morbus, cum in senibus immaniter sæviat, & per lithotomiam curari nequeat, à nullo alio remedio præterquam à narcoticis levamen admittit. Quamobrem in hoc casu nonnullis Laudani aut Diacodii usum constantem, & quotidianum suasi; quod cum magno vitæ solatio, nullam ab eo noxam sortiti, fecerunt, quamvis dosin ejus subinde augentes, ad magnam quantitatem ascenderint. Hæc de medendi, aut juvandi rationibus, quas circa functionis sensitivæ enormitates regulandas. Opium præstare solet; videat-

In calculo & podagra juvant.

videamus tandem quomodo, & quantum hæc Panacea, pro Motuum Anomaliis sanandis, aut sedandis conferat.

2. Fun-
ctionis
motivæ
Ano-
malias
quomo-
do opia-
ta ju-
vant.

2. Functionis motivæ immoderatio aut irregularitas, pro quibus rite componendis, Opiatarum usus indicatur; præcipue spectant ad præcordia, & viscera; (nam spasmi circa caput aut membra non ita necessario hanc medicinam requirunt.) Ad prius illorum referri debet Pulsus, & Respiratio, quoties hæc, vel iste debito crebrior, aut vehementior fuerit: quippe cum in febribus cordis, & pulmonum motus, intensiores facti, sanguinem rapidissime circumagant, proinde ut tum quoad accensionem, tum crasin suam valde pervertatur, & recrementa sua ita penitus incocta secernere nequeat, à narcotico exhibito partium istarum impetus non nihil refringitur; ita, ut sanguis, mox leniter, & temperate circulatus, calorem minus intensum diffundat, atque in compage solutus, serum, & impuritates suas per sudorem, & urinas excernat. Opiata Pulsus, & Respiratio actus extenuant, & deprimunt, quatenus spirituum Animalium in cerebello scaturigines non nihil sistunt, eorumque exinde in nervos præcordiis destinatos effluxum diminuunt; quod si nimis fieri contigerit; propterea functionis vitalis dejectio magna, immo interdum lethalis succedit.

1. Pul-
sus &
respira-
tionis
vehe-
men-
tiam
mi-
nuunt.

Respira-

Respiratio non solum quæ vehemens, sed in-

insuper quatenus eadem interrupta, con-
 vulsiva, aut alias diversimode irregularis
 fuerit, non raro medicinam narcoticam de-
 siderat; hæc in Tussi violenta aut valde cre-
 bra, & continue molesta, præ quibusque
 aliis remediis juvare solet. Cæterum in pa-
 roxysmis Astmaticis, ubi Respirationis
 organis laborissime exercitatis, affecti in
 ipsius mortis ægone positi videntur, O-
 piatæ peridoneæ dosis quasi θεὸς ἀπὸ μνη-
 χανῆς omnia mox serena, & tranquilla red-
 dit. Cujusmodi affectuum ratio est, quod
 in pathematis istis, ubi molestum aliquod
 partes maxime vitales obsidet, spiritus ha-
 rum incolæ summe irritati in excandes-
 centias immanes irruunt, atque ni-
 mis agendo, omnia perturbant & inver-
 tunt: quare cum à narcotico assumpto,
 spiritibus ita debacchantibus suppetiæ de-
 trahuntur, illi mox extenuati, & velut or-
 bi, inordinationes suas dimittunt. Porro
 medicina Narcotica haud minus contra vis-
 cerum, sc. ventriculi, & intestinorum,
 motus immoderatos, aut convulsivos ne-
 cessaria videtur: namque hæc in vomitu
 horrendo, in catharsi nimia, aut violenta
 juvamen sæpe maximum præstare solet.
 Affectus Dysenterici sine Opio vix curari
 possunt; non quod pharmacum hoc succos,
 & humores ebullientes, & efferos figit, sed
 fibrarum spasmos excretorios sistit; idque
 partim intra viscerum ipsorum cavitates
 mero contactu suo spiritus ibidem insitos

rationis
 inordi-
 nationes
 regulat.

Porro
 opiatæ
 viscerū
 spasmos
 excretō-
 rios se-
 dant.

R

stupe-

stupefaciendo , partimque intra cerebellum spiritus inde ad partes illas affluxuros supprimendo ; quorum subsidiis illi destituti excandescantias suas spasmodicas facile dimittunt. Possim hic partium aliarum aut spasmos , aut dolores , ab Opio sedari , aut tolli solitos recensere ; sed de pharmac hujus *inopria* & effectus Anodynis , quaproximo ac potissime , in spiritus Animales exeruntur , jam satis dictum est ; modo videamus cujusmodi in sanguinem , & humores virtutem , ac vim alteratricem obtineat.

Quomodo opiatia in sanguinem operantur.

Et quidem Opiata in sanguinem , & succos corporis nostri operari , eorumque inordinationes compescere , nullus fere è plebe est , quin satis perspectum habeat. In catarrhis & defluxionibus cujusque generis , sæpe ad hæc , tanquam ad ultimum Asylum , confugimus ; excretiones sanguineas hæc potenter sistunt , item serosas , si quando nimiae , & colliquativæ fuerint cohibent , aut reducunt : cruoris febriliter æstuantis ebullitionem immodicam reprimunt , ejusque accensionem nimiam imminuunt. Denique hæc fluctus omnes quacumque fere de causa in corpore nostro excitatos , felicissime sedant , & sanguini , ut ut perturbato , statum sæpissime halcyonium inducunt.

Quamquam hujusmodi effectus magna ex parte , propter mediantes spirituum Animalium affectiones (prout supra innuimus) produ-

producuntur (nam in quantum fibræ nervæ inordinatim contractæ, sanguinem, & humores exagitant, inque varias fluctuationes, & exundationes cogunt, idcirco spasmodorum illorum per Opiatas suppressio, horum æquor mox tranquillum reddit:) veruntamen etiam probabile videtur, particulas Opiaticas, dum sanguini confunduntur, mera συγκεῖσθαι sua, liquori *Parti-
culæ Opi-
aticæ quæ
ruunt in
sanguinem
operantur.* ejus alterationes quasdam inducere: enimvero has cruori heterogeneas prorsus, & immiscibiles, simulque indomabiles esse supra ostendimus: quæ propterea, siquidem latici ejus minime hostiles, aut injuriæ apparent, pro Alexiteriis quodammodo habeantur; ejusmodi nimirum, quæ sanguini confusæ, massam ejus cito, ac fere libata pertranseunt, atque transitu suo poros, & meatus omnes aperiendo, ferro aliisque recrementis, aut miasmatis malignis intine conclusis, & constrictis, exitum patefaciunt, immo eadem ante se foras propellunt. Quapropter, non immerito prorsus est quod Antidotorum præcipuorum, uti Theriacæ, Mithridatii, & Diascordii compositiones, Opium (quasi Alexipharmacum esset) ingrediatur.

Profecto Opii devorati particulas, brevi in sanguinem traduci, ejusque massam celeriter pertransire, indicio est, quod ille derepente, postquam medicamen assumitur, ad ἐγκίφαλος projectæ somnū, & indolentiam

Sanguinem breviter pertransiunt.

Ac idcirco Alexiteria habenda sunt.

Sudores, & urinas, movent.

Talis eorum efficacia, Historia notabilis.

procurant. Porro eas (ubi congruunt) sudores provocare & urinam movere experientia communi constat; in tantum, ut huius effectus Opii Virtutibus vulgo accenseantur. Porros huius particulas haud sanguini venenosas, sed potius Alexiteria existere inde colligitur, quoniam in peste, variolis, febribus malignis, immo in quibuscunque aliis, Laudanum cum magne sæpe fructu exhibetur; interim vero quoniam nonnulli huic pharmaco qualitates, sanguinem figendi, & incrassandi attribuunt, non facile deprehendimus; nisi forsitan illud dicatur efficere, quatenus, compagem ejus referando, serositates ejus copiose secerni, & amandari facit, proinde ut liquor residuus spissior, & compactior evadat.

Enimvero medicamenta Opiatica sanguinem fundere atque interdum Alexiteriarum ritu tum sudores, tum urinas potenter movere, uti ex crebra observatione comperit habui, ita per Historiam sequentem (quam Coronidis hic loco adjicio) omnibus manifestum reddetur. Olim pro Generoso quodam valde cacochymico, & doloribus nocturnis à lue venerea, male, aut minime curata, oriundis miserrime divexato consulebar. Multa præscripsi, sed incassum; quia medicamenta plurimum abhorrens, fere nihil præter Laudani dosim semel tantum aut bis in hebdomade pro sedandis doloribus ei concessam sumere vo-

luit;

luit ; brevi Hydropicus factus , ab Ascite, simulque ab Anasarca in tantum intumescebat , ut viz. à latere in latus, sine ministrantium auxilio , se devolvere potuerit. In hoc statu ad eum denuo accessitus , & præceptis medicis obstinatum reperiens , quod supererat , mortis non longe absuturæ , & pro certo expectandæ , propterea ut se , & res suas propter æternitatem componeret, prognosticon dedi. Ille , non multum perturbatus , obnixè rogabat ut *injuratias* gratia Laudanum nostrum , paucius ante permissum , ad libitum , aut saltem quoque vespere sumeret: hoc cum admonitione quadam concedens discessi , ac , uti putarem, supremum vale dixi. Postea pharmacum illud quotidie sumsit ille , & quotidie dosin auxit , ita , ut brevi tempore quantitatem ejus vix credibilem absumsisset. Pharmaco hoc unico constanter usus indies melius habuit , ac intra mensis spatium in tantum convaluit , ut , tumore omni, & doloribus immunis factus, stomacho valeret , & foras obambulaet. Ab assiduo hujus Opiatæ usu , sitis , antea multumurgens , cessabat ; & quaque nocte in sudorem magnum dissolutus , insuper & urinam copiosam excernebat. Postm hic plures aliorum affectuum , pro deploratis habituum, curationes solius Opii beneficio peractos attexere ; verùm hoc cum tedio, & nonnihil extra rem foret, ideo libet hic unam tantummodo, aut alteram breviter notare.

*Historia
Secunda.*

Tribus fere abhinc annis sæmina præno-
bilis, post febrem Autumnalem in Colicam
atrocem cum vomitu, & doloribus acutis,
& viscera, & membra miserrime affligen-
tibus, incidit. Remedia cujusque generis,
tum interna, tum externa, per plures sep-
timanas sedulo exhibita ne hilum profuere;
quin nobilissima Domina intra 20 dies ad
tantum languorem, & corporis extenuatio-
nem redacta fuit, ut de salute recuperanda
spes minima, aut vix ulla superesset: nam
lecto affixa, & fere semper insomnis, ven-
triculi molestia sive ægrotatione constante
afficiebatur, ingesta quæque tum pharmaca,
tum alimenta vomitu rejiciens; insuper circa
ventrem, & lumbos, quandoque etiam in
capite, & artubus tormina, & cruciatus pene
continuos perpeffa erat: ad hanc accersitus,
cum medicamina variâ tentarem, nihil con-
gruebat præter Laudani liquidi dosim; quam
ad levandos dolores, primo bis tantum in
hebdomada, idque non sine cautione, &
metu exhibere audebam: impetravit illa
tandem ut noctibus alternis, & dein ut sin-
gulis remedium illud assumeret. Itaque hoc
sine ullo incommodo quotidie usâ, noctu
somnum uberem, & satis placidum, atque
interdiu indolentiam, & stomachi *influxum*
obtinuit, adeoque vires sensim recolligens
lecto exurgere, & alimenta quotidie ingere-
re cœpit; quin alia medicamenta assumere
tunc potuit, & voluit, donec tandem in-
tegre convalesceret.

Nec

Nec minus pharmaci hujus divini laudes *Historia*
 prædicare solebat scœmina quædam lectissi- *tertia.*
 ma, doloribus subinde colicis atrocissimis
 per plures annos obnoxia. Nam quoties
 ab eo morbo decumbens, cruciatus intole-
 rabiles sentiebat; à nullo remedio præter-
 quam ab Opio relevari potuit, quare hujus
 dosin quaque nocte sumebat, donec, mate-
 ria morbifica sensim absumta, demum lan-
 guore omni, & doloribus immunis eva-
 deret.

SECT. VII. Cap. II.

*De Opii nocumentis, ac incommodis qui-
 bus subnectuntur cautiones circa
 usum ejus.*

HÆtenus Opii bona, seu faciem velut
 Angelicam, unà cum juvandi modis, ac
 rationibus ostendimus. Pharmaci istius, vel-
 ut numismatis inversi, si *φάρμακον* altera in-
 spiciatur, plane diabolica apparebit; in qua
 haud minus damni, ac maleficii, quam in
 priori ista emolumentum vidimus, detegere
 licebit; adeo Panacæ huic plurimum toxi-
 ci adjungitur, ut de usu ejus crebro, ac fa-
 miliari, minime liceat securos nos esse; qua-
 re prout commodorum, ita & nozarum
 ejus admoneri nos oportet; proinde ut cir-
 ca pharmaciam hanc, non secus ac profe-
 ctionem maritimam, cum ex utraque par-
 te, tum portus adpellandi, tum scopuli evi-
 tandi plane innotescant, minus periculi,
 aut discriminis incurratur.

Quot &
quibus
modis o-
pium læ-
dere so-
let.

Opium usum quandoque noxium, & maleficum fuisse, tristi quorundam experimento ratum vidimus; in quantum nonnulli statim ab hoc assumpto somnum perpetuum inivere, alique propter nimiam, aut intempestivam ejus dosin, aut vitam suam corripuere, aut facultatum principum læsione eam incommodam postea, aut infelicem reddidere. Instantiæ, & exempla hujus generis ab Agyrtis, & empiricis passim facta nimis crebra occurrunt. Memini quosdam, à Laudani pilula devorata, illico soporem adeo profundum obdormivisse, ut nunquam expergesceri potuerint: vixerunt quidem per tres aut quatuor dies, quoad pulsum, respirationem, & calorem satis recte habentes; nullis interim remediis, aut torturis, ad sensum, & vigiliam revocandi. Attamen observavi alios ab Opio assumpto, mediocriter tantum, immo interdum, parum aut vix omnino dormivisse; quoad pulsum vero, & respirationem, & calorem mox deterius habuisse: illi nimirum statim ab hoc pharmaco assumpto languescere, dein anhelosi magis atque magis deficere solebant; nec cardiacis ullis illorum vigor instaurari potuit, quin sensim fatiscentes vitam exhalarent. Alibi Historiam recitavi cujusdam viri robusti ab Opio interempti, cui somnus plane nullus, priusquam ultimus ac lethalis, viz. mors ipsa supervenit; ille statim ab assumpto pharmaco de insigni ventriculi gravamine,

& fri-

& frigore conquestus, mox languore insigni cum spirituum omnium concidentia, & extremorum infrigescencia afficiebatur, atque intra quatuor horas oculos suos caligare, & prorsus cæcutire queritans, expirabat.

Ex his facile colligitur, opium non uno *Toxicum*
semper, eodemque modo vitam destruere, *ejus aut*
sed binas saltem præcipuas trucidandi vias *cerebrum*
obtinere. Unius ratio in eo consistit, *primum,*
quod pharmaci assumpti particulae, prius *aut cere-*
ac potius cerebrum; ac alterius, quod *bellum*
ita cerebellum afficiant. Quoad poste- *afficit.*
rius hoc, res juxta modum sequentem ha-
bet: si, post pharmacum assumptum, for-
te accadat cerebellianbitum à corpuscu-
lis narcoticis in tantum obsideri, ut, spiri-
tibus extimis illico deletis, interiorum ver-
sus præcordia affluxus minuatur, & dein-
de paulatim rescindatur; necesse erit cor,
& respirationis organa, circa functionis
vitalis munia primo fatiscere, & dein
prorsus ab opere cessare; interim ut ægro-
tantes torpore graviori immunes evigi-
lent, satis animo consent, & usque dum
vivunt sensu vigeant. Sin vero particulae
Opiaticae primo, & pleno agmine in cere-
bri ora irrumpentes, ejus incolas potissi-
mum adolentur; in tantum, ut spiri-
tibus extimis mox profligatis, etiam inter-
ni quique medullia ejus occupantes, valde
consternantur, &, ne rursus emergant, &
acies suas de novo conferant, prorsus sup-

primantur; tunc statim sopor altus seu v-
ternus invincibilis, & perpetuus succedit,
pulsu interim, ac respiratione in debito sta-
tu aliquamdiu perstantibus.

Præter exitiales hujusmodi clades, quas
Opium vitæ humanæ passim intentat, in-
super hoc pharmacum plures alios nocendi
modos sortitur; quibus privatae cuidam fun-
ctioni, aut corporis parti, sæpe maleficum
existit. Cum tædio fuerit noxarum minorū,
quas narcotia uspiam excitare solent, species
omnes recensere, hic tantum referre libet,
quæ mala ab improprio, aut intempestivo
ejus usu, in capite, quæque in pectore, quæ
item in ventre imo quandoque accidunt.

*Mala
producit
vel capi-
te, pecto-
re aut
ventre.*

*In capi-
te.*

1. Quoad prius satis vulgo notum est,
functiones Animæ principes, viz. memo-
riam, discursum, & ingenii acumen sæpe-
numero à narcoticis insigniter lædi. Fre-
quens eorum usus in multis hominibus me-
moriā debilitat. Novi quendam à Lau-
dani dosi majori, cum febricitaret, as-
sumpta, facultatem istam penitus amisisse;
dein post aliquot septimanas, quando usus
ejus redire cœperat, tantum quæ intra
peculiarem temporis tractum, & nihil eo-
rum quæ ante, & post gesta fuerunt, re-
cordabatur. Scio quosdam ab hoc pharma-
co ingenii tarditatem, aut stupiditatem,
aliosque amentiam contraxisse. Hinc (no-
tante Freitagio) cum Prosper Alpinus, &
Bellonius tradant Aegyptios, & Turcas vesci
Opio, ad comparandam alacritatem, Audaci-
ciam,

*Opium
quomodo
Turcas
esset.*

ciam, venerisque appetitum ; addunt tamen Opii devoratores , etsi ejus usu recte valere, & minime ladi videantur tamen frigidiores reddi , eorum functiones esse deteriores ; ebrios , & torpidos sere per petuo apparere ; fieri comatosos , stupidos , inconstantes ; modo affirmare , modo negare ; adeo , ut caveant tractare & conversari ; ut etiam in dictetium , convitio non absimile , quod sibi mutuo objiciunt, abserit ; tu edisti opium ; non aliter quam cum nostrates alicui temulentiam vel ebrietatem exprobrant. Freit. lib. de Opio cap. 3. Horum Aetiologia exsuperioribus satis manifesto liquet ; viz. Opium Affectus modo citatos producere, quatenus cerebrum primum , ac potissimum impetat ; dumque ibidem spiritus quosdam Animales destruit, aut profligat, plerosque alios à solitis emanationum viis pervertat, inque tractus devios deflectat. Quod vero opium à Turcis (addam & quibusdam è nostratibus propter diutinnam consuetudinem contra virus ejus munitis, ac velut armaturam quandam nactis) in magna quantitate impune, vel saltem absque vitæ periculo devoretur ; ratio est, quoniam particulæ ejus ; etiamsi spiritibus primo infestæ , & venenosæ , crebro tamen usu tandem magis congruæ, & familiares evadunt ; quemadmodum observamus circa nicotianæ fumum per tubulum ore exceptum: cum enim primis diebus vertiginem, ac sæpe vomitum, aut purgationem,

tionem, quinimo sudorem frigidum, cum tremore, & crebris animi deliquiis inferre soleat, postea tandem, eum imperturbate immo cum magna delectatione assumimus. Quod autem major Opii dosis, illis Animi fiduciam, adeoque, ut intrepide pugnam ineant, audaciam insignem addat; in causa videtur esse, quod pharmacum illud, spiritus nonnihil stupefaciendo, attonitos reddat, proinde ut sensibilibus ut ut terribilibus occursum immoti perferant. Quod denique asseritur, Opiata venerem stimulare, cum potius videretur ea spiritus extinguendo cœstrum illud suppressere, & domare; dicimus (si modo effectum istum revera habeat) humorem genitalem, spiritusque in eo scatentes, non à cerebro descendere, sed immediate in vasa spermatica suffundi; id propter, quatenus Opiata spirituum intra cerebrum genesin impediunt aut imminuunt, eos forsitan uberius ad membra genitalia divertificiunt.

2. Opiū
quæ pe-
ctoris
mala
producit.

2. Opiata præcordiis, & pectori inimica interdum existere, inde satis constat, quia pulsum, & respirationem depriment, & diminuunt; quandoque item (pro ut supra ostensum est) vacillare, & sensim penitus cessare faciunt. Quare in febribus, ubi sanguis, insigniter depravatus, crisi nullam aut non bonam habiturus videtur, simulque iste, spiritus regimini Animali perpaucos tantum, & debiles suppeditat;

nat-

narcotica fere semper malefica & quasi venena sunt. Nam quamvis in peste, & febribus malignis, donec pulsus & respiratio vigent, Theriaca, Mithridatium, & Diaiscordium, immo & Laudanum sæpe cum fructu exhibeantur; attamen si quando in morbis istis, aliisque in febribus haud multum malignis, functio vitalis languet, Antidotis istis celebribus parce admodum, fortioribus vero Opiatis non omnino utendum erit. Porro in tussi laboriosa, phthisi, pleuritide, empyemate, aliisque morbis Thoracicis, in quibuscunque viz. natura ad illud quod molestum est, ac pectus aggravat, subito excernendum incitatur, magnoque suo molimine urget; simulque respirationis organa, spirituum copia satis uberi destituta, vacillant, atque opus suum ægre, & difficulter peragunt; ab Opio haud minus quam Aconito abstinendum erit: nam in tali casu narcotica pondus amovendum augment, figuntque; atque partium, quæ istud amoliri debent, vires minuunt.

3. Opiata intra coctionis viscera, aliasque ventri imi partes operari, iisque vario respectu sæpe juvamina insignia conferre, supra ostendimus; attamen illa regioni huic non adeo semper amica, & benigna existere, quin & magnam quandoque noxam inferre, æque facile erit declaratu. Enimvero narcotica crebro assumpta facultati principi, sc. alimentorum Appetitui (à quo nutritio omnis, & vitæ radix dependet) nonnunquam valde injuria sunt; utpote quæ hunc
 plu-

3. Et
 quæ in
 1770 ven-
 178.

plurimum obtundunt, & non raro prorsus destruunt. Quippe cum spiritus, Tunicam ventriculi internam incolentes, à particulis Opiaticis stupefiunt aut perimuntur, ita, ut fibræ istæ nerveæ quantumvis inanitæ, non amplius corrugentur; proinde fames omnis cessat, atque alimenta minime appetuntur; quin eadem, stomacho oblata, quia molestiam potius quam delicias exhibitura sunt, mox respuuntur. Porro ob eandem rationem ventriculi vis concoctrix sæpe debilitatur, atque tum hujus, tum intestinorum motus excretorii pigrescunt. Nam communis observatio est βραδυπνεψία & Alvi segnitiam, medicinæ Opiaticæ familiaris effectus esse.

Cautiones medicæ circa Opiis usum.

Ex his non difficile erit præcepta, & cautiones medicas circa rectum pharmacicæ Opiaticæ usum designare; quod equidem fiet, quatuor hæc sequentia observando; Viz. priusquam medicamen narcoticum exhibetur, perpendere oportet. 1. Cujusmodi sit patientis constitutio. 2. Qualis sit morbus quo laborat. 3. In quo statu spiritus Animales respectu functionis tum Animalis tum vitalis versentur. 4. Denique in qua conditione sanguis alique humores fuerint.

1. Respectu constitutionis Agrotantis.

1. Quoad prius, quando hypnoticum indicatur, vide sis ne contra indicent Aegrotantis temperamentum, corporis habitus, vel indispositio, consuetudo, vitæ genus. E. gr. qui statura mediocri, corpore firmo, & quadrato, sanguine calido, aspectu vivi-

vivi-

vivido aut acri præditi sunt , medicinam istam melius ferunt , & sæpius cum emolumento sumunt ; quâ insuper multo securius utuntur , si prius eidem assueti fuerint : è contra autem ea minus convenit , immo interdum valde officit illis , qui obesi nimis , vel admodum graciles sunt , insuper qui aut rarioris texturæ spiritus facile dissipabiles , aut temperamenti frigidioris carnes molles , & flaccidas habent , atque indolis pigre & indocilis ex se hebetes , & somnolenti existunt ; quibus scrupulus hic accedit , & reliquorum pondus auget ; si medicinam istam prius nunquam experti sint.

2. Morbi natura , propter , vel contra 2. *Re-*
 Opiata magni interdum momenti est. In *specie*
 levioribus affectibus (juxta Septalium) *morbi*
 Adulatoris medici est , eadem in usum ducere. Porro in quibusdam magnis aut vetatur iste , aut valde suspectus habetur. In Paralyfi , Vertigine , Incubo , Apoplexia , item in Orthopnoea , Hydrope pectoris aut abdominis , in membrorum stupore aut tremore , in febribus admodum malignis , inque intermittentium paroxysmis , aut aliarum crisis narcotica sæpissime interdiciuntur. Porro in tussi cum sputo copioso , & crasso , Asthmate , & in quibusque aliis cum pulmonum oppressione affectibus thoracicis , inque passionibus hystericis , aliisque convulsivis rarius , & non sine cautela , & prudentis medici consilio exhibenda

da sunt. Verum tamen in cephalalgia immani, catarrhis, colica, pleuritude, febris ordinariis, in vomitu, dysenteria, in paroxysmis nephriticis, arthriticis, & doloribus quibuscunque pharmacia Opiatica non modo conceditur, sed ad ipsam, quasi ad panacæam divinam, accurritur.

3. Respe-
ctu spiri-
tuum
Ani-
ma-
rum.

3. At quoties hæc proponitur, aut in de- liberationem venit, insuper considerare oportet in quo tenore spiritus Animales cuiusque ditionis præsides fuerint: nam si pauciores, vel oppressi jam jam concidunt, & vela sua non satis explicant; nequaquam certe à pharmaco amplius minui, aut consterni debent. Quapropter dummodo facultates Animales quoad sensum, vel discursum non clare vigent, aut satis vegete se exerunt; aut cum pulsus & respiratio reciprocationum suarum vices non nisi debiles, item ce- res, aut etiam solito tardiores, impeditas, & inæquales habent, aut denique si membra, & partes motivas stupor, & enerva- tio cum languore insolito occupabit, phar- maciæ cuivis hypnoticæ omnino superse- dendum erit. Eandem vero in usum ducere non hæsitabimus, si quando ob graviores affectus indicatur, simulque spiritus anima- les secundum hos aliosque respectus satis robusti existant, aut etiam expansi nimis, vel supra modum efferi, ac feroces eva- dant.

4. Res-
pectu

Interea tamen sanguinis, & humorum status haud negligendus est; quippe interdum

dum iniqua , aut improba horum conditio , Opiata profus vetat , aut non nisi parcius , & cum restrictione quadam sumenda permittit. Sanguis eorum usus contra indicat; quatenus vel quantitate, vel qualitate, sive in crasi sua peccat. Quoad priorem, latex cruentus vel superabundat , vel deficit ; & utroque respectu pharmaciam narcoticam excludit. Primo enim si quando sanguis copia turgens , simulque in febre ebulliens , vasa immaniter distendat , adeoque præcordia ad eum ocissime , ne alicubi stagnet , aut exundet , circumpellendum cum systolæ vicibus celerime repetitisumme adlaborant ; tunc certe narcoticum exhibere , quo iste cordis labor & nixus ultimi ad vitam tuendam necessarij præpediantur , venefici potius , quam medici officium esset. Quare in sanguinis plethora , phlebotomia Opiatarum usui semper præmitti debet. Secundo nec minus malum à narcoticis imminet , quoties in sanguinis defectu , sive penuria, uti potest magna , hæmorrhagias , longas inedias , aut diuturnas ægrotationes exhibentur : quippe , cum sanguinis rivus perexiguus est , & præ exiguitate vix continuus , ne fluor ejus interrumpatur , & proinde cesset , cor pulsu admodum veloci agitatum velut nixibus duplicatis circumactionem ejus celerrimam molitur. Hinc obvium est concipere , quantam Opiata , quæ huic cordis molimini, tunc apprime necessaria-

*sanguis
nu. &
humor
tunc.*

cessario sufflamen sive remoram imponunt, noxam inferant. Profecto ob hanc rationem videtur esse quod mulieribus, mox à puerperio, lochiis copiose fluentibus, & quibusvis à libera sanguinis missione, aut immensis hæmorrhagiis, somnum interdiciamus; viz. ne cor, quibus sanguinis rivum diminutum ocus circumPELLAT, spiritus inter dormiendum revocati destituant. Porro interdum sanguis qualitate (sive ut proprie magis loquar) in Crasi sua peccans, Opiatarum usum contra indicat: quippe dum in cacochymia, aut febre, cruor recrementis plurimum refertus majori cordis nixu agitari, & velocius circulari debet, nempe ut particulae heterogeneae subjugentur, & cito evaporent; narcotici operatio interveniens, hæc præcordiorum molimina sufflaminat; proindeque sanguinis lustrationem retardat, & nonnunquam frustratur.

Quod spectat ad alios humores recrementios, intra ventriculum, aut intestina accumulari solitos, etiam hos per vomitum, aut secessum subduci, & expurgari oportet, priusquam Opiatum propinatur; secus enim illic defixi, pertinacius hærebunt. Quippe fibrae sphlanchnicæ, à pharmaco superfactæ, non uti prius irritantur; nec recrementis istis expellendis spasmos excretorios facile incunt, aut vegete perficiunt: quare, juxta vetus præceptum, si quid evacuandum fuerit, ante pharmaciam Narcoticam exacuetur.

Seçt.

Sect. VII. Cap. III.

Opiatarum species, præparationes, & formula.

POst pharmaciam Narcoticam in genere nunc traditam, ejusque rationes, & operandi modos satis fuse explicatos, proxime incumbit medicamenta tali virtute prædita tum simplicia, tum composita recensere, & particulatim expendere, adeoque Opiologiam quandam instituere.

Itaque imprimis, juxta methodum à ple-
risque Authoribus observatam, remedia pro
Anodynis habita, in binas hic classes, viz.
prout fortiora aut debiliora existunt, distin-
guere visum est. Enimvero quædam ex illis
plane narcotica non modo somnum præter-
naturalem cogunt, sed, cum occasio requirit,
indolentiam, & stuporem, atque indebite
exhibita non raro lethum accersunt; attamen
alia hujus generis medicamenta perhibentur,
quatenus spiritus excandescen-
tes, non perimendo, aut stupefaciendo, sed
tantum leniendo, & demulcendo in quietem
allectant, & blande componunt.

1. Ad priorem ex his (quæ proprie tantum
Opiata sive Narcotica dicuntur) classem
referrî solent, Papaver tum album, tum
erraticum, Hyoscyamus, Cynoglossus, Man-
dragora, Solanum, & quædam alia veneno-
sa magis adeoque nunquam medice præ-
scri-

*Medica-
menta-
rum
Ano-
dyna
disting-
uuntur.*

*1. Natu-
ra-
li-
ter re-
censio.*

*Papaver
Album.*

scribenda. Quorundum vero ex iis , non adeo in salubrium , radices , folia , flores , semina , & succi inspissati , crebro sunt in usu , & maximo sæpe cum fructu (prout supra ostensum est) sumuntur. At vero , quandoquidem singula hæc quidquam toxici admixtum habent , idcirco non , prout in alia pharmaceutice , licebit modo hæc , modo ista indifferenter præscribere , sed tantum , quæ maxime tuta , & longa experientia comprobata sunt , experiri. Hinc demum mos obtinuit (à quo sine vitæ humanæ periculo recedere non licebit) ut papaver , ejusque præparata fere totius pharmaceutices Opiaticæ basis, aut complementum sint. Semina hyoscyami, atque radices , aut succus cynoglossi , hypnoticorum quorundam compositiones ingrediuntur : attamen , quoties somnum efficaciter , simulque tuto provocare studemus , tota medicinæ vis in Opio , aut Diacodio collocatur. Non opus erit Papaver album, ex quo hæc conficiuntur, hic describere, neque succi Opiatici extractionem, aut syrupi istius compositionem tradere ; siquidem hæc omnia tum in veterum , tum recentiorum libris Botanicis , atque Antidotariis satis fuscè declarantur. Quod itaque superest , atque maxime ad propositum nostrum facit , Opii partes elementares exponere , indeque tum illius , tum Diacodii virtutes , & intoxicandi rationes eruere nitentur.

Opī corpus integrum, & illibatam melius, quam spagyricè resolutum, quoad partes ejus constitutivas examinari, & dignosci potest : quippe si per ignem destilletur, propter sulphuris impuriciam, empyreuma horrendum contrahit, simulque foetorem valde nocivum diffundit. Attamen sensui obvium est, particulas sulphureas in hoc concreto abundare; quod etiam odor ejus teterrimus, & inflammabilitas manifesto declarant : & quamvis æque certum est, sulphuri huic particulas salinas adjungi, adeoque concretum hoc, his duobus una cum terra aliquanta potissimum constare, attamen cujus indolis, & in quo statu sal iste fuerit, definire non licet; tantummodo autem ab effectis statuere possumus, concretionem hanc sulphureo-salinam spirituum Animalium texturæ, quæ spirituosæ, & salinovolatilis est, omnino contrariam, & destructivam existere. Et quidem pluribus instantiis colligere datur, vim narcoticam in sulphure cum sale aculeato, (unde foetorem adeo tetrum acquirit) latere; hujus enim naturæ sunt Papaver album, Mandragora, Hyoscyamus, Nicotiana, & cætera Opiata, quæ omnia graveolentiam fere similem, & inter olfaciendum spiritibus nostris valde ingratam, habent. Porro juxta quod spiritus Animales in variis corporibus texturæ nonnihil diversæ fuerint, idcirco Opiata

Opī natura, & partes.

Vis narcotica in quæ consistit.

*In om-
nibus
non pari
modo o-
perantur.*

ta fortius, & virulentius in aliquibus quam in aliis operantur. Turcæ ac Ægyptii, quibus ex adusto sanguine spiritus fixiores, aut minus volatiles procreantur, Opium impunè, aut saltem absque vitæ periculo comedunt; non adeo Europæi, qui spiritus magis subtiles, & puriores obtinent. Canes Opium in quantitate magna, absque sopore ullo, aut letho devorant. Dosis ejus perexigua felem à vestigio perimit; eo nimirum, quod hujus spiritus, admodum, salino-volatiles, sulphur narcoticum non omnino sufferre possunt. Atque hinc est, quod gt. unica olei nicotianæ, hujus Animalis linguæ imposita, mox spasmos, & stuporem excitat; quibus illico mors succedit. Olim cani gregario Opii panis offæ involuti Dragmas duas exhibitas vidi: brevi postea valde ægrotans ille torpidus seu potius stupidus fiebat, atque difficulter, & laboriose suspirans plane moribundus videbatur; deinde vero intra semihorulam, alvum cum fœnore terentimo, & maxime omnium quæ unquam sensi molesto, copiose dejecit, & derepente sanus, ac vegetus evasit. Quod autem tanta Opii quantitas Animali huic minus nocuerit, in causâ forsan ex parte fuit ventriculi ejus fermentum insigniter acidum, à quo particulæ sulphuris narcotici refringi, & aliquantulum subigi potuerint; adeoque propter hoc sul-

*Canem
non nisi
Felem
aut Ho-
minem
lædus.*

sulphur, à stomachi menſtruo acido plu-
 rimum diſſoluto, alvi dejectio ſumino-
 pere foetida proceſſit. Quippe de aliis
 corporibus obſervare eſt, dum acidum in
 ſulphureum agit, foetorem ingratum ex-
 citari: Ita namque fieri ſolet, cum
 aqua ſtygia, aut ſpiritus vitrioli limaturæ
 ferri affunditur. Pariter item, cum ſpiri- *Hujus*
 tus aceti lixivio Antimoniali committi- *inſtan-*
 tur. Poſſim & multa alia hujus generis *tia qua-*
 notare. At vero haud negandum eſt, O- *dum.*
 pii particulas in ſpiritus caninos opera-
 ri, qui tamen fortius, quam aut homi-
 nis, aut aliorum quadrupedum ſpiritus,
 veneno narcotico reſiſtunt; prout ab
 hiſtoria modo citata liquet; quatenus
 nempe cum torpor, & reſpiratio diſſicilis
 ac impedita, propter ſpiritus τὸ ἰγκεφάλε
 hospites narcoti affectos; oriri cœperunt;
 ſymptomata iſtæc, quamprimum fomes
 narcoticus per catharſin ſubducebatur,
 mox evanuerunt. Porro hujus ſenten-
 tiæ veritatem experimento Anatomico
 amplius confirmatam novi. Ante mul-
 tos annos Opii tincturæ, in vino Cana-
 rino ad ſaturitatem factæ, circiter tres un-
 cias in venam jugularem canis vivi trans-
 fuſam vidimus; vaſe compoſito canis
 ſolito more diſcurrebat, parum aut ni-
 hil affici aut immutari viſus; poſt quar-
 tam horæ partem parum obſtupeſcere;
 caput nutare, & tandem ſomno obrui
 cœpit; cui tamen ne indulgeret, cum
 ver-

verberando , terrefaciendo , & in cursum urgendo cum aliquamdiu impediremus , demum affectione soporosa ita prorsus abacta satis sanus , & vegetus evasit : hinc ut constet virus Opiaticum adeo vel intra coctionis viscera à fermentis eorum subigi , vel ab ipsis spiritibus animalibus resisti , ut non semper nec pariter in omnibus , aut hypnoticum , aut exitiale fuerit.

Quod spectat ad Papaveris albi capita , cum seminibus , è quibus Diacodium , item decocta , emulsiones ; aliæque confectioes hypnoticæ parantur ; facile constat , hæc longe minus , quam concretum Opii succum , sulphure narcotico prædita , esse , quodque hujus illis inest , multo purius atque innocentius existere. Quapropter remedia ex his composita sæpius , & securè magis exhibemus : Neque enim ad Laudanum fas sit ascendere , nisi quando præ symptomatum vehementia Diacodiata minus efficiunt. Porro cum hæc minus virulentia in se continent , non multa præparatione egent ; quin simplici aut decoctione , aut infusione , aut expressione , facta in usum medicum adhibeantur : Opium vero , raro admodum simplex , & per se præscribitur , sed vario , & diversimodo apparatu corrigi , & componi solet , quo Anodynon satis tutum evadat.

Diacodiata.

Opii

Opium præparatio , aut simplex est , aut cum

cum dissolventibus, & corrigentibus adjunctis. Prioris ratio fere tantum in hoc consistit, ut massa ejus in taleolas discissa, calori ignis, aut solis tamdiu exponatur, donec, sulphure narcotico ex parte evaporato, reliquum friabile, & minus graveolens fiat: cujusmodi præparatio ejus plerisque aliis præmitti solet. Nam si-
ve Opii tincturam, extractum, aut confectionem molimur, prius *ἡγχεῖται* hac prævia exsiccat, & in pulverem redigitur. Porro huc referri debet fumigatio ejus cum sulphure, eodem sc. ritu quo Scammonium cicuramus: quippe vapor acidus à sulphure communi, dum efflagrat, ascendens, sulphuris utriusque alterius, tum narcotici, tum cathartici virulentiam subigit, aut multum infrin-
git.

Opii præparationes cum adjunctis, seu *Veterum* potius compositiones ejus, plures ac diversimodæ existunt; quarum aliæ apud Antiquos, aliæ inter recentiores usitatæ magis ac celebres fuere. Veterum Opiata maxime insignia sunt pilulæ de cynoglossò, Requies Nicolai, & Philonium, cujus ultimi quatuor habentur, sc. Romanum & Persicum (quorum usus etiam aliquatenus retinetur) atque Philonium Galeni, & Mesuæ. *Opiata recentiorum.*

Horum omnium descriptiones, in plerisque Antidotariis satis vulgo prostant,

ut non opus sit eas hic repetere. Compositionum istarum maxime Anodynâ ratio, etsi fundamento erroneo innixa, quoad alium respectum satis recta deprehenditur. Quippe ex supposito falso, Opium in quarto gradu frigidum esse, Philoniis, quæ plurimum ejus recipiunt, multa in eodem gradu calida, sc. Pyrethrum, Euphorbium, Piper album, & similia adduntur: quæ quidem Opii correctiva haud impropria existunt. Attamen non quatenus horum caliditas, illius frigiditate contravenit, (quippe revera non frigidum, sed calidum potius existit) verum acria istæ, sale volatili referta, Opii sulphur narcoticum perdomant, & virulentiam ejus infringunt.

Laudana à recentioribus inventa.

Renodæus de Laudano.

Neotericorum Opiata, propter talis pharmaci laudabilitatem vulgo Laudana dicuntur; quibus insuper à nonnullis, quia dolores tollunt, *Nepenthes* nomen imponitur. Quo tempore hæc primo innovere Renodæus perquam ingeniose queritur, *Pseudo-medicorum* cohortem coortatam esse, qui, pro pilulis de cynoglossis usitatissimæ, confectionem Opiatam, Laudanum illis dictam, exhibent, qua non tantum somnum conciliare, sed morbos quosvis abigere pollicentur. Hujus (inquit) pharmaci nunc apud circulatores adeo invaluit Encomium, ut nullus sit Empyricus, nullus tam habes Medicafter, nullus vel plebeus Ton-

sor.

Sor, qui se *Laudanistam* non profitetur. Proculdubio hic mos, ut ut pessimus, ac invitam humanam valde perniciosus, nondum exolevit. Quippe etiamnum apud nostrates pseudochymicorum, & Agyitarum non cohors, sed potius examen est: quorum unusquisque peculiare suum Laudanum jaëtat, quod in unoquoque morbo, ejusque statu temerarie exhibent, &, si forte contigerit ægrotantem dormire, & rursus evigilare, protenus Jo canunt, & sibi gallum deberi clamitant; cum sæpe furcam potius mereantur, in quantum pulsu, & respiratione propter Opiatum intempestive exhibitam dejectis, non raro criseos, & curationis spes omnis frustratur: quare à Laudanistis illis imperiis ut sedulo caveatur, quibuscunque vita in pretio est, admoneri oportet.

Nec tamen Opiatarum usus, sed multo magis earundem inventio, & præparatio empiricis, & Agyrtis interdican-
tur: enimvero Medici prudentis, & docti opus est, toxica ita temperare, ut non in venenum sed Antidotum cedant. Quapropter Laudana, non, nisi à peritis inventa & diu experta, in praxin admittantur; cujusmodi satis multa jamjam publice recepta, & probata extant, ut nihil opus sit nova quotidie procudi: Lau-
dana Antiquiora à Paracelso. Crollio, Quercetano, Hartmanno, aliisque Chy-
micis

Laudana in forma extracti

micis celebrioribus tradita, in plerisque iterum pharmacopœis descripta, tantummodo sub forma Extracti componuntur; in quibus omnibus pro basi est Opii tinctura cum menstruo idoneo prolicita; cui tincturæ aliæ, sc. Croci, Castorei (quod Guianerus Opii Bezoar appellat) specierum Diambrae, & similium adduntur; adeoque omnes simul confusæ destillantur in balneo, ut menstruo avocato, residuum ad mellis consistentiam redigatur; in cujus denique complementum, Magisteria, pulveres prætiosi, olea chymica, aliaque pro cardiacis habita adjiciuntur: Pharmacum ita confectum in forma pilulari fere tantum exhibetur.

Laudana liquida.

Quamvis hujusmodi Laudana satis efficacia, & eleganter composita videantur, Neoterici tamen, formam nonnihil variantes, consistentiam eorum (quo melius possint in liquore quolibet assumi) liquida fecere; cui accedit, quod cum Pilula Opiatica (haud minus propter nocumentum, quam commoda insignis) quibusdam terrori fuerit, dosis Laudani liquidi (si forsan patiente reluctante necessaria videatur) melius obscurari possit, atque alteri liquori affusa pro cardiaco potius, quam hypnotico cedat. Et quidem circa Opiatarum usus, ægroti interdum nimis, æque ac minus cauti existunt, adeoque sicut in uno casu admonendi sunt, ita in altero

tero traduci ac falli debent. Pro Laudano liquido pariter ac solido conficiendo, pari fere ritu, Opii, & adjunctorum tincturæ seorsim extrahantur; quibus dein confusis, & menstruis ad medietatem avocatis, manebit pharmacum splendide rubescens; cujus dosis à Scrup. ss. ad Scrup. unum esse solet.

Circa hæc utriusque generis Laudana, *Quod*
maxime interest cum quo menstruo Opii *mēstruū*
tinctura extrahitur; adeo, ut hæc res inter *pro Laudano cō-*
quosdam haud minoris notæ chymicos in *ficiento*
magnam contentionem venerit; dum qui *maxime*
dam illud frigidum supponentes, spiritu *id. nervo*
vini utuntur, alique è contra ad resuscitan- *est.*
dum Opii calorem ipsum in spiritu aceti,
aut succo citri dissolvunt: profecto utrumque menstruum satis, & fere ex æquo convenit, dummodo in extractum redigatur: attamen si in forma liquida, nullum præstantius Opii solutivum occurrit, quam spiritus vini, sale tartari volatilifato imprægnatus. Hic namque massam ejus promptissime dissolvit, tincturam instar rubini splendentem recipit; porro sulphur narcoticum nonnihil subigit, ejusque graveolentiam tollit: revera sal tartari Opii correctivum optimum, seu potius antidoton, existit. Hinc Empirici cujusdam pilula Opiatica, in qua Opii dissolvens est sal tartari, oleo Terebinthinæ imbutus, usus non contemnendi habetur: compositioni isti additur pulvis Hel-

lebori albi ; verum ideo tantum, ut opinor, quia Paradoxi quidam asserunt, venenata cicurata in medicamina præstantissima evadere.

Laudanum Helmontianum distillatum.

A nuperis annis increbuit usus Laudanij cujusdam liquidi, cujus Author Helmontius vulgo perhibetur : pro menstruo recipit succum Cydoniorum infermentationem per flores cervisiæ concitum ; cum hoc simul Opii, & Croci tinctura saturata extrahitur, quæ colata, & aromatizata, ad medietatem in balneo avocatur ; dein residui pars usui servatur ; estque Laudanum hoc liquidum : cujus dosis à *gr. xv.* ad *xx.* Pars altera destillatione ulteriori in formam pillularem redigitur, & à *gr. j.* ad *ij.* exhibetur. Opiatum istud liquidum, in affectibus dysentericis, sæpius cum felici successu exhibui : Laudanum vero nostrum liquidum, (quo sc. frequentius utimur) pro menstruo habet tincturam salis tartari, ad summam rubedinem longa digestionem evectam ; cumque Opii tinctura per hanc extracta medicamenti basis sit, pro complemento addimus Crocum, Castoreum, Caryophyl. & lignum Aloës : Dos is à *gr. xv.* ad *xxv.*

Papaver erraticum ; ejusque præparata.

2. Post papaver album, ejusque præparata Opiatica, dicendum sequitur, de sylvestri sive errático, quod certe virtutem quandam hypnoticam, sed longe mitiorem & benigniorem quam illud alterum obinet ;

tinet ; quare in quibusdam casibus eximie convenit , & circa usum ejus securiores esse licebit. Ex hoc Syrupus , & aqua destillata parata in pharmacopoliis prostant, quæ in febribus plerisque continuis sæpe cum fructu exhibentur , inque pleuritide , vi quadam specifica juvare creduntur ; quia nempe dolores tollunt , atque pulsum nonnihil sufflaminando , sanguinis æstuationem febrilem deprimunt. Porro ex floribus hujus , in spiritu vini insusis , tinctura paratur , quæ apud Empiricos , & mulieres Beneficas , celebre medicamen est , & contra crapulam valere perhibetur. Cujus juvaminis ratio videtur esse , quod spiritus vini stomachi contenta à putrefactione vindicet , atque florum virtus narcotica febrem ingruentem præcaveat.

3. Exacta Meconologia , in narcoticorum classe succedunt , Mandragora , Hyoscyamus , Cynoglossus , Nicotiana. De binis prioribus , quia in usum medicum vix omnino (exceptis hyoscyami seminibus) recipiuntur , non est , ut verba faciamus , Cynoglossus vero odorem plane soporiferum spirans , indolem suam narcoticam aperte profitetur , & formæ pulchritudine ad seipsum assumendum nos ultro quasi invitat : est enim planta perelegans , dolia habens mollia , & grate virentia ; floribus puniceis , & amænissime purpurascentibus coronatur : Pulvis radicum

*Cynoglossus
ejusque
prepara-
tio.*

ejus ingreditur ac denominat antiquum & celebre istud Opiatum dictum pilulæ de Cynoglossò : succus ex tota planta, circa initium veris collecta, expressus, & digestionem clausa & calida depuratus, & à scæcibus decantatus, liquorem exhibet clarum, & instar rubini splendide rubescentem. Hic usurpari potest vel pro menstruo ad componendas alias confectio- nes narcoticas; vel syrupus hypnoticus ex eo paratur; vel denique blande evaporatus in extractum redigitur, ex quo, sicut ex Opio, cum idoneis menstruis tincturæ, & extracta conficiuntur.

*Nicotia-
na.*

Narcoticorum agmen claudit, & inter ea jure locum vindicat Nicotiana; quamvis enim eorum compositiones minime ingrediatur, attamen fumus ejus per tubulum, haustus eundem, sæpenumero, quem illa, effectum producit: quinimo, quod magis mirandum est, non modo ipsum somnum, sed quandoque contrarium ejus, nempe vigiliam accersit. Non est ut instituti hujus originem, aut morem, communissime notum, utpote ab hominibus cujusque sexus, ætatis, & conditionis usitatum, describere facessam: profecto quod Opiatis illud accenseam ideo est, quoniam sere idem apud nostrates, quod Opium apud Turcas, præstat: utraque nimirum spiritus animales motu quodam in assueto afficiendo; & velut attonitos reddendo, absque

absque magno molestiæ aut lassitudinis sensu , ad quodvis agendum aut patiendum disponit. Quapropter Nicotianæ ^{Fumi} fumo , juxta morem vulgarem ore sus- ^{sustionis} cepto , virtutes & effectus non solum ^{hujus} multiplices , sed diversimodi , immo (si ^{effectus.} cut jam diximus) contrarii , & sibimet invicem repugnantes ascribuntur. Quippe vulgo dicitur nos infigidatos sive algentes calfacere , atque æstuantibus refrigerium præbere ; somnum inducere , aut abigere ; pariterque famem atque sitim restringere , aut excitare : quorum omnium ratio in eo consistit , quod spiritus Animales ab enthyriamate hoc blande agitati , & velut in choreas quasdam conciti ad molesti cujusvis appulsus plane obsurdescunt ; immo quicquid difficile ab iis agendum , aut patiendum incumbit , insensiles fere ac imperturbati obeunt : quapropter militibus , & nautis Tabaci usus (ubi congruet) non modo utilis , sed pæne necessarius videtur ; in quantum sc. utrosque illos , ad pericula quævis intrepidatos atque famis , frigoris , & laboris patientes reddat. At vero fumum hunc valde narcoticum , & spiritibus (priusquam crebra assuetudine iis familiaris evasit) valde infestum esse , inde constat ; quoniam à primo ejus tentamine , & usu , nullus fere est , qui non maximas in cerebro , & genere nervoso perturbationes paritur. Si quan-

Et rationes.

do enim ad potationem hanc siccam quispiam initiatur, mox quasi ebrius vertigine, & scotomia afficitur; dein vomitio immanis, & non raro purgatio succedit; vacillant pedes, tremunt manus, lingua balbutit, aut delira loquitur. Non raro item sudor frigidus, & lipothymix terribiles sequuntur; quorum omnium causa est quod spiritus Animales à sulphure narcotico velut intoxicati, in toto regimine suo, distrahuntur plurimum, inque *anxiās* adiguntur; nec tantum prima aut secunda vice, verum ab initio sæpissime perquam diu est, priusquam Tabaci fumus, sine magna spirituum confusione hauriri potest. Quamprimum vero mos iste cuiuspiam fit assuetus & familiaris, etiam gratissimus evadit; & cum tanto lenocinio spiritus Animales captat, ut nonnulli cibo, aut potu citius, quam usu ejus interdici mallent. Cujus ratio est, quod fumi-suctio ista, spiritus Animales uspiam segnes, & desides, blande exsuscitans, & quasi titillans, in motus lenes, & expansivos, quibus inire tanquam à vini potu recreantur, ciet.

Hæc de Narcoticis præcipuis, eorumque præparatis, ac utendi modis, quorum omnium census ad vegetabilium genus spectat: attamen ut putetur mineralia nihil non efficere posse etiam ex durioribus hisce concretis quidam Opiata præstantissima, pror-

prorsus sine Opio , se parasse venditant. Quercetanus ex vitrioli sulphure narcotico , atque oleo solis , & lunæ , cumque tinctura coralliorum ; aliorumque cordialium insignium , Nepenthen quoddam , ad dolores , & languores omnes tollendos adprime efficax , conficiendum præscribit : cujus medicamento tantum abest me virtutes admirari , ut potius existimem , sulphur ac olea ista metalli-
ca aut revera non esse , aut parum vel nihil posse : itaque his post habitis ad narcotica genuina & realia reversi ; de-
num coronidis loco , eorum selectas quasdam formulas subjiciemus : quas in-
super in classes quasdam digeremus , juxta quod Opiata pro basi sua vel *papaveris er-* *Composi-*
rativi syrupum aut *aquam destillatam* , vel *tionum*
Diacodium , vel *Laudanum extractam* , *Narcoti-*
aut *liquidum* , vel *pilulas de styrace* vel de *carum*
Cynoglossa , vel denique *Philonium* ha- *Basis.*
beant.

℞ *Aq. Papaveris erratici*, *Paralyseos ana* 1. *Aq.*
Unc. sex Syrupi papaveris rhead. *Unc. duos.* & *Syrup-*
salis prunella *Dragm. ss. misce, f. Julap. do-* *pui pa-*
sis *Unc. tres vel quatuor. ter in die , in pleu-* *paveris*
ritide , doloribus , ac vigiliis sine febre , aut *Rhead.*
causa manifesta.

℞ *Aq. Papaveris*, *Unc. quatuor ad sex*
sumatur interdum per se bis aut ter in die
propter easdem intentiones.

℞ *Diacodii* *Unc. ss. ad Unc. sex.* *Aq.*
S 6 *para-*

*Potio-
nes.* *paralyseos* Unc. tres. *Aq. Theriacalis* Drag.
tres *f. potio.*

℞ *Aq. Cardui* Unc. tres. *Diacodii*
Unc. ss. *sp. C. Cervi* Scrup. ss. *ad* Scrup.
unum *f. haustus ad somnum*, & *sudores*
provocandos.

℞ *Diascordii* Drag. ss. *pul. Gascon.*
Scrup. unus *Diacodii* Dragmas duas. *misce,*
sumat. è cochleari.

℞ *Diacodii* Unc. tres. *Aq. Limacum*
Unc. unam *misce. Convenit in tussi*, &
phthysi: dosis cochl. j. hora somni, & *si opus*
fuerit, repetatur post mediam noctem.

2. *Lau-
danum
extra-
ctum.* ℞ *Laudani Londinensis* gr. j. *pul. è che-
lis compos.* Scrup. ss. *ad* Scrup. unum *cum q.*
f. syrupi caryophyl. f. pil. iij. sumenda hora
somni.

Pilula. ℞ *Laudani* gr. j. *pil. stomachi cum gum-
mi*, Dragm. ss. *f. pil. iij. sumend. hora som-
ni, in Colica.*

Bolus. ℞ *Laudani* gr. j. *ad j.* ss. *Diascordii*
Scrup. unum. *f. bolus, loco Diascordii add.*
confect. Alchermes vel de Hyacint.

*Han-
stus.* ℞ *Laud.* gr. j. *dissol. in cochl. j. Aq.*
Theriacalis, adde aq. paralyseos Unc. duas
f. haustus.

3. *Lau-
danum
liquidū
Tartari-
satum.* ℞ *Laud. nost. liquidi Tartarisati*, gt.
xx. j. *detur in cochl. j. Aq. Mirab. vel Cinnam.*
aut cujusvis alterius idonea, *Convenit in*
doloribus colicis, nephriticis, aut arthriticis.

℞ *Specier. hieræ* Dragm. ss. *Laudani*
ejusdem gt. xx. *f. pil. iij. sumantur hora som-
ni ad*

ni ad purgand. simulque dolores sedand. in Colica.

℞ Laud. liquid. Cydoniati gr. xv. ad 4. Lan-
xx. detur in cochl. j. Aq. Cinnam. tenuis, ad danum
effectus dysentericos. liqui-
dum Cy-

℞ Conf. rosar. rub. Unc. unam. Theriacæ donia-
Androm. confect. de hyacintho ana Dragm. tum.
duas. pul. Pannonici rub. Dragm. unam.
Laud. Cydoniati Drag. duas. Syrupi è coral-
lius q. s. f. confect. dosis Drag. unam. quarta
vel quinta quaque hora in Dysenteria valde
cruenta, cum torminibus.

℞ Pil. destyrace gr. v. ad vj. lactis sul- 3. Pila-
phuris Scrup. ss. olei Anisi gr. j. balsami pe- la desty-
ra q. s. f. pil. iij. in tussi Asthmate, &c. su- race.
mend.

℞ Pil. de Cynoglossa gr. vj. ad viij. f. pil. Et de
ij. devorand. hora somni, propter easdem in- Cyno-
tentiones. glossa.

℞ Philonii Romani Scrup. unum ad 6. Phi-
Scrup. duos. conser. Caryophyl. Dragm. ss. lonium.
miscæ, f. Bolus sumendus hora somni. Convenit
ad Colicam, in temperamento frigido.

Post remedia narcotica modo latis fuse *Medica-*
explicata, proxime dicendum esset, de me- *mentum*
dicamentis mere Anodynis: quæ viz. spiri- *Anti-*
tus Animales quovis modo perturbatos, aut *hypnoti-*
excandescentes, non profligando, aut stu- *cium.*
pefaciendo, sed tantum leniendo, & demu-
cendo in quietem allectant, & blande com-
ponunt. Attamen circa horum τὸ ὅτι, u-
trum talia revera existunt? manifesto con-
stare

stare oportet, priusquam αἰτίαν τῆς νόσου dis-
quisitio instituitur: præterquam enim hoc,
quod Fetus, Cataplasmata, Linimen-
ta, exterius exhibita, atque Enemata
intestinis injecta dolorem quandoque se-
dant, nullum alium effectum ab ejusmodi
mere Anodynis, saltem quando intus ore
assumuntur, præstari novi: quare su-
per his, quibus pro somno conciliando, aut
torminibus quando atrociter urgent sedan-
dis minime fidendum sit, haud operæ pre-
tium videtur Ætiologiam quamvis conte-
xere.

At vero cum hætenus de Opiatis, ea-
rumque præparatis, & operandi modis
ita plene disseruimus: juxta methodum
superiorem, de medicamentis hisce contra-
riis, sive Antihypnoticis, quæ viz. som-
num nimis urgentem arcendo, nos vi-
giles reddunt, modo tractandum se-
queretur; nisi quod olim in cerebri pa-
thologia (ubi de Lethargo aliisque affecti-
bus soporosis; eorumque remediis agi-
tur) pensum hoc omnibus fere numeris ab-
solutum peregerim; ita ut non opus sit
eadem hic repetere. Quandoquidem ve-
ro tum ibidem, tum aliis in locis, liquoris
cujusdam Coffee dicti ad narcosin pellen-
dam summe efficacis, frequens à nobis
mentio facta est, haud omnino ex re fore
videtur de potu hoc, ejusque effectibus, &
agendi rationibus (quas alibi innuimus)
pauca quædam amplius hic subungere. Cir-

ca Antiquitatem , & comunissimum ejus
modo apud Turcas , & olim Arabas ,
aliosque orientales usum , extra propo-
situm nostrum esset hic disserere : quando-
quidem vero à nuperis annis , hic potus
etiam inter nostrates in morem abiit , &
virtutem ejus pro somno abigendo fere
nullus est quin experimento facto satis
efficacem persentit ; idcirco in effectus *Effectus*
hujus satis noti , & experti rationes *ejus.*
modo inquiramus. Hujus Ætiologiam (in
capite de Pervigilio) diximus, in eo con-
sistere, quod potus iste particulas adustas
(quibus abunde sensu tum gustus , tum
olfactus indice , scatet) mox sanguini , &
dein succo nerveo insinuat , quæ proinde
tum incongruitate , tum mobilitate sive in-
quietudine sua & cerebri exterioris poros
usque apertos detineant , & spiritibus co-
pula quavis alia , & torpore exutis cœstra
quædam , ac stimulos , à quibus ad munia
sua diutius obeunda excitantur , ad-
dunt : enimvero ad somnum incundum
hæc duo necessario requiruntur , quorum
modo unum , modo alterum in efficiendo
prius ac potius existit. Nimirum oportet
cerebri exterioris , sive corticis ejus po-
ros , & meatus omnes à liquore ibidem,
à sanguine velut extillato , ac inundante in-
ferciri plurimum , ac impleri , proindeque *Ætio-*
occludi ; dein præterea ad effectum istum *logia*
acciendum , opus est , ut spiritus Anima- *tradu-*
les poris , & meatibus illis exclusi , ac in- *tur.*
su-

super particulis nutritiis , & serosis sæpe onusti , versus cerebri meditullium se recipiant otio indulturi. Circa hæc pensa ad somnum requisita non semper unus, idemque ordo est. Quandoque enim spiritus Animales primo, & sponte sua istæ spacia derelinquunt , succo nerveo in eadem inanita mox irruente ; interdum vero humor nerveus cum sero uberius suffusus , meatus istos primo invadit , spiritus exinde licet invitos propellens , ac intus cogens.

At vero operatio *Coffee* utrisque his effectibus contraria videtur. Non statim à potu ejus, particulæ adustæ, summe agiles, ac impigre , in sanguinem delatæ , liquorem ejus nonnihil fundunt, seroso latice versus renes, & habitum corporis detruso ; porro illæ cerebrum adpellentes , poros ejus facillime aperiunt , quos, & mobilitate sua valde apertos detinent; dein spiritibus illæ accrescentes eos particulis quibusque aliis tum gravativis , tum nutritiis denudant , adeoque leves , & pernices ubique in motus cient , atque per totum cerebri ambitum oppletionem gravi, & obstructione liberum , expandi faciunt.

Commoda ejus ac incommoda notantur. Interea tamen , dum spiritus ad hunc modum jugiter, ac indefessim exerciti , succi nervei accessu , & assimilatione privantur , copiæ illorum aut satis , ac solito more instaurantur. Spiritus quidem veterani agiliores, ac impigri magis redduntur, at no-

vorum subsidia minuuntur. Hinc ut facile constet, potum hunc communissimo licet in usu, ac in quibusdam casibus valde utilem, & adprime medicum; in aliis forsitan noxium aut minus salutarem existere. Ita quidem rem habere, non tantum ratio, sed & vulgaris observatio passim dicitur; in quantum *Coffee* potatores nimii, macilenti, sæpenumero item paralyti, atque veneris impotentiae obnoxii, evadunt. Prior effectus ita frequens & passim notus est, ut pluribus *Coffee* potum ideo tantum interdixerim, quoniam ad macilentiam disponit.

Quippe cum sanguis ex assiduo, & nimis crebro ejus usu acris, & magis retortitus fiat, proinde ad nutriendum minus habilis existit. Quoad cerebri autem & nervosi generis affectus, existimo me ad eos interdum curandos, hunc potum adeo frequenter præscribere, ut non alius quispiam magis: quippe ad Tabernas, ubi venditur iste, Ægrotantes quosdam potius quam ad pharmacopolia ablegare soleo.

Profecto in morbis, & ægritudinibus plerisque cephalicis, viz. Cephalalgia, vertigine, lethargo, catarrho, & similibus, ubi cum pleno corporis habitu, & temperamento frigido, aut minus calido, atque sanguine aquoso, adsint cerebrum humidius, at spirituum Animalium segnities, & torpor; potus *Coffee* magno sæpe cum fructu sumitur: nam assidue hau-

Macilentos facit.

Ad Paralytici disponit.

haustus utramque animæ partem mire clarificat , & illustrat , atque functionum quarumcunque nebulas omnes dispellit : verum è contra, qui graciles , & temperamenti biliosi aut melancholici , sanguinem acrem , aut retorridum , cerebrum calidius , atque spiritus animales nimis incitados , & irrequietos habent , à potu isto prorsus abstinere debent ; utpote qui tum spiritus , tum humores magis pervertit , & functionibus quibusque obeundis inhabiles prorsus , simulque impares reddit. Observavi enim multos spirituum copia haud satis uberi præditos , ac insuper cephalalgicæ , vertigini , palpitationi cordis , artuum tremori, aut stupori obnoxios, à potu *Coffee* illico deterius habuisse quoad istos affectus, & statim in toto corpore languorem insolitum persensisse.

F I N I S.

ALPHABETICUS.

A.

A Lexiteria sanguinis compagem nimis
laxam , aut solutam restituit.
Pag. 308

Eorum formula. p. 329

Antimonium crudum non vomitū ciet. p. 75

Antimonii vitrum , flores , crocus , sulphur.
p. 77

Una cum preparationum eorum Ætiolo-
gia. p. 78

Antimonium Diaphoreticum. p. 265

Cerussa ejus. p. 266

Aptitudo ad captandum frigus. p. 281

Affectus hujus descriptio , instantia , & Æ-
tiologia. ibid.

Ratio formalis, & causa ejus, p. 286

Curatio. p. 288

Arteriae habent fibras musculares , & mo-
ventur sicut Cor. p. 339

Etiam spasmis afficiuntur. p. 340

Arteriae descriptio Anatomica. p. 359

Astringentia in Diabete parū juvant. p. 224

Aurum vita. p. 89

B.

Bellinus Renum ductus per quos Serum secer-
nitur primus notavit. p. 174

Bezoarticum minerale , ejusque Ætiologia.
p. 264

Bilis in Dysenteria Londinensi rarius ejici-
tur. p. 151

Bevii Vomitorium, Hercules dictum. p. 89

C. Car-

C.

- Cardiaca, & Alexiteria.* p. 302
- In sanguinem, & spiritus agunt, potius quam in cor.* p. 304
- Cardiaca sanguinis accensionem moderantur, aut augent.* p. 306
- Eorum formula.* p. 328
- Catharseos tres velut gradus.* p. 120
- Cathartica quomodo operantur intra ventriculum.* p. 113
- Quomodo intra duodenum, & tenuia intestina.* p. 116
- Illorum actio in porum biliarium, ductum Pancreatis, Glandulas, & Arteriarum oscula.* p. 117
- Eorundum actio in sanguinem.* p. 118
- Non per attractionem, aut electionem operantur.* p. 121
- Eorundum differentia, & rationes notantur.* *ibid.*
- Cathartici virtus à quibus particulis dependet.* p. 127, 128
- Catharticum species, & formula.* p. 131
- Raro è mineralibus, sapissime è vegetabilibus desumuntur.* p. 132
- Præparatione chymica minime egent.* p. 133
- Catharticum formula sc. potiones, pilulae, pulveres boli, morsula, vina, &c.* p. 135, 136
- Cervisia, & Vina medicata.* p. 141
- Coffee*

ALPHABETICUS.

- Coffee potus , ejusque effectus boni, & mali
notantur.* p. 422, 330
- Cordis Palpitatio quid sit.* p. 425
- Ejus descriptio & Aetiologia.* p. 333
- Cynoglossus ejusque preparata.* p. 415

D.

- Diabetis descriptio ejusque Aetiologia.*
p. 207
- Diabetem spasmodici affectus precedunt, aut
sequuntur.* p. 213
- Ab Hydrope quomodo differt.* p. 214
- Ejus causa , & symptomatum rationes.*
p. 215, 216
- Diabete laborantium quare urina dulces-
cunt.* p. 219
- Morbi hujus curatio , cum medicamentorum
formulis.* p. 221, 222
- Curationis Hystoria.* ibid.
- Diaphoresis nimia ac depravata.* p. 274
- Affectus hujus descriptio ac Aetiologia.*
p. 276
- Diaphoreticorum materies , & particula
quales esse debent.* p. 247
- Eorundum rationes , & operandi modus.*
ibid.
- Diarrhaea symptomatica.* p. 149
- Diuresis quomodo à Diaphoresi differt.*
p. 171
- Diuresis nimia ejusque remedium.* p. 206
- Diureticorum distributio quoad fines , mate-
riam, & formam.* p. 207
- Diversimoda existunt juxta quod pro basi
habent*

I N D E X

<i>habent salem volatilem , fixum , acidum , Alchalisatum , aut nitrosum.</i>	<i>p. 192, 193</i>
<i>Singulorum rationes traduntur.</i>	<i>p. 197, 198</i>
<i>Dysenteria Londinensis , ejusque duæ species.</i>	<i>p. 149</i>
<i>Sc. Aqueosa, & cruenta.</i>	<i>p. 150</i>
<i>Prioris descriptio , causa , & curatio.</i>	<i>ibid. p. 151</i>
<i>Medicamentorum formula.</i>	<i>p. 152</i>
<i>Morbi Aetiologia.</i>	<i>p. 153</i>
<i>Quare in Autumno desavit, & in hac urbe endemia est.</i>	<i>p. 155</i>
<i>Ejus causa remotiores.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Dysenteria cruenta describitur.</i>	<i>p. 158</i>
<i>Methodus medendi cum medicamentorum formulis proponitur.</i>	<i>p. 160, 161</i>
<i>Morbi Aetiologia.</i>	<i>p. 162</i>
<i>Differentiæ ejus.</i>	<i>p. 164</i>
<i>Indicationes curativæ.</i>	<i>p. 165</i>
<i>Curationum Historia.</i>	<i>p. 167</i>

E.

<i>Electuaria purgantia.</i>	<i>p. 139</i>
<i>Emetica stybiata quomodo operantur.</i>	<i>p. 82</i>
<i>Emetica Mercurialia quomodo agunt in corpore nostro.</i>	<i>p. 83</i>
<i>*Epidemias ob quas causas, & occasiones excitari solet.</i>	<i>p. 231</i>
<i>Experimenta de liquoribus chymicis sanguini calenti affusis.</i>	<i>p. 183</i>
<i>Ex-</i>	<i>Ex-</i>

ALPHABETICUS.

<i>Extracta cathartica resinosa quomodo parantur.</i>	p. 134
<i>Extractum Hellebori nigri.</i>	p. 145

F.

<i>Figura earumque explicationes quibus Venter, Oesophagus, Intestina, eorumque partes, & contexta exprimuntur.</i>	p. 41, 42, 43, 44, 45
<i>Flatus natura, & quomodo in visceribus gignitur.</i>	p. 105, 106
<i>Flores Jalis Armoniaci.</i>	p. 266
<i>Quomodo ab aliis spiritibus acerbis differt.</i>	p. 267
<i>Fuliginis spiritus.</i>	p. 270

G.

<i>Galenus Arteria quatuor tunicas recte assignavit.</i>	p. 359
<i>Glandula densissima Tunicas interiores Ventriculi, Oesophagi, intestini obsident.</i>	p. 16, 33, 40
<i>Pariter fere in Arteriis habet.</i>	p. 364
<i>Gutaci spiritus una cum Aetiologia.</i>	p. 270, 271
<i>Ejus resina.</i>	p. 272

H.

<i>Helmontis laudanum.</i>	p. 414
<i>Hercules Bovii, cum Aetiologia ejus.</i>	p. 89, 90
<i>Humorum preparatio ante purgationem, haud necessaria.</i>	p. 126
	Hy-

I N D E X

<i>Hydrotica sunt spirituosæ , vel salinæ.</i>	<i>p. 248, 249</i>
<i>Eorū species ac formulæ.</i>	<i>p. 252</i>
<i>Quæ pro basi habent mixti partes integrales, vel elementares.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Utriusque species, & formulæ recensentur.</i>	<i>p. 125, 126.</i>
<i>Hydrotica salina varii generis.</i>	<i>p. 260</i>
<i>Hypercatharseos causa , & curatio.</i>	<i>p. 147, 148</i>
<i>Hypnotica medicamenta.</i>	<i>p. 365</i>

I.

<i>Iliaca passio sæpiissime in intestinis crassis oritur.</i>	<i>p. 40</i>
<i>Intestina duplicia sunt, crassa, & tenuia.</i>	<i>p. 30</i>
<i>Priorum fibræ, connexiones, & dimensiones.</i>	<i>p. 31</i>
<i>Nec non Tunica, Vasa, cum singulorum usibus describuntur.</i>	<i>p. 33, 34</i>
<i>Crassa intestina describuntur.</i>	<i>p. 39</i>
<i>Intestinorum motus excretorius, per quas fibras , & quibus stimulis perficitur.</i>	<i>p. 109</i>
<i>Quot, & quales humores educit.</i>	<i>p. 372</i>
<i>Ischureticorum species, & formulæ.</i>	<i>p. 223</i>

L.

<i>Lactis coagulatio quo ritu fiat, & quibus modis inhiberi, aut tolli possit.</i>	<i>p. 179</i>
<i>Sin-</i>	

ALPHABETICUS.

<i>Singulorum rationes traduntur.</i>	p. 80
<i>Lactis jussio & reductio varias sanguinis alterationes illustrant.</i>	p. 83
<i>Laudana opiata.</i>	p. 410
<i>In forma solida, & liquida parantur.</i>	p. 411
<i>Laudanistarum mala.</i>	Ibid

M.

<i>Medicina initia, & progressus.</i>	p. 140, 141
<i>Medicamenta Anodyna, eorumque distinctio.</i>	p. 403
<i>Hydrotica.</i>	p. 252
<i>Cardiaca, & Alexiteria.</i>	p. 302
<i>Antihypnotica, eorumque rationes.</i>	p. 421
<i>Mercurius vita cum Aetiologia ejus.</i>	p. 81
<i>Mercurius precipitatus per se, solaris, communis, cum singulorum Aetiologiis.</i>	p. 84, 85
<i>Sublimatus & corrosivus, & dulcis, cum eorum Aetiologiis.</i>	p. 141, 142

N.

<i>Narcotica quo ritu spiritus Animales afficiunt.</i>	p. 368
<i>Quomodo in cerebrum operantur.</i>	p. 370
<i>Quomodo in ventriculum.</i>	p. 372
<i>Quomodo in cerebellum.</i>	p. 375
<i>Narcoticorum bona sive emolumenta recensentur.</i>	p. 376
<i>Hac aut spiritus, aut sanguinem, aut alios humores respiciunt.</i>	p. 377
<i>Quomodo dolorem sedant absque somno.</i>	p. 379
T	Quo

I N D E X

- Quo ritu spasmos sistunt.* p. 382
Qua ratione in calculo, & Arthritide ju-
vant. p. 383
Quomodo urinas, & sudores movent, &
quare Alexiteris accensentur. p. 387
Narcotica nocent capiti, pectori, & visceri-
bus. p. 392
Singulorum modi, & rationes exponun-
tur. p. 395, 396
Nepenthe. p. 416
Nervi Arteriis inserti quibus usibus inser-
viunt. p. 339
Nicotiana, ejusque fumisuctiois mos, & ef-
fectus. p. 416

O.

- Oesophagi descriptio.* p. 7
Toxica ejus. p. 8
Operationem medicinalium Aetiologia utilis
est, sed desideratur. p. 2
Loca & subjecta notantur. p. 3, 4
Operationis Emetica modus, ratio, & ac-
cidentia. p. 64
Opiata in quibus locis operari incipiunt.
p. 370
Quomodo in cerebro, ventriculo, aliisque
locis operationes suas edunt. ibid. p. 371
Ea non sanguinem uti spiritus Animales
venenant. p. 374
Eorum effectus tum boni tum mali. p. 376
Opii nocumenta, & cautiones circa usum
ejus. p. 391
Opium

ALPHABETICUS.

<i>Opium in omnibus haud simili modo operatur.</i>	p. 405.
<i>Opiologia, & contenta ejus.</i>	p. 367

P.

<i>Passio Cardiaca.</i>	p. 332
<i>Papaver erraticum ejusque preparata.</i>	p. 414
<i>Pharmacia tria praecipue considerata continet.</i>	p. 6
<i>Pharmacia subjecta immediata sunt spiritus; & humores, mediata sunt fibrae, & membrana.</i>	ibid. & p. 7
<i>Pilula purgantes.</i>	p. 137
<i>Pulveres purgantes.</i>	p. 138
<i>Pulsus intermittens una cum Aetiologia ejus.</i>	p. 355
<i>Primarum viarum descriptio.</i>	p. 6
<i>Quae sunt Oesophagus, ventriculus, & intestina.</i>	ibid. p. 7
<i>Purgatio quid sit.</i>	p. 102
<i>Purgantia quos humores educunt.</i>	p. 111
<i>Purgantia operantur tum irritatione in primis viis, non fermentatione in sanguine, & humoribus.</i>	p. 113
<i>Purgationis Elateria mala.</i>	p. 123
<i>Ejus notabilis instantia.</i>	p. 124
<i>Pylori descriptio, & usus.</i>	p. 26, 27

R.

<i>Remedia Cardiaca, & Alexiteria.</i>	p. 302
<i>Renum structura, & usus notantur.</i>	p. 174
<i>Resina Jalappa, & Scammonii.</i>	p. 143

I N D E X

S.

Sal Prunella, sive ChrySTALLUM minerale.

p. 199

Sal vitrioli, & Aetiologia ejus.

p. 74

Sal succini.

p. 205

Sal Tartari pro Tincturis Catharticis quantum valet.

p. 134

Sanguinis alterationes qualem cum lactis fusione & coagulatione analogiam gerunt.

p. 82

Sanguinis compages nimis stricta, qualia remedia requirit. Viz.

p. 311

Imprimis salina, eaque varii generis, & status.

p. 312

Serietà sanguine secretio in excessu vel defectu peccat.

p. 184

Somni, & vigilia vicissitudo, ad vitam necessaria est.

p. 366

Stomachus quoritu à Card. afficitur.

p. 317

Spiritus nitri.

p. 200.

Spiritus salis marini: ejus conficiendi modus compendiosus.

p. 201

Spiritus Urinae.

p. 202

Sudationis ratio, & causa.

p. 230

Ejus materies tum elementaris, tum humoralis.

p. 233

Ejus requisita sive conditiones.

p. 234

Sudorifera Cardiacis sunt affinia.

p. 246

Sudor Anglicus.

p. 294

Descriptio, & Aetiologia ejus.

p. 296

Symptomatum rationes.

p. 299

Diabeti, & Dysenteriae Incruenta affinis

nis

ALPHABETICUS.

nis est.

p. 300

Sulphur sive oleum vini.

p. 204

T.

Tartari spiritus.

p. 272

Tinctura ejus, ejusque Aetiologia.

p. 205

Transpiratio cohibita quomodo sudorem excitat.

p. 242

Tremor cordis.

p. 345

Aetiologia ejus, & curatio.

p. 346

Non à vaporibus oritur.

p. 352

Tunica quibus Oesophagus, Ventriculus, & Intestina praedita sunt.

p. 7, 8.

Tunica Oesophagi quibus usibus inserviunt.

p. 13.

Ventriculi quot sunt, & quibus usibus inserviunt.

p. 15

Turbith minerale.

p. 88

Tympanitis causa innuitur.

p. 18

V.

Ventriculi plicae, & rugae quomodo nascuntur, & quibus usibus inserviunt.

p. 18

Ventriculi fibrae carnae: earum ordines.

p. 20.

Nec non munia, & usus.

p. 22

Quibus & quot modis, & propter quos instinctus contrahuntur.

p. 24

Ventriculi orificia describuntur. Quibus nervis, & plexibus nervosis instruuntur.

p. 25

Ventriculi quae vasa, & quomodo distributa, & quibus usibus inserviunt.

p. 28, 29

Ejus paralyssis ut curanda.

p. 102

<i>Vomitio quid sit.</i>	p. 45
<i>Quomodo Ventriculus, & Oesophagus in ea afficiuntur.</i>	ibid.
<i>Est motus convulsivus.</i>	p. 47
<i>Ab aliis spasmus, & à catharsi differt.</i>	p. 48
<i>Quot & quibus modis, & ob quas causas excitari solet.</i>	p. 49, 50
<i>Vel Idiopathica, vel Sympathica est.</i>	p. 51
<i>Hujus varii casus & causa notantur.</i>	p. 54, 55
<i>Singulorum rationes explicantur.</i>	p. 57, ad 59
<i>Vomitiva quo pacto operantur.</i>	p. 60
<i>Alia fortiora alia mitiora.</i>	p. 61
<i>Qualem, & quotuplicem materiem utraque educunt.</i>	p. 63
<i>Non virtute specifica, nec in peculiarem humorem agunt.</i>	p. 67
<i>Eorum species, & formula.</i>	p. 73
<i>Chymica parantur ex vitriolo, Antimonio, vel Mercurio.</i>	ibid. ad p. 81
<i>Vomitionis nimia remedium.</i>	p. 95
<i>Affectus hujus species, & causa varia notantur.</i>	ibid.
<i>Curatio ejus cum medicamentorum formulis describitur.</i>	p. 99, 100
<i>Urina materies, & secretionis modus.</i>	p. 172
<i>Potissimum à sanguine procedit, à quomodo facile, modo agre seceruitur.</i>	p. 177
<i>Urina Secretio per lactis fusionem, coagulationem, & reductionem optime explicatur.</i>	p. 183

F I N I S.

